

7.37807 RE L'ERMITE

DEKLICA Z
ODPRTIMI OČMI

LJUDSKA KNJIŽNICA 36

priporoča naslednje zvezke romanov in povesti
»Ljudske knjižnice«:

- I. zvezek: Doyle A. Conan, Znamenje štirih. Londonska povest. Ljubljana, 1906, 144 str. Din 12.—, vez. v platno z II. zvezkom Din 32.—.
- II. zvezek: Dostal Alojzij, Darovana. Zgodovinska povest. Ljubljana, 1906, 149 str. Din 12.—, vez. v platno s I. zvezkom Din 32.—.
- III. zvezek: Sienkiewicz Henrik, Jernač Zmagovač. Povest. Iz poljskega preložil Fr. Virant. — Med plazovi. Povest tirolskega gorskega župnika. Nemški spisal Arthur Achleitner. Ljubljana, 1906. 123 str. Din 12.—, vez. v platno s VI. zvezkom Din 32.—.
- V. zvezek: Šenoa, Zadnja kmečka vojska. Zgodovinska povest iz l. 1573. Ljubljana, 1907. 378 str. Din 28.—, vez. v platno Din 42.—.
- VI. zvezek: Finžgar Fr. S., Gozdarjev sin. Povest. Ljubljana, 1907. 56 str. Din 6.—, vez. s III. zvezkom Din 32.—.
- VII. zvezek: Detela dr. Fr., Prihajač. Povest. Ljubljana, 1908. 157 str. Din 20.—.
- IX. zvezek: Alešovec Jakob, Zbrani spisi. Priredil Jožef Volc. I. zvezek: Kako sem se jaz likal. Ljubljana, 1910. 154 str. Din 16.—.
- XI. zvezek: Alešovec Jakob, Zbrani spisi. Priredil Jožef Volc. III. zvezek: Kako sem se jaz likal. Ljubljana, 1910. 114 str. Din 16.—.
- XIV. zvezek: Alešovec Jakob, Zbrani spisi. Priredil Jožef Volc. IV. in V. zvezek: Ljubljanske slike. Podoba ljubljanskega sveta pod drobnogledom, Ljubljana, 1911. 263 str. Din 24.—.
- XV. zvezek: Coloma, Juan Miseria. Povest. Ljubljana, 1911. 170 str. Din 20.—.
- XIX. zvezek: Curwood J. O., Kazan, volčji pes. Kanadski roman. Din 18.—, v platno Din 30.—.
- XX. zvezek: About Edmund, Kralj gora. Povest. Iz francoščine prestavila Kristina Hafner. Ljubljana, 1924. 254 str. Din 18.—, v platno Din 30.—.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

- XXI. zvezek: Haggard H. R., **Jutranja zvezda**. Povest. Iz angleščine prevel P. M. Črni goj. Ljubljana, 1925. 307 str. Din 30.—, v platno Din 40.—.
- XXIII. zvezek: Sheehan Patrik A., **Nodlag**. Povest irskega dekleta. Ljubljana, 1926. 231 str. Din 24.—, v platno 32.—.
- XXIV. zvezek: **Hanka**. Lužiskosrbska povest. **Atala Čudež v Bolzeni**. Ljubljana, 1926. 311 strani. Din 22.—, v platno Din 30.—.
- XXV. zvezek: Haggard H. R., **Hči cesarja Montezume**. Zgodovinska povest. Iz angleščine prevel Jos. Poljanec. 1927. 384 str. Din 30.—, v platno Din 42.—.
- XXVI. zvezek: Lorenzini C.-Joža Lovrenčič, **Storžek in njegovo burkasto življenje**. 1926. 160 str. Din 14.—, v platno Din 22.—.
- XXVII. zvezek: Pregelj Ivan, **Otroci solca**. Novela. 1927. 109 str. Din 24.—, vezano Din 32.—.
- XXVIII. zvezek: Haggard H. R., **Kleopatra, egiptovska kraljica**. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXIX. zvezek: Savinšek Slavko, **Izpod Golice**. Tihotapska povest z gorenjskih planin. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXX. zvezek: Sienkiewicz Henrik, **Na polju slave**. Povest iz časa kralja Jana Sobieskega. Din 28.—, vezano Din 40.—.
- XXXI. zvezek: Sir Arthur Conan Doyle: **Izgubljeni svet**. (The lost world.) Roman. Din 24.—, vez. Din 32.—.
- XXXII. zvezek: Reimmichl, **Zagorski zvonovi**. Povest. Prevela Vera Pirčeva. — Dr. M. Slavič, **Na Sinaj**. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXXIII. zvezek: Bridges, **Na pomoč**. — Grazia Deledda **Novele**. Din 30.—, vezano Din 42.—.
- XXXIV. zvezek: Réne Bazin-Niko Kuret, **Iz vse svoje duše**. Roman.
- XXXV. zvezek: Baronica Brackel, **Cirkuški otrok**. Rom. Din 30.—, vezano Din 42.—.

LJUDSKA KNJIŽNICA
36. ZVEZEK

Pierre L'Ermite

Deklica z odprtimi očmi

Prevod iz francoskega izvirnika

Jaw Lovre

V LJUBLJANI 1930

Založila Jugoslovanska knjigarna

LJUDSKA KNJIŽNICA

JK VITEK

VIII. 6. 37807, c

Vse pravice pridržane.

I. poglavje.

Hi!...

Hot!...

Hi!...

Hot!...

Ob živahnih zvokih ljubke pesmi, ki jo je prepevalo zalo dekle, vzpodboden od cingljanja svojih osnaženih zvončkov, ki so se svetili izpod sive grive kakor zlata jabolka, je zdaj stopical, zdaj dirjal po svetlem prahu krasnega junijskega jutra siv osliček in veselo nosil na vratu svoj črno zarisani križ.

Stopical, dirjal je ob veselem pokanju biča, vendar ga ni maral ošiniti noben udár.

Saj to je dobro vedel, nemarnež!

Po suhi poti so peketala »Pentaponova« namažana kopita kakor kastanjete; bil je pa »Pentapon« najbolj prekanjen osel na vsem otoku — kar ni mala reč — kajti mnogo jih je v Noirmoutieru: še enkrat toliko kot ljudi! In vsi osli so tam plemenite pasme, prevdarni... modrijani... vsi znajo brcati in biti pokorni: to zavisi pač od voznika, če je nevešč Parizan ali domačin z otoka.

Danes pa vozi zanosito in zalo dekle, močno modrih oči pod močno črnimi obrvmi, in že to nasprotje daje njeni nenavadni postavi dosti zagoneten značaj.

Tudi njeno ime je nenavadno.

Kličejo jo Rolanda You.

Zakaj neki »You« na tem otoku, kjer se ljudje ne imenujejo drugače kot Bourgaud, Gendron, Lavaud, Pêle-Mêle ali Damour...?

Zakaj neki »Rolanda« na tem otoku, kjer se nobeno dekle ne kliče tako?

Da ni morda daljna naslednica strašnih Normanov, ki so v starih časih mnogokrat napadli Noirmoutier in so zoper nje sezidali menihi sv. Filipa mogočno trdnjavo, ki še dandanašnji stoji sredi otoka?

Ni dvoma, da se je kateri od njih tam nastanil ali da je ostal v jetništvu.

V tem slučaju bi spominjalo ime »You« na lahke barke, s katerimi so predrzni roparji pristajali nekdanj v luzerandskem zalivu.

Zakaj pa ne ...?

Zato ne, ker ima tam doli sleherna stvar svoj vzrok ... Rolanda in You imata pač tudi svoj razlog.

S tem pa še nismo pri kraju.

Zakaj pa je imela Rolanda poleg svojih črnih obrvi in modrih oči in svoje rjavkaste kože — plave lase? Plave kakor žitno polje spomladi, ko se odraža v bledozlatem lesku od temnega neba?

Zakaj ...? Zakaj ...?

Ali ni vse življenje obdano z vprašanjem: zakaj, z zagonetkami in skrivnostmi?

II. poglavje.

Tistega dne je sedela torej Rolanda na trdi klopi vrh modro barvanega vozička, kakršni so na otoku v rabi, ter priganjala na vso moč v smeri ribiškega pristanišča Herbaudière.

Pentapon ni bil baš pri volji, da bi dirjal, toda radi čvrste odločitve dekletove, da se ne pusti voditi od njegovega razpoloženja, se je pač moral udati.

Jutro je bilo jasno in prozorno, kakor je pač pogostoma na tistem otoku, kjer ni tovarn ne dima, kjer se pojavijo avtomobili le za dva meseca v letu, v času počitnic.

Na desni in levi so se razprostirala žitna polja, razdeljena v zelo krivuljaste njive: Ta navada je spet noirmoutierska skrivnost.

Najbolj vidne so bile njive krompirja.

O, kakšno življenje na polju!

Povsodi so že izkopali »zgodnjega«, ki tvori v še večji meri nego ribe bogastvo otoka, in ki ga otočani prodajajo tujcem, kar se da drago.

Tujci so zadovoljni; kajti ni krompirja v Franciji, ki bi se le malo mogel kosati s čudom, kakršno je

pristen, okroglast in rumenkast noirmoutierski krompir, ki poganja v pesku, v toplem in hladnem objemu morske trave... krompir, ki diši po vijolici, po soli v solarnicah.

Sleherna hiša v Noirmoutieru ima posebno izbo, najlepšo, ki ji pravijo kamra za krompir, kjer pozimi pod slamo negujejo skrbno spravljene gomolje, da bi pognali čimprej, za »prve zgodnje«.

Že v januarju jih posadijo...

Blagor tistemu, čigar pristni krompir najhitreje dozori, ker ga proda za najvišjo ceno. Kajti ladja, ki prispe v Nantes morda samo štiriindvajset ur pred drugo, se lahko ponaša z dvojnim izkupičkom.

Zdaj je čas prekopavanja; ves »zgodnji« je že prodan in odposlan. Kmetje in kmetice, težke rasti in odločnega značaja, že pripravljajo zemljo za drugo setev.

Oboroženi z lopatami, zasajenimi na dolge ročaje, prekopavajo, obračajo in preobračajo peščeno zemljo, ki ima barvo sliv in diši po morski travi... Obračajo urno in z ljubeznijo, v taktu, možje in žene, bratje in sestre, bratrance in sestrične...

In njih plemenite, nenavadno ritmične kretnje, se odražajo od neba, ki postaja čedalje bolj modro in jasno.

Z vseh strani dvigajo svoje velike glave osli, ta hip srečnejši od Pentapona, ker se svobodno pasejo, in se ozirajo s svojimi resnimi očmi za drugom doli na cesti... za drugom v polnem diru... Siromak!...

Hi!...

Hot!...

Hi!...

Hot!...

Tu, tam — mlini na veter.

Eni so častitljivi, s snežnobelim čelom, dolgimi koščenimi rokami in slepimi očmi, kakor da jih je naskočil Don Quichote s sulico v pesti.

Drugi pa se v polnem delu enakomerno obračajo, zatopljeni, pometajo po nebu pod velikim božanjem vetra.

Mlada Rolanda je omamljena od vsega tega... od svežega diha, ki ji orje lase, od modrega neba, od rodovitne zemlje, od oceana, ki ga je videti izza Vieila, Madelaine in Blanche kakor nepremično črto, mogočno, na kateri se spreminja svetloba od blede barve smaragda do temnega safirja... od galebov, ki veslajo s svojimi belimi perotmi skozi eter... od vsega ozračja, ki jo obdaja, čigar barve so zračne mehkode.

Na desno in levo pozdravlja Rolanda, ob lahmem Pentaponovem diru, in je srečna v zavesti, da jo ljubijo vsi ti ljudje, ki jih pozna... ki jih je od nekdaj poznala...

»Dober dan, Josipina!... Kako pa danes?...«

»Dober dan, Ana-Marija!... Ali lepo kaže drugi krompir...?«

»Dober dan, oče Crêpier!... Ali ste bili sinoči na ribolovu?«

»Pa kam, pa kam, gospodična, na vse zgodaj?«

»V Herbaudière po morske rake...«

»Modest jih je sinoči naložil.«

»Kje je Modest?«

»Mislim, da je že spet odšel, ampak žena je tam...«

»Torej bi šla zastonj?«

»Kako vendar, saj sem dejal, da je njegova žena doma.«

»Ne... ne bom nadlegovala... Potrebujem jih namreč mnogo... Kar v Hebaudière se potegnem...

In hi!...

In hot!...

In hi!...

In hot!...

In Pentapon, ki je mislil, da bo v Vieilu gotovo postaja, je zaenkrat spoznal, da se je bil zmotil.

Toda ko je voziček pripeljal do križevega pota, ki načenja na levi pot proti Plandu, puščajoč na desni vasico Vieil, se je zazdelo osličku, da ga nihče več ne priganja... da ga uzda celó zadržuje.

In brzda svoj dir...

Potem še nekoliko odneha...

Naposled tvega korakoma!

Kdo naj se spozna z ljudmi in celó z ženskami ...

Tem bolje, ker je stal na robu travnatega jarka, ostro odražajoč se od neba v ozadju, Filbert-Filbert, in Pentapon je dobro zadržal v svojem sijajnem spominu, da pomeni Filbertova pojava na cesti vsikdar postajo ... Blagi Filbert! ... zmerom rad pripravljen za sokrivca.

Ko je tedaj Pentapon prišel do njega, se je kar enostavno ustavil.

Prav tako enostavno je položila Rolanda bič počez voza ter je rekla glasno:

»Dober dan, Filbert!«

»Dober dan, Rolanda!« je odgovoril z nezakrito radostjo močni fant. Katera dobra sreča neki? ...«

»V Herbaudière sem namenjena, po morske rake ...«

Rolanda je zardela ... oh ... samo malo zardela.

»Modest iz Vieila jih je sinoči nalovil,« je ponovil Filbert, kajti na otoku vsakdo ve, kaj dela njegov bližnji.

»Da ... toda meni so ljubši raki iz Herbaudière, je ugotovila Rolanda in samo malo več zardela. »Razumeš? ... Večjo izbero imaš ... Pa še moja sestrična je tam ... Morda ostanem pri nji na kosilu ... In naposled, danes zjutraj me pač nekaj vleče baš v Herbaudière ...«

»Ah! ...« se je nasmehnil močni mladenič, z nežno srečnim nasmehom, in Rolanda je zardela, a zdaj ... povsem.

III. poglavje.

Pentapon, ki je bil filozof in dober psiholog, je že začel muliti travo ob jarku.

Nič se mu ni mudilo, mulil je preudarno, kakor osel, ki se mu zdi, da ima dovolj časa.

Resnično, vse je kazalo, da se bo razgovor med mladeničem in mladenko dobro razvil. V Noirmoutieru se nikomur ne mudi. Čemu? Polje je ljudem

salon in tvarine za pogovarjanje jim ne zmanjka nikoli.

»Kaj je novega v mestu?« je začel spraševati Filbert.

»O, res zanimiva novica. Iz Pariza je prišel duhovnik... dva duhovnika... in sta kupila »Staro Rakovico«...«

»Staro Rakovico?...«

Filbert se je naslonil na svojo dolgo lopato in potisnil nazaj svojo mornarsko čepico...

»Kje pa je to, pri 'Stari Rakovici'?«

»To je zraven nas... veliko staro poslopje, ki tvori vogal... Se ne spominjaš?... blizu trdnjave... tik Péauxovih... ob tisti ozki ulici, kjer je davkar?...«

»Ah, že vem. Saj je res tam blizu vas. Kaj pa bodo napravili s tistim ogromnim poslopjem?...«

»Počitniško kolonijo za pariške dečke.«

»Kdaj?«

»Že prihodnji mesec pridejo!«

Spet je potisnil Filbert svojo čepico nazaj in segel z roko v svoje črne lase.

»To pa ni vesela novica.«

»Ah, zakaj pa ne?... To bo živžav to poletje v naši ozki ulici. Moja teta Cecilija je navdušena...«

»Jaz pa nisem tako navdušen... Mislim tako, kakor je dejal naš prejšnji župan: nekaj tujcev je dobro imeti, prèveč pa ne. Naš otok naj bo naš otok!... Tako je lep, kakor ga je Bog ustvaril in kakršnega smo vzgojili mi!... Se ne spominjaš več, Rolanda?... Saj je komaj deset let, odkar sva skupaj hodila v šolo?... Od velikega plota do Vieila je stala le tu in tam kaka hiša... Zdaj zidajo povsod... Nalašč, da bi nas ujezili... Sekajo drevesa za tenis... Povsodi ograje z bodečo žico.. Zaprte poti. Ne smeš več po stezici, bližnjici, ki ti je zmerom služila. Pravijo, da bodo naredili na mestu peščene tlakovano cesto, ki bo šla iz Noirmoutiera v Vieil in v Blanche. Kadar bo, bodo povsod drveli avtomobili. In kadar se pojavi avto, izgine vsa poezija.«

»Toda, saj ne bodo zidali nove hiše. Le mrtvo hišo bodo poživali...«

»Razujem... Ampak mi vendarle ta novica ni po godu, Rolanda!«

»Človek ne sme biti sebičen... Ubogi Parižani imajo vendar pravico dihati en mesec zrak, ki ga dihamo mi vse leto.«

»Večina Parižanov je odmetnikov grude, ali njih potomcev. Izmučeni so, jetični?... Dobro. Zakaj so pa tiščali v mesto?... Pa — zakaj še zmerom tiščijo tam?...«

»Kreniti nazaj ni lahka stvar... Potem pa — saj niso zmerom v Parizu, če pridejo k nam.«

»... Za zabavo... Nobeden nas ne bo vprašal za lopato... tega prav zares ne! Torej za mesec dni se bodo nastanili poleg vas?«

»Kaj pa... drugega?«

»Katere vrste Parižani pa bodo?«

»Oh, mladeniči iz dobrih hiš, pravijo.«

»In ti jih boš videla vsak dan?«

»Toda... Filbert...? Resno: pa menda vendar nisi ljubosumen...?«

»Ne... Nisem ljubosumen... Sovražim ljubosumnost kot najnižje čuvstvo. Toda kadar človek ljubi, živi... v neprestani bojazni. Zlasti jaz, ki stopim naprej... ki govorim, ki izpovedujem svojo ljubezen na ves glas, a poznam dekle, ki je vse pametnejše... ki vse bolj vlada svojemu srcu... ki vse bolj zna molčati. Poznaš ti, Rolanda, to dekle...?«

Rolanda je gledala v tla, vzela je nekaj krompirjevih listov, naposled pa privzdignila glas:

»Za dekleta... je stvar drugačna!«

»Ko bi vsaj za gotovo vedel...?«

»Vseeno!... Zdi se mi... da bi že... nekoliko... lahko vedel!...«

»Da... ,nekoliko'... to pomeni, da sem... da imam prav toliko izgleda kakor vsak drugi... Ali se ti ne zdi, Rolanda, da je to premalo...«

Filbert se je bolešno nasmehnil.

Nato je presekal pogovor, ki je postajal bridek:

»Vprašati sem hotel, zakaj potrebuješ danes toliko morskih rakov?«

»Za svatbo Gendronovega sina. Jutri bom družica.«

»S kom boš družica?«

»Ti ga ne poznaš... Oh, pa to je brez pomena!«

Tedaj je Filbert prijazno prijel Rolandino roko in je govoril počasi:

»Za svatbo Gendronovega sina... Rolanda... moja mala Rolanda... in kdaj bo najina...«

Rolanda je napravila kretnjo, s katero se je hotela izogniti odgovoru.

Filbert je ponovil:

»Moja mala Rolanda... kdaj bo pa najina...?«

Prav tisti hip je prišel Pentapon svoji gospodariči na pomoč, kajti potegnivši voz za seboj, je brezskrbno prekoračil jarek in zašel v tujo posest. Onstran jarka je bila na njivi krasna koruza, nje zelenje mehko kakor rosa. Še osel, ki bi bil »svetnik«, bi bil skušnjavi podlegel. Pentapon, ki ni imel prav nič takega častihlepja, se je kar brez premisleka vdal skušnjavi... kar je najenostavnejše sredstvo, da se iznebiš skušnjave.

Rolanda je torej utegnila baš o pravem času spraviti žival še na pravo pot, da se ni začelo »mehsarsko klanje«.

Ko se je vrnila na cesto, je napravila proti Filbertu kretnjo, ki je mnogokaj pomenila... malo ljubezni... malo upanja... malo negotovosti pa tudi.

»Predvsem, si je mislila, ko je pognala s pokom Pentapona v lahen dir... dekle je pač dekle! In kaj bi pa rekla tetka Cecilija, če bi rekla... ,da' kar takoj!... To vendar ni kar tako... ,da'!... To velja za vse življenje!...«

Modre Rolandine oči so med črnimi trepalnicami zasanjale. Zrla je s svojega sedeža na ocean, ki se brezkončen spaja v eno s horizontom ter je ponovila resno sama zase:

... Za vse življenje...? Ah, presneto!... To je dolgo, vse življenje.

IV. poglavje.

Istega dne zvečer.

Pentapon je nezadovoljen... oh, skrajno nezadovoljen!

In grozna nevolja se dviga v njegovem ranjenem oslovskem srcu.

Pomislite vendar!...

Najprej: njegova gospodarica je ostala ves dan v Herbaudière, ker se ladje ne vračajo pred peto uro. — Iz tega sledi prvič, da je moral zobati okomatan na edini ulici v Herbaudière, na prepihu, privezan k zidu, mesto da bi bil v miru pozobal svoj oves in se najedel zlagoma rezanice, ki mu tekne kakor se spodobi edino le v njegovem lastnem hlevu; za zobanje pa je dobil škaaf sena in nekaj starih skorij, trdih ko kamen, ki mu jih je velikodušno podarila gospodarica, vsa zaposlena z drugimi stvarmi.

Še hujše pa je, da ga je gnala na povratku po peščeni poti ob morski obali, kjer se udirajo kolesa za petdeset centimetrov, mesto da bi se bila vrnila po lepi, široki in trdni cesti, po kateri sta prišla... Torej nazaj po poti, ki je smrt za osle.

In Rolanda ni imela niti toliko usmiljenja, da bi bila stopila z voza!

Ostala je gori na svoji klopi, otožna in molčečna, medtem ko se je ubogi Pentapon do skrajnosti napenjal, da je vlekel gospodično, njene sanje in njeno ljubezen...

Prav zares... njeno ljubezen!...

Naj le kdo norce brije iz osla, iz njegovega trapastega imena... tudi osel ima oči... Tudi on vidi in razume... zlasti takole reč.

Kadarkoli sta se Rolanda You in Filbert srečala, je vsakokrat plačal račun osel.

Čeprav je bilo v Vieilu rakov dovolj, je bilo treba vendarle iti ponje v Herbaudière...

Čemu neki...?

Zato pač, ker je upala gospodična srečati Filberta.

Nazaj pa po peščeni poti...

Zakaj neki spet to...?

Zato pač, ker je že večer in ker je zdaj Filbert nemara doma... in ker stoji Filbertov dom baš ob peščenih poti, ki pelje v Blanche.

Ni dvoma, da bo tam spet postaja in da bo velika težava priti v Noirmoutier o pravem času za večerjo...

Pa še kakšna bo večerja, ko je gospodična nocoj slabe volje!

Ubogi Pentapon!

Pa se časih še kdo čudi, zakaj so osli iz otokov tako žalostnega pogleda!...

Vse se je zgodilo natančno tako, kakor si je bil modri Pentapon izračunal... Prerok Pentapon...

Ko je bila varno spravila na voz koš morskih rakov, ki je bil pokrit z morskovo travo in se je cedila voda od njega, se je vračala Rolanda po obedu počasi, zelo počasi po slikoviti obrežni poti, ki pelje skozi hrastov gozd la blanchekega samostana.

Zjutraj je bila Rolanda vesela, podjetna in je pela... zvečer pa je legla otožnost na njeno dušo.

Pentapon je počasi trapal in vajeti so mu ležali na hrbtu.

Rolanda ima Filberta prav za prav rada, toda zdaj čuti neznanu bojazen pred njim.

Ljubi ga, toda tako, da ji svobode ne jemlje... Zaročila se bosta... skoro gotovo se bosta. In nekega dne se bosta vzela... toda to bo pozneje!...

To nedoločeno podobo bodočnosti obožuje Rolanda. Kakor mehko zglavje za dekleta, ki se mu nikamor ne mudi.

Toda tistega jutra je bil Filbert na mah prekinil to nejasnost.

Zastavil je bil vprašanja... zahteval je odgovora...

Postalo je resnica.

In Rolanda, smejoče se dete, se ob pogledu na življenje nekoliko prestrašena umakne.

Življenje!... Saj je še časa za življenje! Upanje je vsikdar sreča... Resnica pa more biti mnogokrat blodnja!

Tudi Filbert je imel za svoj del prav. Ali je bil zapustil upanje, da se prepriča, ga li čaka poslej prijetna gotovost...?

Te gotovosti ni bil dobil.

Gledal je za Rolando, ki se je oddaljevala v oblaku rožnatega prahu. Dekle je resda v slovo napravilo kretnjo, ki je mogla pomeniti, kar bi bil kdo hotel. Toda čim je bil spregovoril, mu je bilo že žal, da ni ostal pri upanju.

Tako je ostal z visečimi, ohlapnimi rokami... in nič več mu ni dišalo delo...

Dalje je pol nezavedno šel po poti za Rolando.

Nato se je vrnil po stezicah, ki se vijejo po žitnem polju.

Brez dvoma si je očital svojo predrznost napram dekletu.

Pa vendar: njegovo preprosto srce je bilo dekletu popolnoma vdano, in se mu je zdelo, da ima pravico izvedeti... vsaj poglavitno izvedeti.

Jasno je torej, zakaj so njegove pomorščakove roke premočno udarile na glasovir dekleta; neskončno občutljiv je ta glasovir, ki šteje svoje dneve, ure, minute in skoro tudi sekunde!... glasovir, na katerem se najbolj čvrsti možje še vedno utegnejo česa novega naučiti, čemur je ime: 'večno žensko'.

Filbert se je torej vračal proti domu svojih roditeljev, ne da bi opazil zahajajoče solnce, ki je v apoteozi zažigalo Piliersko skalo pred potopitvijo v oceanu... niti borov, ki so upogibali na nebu temno zlato svojih obupanih vej...

Kaj naj mu pove ta čudoviti okvir, če ni podobe v njem?

In ta podoba je podoba dekleta, vitkega kot rožni grm... dekleta modrih oči, obrobljenih s črnimi obrvmi... dekleta plavih, neukrotljivih, pod ljubko avbico nabranih las... las, s katerimi se je bila pogravala tistega jutra vsa solnčna luč.

Zvečer senca...

Kadar izgine solnce ljubezni, ostane vselej senca...

V. poglavje.

Doma ni nikogar. Starši, ki niso zaljubljeni, se bodo vrnil domov pozno, zelo pozno, kajti dan je lep in ga hočejo čim bolj izkoristiti za svoje delo.

Na dvorišču iščejo kure ostanke fižola, ki je bil omlačen prejšnjega dne; domače mačke spijo, zavite v klobčič, na stopnišču pred kamro za krompir; dva stara mlinska kamna, v krogih zarezana, stojita pred vrati, na vsaki strani eden, kakor dva bronasta podstavka.

Filbert, ki silno ljubi svoj dom, je bil danes brezbrizen ob tem pogledu.

Oči je obrnil vase in v svoji grozi pretiravajočemu se je zdelo, da vidi razvalino svojega sna, ki se ne bo nikdar uresničil.

In vendar je bil to edini njegov sen od nekdanj! Rolando je poznal, ko je bila še otrok... spremljal je njeno rast... do današnjega dne, ko se je razvila v prekrasno dekle. Koliko dobrega mu je nevede bila že storila!

Le ona je povzročila, da je ostal zvest svoji veri, nedeljski sv. maši, velikonočnemu obhajilu in ostalim verskim zavezam.

Iskal je namreč brez prestanka vse tisto, kar je »družilo«. Ni dvoma, da je ljubil svojo vero zaradi vere same, toda kako je bil zavzet, kadar je zapazil pri veliki maši v nedeljo med avbami na ženski strani avbo, ki jo je dobro poznal, kajti nosilo jo je na svoji glavici dekle, ki bo njegovo, ki je solnce njegovega življenja.

Ta spomin in ta ljubezen sta ga spremljala na ladji, kadar je opravljal svojo mornarsko službo. Kolikokrat je v dolgih odmorih, ki jih pozna pomorsko življenje, sanjal o nji; z roko je podpiral svojo glavo, a oči so mu blodile po obzorju!

Ah, Rolanda!... Rolanda!...

Radi nje se je že kot mornarski učenec učil igrati na piščal; učitelj mu je bil star in pesniško navdahnjen stanorednik iz Provence; z vso vnemo se je učil, kajti melodije, ki jih je slišal, so se mu zdele

tako lepe, da so morale povečati njegovo privlačnost in domače ognjišče še bolj olepšati.

Bliža mu je bila med sviranjem, kot med govorjenjem, kajti tako je izražal kar je prekipevalo njegovo srce v ljubavnih melodijah, ki jih najboljše ume, kdor ve za ljubezen.

Radi nje je ostajal pameten na brodu pod vročim solncem, v vrtincu, v mrzličnosti, v blaznosti kolonialnih mest in ni hotel spremljati svojih tovarišev, ki visoke ljubezni niso poznali in so se udajali nizkim nasladam...

Radi nje se je šalil z bledimi Parižani; luč, ki je žarela iz njega, je močno privlačevala vse tiste, ki luči ne poznajo. Toda on je imel sam zase svojo luč... svojo zvezdico!

Radi nje je delal tako pridno, da si je prihranil malo premoženje, ki bi bilo že zadoščalo za neodvisno življenje. Četrtno poslopj... osem lepih krav... deset hektarjev čudovitega polja... staro ribolovnico, ki je bila povsem njegova last. Pozneje bo gospodar vsega posestva, kateremu pripadata tudi hiša in mlin v noirmoutierskem predmestju. To bo velika bogatija... in čvrsta bogatija... ki svoje vrednosti nikdar ne izgubi... bogastvo zemlje!

Vse to in samega sebe povrhu je položil pred njene noge... Eno samo drevo nam časih zakrije gozd. Rolanda je stala med svetom in njim. Filbert je videl samo njo. A ona?

In spet mu je pred očmi prizor, ki se je malo prej dogodil; na tehtno vprašanje, na vprašanje vse njegove mladosti, na vprašanje vsega njegovega življenja — Rolanda ni odgovorila, ampak se mu je izognila... Zakaj se mu je izognila...?

Vprašanje je bilo spodobno, odkrito; vredno je bilo odgovora.

Na steni v jedilnici tiktaka stara ura sekunde...

Na robu ognjišča umira debelo poleno, kajti tudi debelo poleno ne more samo goreti, potreba je manjšega zraven... Kakor v življenju, Filbert!

Poleno zbudi njegovo zanimanje. Pobere pest borovih igel in poživi ž njimi plamen. Plamen pa plesoč posveti na piščal, ki že dolgo visi na steni.

Ker ni nocoj za nobeno rabo, si hoče potihem zapiskati malo za tolažbo. S stene sname piščal, ki jo je kupil s svojimi prihranki v Saïgonu, kupil za njo, učil se svirati na njo za njo. Prijateljica glasba bo usmiljeno usmerila misel drugam... uspavala, potolažila bo tvojo misel, ubogi Filbert, ki je vate stopilo trpljenje...

Vzame torej instrument, skrbno ga obriše in odide na vrt, kjer otožen sede tik ob peščeni poti pod figovo drevo, ki ga neprenehoma božajo poslednji žarki dneva s svojim ognjem.

S tega mesta se mu odkriva vse obzorje... pozlačeni bori, ki so jim veje kakor prošnja molitev... brezbrežno morje, oba pilierska svetilnika in na levi kamenite stavbe Herbaudière, kamor je ona zjutraj odšla...

Filip svira melodije, ki jih najbolj ljubi... preproste melodije pesmi preteklega stoletja, katerih ga je bil naučil stari mornar na brodu »Galathéa«. Toda njegov učitelj je bil provençal in poznal je zlasti Mignon, Mistralovo Arlezijanko in vse kar pojejo v tistih južnih krajih, ki so podobni Noirmoutieru, le da je tu še čar manj znanega otoka in manj banalnega.

Nocoj je Filbert vse jače doživljal te melodije. Kajti za glasom piščali je bilo njegovo obupano srce.

Resnično, tistega večera je godel, kakor še ne v svojem življenju... sam pred hišo v popolni tišini, o zlatem prahu in o ljubezni.

Dolgo je tako godel, potihem, prav potihem, kakor človek šepeta svojo tožbo ali ihti svojo prošnjo. Baš je začel ljubo stanco:

O Magali, ma tant amado,
 Mete la testo au fenestroun!
 O ljubljena moja Magali,
 na okno prisloni glavico.

Kar se potihem... prav tako potihem, prikaže glavica med listjem figovega drevesa, pod katerim si je bila poiskala Filbertova bolest zavetja.

Bila je Rolanda... Rolanda, ki se je vračala s svojim osličkom počasi v veliki tišini peščene poti, je slišala in prepoznala piščal in melodije.

Ustavila je voziček in poslušala... Ko je pa slišala, je spoznala, da veljajo njej te melodije, v katerih je zvenela vsa žalost in obupana ljubezen mladega srca.

Tedaj je stopila z voza, se približala in, ko je postala prošnjaja tako vroča, da se ji ni bilo moči ustaviti:

O Magali, ma tant amado,
Mete la testo au fenestroun!

in je ljubav klicala po ljubavi, je stopila naprej. Videla je, da Filbert joka in odgovorila je, prislonivši svojo glavo na okno:

»Magali?... Evo je!...«

Nehal je igrati.

Pogledal jo je ves zavzet:

»Ti si?... Rolanda!«

Resnično, prekrasna je v tem okviru figovega listja, ki ga zlati solnce s svojimi poslednjimi žarki.

»Da, jaz sem, Filbert... Zdelo se mi je, da sem te danes zjutraj užalila...? Zato sem se napotila domov po peščeni poti. Nekaj mi je pravilo, da te bom srečala... In glej, srečala sem te!... Ne maram, da nocoj zaspiš v tem zlem občutju...«

»Ti si!... je zašepetal Filbert v tretje... ti!...«

Mladenič stopi nekaj korakov v stran, nato se vrne. Z močno kretnjo objame deklo in ga posadi na mejni zid. Sam pa sede ob njenem vznožju, vzame piščal in beroč note v Rolandinih očeh, začne iznova:

O Magali, ma tant amado,
Mete la testo au fenestroun!

Tej pesmi so sledile še najlepše med tistimi, ki jih je Filbert poznal... Oh, ni zapravljal ne svojega časa na velikem morju Pacifika, ko se je učil teh

pesmi, ki so nocoj bajale in prepevale njegovo gorečno misel... teh melodij, ki so silile zdaj v smeh, zdaj v jok njo, ki je tam sedela kot vila... njo, katere prihod je v hipu vse spremenil.

Kako dolgo je Filbert sviral?...

Kako dolgo je poslušala Rolanda?

Tega ne ve, kdor doživlja!

V takih trenutkih čas ni več čas. Minute so prehitri bliski, v katerih se zagledata dve duši v svoje globine ter se združita v svoji ljubezni.

Ko je Rolanda odhajala, je bilo solnce že zašlo, a ostala je še njegova svetloba, napajajoč s škrlatom obzorje oceana.

Filbert je skočil na zid, nad katerim se je dvigalo figovo drevo in gledal za odhajajočo. Tudi ona je kakor solnce puščala za sabo svojo svetlobo.

Rolanda je že izginila za oglom pri malem križpotju, ko je Filbert še vedno zrl za njo, kakor da se še ziblje v zlatem prahu, v katerem je začela umirati vsa luč lepega dne...

VI. poglavje.

Rolanda se je vrnila pozno v Noirmoutier. Ni manjkalo mnogo do sedmih ko so Pentaponova kopita zapeketala na mestnem tlaku... še urnejše pa je stopical globoko užaljeni osliček po ozkih ulicah v bližini »Stare Rakovice«, ki so bile posute z drobnim kamenjem.

Ustavil se je v hipu pred mirno, tiho, udobno hišo, ki je nosila s pravico ime »Zavetje«, kjer je prebivala teta Cecilija, ki je za svojo vzela Rolando, ko je ta izgubila svoje starše, kajti oba sta izginila v valovih pri Volovski čerí.

Rolandi je bilo pet let, ko so se ji starši utopili. Teta Cecilija ji je bila torej mati, oče, vsa družina.

Predobra teta Cecilija!... S kakšno naslodo bi ji bil prihuljeni Pentapon vse izdal, če bi bil znal govoriti.

Teta je opomnila le, »da je vroč in ga bo treba skrbno čohati v hlevu, da ne zboli...«

»Zboli!...« je sam zase ponovil Pentapon... »če bi ti vedela, teta Cecilija, da sem v komatu že od polosmih zjutraj!... da sem pozobal za kosilo samo koš prašnega sena in nekaj nesramnih skorij... da mi je želodec zlezal v kopita... in da mi je tvoja nečakinja poklonila v olajšavo za vrnitev peščeno pot v najhujšem solncu!...

... O, da, če bi ti vedela!... Vkljub svoji dobroti si ne bi mogla kaj, da jih ne bi pošteno povedala gospodični Rolandi...

... Če bi to vedela!... Toda je še polno drugih stvari, ki zanje ne veš in ki ti jih tudi jaz ne morem povedati... in ki ti jih zaenkrat tudi tvoja Rolandica ne bo izdala, čeprav ima nedolžne in modre oči, pod obokom črnih obrvi.

Toda kakor bomo še videli in slišali, si je dovolil Pentapon nekoliko preveč predrzno sodbo.

Kmalu je pa moral priznati, da je bila Rolanda vendarle dobro dekle in da je imela čvrsto pest; kajti najprej ga je, če že ne osvežila s kolinsko vodo, vsaj pridno, toplo počesala s čohalom... Potem je dobil svoj oves, rezanico v mlečnobelem vedru... pest belega fižola, dišečega sena, da si je osnažil zobe in da se je razvedril pred počitkom... da ne govorimo o lepo zrahljani stelji, in da ga je Rolanda, preden je šla iz hleva večerjati, pošegetalala po nosu in mu pošepnila: »Moj Pentaponček, mili moj, ljubljeni,« kar je naposled vendarle povsem udobrovoljilo oslička.

Kihnil je... in tvegala novo predrzno sodbo o dekletu.

»Da me ima rada?... o, že poznamo take izlive!... Ne, stari moj Pentapon, nikar si ne domišljaj, da je mislila nate pri tem... Naposled!...

Rolanda odide po stopnicah v svojo kamrico, kjer se naglo preobleče in pripravi za večerjo ter se naposled prikaže z mladostnim, radostnim licem.

»No, kako ti je dan minul?... Si prinesla morske rake?... Po čem pa so...? Nisi preveč trudna za jutrišnji dan...? Bila sem že malce v skrbeh, ko se je nagibal večer in te še ni bilo nazaj... Kako pa

gre tvoji sestričini v Herbaudière...? Ali ti je lepo postregla...?

Teta Cecilija je vpraševala, med tem ko je stara služabnica Filomela, ki je imela pasje zveste oči, pogrinjala v kuhinji mizo za večerni obed.

V »Zavetju« najdeš vse, kar spada k dobri hiši na deželi, od jedilnice do obilnega in prijetno dišečega zelenjadnega vrta.

Toda kadar ni bilo gostov, torej večji del dni, je obedovala teta Cecilija najrajši v prostorni kuhinji, poleg velikega žarečega ognjišča, kjer sta predli obe mački in pes Faraud, najbolši prijatelj in zaupnik Pentaponov.

Miza, ki je bila zmirom veselo okrašena, je bila osvetljena skozi dve okni, katerih eno se je odpiralo v ozko ulico, drugo pa na vrt, ki bi ga bila najbolj solnčna Provenca rada za svojega pripoznala.

Ko sta prisedli teta in nečakinja in sta že bili postreženi z zelenjadno juho, je začela Rolanda, razgrinjajoč svoj prtič:

»Tetka, glej — današnji dan je zame nekako zgodovinski.«

»Ah!... Zakaj?«

»Ker me je danes nekdo po vseh pravilih zasnubil in ne maram čakati s to novico niti pet minut.«

»Uganila sem že, kdo!«

»Mislite?«

»Nič ne mislim... Vem!... To je bil Filbert, kajne?«

»Da.«

»Oh, ni treba, da bi bil človek vedeževalec, da to ugame. Mislim, da tudi ta nisi bila baš preveč prešenečena pri tej snubitvi.«

»Prav zares da ne... Še najbolj pošteno dekle ima oči, ušesa in nekaj pameti v glavi. Naposled, saj sem zrastle s Filbertom in vedela sem, da me je imel rad kot prijateljico. Pa vendar človeka spreleti, ko se naenkrat zave, da je prijateljstvo dobilo drugo ime, da je postalo...«

»Kaj je postalo?« je ponovila teta in se nasmehnila Rolandi, ki je bila v zadregi.

»Da je postalo ... ljubezen.«

»Tega se je bilo nadejati! ...«

»Ah! ... In zakaj? ...«

»Ker na svetu ni nobena stvar nepremična. Sleherna naklonjenost napreduje, nazaduje, se razvija ... Toda radovedna sem, kaj si odgovorila temu pogumnemu Filbertu? ...«

»Ničesar mu nisem odgovorila ... Izmotala sem se mu, kakor se spodobi brihtni Noirmoutierki: »Ne rečem ,da' ... ne rečem ,ne'!«

»Torej mu nisi rekla ,ne'?!«

»Ampak ,da' tudi ne!«

»Spodobilo bi se bilo, da bi bil Filbert najprej govoril z menoj, kajne?«

»Ne zamerite mu! ... Saj ni ravnal preišljeno. Gendronova svatba in morski raki so bili povod ...«

»Morski raki ...? Zares, debelo kožo imajo ...«

»Tetka, kaj hočeš, radi njih je nanesel pogovor kar na najino svatbo ...«

»Na v a j i n o svatbo! ... je vzkliknila začudena tetka ... to je pa že od sile, veš!«

»O morebitni ... o verjetni svatbi! ...«

»Rolanda, počasi, počasi!«

»Saj se mi nikamor ni mudilo! ... O tem priča najbolj dejstvo, da sem ga tako razžalostila, ubogega Filberta, da me je že grizla vest. In pozno sem prišla domov zato, ker sem se vrnila po peščeni poti; čutila sem potrebo, da srečam še enkrat ubogega fanta in ga malo potolažim ...«

»Potolažiš ... kaj ti ne govoriš!«

»Da ... potolažim ... oh, malo ... Hudo je, veste, tetka, — ah, pa saj vi tega ne veste — hudo je, videti fanta, ki ima že dva in dvajset let in joče, ker vas ljubi in mu ljubezen ni vrnjena ... Kdo bi se na posled ne omeščal? ... Saj nismo iz železa.«

»Fantje po navadi delajo prej veliko reč. P o t e m pa se vse premalo brigajo.«

»Filbert gotovo ni tak!«

»Brez dvoma ... Ampak stara resnica to! Nikar se preveč ne navdušuj, Rolandica moja! Oglej si

stvar hladnokrvno. Nič se ti ne mudi... Saj si vendar srečna pri meni... kajne?«

»Oh, kako bi ne bila...«

»Torej ti ni treba hiteti. Devetnajst let imaš... Doto boš imela tudi prilično... Zadovolji se za zdaj z opazovanjem... Zapomni si: nikakor nisem rekla, da bi bil Filbert slaba partija... Ne, to je možna partija... samo možna. Ti si dejala pravkar ‚ver-jetna‘, to je pretirano... Kajti ni na svetu samo Noirmoutier... Pojavijo se lahko še drugi fantje. Spomni se n. pr. na mladega slikarja, ki sva ga spoznali v preteklem letu na Souzeauxki obali, ki te je hotel slikati in ti je bil tako všeč?«

»Všeč...«

»In častnik, ki je prišel z letalom... Se ga spominjaš?... Pristal je na damski obali... Obiskal naju je... pošiljal cvetje...«

»Nikoli bi ga ne hotela za moža...«

»Oh, to ti le tako rečem, da ti predočim, da imaš le možnost izbere vkljub temu, da je dan današnji položaj mladih deklet težaven, vendar... Razumeš, Rolandica?... To je pač velika dobrina!«

»Prav dobro razumem!«

»Sicer pa ni Filbert nič drugega kot skromen posestnik... Ali nima samo štiri krave?«

»Osem jih ima.«

»No, kaj pa je to?... In njegovo posestvo?... mala reč...«

»Deset hektarov zemlje... lepo solarnico na Lépinski poti...!«

»Prava reč!«

»In toliko srca!... Kako me ljubi!... Tudi to vendar nekaj šteje, kajne, tetka?«

Dobra tetka Cecilija si namaže surovega masla na prepečenec, na tanko — zamaši vse luknjice, in se smehlja polna razumevanja in dvoma... tolikega dvoma...

»Kajpada! To šteje. Toda samo če bi to trajalo!... Kakor je vzkliknil gospod, ki je pal iz petega nadstropja... Uboga moja Rolanda! Ne pripovedujem ti vsega tega, ne, da te uplašim... Bog me varuj, da

bi pohodila tvoje mlade upe!... Tako si želim, da ostaneš srečna!... Jaz — kaj hočeš!... Nisem se omožila, ker nisem nikoli čutila zaupanja brez pridržka... Morda po krivem... Morda sem imela prav?... Koliko stvari sem videla!... Slišala svečanih obljub!... Doživela nešteto kresov, ki so tako hitro končali v dimu! Zatorej ne da bi ti klicala: proč s tem, ti rečem: pazi!... Pa si kljub temu očitam, da sem nekoliko pomendrala mah tvojih sanj...«

Nagnila se je k Rolandi ter jo pobožala. Potem je mahoma obrnila pogovor v drugo smer:

»Prejela sem še eno pismo od gospoda duhovnika iz Pariza... Mali poredneži pridejo prej... že v desetih dneh bodo tu... In gospod duhovnik prosi, naj se pobrigamo, da se pospeši ureditev hiše. To bo torej kar takoj po Gendronovi svatbi... v pričakovanju tvoje poroke... s Filbertom... ali s kom drugim... s kakim ‚lepotcem‘, s kakim kraljevičem iz pravljice!...«

Teta Cecilija je postala nežna; z roko je pogladila lepe lase svoje Rolandice.

»Uboga moja mala!... Danes sem ti prizadela veliko bridkosti... Grozno je časih, veš, če je človek izkušen!... Tako si bila vesela, ko si prišla domov!... In jaz!... Resnično sem vesela, da pridejo fantiči tako hitro... imeli bomo nekaj izpremembe... Življenje bo zavrvelo v našem kotičku. V gozdu la Chaise so vse kočice že oddane v najem, in izgleda, da za visoko ceno... Noirmoutier postane mali Pariz.«

»Meni so naše ulice ljubše kadar so tihe in ko raste trava med kamni po tlaku...«

»Še dvajset let ti ni, pa te že miče samota! Govoriš, kakor sveti Anton!...«

»Res je... še dvajset let mi ni in že me miče samota...«

... »Neka določena samota?...«

»Mogoče.«

»S Filbertom?«

»Včasih ž njim... včasih pa tudi brez njega.«

- »O, kako je zavozlana ženska duša!«
- »Tudi vi ste ženska. tetka Cecilija!...«
- »Sem, toda veruj mi, draga moja mala, da smo bile ob mojem času mnogo preprostejše... Nismo iskale... tako rekoč... poldneva ob dveh!...«
- »Tudi jaz bom tako govorila... čez kakih trideset let...«
- »Samota!... O, kako je dolgočasna!«
- »V samoti slišiš, kako ti bije srce.«
- »No... je-li dovoljeno vprašati, za koga bije to srcece...?«
- »Za mojo dobro tetko Cecilijo...« je odgovorilo dekle in objelo v neki otožnosti njo, ki je zasenčila njeno sanjo.

VII. poglavje.

Tri dni po svatbi mladega Gendrona, na kateri se ni bogzna kaj zabavala, je Rolanda s tetko Cecilijo vstopila v »Staro Rakovico«; ne brez truda, kajti veliki ključi so bili rjasti in ključavnica še bolj.

Teta je vstopila v zavesti svoje polnomoči, kar je pristojalo njenemu delavnemu in živahnemu temperamentu.

Duhovnik iz Pariza ji je pisal več nujnih pisem, v katerih je izrecno povdarjal, da se glede ureditve hiše za svojo kolonijo popolnoma zanaša nanjo... Pošiljal ji je vse, kar je bilo potrebno ter jo pooblastil, da sme nakupiti na licu mesta vse, česar bi še pogrešala.

Njena skrb je bila torej pripraviti kuhinjo, jedilnico, spalnice in vse ostale ne brezpomembne stvari, ki morajo biti v hiši preden jo zasede šestdesetorica mladih ljudi, ki so vsi vajeni neke mestne udobnosti.

Resnično, naloga ni bila lahka. Toda teti Ceciliji je bila baš zato všeč. Rojena je bila za poveljnika provincijalnemu regimentu, imela pa ni pravice ukazovati drugim razen svoji nečakinji, Filomeli, staremu Pentaponu, psičku Faraudu in dvema mačkama.

In mir njenega ognjišča je bil še pojačen po miru, ki nastopi v Noirmoutieru kadar kopalci odidejo, to se pravi, tri četrtine leta.

Trgovcu z mešanim blagom Loutignacu, ki na tistem otoku družī v sebi kar vse lastnosti najrazličnejših velikih trgovskih hiš, se je v osmih tednih, odkar ga posečajo tujci, pomnožila kupčija naravnost bajno.

Martin-Durand je bolj skromen in brez šuma, a v večji gotovosti črpa svoj dobiček. Ostali trgovci ga posnemajo.

Potem, to se pravi v oktobru, je Noirmoutier zaprl oči svojih vrat in oken in potihem .. potihem .. aja tu-tu ... zadremal, kakor svizec, za vso zimo. —

In konec je živahnega vrvenja na ulici, na voglu pri pošti.

In konec je veselih, svetlobojnih družb, dolgih izprehodov z vozovi, na kolesu, na le Gôa, na vrh Devina, Elouxov ali Barbatre ...

Gozda La Chaise ne poživljajo več sivi oslički. Hotel Saint-Paul, kjer poleti vse šumi od veselih pojedīn ... hotel Saint-Paul postane miren samostan, v čigar ubranosti hodi častita mati z neslišnimi koraki ter streže redkim pobožnim popotnikom, ki se izgubijo tja, da se posvetijo samovanju.

Tudi kapelica, kjer sta se poročila Dominik in Lolita je zaprta ... in zvon spi svoje težko spanje v svoji z mahom obrasli lini.

Obala de Domes izgleda kakor puščava, ki ima na robu vabeče kabine ...

In leseni pomol, ki se med sezono vsak dan dvakrat napolni ... pomol, kamor morata radi prevelikega navala orožnik in carinik včasih prepovedati dohod, se izteguje v morje kakor velika mrtva roka, ki ne drži več žive duše.

In ni ga očesa, ki bi motrilo obzorje, da odkrije v daljavi dim parnika iz Ponica ali onega iz Pouliquena.

Trava raste na stezah, ki so obsenčene s starimi hrasti in mimozami; pesek v Anse Rouge, v Louzeauxih in v la Claire ne kaže več sledov tisočev in ti-

sočev deških in dekliških nog, neznatnih človeških morskih rakov...

Jesen je... Zima je... Pomlad s kratkim prebujenjem kadar mimoze cveto, potem spet zasanja spanje... a to je le še dremanje, spanje bitij, ki slišijo iz daljave silni klic solnca in se pripravljajo na popolno prebujenje.

To prezimovanje, ki je tako prijetno tistim, ki menijo da «mački raste rep, ne da bi ga trebalo vleči», je vsako leto na novo togotilo prekipevajočo nravo tete Cecilije.

Tako je bila torej naravnost navdušena, da je prejela vabilo naj uredi «Staro Rakovico»... Bil je žarek luči... oznanenje, da se naposled zopet začene sezona, in da bo imela spet priliko koristno uporabiti zadržano in morečo ognjevitost svojih pet in štiridesetih pomladi.

Rolanda pa čuti praznoto v duši.

Brez posebnega navdušenja hodi po hodnikih stare hiše in posluša samogovor svoje tetke:

»Dobro kupčijo je napravil gospod duhovnik... Izpod sto tisoč frankov bi mu mojster Renault dan današnji ne sezidal take hiše. On je pa dal zanjo dvajset tisoč... Poglej to zidovje... Najmanj meter so široke stene!... Pa dvorišče!... In kuhinje!...«

»Kje pa bo kapelica?«

»V skladišču soli. Prostor sem že zaznamovala. Škoda, da imajo tla na nekaterih mestih madeže, ki jih ni mogoče več osnažiti. Pojdiva v prvo nadstropje, od koder je lep razgled.« —

Res je bil od ondod razgled nekaj vreden. S podstrešja je bil sicer še lepši, toda teta Cecilija, ki je bila nekoliko široka, si ni upala skozi ozko odprtino, ki je peljala na vrh. Rolanda sama je splezala gori.

Ves otok se razteza pod opazovalcem od zgoraj kakor relief. V bližini značilna cerkev, stara trdnjava z dvema stolpičema na strehi... priča nekdanjih nešteti junaških in divjih prizorov... Ob vznožju obzidja je bil ustreljen elbski paladin, sedeč na stolu, ker je bil brez nog, in še zdaj počiva tam, med cerkvijo in starimi vrati.

Malo dalje od te zelene ploskve so gozdovi.
Na levi leži les Eloux in le'pinski gozd.

»V sredi« vsega tega, kakor je dejal sveti Frančišek Saleški, pa so barbatreški in la gueriniérški mlini na veter.

Tako se otok odpira Rolandinim očem... Otok, ki je njen otok, v svoji slikoviti obliki podoben rebru... Kajti rokav gre po ravnem traku zemlje od la Fosse do le Guérinière... otožna, divja pot med dvema morjema... In rebrno mast tvori baš mesto Noirmoutier s svojimi strehami iz okrogle rimske opeke, obložene z zlatim mahom, in kupčasto ogledalo solarnic, v katerih se danes zrcali lepo julijsko solnce.

Rolando je prevzela bajnost tega pogleda, ki ga prekrasno obdaja v azuru in smaragdu neskončnost valov. Otok je podoben ladji, katere sprednji del bi bil jezik kopnega, imenovan la Fosse, a vrtinec krmila valovi in tok, ki gre v smeri otoka Yen.

Toda kljub vsej tej krasoti iščejo Rolandine oči nekaj drugega... najti si žele tam doli, poleg skupine borov dolgo, ravno, dobro znano streho.

Ali bo ta streha kedaj njena?

Strašno vprašanje za dekletovo srce!... Kajti njena sreča ali nesreča se začinja z dnem proke; če je razprostrla svoje roke v objem moža svojih sanj, ali — groza — d r u g e m u... sebičnežu... skopuhu... nestanovitnežu... bedaku... neotesancu... tistemu, ki se žal, prepogosto razkrije takega.

Je li bil Filbert mož njenih sanj?

Da in ne.

Bil je mož njenih sanj... toda nikakor ne vseh njenih sanj.

Mož njenih sanj po svoji poštenosti, odkritosti in svoji ljubezni. Pri njem je ne čaka nobeno presenečenje; pozna in ceni ga izza rane mladosti.

Kolika varnost!

Toda Filbert je kakor vsakdanji kruh... tisti, ki ga od nekdanj jé... tisti, po katerem ima samo

poseči, pa je njen... tisti, ki ga brez težav doseže in ki zato ne zbuja njenega poželenja.

In — kakor je pač zagonetno žensko srce — Rolanda je sanjarila še o nečem drugem... o neznancu, ki bi bil kakor nova stran v knjigi... kakor neznan pojav... o nekom, ki bi bil potica mesto vsakdanjega kruha.

Resnično, prav ta nedoločena predstava ji je prav iz najbolj skritega njenega kotička branila izreči Filbertu pred tednom dni odločilno besedo.

Ko ji je tistega večera prigovarjala teta Cecilija, naj se ne prenagli... naj premisli... da se utegne nemara pojaviti še kak princ v blesteči opravi, iz neznanih dalj, da jo odvede v sanjsko deželo... je ta enostavni nasvet proti njeni volji odjeknil globoko v njenem preprostem, ne časti željnem srcu.

Ali nimajo moderni principi poleg neodoljive privlačnosti bogate hiše... avto... in odprt račun pri banki?

Ta ugotovitev ponižuje Rolando... Žal ji je te misli radi ubogega fanta tam doli, ki mu gotovo kaj takega ne pride na um. On neomajno veruje v dragoceni biser, ki ga je našel... Niti v sanjah mu ne pride na misel, da bi ga z drugimi primerjal...

Zanj ona ni najlepša... zanj je ona e d i n a...

Ona mu je dopolnilo... druga polovica bitja, na katero je ves navezan.

Vročje si jo želi, ne da bi iskal drugih razlogov mimo nje same.

Vse njegovo življenje bo dobljeno ali izgubljeno, če bo Rolanda stopila pod streho ali ne, pod katero je zavetje edino le za njo.

To... to je ljubezen... ne koleba... ne primerja... kliče po bitju svojem kakor cvet kliče po čebeli... kakor oko kliče po luči, brez katere nima zmisla biti.

Toda nikoli ni v ljubezni enakosti.

Zakaj naj bi bila baš n j e n a ljubezen manjša?

In — prav za prav, čisto iz dna — ali ga resnično ljubi?...

Nejasno in zagonetno čuvstvo, ki vznemirja njeno srce in ki ji časih mahoma daje vso svobodo, — ali je to ljubezen?

Ali je pametno stopiti v zakon, kjer je na eni strani vsa, na drugi pa le drobtina ljubezni? Ali bi ne bil morda ta zakon iz sočutja? ... »da«, ki bi bil iztrgan težavi iskanja in bojazni odločitve? Če bi ponosni Filbert spoznal njen »da« takšen, kakršen je ... ali bi ga navzlic svoji ljubezni sprejel?

Moj Bog, kako zamotano je življenje!

Rolanda sklene roke na podstavku okna, se ozre v nebo in šepeta: »Oče naš, ki si v nebesih ... Njega, ki je dejal: Vsak las na tvoji glavi je preštet ... njega prosi za mrvico luči, da bi ji posvetila na pot v bodočnost.

Teta Cecilija, ki v svoji zaposlenosti ni opazila Rolandine odsotnosti, je ob njenem povratku baš naročala štirim devojkam, ki si jih je poklicala v pomoč. Po dvoranah so se že začele vrstiti postelje. Kuhinjske potrebščine so bile previdno razpostavljene poleg velikega, s slamo napolnejenega zaboja; teta je skrbno zapisovala vsak predmet v zvezek, primerjaje jih z dobavnicami. V tem opravilu se je kazala vsa njena praktična in za gospodinjstvo ustvarjena narava.

Nenadoma je začula Rolanda, še vsa prevzeta svojih dvomov, radostne in užaljene klice svoje tete:

»Ni mogoče! ... Ta je pa od sile! ... Zares, prav zares! ... Ne, to je pa res preveč! ...

»Pa kaj takega, tetka?«

Tetka, ki je bila sklonjena nad zaboj in pokrita po rokavih in po ramenih z drobno slamo, se je zravnila in opazivši svojo nečakinjo, dejala:

»Rolanda, kadar boš želela kaj naročiti iz Pariza, ti priporočam gospoda iz Stare Rakovice ... Ta je navihan! Prav gotovo ima že svoj zrelostni izpit ... Poglej! ... Poslal mi je kup stvari ... vse najpotrebnejše. Celó tri sita za kavo, poglej! Ampak na lonce je enostavno pozabil ... Oh, ti moški! ...«

»Oh, ti moški!« ponovi Rolanda kakor v odmev.

VIII. poglavje.

Kdor še ni videl veselja, naj bi bil prišel tistega jutra o počitnicah ob desetih na pomol, ko je dospela ladja s kolonijo malih Parižanov za »Staro Rakovico«.

Ladja je bila odšla iz Pornica polna, prepolna otrok, kovčegov, zavojev, trobent, bobenčkov, fotografskih aparatov... Nekoliko razburjeni radi slovesa od doma, izmučeni vsled enajstih mesecev v dušečem Parizu, vsled noči v vlaku, prestopanja iz enega vlaka v drugega, nezaupljivo gledajo zdaj blede malčki v morje, kjer je toliko vode! ... Morje, kjer se potopiš... in koliko jih je, ki znajo plavati?

Čeprav je bila vožnja kratka, jim bereš na obrazu neprikrit strah pred morjem, ki je časih nekoliko nagajivo.

Strah je večji del utemeljen radi morske bolezni, ki se je malčkov že lotevala. Ker pa je trajala vsa vožnja komaj dobro uro, je prišlo le v redkih primerih do »katastrofe«. In vse je zadobilo prav hitro spet prijazno lice, ko se je pojavila na obzorju radost in zelenje, naš prekrasni otok.

Na pomolu čaka kolonijo vsa nervozna in iz sebe teta Cecilija. Neprestano stopica sem in tja, ustavlja se v pozornem opazovanju dobro znane bele pike na morju... pika očitno vedno bolj raste in postaja polagoma Saint Filbert... znameniti noirmoutierski parnik.

Evo ga naposled čisto blizu. Odet je v oblak gostega dima in se pripravlja na pristanek! Vsa kolonija se tišči na sprednjem delu ladje, vse oči motrijo z zanimanjem manevriranje, mornarje, vrvi, ki letajo po zraku in jih spretne roke na pomolu love... ki se nategnejo in popuščajo, kakor da bi hotele povleči pomol za seboj v veliko lužo.

»Ste se srečno vozili?«

»Da gospa...«

Možje so porinili mostiček k izhodu...

In množica se usuje na kopno...

So rdeči... Toda tudi blede, rumeni, rjavi in celó zeleni obrazi med njimi...

Skrbno ureja voditelj vrsto dečkov. Stari so od trinajst pa do pet in dvajset let in kakor parnik, natovorjeni s prtljago, ki bi je pod nobenim pogojem, ali vsaj zelo neradi komu zaupali.

Toda ne mine pol ure in vse je v najboljšem redu razvrščeno, varno shranjeno na vozičkih, v katerih so vpreženi oslički, in čakajo na kraju pomola.

Teta je vedno bolj iz sebe, že se razgovarja z voditeljem in odgovarja na vsa vprašanja, ki so s prihodom v zvezi.

Razlaga mu na dolgo, da bo našla kolonija tam doli hišo lepo pripravljeno, dobro prezračeno... da so odeje izprašene in postelje pospravljene... da se kuha ogromen lonec že od šestih zjutraj in da pečejo štiri dekleta cele gore peciva, da jih čaka že kava... dobra... izvrstna kava.

»Povedali mi boste, ni li res, gospod voditelj!...«

Otroci in mladeniči obkolijo gospoda voditelja. Slišijo vse te lepe stvari in kakor pri vojaki se dobro novica širi od skupine do skupine in povsodi poživi izmučene duhove:

»Pecivo nas čaka!... Oh, hitimo, da nas ne bo dolgo čakalo!... In kava... dobra... izvrstna kava!«

Tedaj se kolonija razvrsti po redu vzdolž po čudovito lepem drevoredu, ki nosi nesrečno ime »Boulevard«, ter nastopi svojo pot proti mestecu.

Na desni in levi vidijo vile, ki se skrivajo v zelenju; smejejo se veselo zgubanim belim avbam na glavi deklet, s katerimi se srečujejo... osličkom, ki stopajo z modrimi koraki proti pomolu iskat novega posla...

Evo zvonika!

In evo trdnjave!...

Gospod voditelj razlaga, da stoji »Stara Rakovica« baš ob vznožju trdnjave.

Kmalu zavijejo na levo.

Zopet se oglasi vesel smeh, ko srečajo krave in teleta... živali, ki jih marsikateri mlad Parižan prvič vidi žive, v živi koži...

»Glej — poglej vendar... To naj bi bilo tele? In to njegova mati?...«

»Njegova mati!«

»Rečem ti, da je njegova mati! ... Kajne, gospod voditelj, da je to njegova mati?«

»Kako smešno!«

»Da, človek bi rekel, da drži pod trebuhom svojo roko z vsemi petimi prsti ...

»To je pa nemara za mleko? ...«

»In tudi za sir ... Kajne, gospod voditelj?«

Drug opozarja drugega na nizke hiše, ki se pojavljajo v dalji ... srečujejo mornarje in otroke, ki hodijo bosí ... in drug zatrjuje drugemu, da bo kmalu tudi sam hodil bos. Konec bodi suženjstvu nogavic in čevljev! ... Konec bodi tiščanja ovratnikov in ovratnic! ... Noirmoutier — to je svoboda pod sinjim nebom in solncem! ... Živijo Noirmoutier! ...

Naposled dospo do mesteca in že se ustavi vsa kolona pred veliko, težko, nerodno hišo na voglu dveh ozkih ulic ...

Ta velika hiša je njih dom ... je »Stara Rakovica«! ... Pozdravljena, »Stara Rakovica«! ... Večji del dečkov še nikdar ni videl rakovice, tem bolj upravičeno torej pozdravljajo Rakovico!

Lep red je nekoliko omajan, vse drevi notri ... Vsi vohajo prijeten duh kuhane juhe in gredo za njim.

Gospod voditelj ukaže, naj odlože nahrbtnike v spalnicah.

Nato — vsi k mizi!

»Juha! Vsi na juho!«

In vsi odmevi »Stare Rakovice«, vse dvorane, vse sobe, vsi hodniki, vsa dvorišča so polna veselega klica:

»Juha! Vsi na juho!«

Prekrasen klic, ki je v njem izraženo še mnogo več.

Nekaj Parižanov, ki preživljajo tam svoje počitnice, se je ponudilo za pomoč; teta Cecilija da vsakemu delo v roke.

Nekateri dečki spoznajo med njimi tudi montmartrečana iz Montmartre, pridnega Gignoux, slikarja sela Butey in drugih bližnjih krajev. Komaj je

bil izvedel za prihod kolonije, je pohitel in se ponudil teti Ceciliji, ki mu je poverila lupljenje krompirja; v tej umetnosti se je bil sijajno izkazal že ko je bil vojak.

»Gospod voditelj! ... Poglejte, tam je Gignoux!«

»Gignoux? ... Je-li mogoče?«

Toda komandant »teta Cecilija« ni od muh! S takim glasom, da bi ga bil za odločnost vsak kaplar zavidal, zapove:

»Hitro! ... Dečki so lačni!«

Težke posode z zavihanimi robovi, polne kadeče se juhe, gredo iz rok v roke. Zlatobarvna juha, dišeča po vseh zelenjavah, kar jih otok premore, kroži in se preliva po polnih zajemalkah na krožnike.

Že je slišati ritmično pesem žlic in krožnikov ... pesem, ki jo je slišati iz tišine, ki pač ne bo dolgo trajala, ki pa vendar priča, da so dečki resnično lačni ... pošteno lačni od morskega vetra in od noir-moutierskega zraka.

Sledi govedina ... posuta z grobo soljo, ki ima okus po vijolici. In potem še pecivo, ki od nekdaj zbuja največje navdušenje mladine.

Naposled še kava ... znamenita kava, vroča, močna, skuhana pod osebnim nadzorstvom tete Cecilije.

Polagoma se lakota uteši ... na obrazih se pokaže rožasta barva, oči se zasvetijo, jezički se razvzlajo ... roke se začno gibati ... noge se iztegujejo.

Gospod voditelj se temu veselju očetovsko nasmehne.

»Vam, draga gospa, se moramo zahvaliti za to radost! ...«

In iztegne roko proti teti Ceciliji, ki popravlja:

Ne »gospa«, »gospodična«, prosim! ... Ne pozabite!«

Toda tudi ona dva se kopljeta v sreči.

»Gospod voditelj, gotovo bo še marsikaj, česar boste pogrešali. Polagoma boste že videli, kaj vam manjka. Toda pogledajte, jaz stanujem tam-le, komaj nekaj korakov odtod; enkrat za vselej vam povem:

»Moja nečakinja in jaz — obe sva vam popolnoma na razpolago...«

Tudi Rolanda je pomagala streči pri obedu. To novo opravilo z malimi in velikimi dečki jo je silno zabavalo... ali boljše, zanimalo.

Bala se je glasne, kričeče trope iz zavoda, ki bo vse razbila, ki bo povsodi v spotiko... trope »železolomcev«, kakršni včasih pridejo v kopališče kakor cikloni. Bila je sredi izbranih, sicer veselih, toda ljubeznivih, dobro vzgojenih dečkov in mladeničev, ki ne bi ničesar pokvarili in so bili med sabo najboljši tovariši, kakor je bilo videti.

Teta je svojo nečakinjo poznala že po obrazu, da je dobre volje.

»Vidiš, Rolanda, človek ne sme imeti nikdar predsodkov... nikdar ne sme v naprej obsojati... teta Cecilija se je navihano nasmehnila... »in tudi nikdar prenačljivi se!...«

In da bi zakrila nasvet, je objela svojo nečakinjo in jo pokroviteljsko, materinsko poljubila.

IX. poglavje.

Naslednjega dne se je pojavil gospod voditelj, kakor se spodobi, ob enajstih v hiši »Zavetje«.

Sprejel ga je pretresljiv lajež črnega Farauda in vabeč, dasi nekoliko otožen smehljaj stare Filomele, ki je bila vsa srečna, kadar je smela sprejeti kakega »gospoda duhovnika« v hiši.

Nekaj minut pozneje — kolikor je potrebovala, da se v hitrici okrtači, malce napudra in si celó navije lase z vročim železom — in tetka Cecilija se je pojavila v salonu, pripravljena za sprejem.

Te bežne minute so zadostovale, da se je gospod voditelj prepričal o tem, da je pri globoko verni družini.

Na straneh je viselo nekaj okusnih svetih podob, fotografije starega očeta in stare matere, nekaj umetniških slik; razpostavljeno je bilo pristno staro po-

hištvo, izdelano gotovo pred nekaj stoletji... nekaj školjk... in nagačenih redkih ptic...

V kotu je stal odprt klavir in na notnem podstavku je bila odprta Gounodova partitura:

»O Magali, me tant aimée.«

Gospod voditelj je baš čital ta naslov, ko je vstopila teta.

»Dobro jutro, gospod voditelj!«

»Dobro jutro, gospodična...«

»Ah, ta romnca Vas zanima? Ne vem, kaj je šinilo v mojo nečakinjo, toda že nekaj dni ne dela drugega, kot poje in svira to pesem... Naposled, saj veste kakšna so dekleta. Kdo bi se trudil, da jih razume. Dečki so mnogo enostavnejši!...«

»Prav zares da so!... Prav za prav sem prišel, gospodična, da se Vam zahvalim v imenu svojih ljubih fantov... Kar osupel sem, ko vidim, koliko sem zahteval od Vas — ne da bi bil premislil — in kako ste izpolnili moje želje...«

»Kako so ljubki Vaši fantiči!«

»Ljubki? — To je pač odvisno od priložnosti...«

»In na lonce ste popolnoma pozabili!«

»Na lonce sem pozabil?«

»Popolnoma, pravim.«

»Pa je to važno?«

»Dovolj je važno.«

»Tem bolj sem Vam hvaležen, gospodična!«

Zdi se mi, da Vas otroci radi ubogajo.«

»In temu ste Vi mnogo pripomogli. Zelo nas je vse iznenadil Vaš vprav materinski sprejem, s katerim ste nas ljubeznivo počastili. Koj ob prihodu smo se počutili kakor ena sama družina... prav tako, kakor da smo doma.«

»Moja največja želja je bila, da bi se tako počutili...«

»O, to smo vsi videli.«

»Ne morem Vam povedati, kako sem vesela tega, kar ste mi povedali... Bala sem se, da nisem služila tolikega zaupanja...«

»O, kako ste mogli sploh misliti kaj takega!... Slišali smo, da znajo v Noirmoutieru oskubsti Pari-

žane ... da prodajajo blago čim draže mogoče ... še mnogo draže kot v Parizu in da zahteve prebivalstva nimajo mejâ, če jih tujci sami ne postavijo. Toda če so vsi prebivalci otoka takšni, kakor ste vi, gospodična ...

»Seveda so vsi taki ... ali vsaj približno taki! ...« je pristavila teta Cecilija in se drobno nasmehnila, da ji ni bilo treba svoje misli natančneje izraziti.

In pogovor sta nadaljevala.

Teta Cecilija, ki je poslušajoč slavospev hvaležnega gospoda voditelja izpila precejšno skodelo mleka, naposled predstavi Rolando.

»... Cvetka tega otoka? ...« vpraša gospod voditelj.

»Seveda ... cvetka tega otoka ... na tej zemlji vznikla. Njeni starši so se pred dolgim časom potopili v morju ... Tako sem ji zdaj jaz mamica in ... vsa družina! ... Pomislite ... vzela sem jo k sebi, ko je imela pet let!«

»Ah! ...« je vzdihnil gospod voditelj in s sočuvstvovanjem gledal dekle, ki je ostalo tako zgodaj sirota.

Nato je povabila teta gospoda voditelja na vrt.

Gospod voditelj, ki je prihajal iz Pariza, se ni mogel zadržati, da ne bi bil vzkliknil ves navdušen:

»O, kako lepo, kako mora biti človek tu srečen!«

Zares je bilo »Zavetje« tistega jutra lepo, kazalo se je v vsej svoji krasoti. Podoben provensalskim vrtičkom, je užival ta kotiček enako solnce, enako temperaturo ter se pomešal skoro z enakimi drevesi, kakršne imajo provensalski vrtovi: s palmami, eukaliptusi, zelenimi hrasti in lovori ...

Vrt tete Cecilije je bil na videz vse križem zasajen s ponosnimi rastlinami in čudovitimi sadonosniki. Navidezni neurejenosti pa je bila vzrok vegetacijska sila, ki se je razvijala v edinstveni zemlji, v izrednem zraku, pod toplim solncem, ki pa ni bilo žgoče.

Iz tega vrta so se dvigale dišave kakor iz kadihnice, kajti povsodi so rastle jaspisi, sivke, timjani, materine dušice, cvetoči lovor, šeboj, nagelji, rože v

najrazličnejših barvah ... vse lepe ... vse dišeče, vse so sklanjale svoje cvete proti roki tete Cecilije, katere največja radost je bila ponujati jih svojim gostom.

Na desni je bilo malo tlakovano dvorišče, kjer so se usipali beli grozdi španskega bezga na velike lončene posode, ki so stale tam da se napolnijo z dragoceno deževnico.

Na drugem koncu vrta pa je stala skrita med palmami, orehi, poprovimi grmiči in lovori, mala utica za sanjarenje, kamor se je zatekala Rolanda, kadar je bilo preveč obiskov v salonu, ali kadar ji je bilo v duši tesno.

Vzdolž vrta, malega dvorišča in utice je stala enonadstropna hiša ... z lesenim stopniščem, prostornimi hodniki, lepimi svetlimi sobami, zasenčenimi z zavesami ... Streha pa je bila iz okrogle opeke obrasle z mahom, kjer se je igrala svetloba z vsemi zlatimi barvami ... z rumenim zlatom, z zelenim zlatom, z rdečim in oranžnim zlatom ... s težkim zlatom, ki je včasih žametasto, včasih solnčno, včasih kakor oči, ki človeka v mraku motrijo.

Naposled je obdajal vse to ... hišo, vrt in dvorišče, neizmeren okvir morja ... morja, ki se tako izpreminja v svoji enoličnosti, z jadrenicami, ki tovarijsko sol iz solarnic, z malimi ladjicami za lov na sardine in z veliko časih azurno, časih smaragdno črto obzorja, ki je kakor daljen smehljaj ali kakor pretnja viharja.

Tistega dne je sijalo praznično solnce ... solnce, ki je izpuhtevalo vse, rože, barve in dišavo ... solnce, ki je prepevalo visoko pesem življenja in vseobjemajoče ljubezni.

Teta Cecilija, ki je razkazovala svojo hišo in svoje rože, je dala Rolandi znamenje, naj nabere šopek za gospoda voditelja.

To je bil resnično prizor vreden slikarjevega čopiča: dekle zalega lica, s kuštravimi lasmi, ki so ji uhajali iz pod tesne bele avbice ... in zlata svetloba se je igrala s temi lasmi ... dekle s šopom cvetk na

roki... na cvetkah je pa jokala še jutranja rosa, na rožah na jasmínu, na hortenzijah, na lovorjevih cvetih, na ognjenobarvnih geranijah... resnično: kate-rega slikarja želja bi ne bila, ujeti to virgilsko podobo na platno?

Gospod voditelj je zamišljen motril Rolando, cvetje... motril teto, vrt... nebo in solnce...

In reče:

»Če je kje sreča na tem svetu, sem jo našel tukaj in nikdar bi je drugje ne iskal!...«

Pri teh besedah se zdrzne Rolanda, ki je vezala cvetke v šop.

Ozre se z vprašajočimi očmi v gospoda voditelja... in njen pogled prodira skozenj v daljavo... Kaj ve o nji on, ki je izgovoril te nepričakovane besede... tako pomembne za vso bodočnost, besede, ki so morda odgovor »neznanega« na vprašanja, ki si jih v strahu sama stavi.

Gospod voditelj je opazil ta pogled, ki je nekaj sekund iskal v njegovo globino in se je pri odhodu vpraševal: »Zakaj me je to dekle tako gledalo?...«

X. poglavje.

Istega večera je ostala Rolanda sama doma.

Teta in Filomela sta se bili odpeljali s Penta-ponom na ogled borovega gozdiča, ki je pripadal njim, da se odločita glede sekanja. Rolanda je pripravljala ročno delo za bližnji noirmoutierski semenj, kajti semenj se vrši vsako leto baš ob času, ko pridejo tujci, ki radi kupujejo in razne kolonije, ki tvorijo privlačne točke prireditve. Vse ostalo, to se pravi predmete za prodajo, preskrbi domače prebivalstvo samo. Dekle je zatopljeno v svoje delo in šiva s sklonjeno glavo. Pri njenih nogah spi Faraud, iztegnjen kakor je dolg in nanj se naslanjata obe mucki. Izgleda da sanja, kajti v presledkih vzdrgetavajo njegove tace in uhajajo mu brezpomembni klici.

Ura večernega mraka je prišla... Ura »med psom in volkom«, kakor so jo slikovito imenovali

naši dedje. Ura, ko nas svetloba zapušča in še ni povsem odšla, ter prihaja noč in vendar še ni vsa objela zemlje. Sence dreves se podaljšujejo na morskem pesku, ki pokriva vrtno stezice; ptice ščebe-tajo svojo večerno pesem; pozlačene mušice plešejo v poslednjem žarku in tudi ta poslednji žarek poje svoj poslovilni spev v srebrnosivih in rožastih od-tenkih v malih okencih izb v prvem nadstropju.

Vse naokoli tišina... pesem... skrivnost...

Nenadoma prelomi to tišino... oh! obzirno... srebrni glasek zvončka pri glavnih vratih. Faraud, ki se je bil hipoma vzdramil, odgovarja z neugnanim lajanjem in se zopoleti proti vsiljivcu. Mački zbežita v svoji previdnosti na kraj vrta, da iz daljave opa-zujeta položaj.

Rolanda odloži svoje delo, vstane, gre odpirat in... pred njo stoji »princ iz bajke«. Ne več ne manj.

»Princ iz bajke« je seveda lep šestidvajsetleten mladenič, vitke rasti, okusno oblečen, plavolas, mo-drook, ki reče neprisiljeno in plašno hkrati:

»Gospodična, prosim Vas oproščenja, da Vas mo-tim zdaj, ob tej uri, toda gospod voditelj me je na-prosil...«

»Vi prihajate iz ‚Stare Rakovice‘? ...«

»Saj res! Tako bi bil moral začeti. Da, iz ‚Stare Rakovice‘ prihajam... Parižan, včeraj sem dospel v družbi kakih petdeset prašnih in umazanih tovari-šev!... Uprizorili smo prave orgije da se umijemo z vodo iz našega vodnjaka. To je bilo slabo kajti nismo še vedeli, da imate tu tako malo vode. Zdaj je ta voda polna peska, umazana in nepitna.. Uganili bo-ste gospodična, zakaj sem prišel...«

»Ali nimate dveh vodnjakov?...«

»Da... v onem drugem, tam na kraju poleg ka-pelice je še več vode. Ampak pravijo, da je tam nekdanji gospodar izvršil samomor in... da še zdaj leži notri!...«

»Oh ne... slišala sem, da so ga že zdavnaj po-tegnili ven...«

»Čeprav... vendar se človeku upira. Bojimo se, da ne najdemo v kozarcu mrličevega zoba ali kakega

gumba njegovega telovnika... Gospod voditelj bi vsaj pri večerji rajši imel malo manj mrtvaške vode. Zato si dovoljuje še enkrat uporabiti Vašo dobroto, ki nam je že vsem predobro znana, in Vas prosi, da nam poklonite vedro čiste vode za na mizo...«

Vse to je povedal počasi, vljudno z nasmeškom, ki naj bi bil nalašč iz zadrege, kakršna je lastna izbrušenemu Parižanu, kadar govori z inteligentnim in uglednim dekletom.

Ta razgovor se je vršil pri malih vhodnih vratih na stezici polni sive sence. Ob zvoku tega toplega in mladega glasu, ob jasnem pogledu iz katerega je sijala srečna duša, se je tudi Rolande polotila prijetna zadrega.

»Imamo prav dober vodnjak; in dosti vode je notri. Moja teta bo gotovo zelo vesela, ko bo zvedela, da sem Vam postregla z njegovo vodo. Toda... Filomele ni doma... ona bi Vam bila gotovo pomagala... Kaj čem, bom pa jaz namestu nje.«

»Oh... Ni treba gospodična... Pri 'Stari Rakovici' nas je petdeset za zajemanje vode; naredili bomo vrstni red, kakor pri vojakihi... pridem sam po vodo, ker ste mi dovolili... Eno vedro ali dve bo dovolj... Toliko, da skočim ponje...«

»Boste znali zajeti vodo?«

»Oh... gospodična...«

In princ iz bajke odhiti proti koloniji, ponavlja je z zgražanjem:

»Oh... gospodična...«

V hipu, ko odide pariški kolonist, se pojavi v ozki ulici silhueta velikega mladeniča, takisto vitkega, vendar temnolasega in črnookega. To je Filbert, ki je na poti h davkarju, s katerim ima opravka.

Mladeniča sta se križala. Nista se poznala, toda oni iz »Stare Rakovice« je vendarle opazil, da ga je ta premotril z očesom in da je na to govoril z dekletom, ki je ostalo pri vratih in klicalo psa, ki je hitel žurno proti sosedni hiši, katere kuhinja je uživala velik sloves.

Filbertov prihod ni bil preišljen.

Davkarjev urad je dva koraka od »Zavetja« med vrtom in »Staro Rakovico«.

Če bi se bil mladenič še tako skrival, bi bil vendar moral mimo obeh hiš.

Sicer se mu Rolanda, ki je svojo popolno neodvisnost nad vse ljubila, nikakor ni hotela izogniti.

»Dober večer, Filbert!...« je ona prva pozdravila.

»Dober večer, Rolanda!... Glej, presenetil sem Te v razgovoru z lepim plavolasim fantom...«

»Ah!... plavolas je?...« de dekleta odtrgano.

»Kakor da tega nisi vedela!...«

»No da, govorila sem ž njim .. oziroma on je govoril z menoj... Sem sama doma, čisto sama... Ne tete, ne Filomele ni...«

»To je hudo!...«

»Zelo hudo!... Hočeš vedeti, kaj mi je pravil ta plavolasi mladenič?«

»Ne... ni mi do tega ,da bi vse vedel.«

»Ej, pa boš vendarle vedel! Rekel mi je, da sem zala...«

»Prav je rekel...«

»Ali sem jaz kdaj nasprotno trdil?...«

»In pristavil je, da...«

»Da?...«

Toda Rolanda je bruhnila v smeh in odkrila vse svoje zobe.

Filbert jo je pogledal, skušal razumeti, kam dekleta meri in tudi on se je smejal in odkril svoje prekrasne zobe.

»Rolanda, lahko mi rečeš kar hočeš. Vedi, da imam neomajno zaupanje vate. Od onega dne sem nepopisno srečen. Tako mi je, kakor da sem se prerodil. Ti si, Rolanda, ki si dala moji duši zmisel življenja. Moje srce prekipeva ljubezen, kadar potihem izgovarjam Tvoje ime. In vsak hip si ga ponavljam. Ko si šla od mene onega večera, sem bil

tako srečen, da bi bil najrajši objel ves svet!... Šel sem na sipino in sem izigral svoje melodije... najine melodije... morju... Pojdi! le šali se z menoj... le poskušaj me napraviti ljubosumnega... ne bo Ti uspelo, ker poznaš mojo neizmerno ljubezen... Ti sama si ji ponudila svojo roko... In tvoje roke držim v svojih... Ne boš jih potegnila nazaj...«

»Pa vendar še imam to pravico!« živo odgovori dekle in se zravna.

»To pravico imaš vedno.«

»In Ti ne misliš, da...?«

»Ne, ne mislim...«

»In se nič ne bojiš?...«

»Ničesar več se ne bojim!...«

»In vendar si ondan nagrbančil obrvi... Ne taji! Nagrbančil si jih...«

»Žal mi je bilo. In pa, ponavljam Ti: tako iz lastnega nagiba in tako ljubeznivo si mi sama dokazala, da sem se motil, da se nočem nikdar več motiti... Razumeš? Nikdar več!«

Tedaj je mehko pogledal... občudoval jo v ozki ulici, kjer sta bila sama.

In brez vsakega giba... ne da bi vzel njeno roko, ji je potihem zapel pesmico onega dne:

O Magali ma tant amada...

Mete la testo au fenestroun!

Nato je odšel...

Rolanda je gledala za njim, v nadi, da se bo ozrl.

Toda ni se ozrl.

So ljudje, ki v nekaterih slučajih zaničujejo drobtinico kruha.

Čemu bi se oziral Filbert?

Čemu bi svojo skrivnost izdajal mimoidočim?

Čemu?... Saj si samega sebe tako gotov!... In ker si tako gotov, lahko čakaš!

XI. poglavje.

Četrť ure pozneje se je vrnil mladi kolonist z dvema vedroma.

Vrata so ostala priprta, jasno, da zanj.

Odpahnil jih je in stal spet na istem vhodu kakor malo prej, pred istim Faraudom, ki pa zdaj ni lajal več, ker je vstopil znanec.

V hipu, ko se je mladenič že obotavljal, ne vedoč se li spodobi vstopiti, se je pojavila Rolanda in imela spet cvetje v roki.

Cvetje! cvetje! To je bil Rolandin popravek, človek bi rekel, da njen poklic. Trikrat, štirikrat na dan je imela polne roke cvetja, bodisi da je ž njim krasila kako sobo, ali da ga je poklonila kakemu gostu, ali farni cerkvi, kapelici Marije Device, ali pa kapelici, posvečeni padlim vojakom v vojni.

Cvetje, ki ga je nosila zdaj, je bilo namenjeno kapelici »Stare Rakovice«.

Rolanda se je bila nenadoma spomnila na siromašen, z deskami obit prostor, ki je še pred enim mesecem služil za solno skladišče in so iz njega napravili skromno kapelico, a vendarle kapelico, n ji h kapelico. Na deželi pa je cvetje darilo, razkošje tudi najbolj siromašnih ljudi. In tako darilo bodi brez odloga poklonjeno kapelici kolonije malih Parižanov.

Rahločutna kristjanka Rolanda je skrbela za to. Ko je odšel Filbert, je odšla na vrt in v najkrajšem času nabrala prekrasen šopek cvetja za to kapelico ... Španski bezeg, jasmin, kadulje, lovorov cvet, marjetice, geranije ... temno ognjene barve, kakršne vidiš samo v Noirmoutieru ... in še belih rož, rdečih in čajnih rož in mahovitih rož in živobarvne suhocvetke, ki se ohranijo po več let ...

Rolanda se je vračala s svojo dišečo žetvijo v roki, še vročo od vročega dne.

Taka se je prikazala v čudovitem skladu s svojo okolico pariškemu mladeniču, ki je prišel na otok s svojo živahno domišljijo in s svojim vročim pozeleljem po lepoti in ljubezni.

Prav tako Rolando je zjutraj videl gospod voditelj.

Toda duhovnik je duhovnik!... Čeprav ni bil vzvišen nad človeškim občudovanjem, je gospod voditelj vendarle bil nepristopen človeškim nagnjenjem. Ta hip ga je grizla edinole sramota, da je bil pozabil na lonce in da mora kuhati zase in za vso svojo bando v tujih loncih.

Toda za mladeniča, čigar srce je bilo svobodno, je bil ta pojav kakor blisk z neba, iz katerega se norčuje le kdor ga nikoli ne bo deležen. Obstal je...

Da ni sklenil rok ob tem prividu, je bilo krivo prav za prav prozaično dejstvo, da mu je viselo na vsaki roki po eno mornariško vedro iz trdega lesa z železnimi obroči kakor čvrsta jadrnica, katerih vsako je tehtalo nekaj kilogramov. Kako bi to ne bilo nerodno, kadar je treba poetično izpregovoriti o kakem občutku.

Ker je molk predolgo trajal, se je zdelo Rolandi, ki je vkljub svojemu Madoni podobnemu obrazu dobro razumela, potrebno presekati tišino z najnepotrebnejšim vprašanjem:

»Ali ste prišli po vodo?

»Da, gospodična...«

»Sami?«

»Da, gospodična...«

Lahko bi bil pristavil:

»To je jasno! Saj vendar vidite... da sem sam...

Saj vendar ne mislite, da bi, zlasti zdaj vlekel še kakkega tovariša s seboj...«

K sreči so se tedaj vrata odprla in vstopila je teta Cecilija.

Na prvi pogled je teta opazila neko zadrego med njima in, ne da bi vedela zakaj, je začela z nepotrebni vprašanji... ki so navidez različna... vendar v zamotanih ženskih možganih povsem ista.

»Ali ste prišli po vodo?«

»Da, gospodična...«

»Sami?«

»Da, gospodična...«

»Tak pokaži no, Rolanda, mlademu gospodu, kje je vodnjak. Ampak kaj pomeni to cvetje?«

»Za kapelico kolonije.«

»Ah! Prav je, Rolandica moja, da si pomislila na to... Zelo sem vesela. Ali si se... sama spomnila na to?«

»Da tetka...«

»Čestitam.«

»Kajne, tetka, da pride tudi meni časih kaka srečna misel?«

»Kdo bi dvomil o tem? Tod gremo, dragi gospod.«

Kar je bila naročila svoji nečakinji je teta sama izvršila, vodivši mladeniča po stezicah k vodnjaku, ki je stal baš na sredi vrta.

Medtem je teta Cecilija opazovala okusno v sivo oblečenega mladeniča, ki je imel belo čepico na glavi in modro pentljo pariške fare čez ramo.

Kolonist se je zdel teti odličen mladenič. Toda vkljub najboljšemu vtisu, ki ga je napravil nanjo, si ni mogla kaj, da mu ne bi rekla, da ne zna zajemati vode... da o tem nima nobenega pojma!

»Da vidimo, Rolanda... pokaži gospodu, kako je treba spustiti vedro, da se voda ne skali...«

Rolanda, ki se je že malo zabavala pri tem, je poslušno razložila elegantnemu mladeniču, da nikaikor ne gre zajemati vodo s tema predpotopnima vedroma... Kje neki je gospod voditelj iztaknil ti razpadajoči posodi stare focijske ladje?

Pri roki je bilo baš lahko vedro, nalašč za zajemanje vode iz vodnjaka. S tistim naj zajame in napolni svoji vedri... oziroma, rajši bo kar sama zajela in ju napolnila.

Za gibko, drobno, toda čvrsto dekle je bilo igrača napolniti vedri s čisto studenčnico...

»Gospodična... kar v zadregi sem... sram me je... osramotili ste me...«

»Oh, Parižani!... Vprašanje je, če zmorete prinesiti polni vedri do »Stare Rakovice«...«

»Ali gospodična!... Vkljub vsemu...«

In mladenič, ki je bil žilav, če že ne čvrst, je dvignil vedri z... navidezno lahkoto.

Njegova sreča je bila, da je tisti hip prihitela Filomela, kakor usmiljena rešitev vseh zadreg in človeške spoštljivosti, kajti z veščo pestjo je vzela

vedri iz belih mladeničevih rok in mu dejala z obzirnostjo ponižnosti:

»Dobri gospod, prepustite to vendar meni!... Dokler pridete na cilj, boste že čisto mokri... Škoda bi bilo Vaše lepe obleke! Vzemite cvetje, ki ni tako težko...«

Rolanda je položila vse nabrano cvetje v mladeničeve roke.

»Pa zakaj nisi napravila vsaj lep šopek, zvezala ga z nitjo!...«

»Prav imate, tetka... toda nisem utegnila.«

Veščih rok je Rolanda obrezala s škarjami stebela, očistila, odstranila trne in okusno uredila cvetje.

Mladenič ga je držal na odprti roki.

Nekaj korakov proč pa je stala teta Cecilija, opazovala ta prizor in se nasmehnila:

»Ali delj časa ostanete pri nas na otoku?...« je naposled vprašala.

»Mesec dni... tako dolgo ostane kolonija tu. Pa smo res vsi oddiha potrebni, gospodična! Življenje v Parizu postaja zmerom bolj gosto in mrzlično; podzemna železnica, avtobusi, telefon... Že ob devetih zjutraj mora biti človek v pisarni, zlasti če ima odgovorno mesto...«

»Vi imate odgovorno mesto?«

»Dovolj je odgovorno, kajti jaz sem malo manj kot poslovodja važne bančne agencije.«

»In tako mladi!...«

»Imam že šest in dvajset let... Toda nastopil sem zelo zgodaj... in ravnatelj agencije je moj stric... Sicer pa — pri tem je mladenič nekoliko zardel — sem resen mladenič, čeprav še ne umem zajemati vode z vedrom... Ampak tudi tega se bom naučil!... Če mi dovolite, pridem jutri zvečer spet. Poverjena mi je namreč skrb za vodo in, kakor vidim, ta skrb zame ni baš lahka!...«

»Torej,« je zaključila teta, »na svidenje, dragi gospod. Prosim Vas, povejte še enkrat gospodu voditelju, da nam bo vselej posebno veselje pomagati, če bi mu bilo treba naše pomoči... V ostalem, dovolite, da Vas vprašam, kako Vam je ime?«

»Imenujem se Roger Maude.«

»Torej, dragi gospod Roger...?«

»Maude...« je dahnila Rolanda.

»Želimo Vam prijetne počitnice pri nas.«

»To že stoji, da si prijetnejših ne bi mogel želeli.

Naravnost srečen sem, da sem sprejel vabilo gospoda voditelja, ki me pozna izza rane mladosti.«

Ko je Roger odšel, se je ozrla teta Cecilija v svojo nečakinjo:

»Ta mladenič je prijazen...«

»...«

»In dobro vzgojen!...«

»...«

»Zakaj molčiš?«

»Da — to je jasno! Prijazen je... in dobro vzgojen, ta mladenič,« je ponovila Rolanda, »in kaj še potem?«

»Če so vsi takšni...«

»No da, naša dekleta bodo pač v zadregi zaradi izbere!...«

In kakor se je bila on dan nasmehnila teta, tako se je zdaj nasmehnila Rolanda in je odšla v hlev, da se prepriča, je-li stari Pentapon dobro oskrbljen...

XII. poglavje.

Naslednjega dne je prišel Roger Maude spet s svojima vedroma. Bil je že bolj domač.

Rolanda je baš odšla v zavetišče, kjer je otrokom razlagala krščanski nauk.

Toda na mestu je bila teta, ki je odtehtala dva.

Pomenkovala se je na dolgo z mladeničem, ki je prav rad odgovarjal na vsa njena vprašanja.

»Sinoči ste potožili, da Pariz izmuči človeka, toda vkljub temu ljubite to mesto? Zdi se mi tako... uganila sem!«

»Priznam, zakaj ne, da ljubim Pariz... ljubim vrvenje, ki človeka zjutraj zagrabi in vrže zvečer iz-črpanega, toda tako polnega zanimanja na ležiščih Pariz... to je kaleidoskop!... kinematograf!... ne

nehajoč in vedno izpreminjajoč se privid ... Tam vam sleherna stvar govori ... zidovje, ki je z umetniškimi in pestrobarvnimi reklamami pokrito, kioski, ki bruhajo zjutraj in zvečer umetni ogenj svojih oznanil ... prijatelji, ki jih človek pri vsakem koraku srečuje ... lekarnarja, zdravnika najdete v vsaki ulici .. štirikrat dnevno izhajajo novine ... prodajalnice, kjer si človek lahko kupi vsega, česar si želi ...»

»Da ... prodajalnice, kjer si vsega nakupiš ...« je sanjavo ponovila teta Cecilija.

»Pod pogojem, seveda, da ima človek dobro založeno denarnico! ... Kajti v Parizu je treba imeti zmerom denar v roki.«

»Oh, ali mislite, da tukaj tega ni treba? Nikar si, prosim, tega ne domišljajte ...«

»A vendarle — Vaš vrt ...«

»O tem ni govora! ... Nekaj nam mora pa vendar le ostati!«

»Torej ne ljubite tega otoka?«

»Pač, ljubim ga ... Lagala bi se, če bi rekla, da ga ne ljubim ... Toda, saj me razumete, naposled postane človeku tukaj vendarle dolgčas ... Oh, zdaj ne! Zdaj je sezona ... tujci prihajajo ... vse je oživel in postalo prijaznejše. Toda zima je tako dolga! Kaj, ljuba duša, naj počnem kadar dežuje? ... Kadar se znoči ob štirih popoldne!«

»V Parizu se pa življenje zvečer šele začne! ... Kadar se zasvetijo električne žarnice! ... Kadar se preлива svetloba povsodi! ... Kadar je konec vsakdanjega dela ... Čeprav dežuje — to nič ne dé. Stanujem na Montmartru ...«

»Oh ... Na Montmartru stanujete ...? V bližini cerkve Presvetega Srca?«

»Da, baš nji nasproti ...«

»Kako ste vendar vredni zavidanja! ... Kadar se Vam zljubi lahko greste v to cerkev k sveti maši, k svetemu obhajilu ... gledat, kadar pridejo romarji ... O zavidam Vas zares!«

»Verujem! .. Toda, veste ... tam cerkev Presvetega Srca še ni vse ... Prav Montmartre je tisti del mesta, kjer se pravo življenje prične, ko vi tukaj

že davno spite spanje pravičnega. Še pravkar si nisem drznil povedati Vam vse svoje misli v bojazni, da bi Vas ne razžalil...«

»Oh, ne! Nikakor ne! Nasprotno, potrebno mi je, da izvem vse to... Včasih se moram odločiti za to ali za ono... včasih pretehtati kako negotovost... Kako naj to prevdarno storim, če slišim vedno samo eno plat zvona?... če nisem poučena o vseh stvareh in sicer iz prvega vira, od človeka, ki stvari dobro pozna?«

»Torej Vam smem povedati vse?«

»Prosim, izvolite!«

»Dobro torej, šel sem na letovišče... prišel sem celó na vaš prekrasni otok — kajti prekrasen je zares — kakor se človek podvrže ukazu... Prišel sem sèm za mesec dni in baš ob času, ko se kaže otok v vsem svojem čaru... ko se je — odpustite mi izraz — «poparižil». Z drugimi besedami, vzel sem letovišče kakor vzame človek zdravilo... Kakor pogoltne ribje olje med dvema koščkoma oranže... Saj mi zelo ugaja na deželi, toda le v avgustu, med dvema solnčnima dobama.«

»Zdi se mi, da prestrogo soditel!...«

»Zares je tako... Pravkar ste tudi Vi sami priznali...«

»Ampak ne povsem tako...«

»Da, razumem... Človeka je nekako sram obrekovati kraj, kjer živi. A vendarle ste dejali: 'V Noirmoutieru je zima dolga...' V Parizu pa rečemo: 'Zima tako naglo mine...' Kajti pozimi se tam prirejajo vse veselice... Prav za prav v Parizu ni moči govoriti o sezoni, če izvzamemo poletje. Zabave je dovolj jeseni, pozimi in spomladi, dovolj in preveč... zmerom je zabave dovolj!... Obdajajo nas nešteta podjetja, katerih edini smoter je, da skrbijo za našo zabavo. Tu pa vidim, da je kakor povsod na deželi: devet mesecev v letu se dolgočasite... Skratka: v Parizu, tam je življenje... Tukaj života-renje... V Parizu vse nosi in prenaša človeka sleherna stvar... Tukaj živite zaviti v klobčič... Če

bi se ne bal, da Vas užalim, bi dejal da ‚prežvekujete‘...«

»Oh... ‚prežvekujete‘!...«

»V Parizu je vsak hip nekaj novega... Tukaj pa je vse po starem... zmerom eno in isto... isti ljudje, ki morajo biti že vsi naravnost neznosni!... Oprostite, hotel sem reči dolgočasni... Govorim, kakor da sem na Montmartru...«

»Razumela sem...«

»Zlasti pozimi... zlasti o postu... oh, to vam mora biti, da bi iz kože skočili.«

»O postu! Oh, kakšne pridigarje imate priliko poslušati v Parizu... Koliko svečanih božjih služb...

»Kajpada, imamo izvrstne pridigarje in svečane božje službe. Toda, veste... o postu je tisti čas, ko se Pariz najbolj razkošno zabava.«

»To pa že ni prav!«

»Prosim, nisem dejal ‚ko se jaz najbolj razkošno zabavam‘, ampak ‚ko se Pariz najbolj razkošno zabava...‘ Pariz, to še izdaleka ni Roger Maude...«

»Vi ste previdni... Bojite se, da bi Vas ne zatožila pri gospodu voditelju... Bodite pomirjeni! A Vi — ali se prav nič ne zabavate... Kako bi rekla? — Pri teh besedah pogleda teta Cecilija sramežljivo v tla — o, zelo sramežljivo...

»Ne!... Priznam pa, da zahajam prav rad v gledališče.«

»Oh, v tem Vas prav dobro razumem... Tudi jaz ljubim gledališče. Malo, pa bi kar rekla da norim zanj. Z vsemi sredstvi si skušam pričarati tudi tukaj iluzijo gledališča. V moji hiši igramo mnogo iz oper in iz komičnih oper... Tudi sama igram... seveda, po lažjih notah... po priredbah...«

»In to pred vaškimi nemarneži?«

»Nemarneži — ta beseda je trda. Ne bodite tako strogi z ubogimi ljudmi z dežele, mladi mož! To je brezsrčno...«

»Naposled ne boste trdili, da je to nadomestilo kaj vredno. V primeri z resničnostjo izgubi ta samotna igrice vsak pomen!... Kaj je to v primeri z ogromno in toplo gledališko dvorano, kjer se leske-

tajo luči in kjer krožijo kakor metulji prekrasne obleke... Ali ste bili kdaj v foyeru v Operi... v Opera-Comique?«

»Žal — še nikoli...«

»Uboga gospodična!... Poglejte me, zelo sem mlad, vendar se morem ponašati, da je moja roka stisnila roko Sare Bernhard...«

»Vidim, vidim...« je nadaljevala teta Cecilija.. »Vaše življenje je vse nekaj drugega... vse bolj izpolnjeno in vse bolj pestro. Tukaj se mora človek pač spoprijazniti z vedno isto sliko... z vedno istimi neznatnimi opravili... In poslušati mora vedno iste čenče... Čim bolj pazi, da se vanje ne zaplete, tem manj se mu to posreči. Nimate pojma, kako tu vsakogar opazujejo in kako vsakemu vidijo v drob!...«

»To je kaj lahko razumljivo. Kadar postane človeku lastno življenje dolgočasno, se poskuša vtihotapiti v življenje drugih ljudi, da ima svoj skromni profit, ali pa da ga docela požre — to je pač odvisno od temperamenta. V Parizu pa je baš obratno... tam je svoboda, popolna neodvisnost. O obrekovanju in o čenčah ni ne duha ne sluha. Stanovalci iste hiše se med seboj komaj na videz poznajo.«

»Toda na stopnicah se vendar srečujete med seboj vsak dan?«

»Stopnišče!... Kdo bi se ga še posluževal, saj imamo dvigala...«

»V hiši, kjer stanujete, je dvigalo?«

»Seveda. Stanujem v ulici Charles-Nodier... in imam k sreči v hiši dvigalo, ki hodi...«

»Hodi?«

»Povedati sem hotel, da brezhibno obratuje... Kajti dvigala so po svoji naravi dostikrat muhasta...«

»Povejte mi še kaj o gledališču, to me izredno zanima!... Torej Vi hodite pogosto v gledališče?... Zelo pogosto?«

»Zelo pogosto?... o, ne!... Kajti dandanšnji je gledališče drago, čeprav se človek zadovolji, kakor jaz, s skromnejšimi prostori. Ne bom Vam pa prikrival, da je mnogokrat zvečer, po trudapolnem dne-

vu — seštevanje in računanje od jutra do večera — naravnost nepopisen užitek...«

»Nepopisen užitek...«

»Nedopovedljiva radost, obiskati Comédie Française... Opero... ali Opero Comique, videti sijajne predstave, slišati čudovito glasbo. To Vam je pravi odpočitek! Preteklo zimo sem slišal ves starejši repertoar: Fausta... Manon... Arlezijanko... Jeannettino svatbo... Carmen... Mignon...«

»Vi ste slišali Mignon?«

»Slišal.«

Teta Cecilija je vsa prevzeta začela peti... In njen glas je topel kontra alt:

»Poznate li deželo to, kjer oranže cvetó?«

Njeno petje je bilo tako živahno, tako goreče... tako hrepeneče, da si Roger Maude ni mogel kaj, da ne bi še bosebej povdaril svojega obžalovanja.

»Da!... Kako je škoda, da ne morete slišati vsega tega v Operi Comique, kjer pojejo naši najboljši umetniki... odlikovanci konzervatorija!... Na vsak način nas morate obiskati prihodnjo zimo... čeprav pridete samo za teden dni!... V osmih dneh Vam razkažem toliko čudes... Razumete, gospodična, čudes! S seboj povedete gospodično Rolando... in bodite uverjeni, da ji ostane ta pot nepozabna za vse življenje...«

»Morda še preveč...«

»Zakaj preveč?«

»Zapeljivec!...«

»Zapeljivec!...«

»Oh, to je vendar le zapeljivanje k dobremu...«

»Vi verujete, da obstoja zapeljivanje k dobremu?... Toda naj bo kakorkoli... zame je glasba nekaj... nekaj božanskega!... Poglejte!... zapela sem le nekaj taktov iz Mignon, in kako so vroče moje roke...«

Iztegnila je svoje roke proti mladeniču, ki se jih je narahlo za hip dotaknil.

Resnično, njene roke so bile vlažne, kakor pri vseh ljudeh, ki se z vso vnemo posvetijo kakemu pogovoru ali petju.

»Tudi mene prevzame glasba prav tako kakor vas, gospodična. Spominjam se nekega dne, nekega žalostnega dne, ko se mi je pripetila neka obžalovana vredna nerodnost...«

»Vsaka nerodnost je obžalovanja vredna...«

»Tista je bila še posebno obžalovanja vredna... Izgubil sem bil namreč deset tisoč frankov...«

»Izgubili ste deset tisoč frankov?... Moj Bog, pa menda vendar ne pri igri?«

»Nikakor ne... kvarte se mi gnusijo.«

»Hvala Bogu... — Toda mogoče na konjskih dirkah...?«

»Še nikdar nisem bil na dirkališču. O ne, stvar je čisto preprosta. Neznanec je bil vstopil v agencijo, da kupi za petdeset tisoč frankov nekih vrednostnih papirjev. Bil sem nekoliko raztresen in mesto, da bi mu bil izročil pet akcij po deset tisoč, sem mu jih dal... šest, kajti dve sta bili sprijeti in pred mojo mizo je čakala nestrpna množica strank... Tako sem izgubil deset tisoč frankov... Vidite?... Mirno sem šel lahko spat... zaslužil sem pošteno, kaj?«

»Strašno je to, kar mi pripovedujete! In ga ni bilo več nazaj?«

»K sreči je dotičnik opazil pomoto ko je prišel domov; in k sreči je bil mož poštenjak. Naslednji dan mi je vrnil akcijo, ki jo je bil odveč dobil. Toda prejšnji večer vsega tega še nisem vedel in sem bil po pravici v največji bojazni. Bil sem tako potr in slabe volje, da so me mati in sestre siloma vleklo s seboj v gledališče, da bi se raztresel...«

»In kaj so igrali?«

»Madame Augot...«

Teta Cecilija je že momljala napev:

»Ah, to si torej ti, gospa Baras,
ki v tako me zadrego spravljáš...«

»In glejte: vkljub mojemu polomu sem se tako nasmejal, da sem pozabil na izgubljenih deset tisoč frankov in sem noč mirno prespal...«

»Torej stanujete pri svoji gospé mami...?«

»Da in skupaj s svojimi sestricami. Moj oče se je ponesrečil...«

»Prav kakor starši moje uboge male nečakinje!«

»Ona je sirota?«

»Da! ne očeta ne matere nima več.«

»Zeló dobro vzgojena in priljudna je.«

»Vaša pohvala me prav posebno veseli... Kajti v Parizu vidite na stotine mladenk!...«

»Na tisoče, vam rečem... zlasti v bankah... Neprestano imam pred očmi vso pestro in dražestno armado stenografinj... vse strojepiske s svilenimi nogavicami in pristriženimi lasmi...«

»Po tem takem je Vaš poklon le tem bolj uvaževanja vreden...«

»Gospodična Rolanda je prav posebno dražestna. Dekle, resnično dekle, o kakršnem sanjari sleherni mladenič... dekle, po katerem večno hrepenimo!... Ker ste me počastili s svojim zaupanjem, naj Vam povem še, da sem bil včeraj izredno presenečen, ves prevzet!...«

Pri tem se je Roger ustavil za hip... nato je pristavil...«

»Jaz, blaziranec...«

»Blaziranec?«

»Oh, le v razumskem pomenu besede... mlad sem še, toda koliko stvari sem že izkusil! Sinoči pa, ko sem srečal Vašo gospodično nečakinjo, se mi je zdela kakor Devica v 'Žonglerju naše ljube Gospe'.«

»Z malo razliko...«

»Da, prav imate: mesto poetičen žongler, sem bil pred njo le skromen bančni uradnik.

»Skromen...? Toda vendarle človek z bodočnostjo...«

»Brez dvoma... V najkrajšem času postanem pravi prokurist.«

»Kakšno plačo pa boste imeli potem...? ah, moje vprašanje je pa indiskretno...«

»Kakih dvajset tisoč frankov na leto, poleg običajnih nagrad...«

»Lep zaslužek, prav lep zaslužek!«

»Seveda.«

»Tudi za Paris?«

»Tudi za Paris.«

»Tudi za dva?«

»Tudi za dva!«

»Saj se boste gotovo poročili, kajne? Vsak mladenič je zlasti v teh časih dolžan ustvariti si lastno ognjišče...«

»To je samo ob sebi umevno!...«

»In prav je, da se mlad poroči...«

»O, kako imate prav!... Vi ste istega mnenja kakor jaz... Komaj čakam, da bi se oženil.«

Pri teh besedah sta nenadoma, kakor da sta dogovorjena, prekinila razgovor.

Rolanda se je vračala in Faraud je naznanjal njen prihod s posebno glasnim lajanjem. Človek bi bil skoro mislil, da laja kar nalašč:

»Pozor, gospod!... Pozor, tetka Cecilija... Končajta prezaupljiv pogovor!... Evo, Rolanda gre...«

Mladenka je bila na prvi pogled opazila, da se tetki nenavadno svetijo oči in da je vsa žareča. Skušala je to zakriti in bila je presenečena.

Da bi ušel pogledu Rolande, je Roger Maude hitro vstal in šel napolnit obe vedri; kakor da se ni zgodilo nič posebnega, je zalil bližnjo gredico cvetja, ki se je kar vzradostilo ob nepričakovani mokroti, in naposled odnesel vedri do izhoda.

Teta ga je spremila; toda preden je odšel, mu je skrivnostno pošepetala:

»Ne morete si misliti, kako sem vesela, da sem se nocoj mogla pomenkovati z Vami. Tu je namreč tak pomenek — zlasti v prisotnosti Rolande — nemogoč; in vendar človeku včasih dobro dé razgovoriti se odkritosrčno!«

»Verujte mi, gospodična, da sem tega pomenka tudi jaz prav tako vesel, kakor Vi.«

»Na svidenje torej... jutri?«

»Na svidenje... jutri!«

Počasi, zeló počasi se je vračala teta Cecilija, da bi se ji razburjenost polegla, in se napotila v salon.

»Kako ste zardeli v lice, tetka!... Da Vam ni morda kri šinila v glavo?«

- »Da sem zardela, praviš?«
 »Ne? ... Saj imate barvo kakor naše geranije!«
 »Res je ... bilo je vroče nocoj v salonu!
 ...!
 »In pa ta mladi Roger se je zadržal tu tako dolgo ...«
 ...!!
 »Ti bi se tudi bila lahko malo prej vrnila.«
 ...!!!
 »Zakaj mi pa nič ne odgovoriš ... ?
 ...!!!!

XIII. poglavje.

Naslednji dan se je vrnil Roger Maude ob običajni uri z vedroma, a srce mu je bilo polno poezije, ki je predhodnica ljubezni. Toda žal ni prišel sam: gospod voditelj ga je spremljal. Rolande ni bilo doma; šla je pomagat dekletom bratovščine pri domačih nalogah. Roger je bil videti nekoliko nevoljen.

Mladenka, si je mislil, bi pač že bila lahko razumela in se ravnala tako, da bi bilo prav. Saj vendar ni nič lažjega kot najti izgovor, da bi ostala doma!

Gospod voditelj se je najprej zahvalil teti za njene dobrote in jo je vprašal, kateri izleti v okolici bi bili priporočljivi, kje je dobiti vozove in počem. Med tem razgovorom je Roger, ki se je tu že udomačil, zajel vode, počohal psa, se pošalil z mačkama, privzdignil glavico roži, ki jo je veter upognil, ter jo podprl. Gospod voditelj ga je opazoval, kako si je dajal opravka po vrtu in je pripomnil teti Ceciliji:

- »Človek bi dejal, da je fant tu doma! ...«
 »Saj je tudi! ... Tako je ljubezniv in prijazen!«
 »Zares, vsega zaupanja vreden mladenič; smatram ga bolj za gosta kolonije in za desno roko nego za člana kolonije ...«
 »Ali ga že dolgo časa poznate?«

»O, odkar se zaveda življenja... Bil sem mu veroučitelj; pripravil sem ga za prvo sv. obhajilo. Preživel je šest let v zavodu, kjer sem se zelo zanimal zanj... Zelo živahen mladenič je. Sanjal sem nekdanj kratek čas, da bi ga napotil v bogoslovje, da bi ga vzgojil po svoje, za svojega učenca in da bi mu ob svoji smrti poveril vodstvo vseh zavodov, ki sem jih ustanovil. Ni čuda, da sem tako sanjaril; duhovniku se vsili taka sanja sama od sebe ob pogledu na brezmadežne duše mladih ljudi, ki jih sreča v svojem življenju. Toda žal...«

»Žal? ... je ponovila teta Cecilija, ki jo je nenadoma obšla plahost.

»Žal, pravim, se mi je zdelo, da pričajo mnoga znamenja dovolj nedvoumno, da Roger ni nedovzeten za človeške slabosti... Bil je izredno ljubezniv napram sestram svojih tovarišev... izredno sentimentalni in razvajeni...«

»Saj ima pravico biti tak...«

»O, — seveda.«

»Torej?«

»No, kaj; opazoval sem ga... in naposled sem se odpovedal svoji sanji v veri, da ni bila tako božja volja.«

»Prav ste imeli!«

»Res? Ali Vam je morda že kaj zaupal o tem?«

Obraz tete Cecilije je nenadoma oblila rdečica. Hotela je popraviti svojo napako:

»Ne... gospod Maude mi ni zaupal nič takega. Toda zdi se mi, da se ne motite, če mislite, da se mladi mož nagiba k posvetnemu življenju. Čeden je, okusno napravljen... zapeljiv... V Banzeauu je star pomorščak ki pravi — oprostite mi njegove besede — da duhovnik ne more biti drugačen nego umazan, suh in grd?...«

»No, no, Vaš stari pomorščak pretirava!... Na poslednjih dveh označbah naj bo še nekaj resnice... In če presodimo Rogerja s tega stališča, je povsem jasno, da nima poklica... Na koncu, pravim, bi bil zdaj vesel, če bi mu našel krščansko mladenko in bi ga videl, kako si postavlja svoje lastno ognjišče,

kakršno zapoveduje Cerkev in kakršnih je Francija potrebna.«

»Da, lastno ognjišče... s krščansko mladenko. Resnično bi bilo škoda, če bi premotila tega ljubeznivega mladeniča ktera tistih žensk, ki jih je v Parizu gotovo nešteto... zlasti na Montmartru. Slišala sem, da je baš v tem okraju naravnost strašno!...«

»Tudi to je pretirano!... V Parizu in na Montmartru je k sreči prav lepo število izvrstnih ženā in zelo pametnih deklet. Seveda, tudi drugačnih je mnogo... oh, pa niso zmerom same tega krive! Poznal sem deklé, ki ni pokusilo hrane osem in štirideset ur, iskaje povsodi dela, da bi si zaslužilo pošteno svoj kruh. Če pade tako dekle, ni vedno povsem izgubljeno... V Parizu živi mladina v veliki nevarnosti. To je vosek v ognju... vosek, ki mu je dolžnost, da se v ognju ne raztopi. Naposled... ljubi Bog je tam... Victor Hugo je napisal genljivo pesem:

Koliko sem umirati videl deklet!...

...Jaz bi pa mogel napisati poglavje z naslovom: Koliko mladine sem videl umirati!...

»Torej Vas je strah?«

»Zmerom me je bilo strah ljubezni... vedno strah ženske... vedno strah, da ne ostaneta oba v določenem redu, ampak da skočita čez ograje. Tak sem kakor tisti znani častnik, ki je dejal preden je napočila ura napada na nož... 'Tu imam lepe, zdrave, mlade fante, močne in navdušene... čez nekaj minut bodo skočili na plan. In že bodo ranjenci, pohabljeni, mrtveci...' Ne maram, da bi mi kaka ženska ukradla ali umorila Rogerja...«

»Ali je morda prav posebno izpostavljen?«

»Dovolj, dovolj je izpostavljen... V banki je seveda v stalnem stiku z ljubeznivimi, dražestnimi in pogostoma tudi zelo izobraženimi gospodičnami...«

»In napudranimi?«

»Da, napudranimi — celo napudranimi...«

»Toda to še ni najhujši zločin, kajne?...«

»In poslikane so tudi. Kako lahko je eni ali drugi zbuditi v viteškem srcu nagnjenje, ki bi trajalo dan, dva... nagnjenje, ki nima druge utemeljitve, druge hrane nego srčkan obrazek.«

»Oh, in če se kdo v taki zaljubljenosti poroči!« — je teta Cecilija vzkliknila.

»To bi bil skoro neizogiben polom, seveda. Že ko mine prvi mesec, se uboga otroka gledata z očmi, s katerih je padla mreža; spoznata se... in se ne prepoznata več! Kar groza me je, če pomislim, da bi se mogla primeriti Rogerju taka nesreča, ki bi mu uničila vse življenje.«

»Upajmo, da se ne bo!...«

»Pred nekaj dnevi sem bil v njegovem uradu, da odideva skupaj nakupovat raznih stvari za ‚Staro Rakovico‘.«

»Pa menda ne loncev?«

»Vi ste okrutni, gospodična!... Vstopil sem torej malo pred četrto uro v pisarno. Roger se je baš odpravljal domov... Mala strojepiska, sladka kakor srček, mu je pomagala obleči površnik... druga mu je sila ljubeznivo popravljala samoveznicu, ki ni bila — tako je izgledalo — točno na svojem mestu... tretja mu je uslužno prinesla klobuk in paličico...«

»In on, kako se je obnašal?«

»On?... se je smehljal... Držal se je kakor mlad harambaša, ki se mu ta uslužnost zdi nekaj naravnega!...«

»Tako se zgodi, da nekega lepega dne postanejo najboljši mladeniči žrtve takih lilik!...« je vzkliknila teta Cecilija, ki se je naposled vendar zgražala.

»Da... videl sem že mnogo takih primerov...«

»Mnogo?«

»Dovolj, da se v človeku zbudi bojazen.«

»Evo, zato tudi ponavljam pri vsaki priliki materam, ki imajo sinove: »Motrite vendar z bistrimi očmi!... Bodite previdne!... Zbirajte okrog svojih sinov taka dekleta, ki so vredna Vaših otrok, godna za možiteve, to se pravi da so v dostojnem položaju, primerna po naobrazbi in verna svoji veri!«

»Pametno!... Ker je že ženska neizogibna.«

»Neizogibna!...« je povzela teta Cecilija užaljena... »Vi ste rekli: neizogibna? Toda pomislite, gospod voditelj, da je vendar ljubi Bog ustvaril tudi nas, uboge ženske!«

»Da... Toda potem je prišel hudobec...«

»Ampak prav tako tudi k moškemu...«

»Nedvomno!... Vendarle se mi vse dozdeva —«

»Pozor!«

»O, saj pazim!... Vendarle se mi torej dozdeva, da je postopal hudobec pri ženskah po latinskem izreku: *Corruptio optimi pessima*... (Poguba najboljšega je najslabša).«

»Kaj to pomeni?«

»Če se kaj izvrstnega pokvari, postane hujše od najslabšega...«

»Izvrstno... to smo seveda me ženske?... Lep kompliment, da nam vse ostalo naprtite...«

In teta Cecilija se je veselo premaknila na svojem naslanjaču ter zagrozila s prstom:

»Ah, gospod voditelj!... Že vidim, da bova ta mesec v medsebojnem boju zlomila mnogotero kopje. O ljudeh imam namreč precej drugačno mnenje kot Vi. Za svoj del bi dejala, da se mi zdijo moški sebični... brez širokega razmaha... brez poleta. Nam ženskam je pa požrtvovalnost malone prirojena... Kaj neki bi počeli moški... in tudi vi duhovni, brez nas?... Prav kmalu bi Vam bil neznosen dolgčas na svetu, če bi bili na njem sami moški. Da, da, le pomeniva se o tem!... Kajne, prav posebno zabaven bi bil planet, če bi prebivali na njem sami gospodje... Pojdite, gospod voditelj, ali se Vam ne zdi, da nápak gledate? Še naš Gospod je imel svete žene okrog sebe!...«

»Ampak svete!«

Tu je moral gospod voditelj prekiniti svoj odgovor, kajti tisti hip je Rolanda odprla vrtna vrata.

In kakor da je zaslutil njen povratek, je isti hip Roger Maude vstopil v salon.

»Torej kako ste se odločili?« je vprašal.

»O, še nič!... je odgovorila teta Cecilija. »Gospod voditelj me je izpraševal... in pogovarjala sva se povsem druge stvari.«

»Ali ne smemo izvedeti, kaj?« je vzkliknila Rolanda z otroško kretnjo.

Teta Cecilija se je obotavljala...

»Seveda...« in s poudarkom vsakega zloga, je rekla: »...Pogovarjala sva se o z a k o n u...«

Tedaj se je Roger Maude ozrl v Rolando, Rolanda pa je pogledala svojo teto.

In mlada dvojica je zardela... globoko zardela... kakor da je ona nenadoma razumela misel, ki je navdajala njega.

XIV. poglavje.

Zadrega ni trajala dolgo, kajti vstopila je Filomela z velikim zvrhanim krožnikom...

Videla je vstopiti gospoda in, ker se je razgovor zavlekel, se ji je zdelo primerno pripraviti čaj, kremo, maslo in sladkarije.

Gospod voditelj se je sicer branil... toda čaj je prijetno dišal, maslo je bilo sveže, mleko z debelo smetano in pecivo je bilo domače.

Med tem ko je mazala teta Cecilija sirovo maslo na pecivo, je skušala navezati pogovor na vprašanje gospoda voditelja:

»Če sem prav razumela, nameravate napraviti dolg izlet po otoku...«

»Da, toda bojim se, da bo predrago... Izgleda, da imajo vozniki v poslednjem času višje cene nego v Parizu samem!«

»Ali se Vaši dečki bojijo hoditi peš?«

»Nikakor ne! Naravnost navdušeni so za peš izlete! Pri tej priliki lahko pohvalim naše Parižane, da so izvrstni tekači.«

»Izvrstni!«

»Kako da ne!... V Parizu, na asfaltu in na tlakovanih cestah pri vhodu in izhodu podzemске železnice prehodijo vsak dan precejšnjo pot in še vse bolj utrudljivo nego na deželski.«

»Če je pa tako, zakaj se ne odločite za izlet v prekrasni gozdiček la Blanche? Zajutrek vzamete s seboj in si ga privoščite na divji morski obali. Nato nadaljujete pot v Herbaudière, kjer je ribiški pristan našega otoka. Tam so znameniti solnčni zatoni; a zvečer se vrnite po glavni poti.«

Gospod voditelj in Roger sta se spogledala; oba je predlog enako mikal.

Teta Cecilija je ujela to nemo spogledovanje obeh Parižanov, ki otoka nista poznala in radi tega nista imela nobenega resnega povoda, da bi o predlogu razpravljala.

Tedaj je s svojo običajno dobroto in postrežljivostjo... malo pa tudi s svojo pretkanostjo — zaj človek nikdar ne ve, kaj prav pride, kajne, tetka Cecilija? — predlagala, da bi napravili nekak pripravljalni izlet v ožjem krogu, n. pr.: gospod voditelj, Roger Maude, njena nečakinja in ona. Napregli bodo starega Pentapona in se bodo vozili v la Blanche, mimo velikega in malega Vieila in mimo Madeleine. Voziček je samo za štiri osebe, toda te sedijo udobno in Pentapon ima čvrste noge.

Sveti Ebeaubuche bodo obljubili izvrstno jajčno jed za lepo vreme... To svetnico od nekdanj časte domačini, ker je priprošnjica za dež in solnce, pod pogojem, da prosilec izpolni svojo obljubo v dveh dneh. Napravili bodo torej jajčno jed iz dvanajstih jajc in Filomela jo bo odnesla zgodaj zjutraj tistega dne, ko se bode izlet vršil, siromašni družini v soseščini.

Za svoj del se more teta Cecilija ponašati, da pozna opatijo in gozd la Blanche, kakor nihče drug... Dobro ve, ob kateri uri nudi sleherna razgledna točka svoje najlepše. Ona in njena nečakinja bosta pokazali gospodoma take stvari, za katere še domačini ne vedo. Torej pojutršnjem ob dveh popoldne bi odšli in dobrih pet ur jim bo na razpolago za ta prvi in krasni izlet, kateremu bi sledili še drugi. Seveda bo lahko gospod voditelj napravil potem tak izlet z vso kolonijo...«

Vsa srečna radi veselja, ki ga je tako vzbudila, je zaključila teta z zmagovitim glasom:

»Kako torej mislite?«

»Mislim,« je odgovoril gospod voditelj, »da ste nam prava zaščitnica... še več, prava mati!«

»Torej vidite, da ni prav, da omalovažujete ženske...«

»Bodite uverjeni, da vas visoko cenim! In zelo sem Vam hvaležen!...«

»Človek bi dvomil o tem, če bi Vas bil slišal malo prej... Rolanda, škoda, da te ni bilo zraven... Če bi bila slišala gospoda voditelja... našega ljubeznivega gospoda voditelja... kako je pravkar zaničljivo govoril o ženskah...«

»Oh, na splošno... samo na splošno!... In posegel sem tako daleč nazaj... do zemskega raja!«

»Naj bo, odpuščeno Vam je! Pojdite in ne grešite več!«

Poslovila sta se, oba dobre volje, gospod voditelj pa je moral na silo odvesti Rogerja, ki bi se bil prav rad še nekoliko pomudil. Rolanda je gledala za njima; nato se je vrnila k teti in je vprašala v skrbeh:

»Ali ste dobro premislili ta nagli predlog?«

»Ne vem, čemu bi bilo treba toliko premišljati izlet v la Blanche in v Herbaudière...«

»Torej pojdemo po peščeni poti?«

»Seveda!«

»Mimo Filbertovega doma?«

»Kajpada, saj je tik ob poti...«

»Vsi štirje na vozu?«

»Vsi štirje na vozu... Pa zakaj me vprašuješ?«

»...!«

Tedaj se je teta ozlovoljila:

»Ne vem, kaj bi nam moglo braniti, da se vsi štirje na vozu popeljemo mimo hiše njegovega Veličanstva gospoda Filberta!... Res ne najdem razloga... Čemu to tarnanje? Mislim, da je peščena pot vendar vsakomur na razpolago... Filbert je gospod, ki nima nobenih predpravil do nas. Pa morda vendar nima slučajno že takega obnašanja?... Ali je

že tako ljubosumen? No, to bi bili lepi izgledi za bodočnost!«

»Ne, nič takega ni pri Filbertu.«

»Torej? ...«

Rolanda je z resnimi očmi pogledala svojo teto, za hip pomolčala, nato pa nestrpno vzdiknila:

»Čudno! Kako vendar, da ne morete... da ne morete čutiti... da je morda vendarle nekaj za tem! ...

XV. poglavje.

Dva dni pozneje je stopila v Pentaponov hlev zgodaj zjutraj teta Cecilija, pogledala je pozorno oslička, potipala njegove noge, pregledala kopita in mu vrgla v jasli pol mere ovsu povrh. V svoji »oslovski« glavi je Pentapon prevdaril:

»Tako-le je!«

V človeškem jeziku bi to pomenilo: »Pozor! ... Kaj mi pa bodo spet naprtili! ...« Njegova zla slutnja je bila utemeljena.

Dva dni ni šel nikamor, kakor da se mora odpočiti pred posebno velikim naporom. Dan prej je bila prišla v hlev Filomela ter ga je natančno pregledala prav tako kakor teta Cecilija.

Poleg tega pa je bila osnažila jermenje in medeno okovje, in sicer praznično opremo... Pentapon je po strani opazoval snaženje ter menil, da »slabo kaže« in se mora pripraviti na trdo pot.

Preden je odšla, mu je bila Filomela pripravila rezanico z otrobi, kakršno je posebno ljubil, ker je osvežila njegovo nekoliko mrzlično naravo. Rezanico je Pentapon pospravil počasi, da bi si slasten užitek čim bolj podaljšal; toda ko je skrbno oblizoval štiri svinčene vogle svojih jaslí, je menil sam pri sebi:

»Ne iztresi niti trohice, stari Pentapon, kajti vse na svetu, zlasti take užitke, moraš trdo plačati! ...«

Tistega jutra je torej prisluškoval Pentapon s posebno pozornostjo glasovom v hiši... ugotovil je živahnost... o, ne bogzna kaj... toda nenavadno živahnost vendarle.

Okrog devetih je mislil že, da ga vprežejo za eno tistih zoprnih voženj, ko ga potem privežejo na ulici in nakrmijo kar najslabše pred vsemi ljudmi, ki gredo mimo in celo pred plemenito oslico, ki je vozila prekrasen voziček in je za njo bilo njegovo srce, ah, nalahno, kakor se pač spodobi staremu samcu njegove vrste.

Toda bil je napačen alarm.

Ob desetih je vdrl Faraud kakor vihra v hlev, preganjajoč staro podgano, ki mu je pa ušla, kajti razvajeno staro ščene se je debelilo od sladkarij in dlaka mu je bila prekratka. Pentapon je opazil, da nosi Faraud čisto novo ovratnico... Glej, spet nov povod za vznemirjanje...

Ure so potekale... Pentapon je premišljal: »Kaj pa naj to pomeni?... Enajst... nič!... Poldan... nič!... Ena... nič!

Ali sem se morda prevaril?... je zaskrbelo Pentapona. »To bi bilo zares presenetljivo!«

Ne, Pentapon se ni prevaril.

Ob pol dveh je odpahnila teta Cecilija duri, o, grozna teta Cecilija, napihnjena kakor puran.

Odpahnila je duri s trdim, odločnim sunkom. Pentapon je takoj spoznal, da je danes dobra tetka vsa iz sebe.

O, on je bil takisto iz sebel!...

Zakaj pa ne?... Saj imajo tudi drugi živce, ne samo gospodična Cecilija!

Kakor smo že slišali, je bila teta Cecilija že zjutraj z izkušanim očesom izvršila prvi ogled...

Ta ogled se je zdaj nadaljeval. Pentapon je spet čutil, kako mu nervozni, zelo nervozni prsti otipavajo nožne mišice; — ni čuda, da je Pentapon užaljen radi tega pregledovanja, saj je bil vendar plemenski osel, prodan na slavnem trgu v Challansu in baš radi svojih nog, ki so bile podobne nogam konja dirkača, posebno drag.

Kdor je tako odličnega rodu, ne vidi rad takega domačega postopanja. Pentaponu se sicer ni zamerila

Filomela, ki mu je bila dobra kakor majka; njegova občutljivost napram teti Ceciliji pa je bila vse drugačna, kajti zdelo se mu je, da ga gleda le kot predmet izkoriščanja. Zlasti odkar mu je nekega dne, ko je bil bolan — pomislite, o groza! — sama lastno-ročno izmerila temperaturo. — O, da bi tega nikoli ne bila storila! Branil se je z vsemi štirimi — toda, pustimo rajši to! So ponižanja, na katera že sam spomin boli.

Komaj je teta odšla in je za seboj zaprla vrata pri hlevu, so se dogodki začeli vrstiti z bliskovito naglico. Pentapon je slišal, kako so privlekli boljši voziček iz lope...

Zaslišal je pljusak vode... Filomela je umivala kolesa... nekdo je snažil svetiljko... Ob kateri uri neki bo nocoj povratek?

Pentapon je hud nasprotnik noči. In koliko oseb se mu bo spravilo na ta voz, ki je težji in nerodnejši od onega?

In povrh še nobenega upanja, da bi se spotoma malce odpočil... to se pravi, da bi korak zadrževal... zlasti če bo vodila teta!... Kadar vozi teta Cecilija svoje goste, ne mara namreč prerekanja s Pentaponom... Vsak tak poizkus smatra za javen upor, ki ga je treba udušiti z vsemi sredstvi... In tako postopa ona, ki je tako dobra, kadar je sama. Oh, človeška spoštljivost!

Torej ne bo drugače; ubogati in sicer... v diru! Ubogi Pentapon...

A kakšni gostje, koliko jih bo, in kam?

Morda Filbert? Ne; kajti v tem slučaju bi teta ne šla. Pentaponu se namreč dozdeva, da teti Ceciliji Filbert ni bogzna kako všeč... In zaradi njega bi ne snažili svetiljke.

Če ne bo Filbert, bodo pa umazani dečaki iz »Stare Rakovice«. Tisto neugnano krdelo, ki se dere od jutra do večera, da ga je slišati v hlev, kar moti Pentapona pri njegovem premišljevanju?

Da mu ne bi morda zasedli voza ti norci in ga vlekli za uzdo, tako, da bi mu raztrgalo gobec?

Ne ... takih sladkosti so deležni le njegovi bratje na obali ... Njegova gospodarica je preveč gosposka, da bi privolila v tako ponižanje.

Torej? Kaj?

Pentapon je prišel do te točke svojega razmotrivanja, ko so se na stežaj odprla vrata in je vstopila Filomela.

»Uboga duša, zdaj pa bol! ... Evo, se že začinja ...« je zavzdihnil Pentapon.

Prav zares: Filomela ga odveže in pelje za povodec na sredo dvorišča, kjer pripeka baš polno solnce, mu namaže kopita in ga začne komatati.

Rolanda stoji ob strani in gleda malo raztreseno, malo otožno ...

Pentapon, ki je tudi sam raztresen in otožen, ne uboga Filomelini roki, ki ga hoče vpreči in si zasluži eno prav na mesto »temperature«, kar ga mahoma zbudi.

Teta Cecilija pride in gleda s trdim očesom. Še enkrat si pozorno ogleda Pentapona in voz ... Nestrpno in v skrbeh vprašuje, so li kolesa res dobro namazana ...

Običajno se nikdar ne briga za take stvari ... Kaj naj torej pomeni ta nenavadna skrb? Kakšne goste neki bo vozil danes? Gospoda prevzvišenega morda? ... Ali gospoda prvega svétnika?

Nepričakovano se mu nudi odgovor. Pentapon presenečen obstane.

Odgovor mu je ... čvrst in visok duhovni gospod, črn in odločnega ponašanja.

»... 85 kill! ...« prešine bojazen Pentapona, ko ga zagleda.

... In mlad plavolas mladenič, bledega obličja, oblečen v bele flanelaste hlače, v mehki srajci in v jopič za tennis z rdečimi črtami. Pisana pentlja mu je vihrala.

... 65 kil ... nič manj, računa Pentapon.

Teta Cecilija stopi k vozu in uredi sedeža, da se teža pravilno razdeli.

Prvi sede duhovnik.

»85... aj, recimo 90 kil...«

Nato sedeta na sedež mlada dva... Roger Mau-
de... 65 kil...

Rolanda?... Je-li to radi posebne naklonje-
nosti?... Pentaponu se zdi, da deklica nič ne tehta.
Pa je sedla brez posebnega veselja, kar težo poveča.

Nato prinese Filomela zvrhan koš provianta, v
katerem pa Pentapon ne voha ne sena, ne ovsa.

Teta Cecilija namešča koš s posebno previd-
nostjo.

Joj, teža narašča!

Naposled se dvigne še sama, s svojimi čvrstimi
nogami ter se udobno vsede... Ozre se nazaj, sedijo
li vsi v redu... Pentapon trpi neznosne muke, če se
kdo na vozu le malo premakne... K sreči se držijo
vsi še dosti mirno... in k sreči je še spočit...

»Vse v redu?« vpraša Filomelo, ki ji predaje
uzdo.

»Da, gospodična.«

»Ali sedite udobno?«

»Da...« odgovarjajo potniki.«

»Niste preveč na tesno?«

»Ne.«

»Torej, naprej!«

Naprej, je rekla teta Cecilija. A preden je
utegnil Pentapon povleči, da bi si ne zaslužil kazni,
ga je pretresel tak mojstrski pok biča, da bi bil mrt-
veca k življenju obudil... Grozá!

Lepe manire so vam to!... Izvrstno spričevalo
pred odličnimi gosti... izvrstno, na račun ubogega
osliča, ki nima nobenega Društva narodov, ki bi ga
ščitilo...

Tako je zdrvel Pentapon, ves razžaljen in raz-
kačen radi tega predpotopnega ravnanja pod cve-
točim vhodnim obokom; iskre so se kresale izpod
njegovih kopit in zavil je v ozko ulico s tako naglico,
kakor da hoče raztreščiti trgovino nasproti, voz, pot-
nike in samega sebe na drobce... Poslednja iskra
odpora... Ah te ženske! Ne maram jih, ne! ne!

XVI. poglavje.

Navzlic viharju, ki je razsajal v Pentaponovi glavi, je bil tisti dan pravi noirmoutierski dan.

Solnce je sijalo povsod in od povsod, ne da bi žgalo.

Pentapon je vlekel v peklenskem diru svoj voziček po široki noirmoutierski cesti, ki je bila ravna kakor palica.

Pentapon je ugibal, vedno urneje udarjajoč s kopiti po tleh:

»Kam me bo gnala ta naduta ženščina?

... Na desno, v gozd pri la Chaise?

... Na levo, proti Le'pine, la Guerinièri, le Gôa... La Fosse...? Kaj meni mar! Razbil bom ojnico... ali pa se bom častno odrezal!... ali pa jih pomečem vse v kako solarnico!... Dovolj... preveč mi je tega življenja!«

Pa ni ga gnalo ne na desno, ne na levo, ampak naravnost.

»To pa ni napak...« je preudaril Pentapon in jeza ga je minevala. Naravnost, to se pravi, da bo izlet kar najpreprostejši... bodisi v vas la Blanche ali v Herbaudière, pa skozi po trdni, prijetni cesti.

Pretila je sicer še nevarnost peščene poti; toda ta bi prišla v poštev le, če bi teta Cecilija vozila »zaljubljenca«.

Pa Filberta ni bilo zraven; torej nič zaljubljenosti!

In povrh je sedel na vozu »gospod duhovnik«, to se pravi, najkorenitejši in najuspešnejši lek zoper sentimentalno kugo.

Medtem je bil pustil Pentapon v diru za seboj pošto in Ker-Mimie, še eno nesrečo: počitniško kolonijo..., za njim je že roussièrski travnik, ogrnjen s topoli v daljavi; in zdaj drevi na desno, proti la Blanche.

Možje in ženske, mornarji in prvi kopalci, ki so videli oddaljajoči se voziček poskakovati v oblaku prahu, so menili:

»Kar tiče osla, naj bo, osel je! ... Toda gospod duhovni zares ne izgleda, kakor da se počuti prav varno.«

In v Pentaponovem srcu se je radost spremenila v ponos, kakor se je pravkar spremenila jeza v radost.

Tako so dospeli kmalu do dveh kamenitih stebričev, ki stoje tam že stoletja in tolmačijo mimo idočim, da je prav tam vhod v opatijo... »O slo m je v stop z a b r a n j e n ! « piše na veliki leseni tabli.

Toda Pentapon, ki zna toliko lepih stvari, žal, čitati ne zna.

Zato dirja kar brezskrbno notri.

Kako lepa je morala biti svojčas opatija la Blanche!

Ob skromnih ostankih, ki so ohranjeni, si lahko predstavljaš.

Kartuzijani, ki so jih klicali »beli očetje«, da bi jih ločili od črnih očetov, ki so prebivali v mestnem samostanu, so se bili spočetka nastanili na pilierski čeri, ki jo je tedaj še pot vezala z otokom. Ko se je pa polagoma pot znižala in naposled pogreznila pod morsko gladino, so se menihi preselili na otok, tik morja.

Dobro so poznali strašno in neizprosno ter nepreračunljivo moč morja, ob katerem so živeli podnevi in ponoči.

Zato so zgradili svojo opatijo na čvrst graniten temelj ter jo obdali z debelim zidovjem... res izvrstno zidanim zidovjem, kajti ohranilo se je do današnjega dne; in vsak večer se v plimi zaganjajo vanj visoki valovi.

Slednjič, ker je znano, da se dobrot ne razkazuje, so skrili menihi svojo opatijo in svojo cerkvico v srce hrastovega gozdiča, ki stoji tam od pamtiveka in v teku vekov neslišno sledi mladina starini.

Komaj je voziček pridrdral v posvečeni kraj, je prevzel potnike veličastven mir, ki jim je v spremstvu nepozabnih spominov prihajal nasproti.

Tedaj so vsi izstopili.

Teta Cecilija je pozdravila vratarjevo družino in jo prosila za dovoljenje, da bi smela razkazati gostoma njih dom, ki je pristno noirmoutierski. Tam je bila kamra za krompir, stara ura, predilnica in domače platno, nizko ognjišče, na katerem so gorele borove igle in češarki.

Nato je ponosno razkazala posestvo, kot bi bilo njena last. V istini ga tako pozna in ljubi, da mu je sčasom postala navdušena zagovornica in vodnica.

Kar najprej vidiš, je morje.

Tu je samotno, strahotno, trdo in surovo zelene barve.

Nobene hišice, da bi omilila razgled; kamor seže oko v daljavo, sam breg, skalovit in strm.

Spodaj, na robu obzorja, je komaj vidna čer Saint-Gildas in izliv Loire.

Razgled, ki je na strani oceana veličasten, postane na kopnem mil, kajti tu se odražajo tamarinde v cvetu lilasto-rožnate barve od temnega ozadja borov in hrastov.

V tišini te divote, ki je polna davnih spominov, se vname teti Ceciliji navdušenje.

Odklene dveri od opatijskih nasadov in popelje svoje goste na stezo, ob kateri rasto v špalirju divji grmiči prodirne blage vonjave.

V tej edinstveni krasoti se teta ustavi in začne pripovedovati zgodbo samostana.

Gospod upravitelj jo posluša ves zavzet.

Roger takisto posluša, vendar je bolj raztresen, kajti oko in misel mu uhajata k Rolandi, ki prisostvuje izletu, kakor da se ga sama ne udeležuje...

»Kaj je tako zamišljena, ljuba plavolasa deklica?... Ali zaradi mene?...« se vprašuje s samozavestjo mladeniča, ki je vsikdar uverjen, da ima neodoljiv čar za dekliška srca.

Teta Cecilija, ki se ji govor prijetno barva s poezijo, pripoveduje o januarju leta 1200, ko je Robert, duhovni gospod Božjega otoka ostavil piliersko čer ter se preselil v ta kraj s slovesnim privoljenjem Petra IV. de la Garnache in papeža Gregorja IX.

Naslanjajoč se na kroniko starega učitelja Pieta, ki jo je pisal v času revolucije, ter na dr. Viaud-Grand-Maraisovo knjigo in na pripovedovanje gospoda Froussiera, ki je bil naobražen arhivar na otoku, je teta Cecilija podala zgodovino samostana od vseh početkov do leta 1789., ki je bilo leto strahote za Noirmoutier, kajti tedaj so vdrli na otok Mayençaissi in so pomorili najvrlejšše sinove te zemlje.

Vselej, kadar je teta Cecilija pripovedovala to storijo, je bila ginjena do solz.

»Če bi stisnili ta otok kakor moremo stisniti gobo,« je vzkliknila, »bi tekla iz njega kri mučencev!«

Toda dobrotna природа je med tem skrbno izlečila davne rane. Vrt »Zavetja« je prazen nič v primeri s cvetjem, ki raste tu na razvalinah, kakor bi hotelo ljudem zakriti grozote, ki so jih ljudje tam počeli.

Družbica se je napotila naprej po cvetni, dišeči stezi; obšla je vso opatijo od konca do kraja ter se ustavila naposled spet v gozdiču pod zelenimi hrasti.

Tedaj pa se je šele pravi izlet pričel.

XVII. poglavje.

Rekli smo že, da je Pentapon nepismen in da je časih nekoliko uporen; tako je vkljub izrecni prepovedi lastnikov opatije stopal počasi, korakoma, za svojo gospodarico, ustavlja se tam, kjer je bila trava najboljša; Pentapon je fant od fare in dobro pozna sočna zelišča, slastne in dišeče poganjke, mehko travico, ki mu osveži ustje po ostrem pritegovanju uzde, s katerim se odlikuje teta Cecilija, kadar se ponaša pred svojimi gosti.

Vresje še ni v cvetu, a suhocvetke napolnjujejo ves les z dišavo po medu, ki je kakor lastna dišava otoka, pomešana tu in tam s sladkim vonjem drobnega morskega očesca.

Rolanda se naposled prebudi in začne nabirati ta blede očesca, ki se v ponižnosti kosajo z vijolicami.

Sama si veselo zveže šopek ter si ga vtakne v lase. Roger Maude jo motri in zdi se mu, da je to bitje mala vila, blizu skrivnostne prirode... živ cvet, ki v ničemer ni podoben pariškim dekletom.

Teta, ki postaja vedno radostnejša, opozarja na zavinke, na nenavadna drevesa, na rjava polja, na znamenite skale, ki so pokrite z morsko travo.

Počasi hodijo po stezah, ki vodijo med jelkami proti obrežju. Vse poti so čedno osnažene, kajti domačini, ki trpe pomanjkanje lesa, skrbno pobirajo češarke in borove igle. Tako izgleda gozdič kakor pridno negovan zabaven nasad.

Toda od vsepovsod se dviga veliki glas oceana. Z večno ponavljajočo se kretljivo vali svoje valove v razjedene boke lesa in jih zaganja ob granitne orjaške skale. Tu vidiš nasprotje med navidezno civilizacijo in med surovo resničnostjo veličastne prirode.

In vidiš še nenavaden pojav Rolande z noirmoutiersko avbico na glavi in z modrimi očmi pod obokom črnih obrvi... Rolande, za katero je ta kraj prekrasen okvir!

Deklica je ostala zadaj. Misleč, da je sama, si je polglasno zapela romanco, ki jo pojejo tam doli njene družice.

Njene družice so jo slišale od svojih majk, njih matere pa od svojih babic, a te so se je naučile od svojih prababic.

Pesmi so namreč podobne življenju: od rodu do rodu gredó; stvorijo verigo in njih melodije se potapljajo daleč, daleč nazaj v globino vekov, da obudé odmev davnine.

Takisto Rolanda, nevede.

Njene oči so se zastrmele v sanjo, davnina poje nedolžno v nji:

Naročilce jaz imam
 Komu naj ga izvršiti dam?
 Če škrjančku ga poverim,
 vsemu svetu se zamerim
 Vijolica naj ga ima —
 en, dva; en, dva...

Že pri prvi kritici je Rolanda postala vesela, in se nasmehnila sama zase, tako kakor se dete nasmehne angelčkom; njen glas, ki je prijeten, se dvigne ... toplejši in mehkejši:

Če škrjančku ga poverim,
vsemu svetu se zamerim.
Slavček sred zelenih vej,
oj nikar se mi ne smeji...
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Rolanda se ozre naokoli ... tetka, gospod voditelj in Roger Maude so izginili ... bržkone so že daleč pred njo in že blizu izhoda iz šume.

Rolanda je torej sama z oceanom ... in s starim Pentaponom, ki vleče za njo povsem brezskrbno svoj prazni voziček in — o, ti porednež! — brez sramu popase, kjer ga skušnjava premaga, ter seveda umaže svojo čedno uzdo. No, prav privoščili bi mu, da bi ga takega srečala srčkana siva osličica, saj veste, katero mislimo ... ona, ki je zmerom tako čedna in pokonci ... Pa pustimo to!

Še enkrat pogleda Rolanda pazno naokoli ... Dobra šuma jo obdaja, boža, vso objema ...

Sama ... naposled sama!

Samota jo razvname. Ker se ničesar več ni bala, je Rolanda poskušala na mahu ljubke plesne korake in pela na ves glas:

Slavček sred zelenih vej,
oj nikar se mi ne smeji...
Slavček z veje se spusti,
v grad ljubezni odleti.
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Ta hip se poloti Pentapona, ki je že pijan dišečih zelišč in navdušen razlegajoče se pesmi, da bi izrazil svojo naklonjenost. Storil je to z nižjim glasom in je na vso moč zarigal. Ta glas je bil v tako strašnem nesoglasju s pesmijo, da se je Rolanda obrnila, položila svojo roko na gobec nevrednega mojstra ter mu ljubeznivo zapovedala:

»Tiho bodi, Pentapon!«

Toda Pentaponu se ni ljubilo molčati...

Tudi njega so prekipovala čuvstva nežnosti, ki jih je priroda, solnce in ocean v njegovem »oslovskem« srcu zbujala; hotelo se mu je prepevati z glasom, ki mu ga je Bog dal... Najlepše dekline na svetu ne more dati drugega nego kar ima... Enako naš ljubi Pentapon...

Glej ga!

»Pentaponček moj, prosim te, bodi tiho!...«

»I... a! I... a!«

Tedaj se mu nasmeje Rolanda prostodušno z bisernim smehom, ki jo strese vso, in nadaljuje s svojim prozornim glasom prekašajoč v višavah Pentaponov ostri bas:

Slavček z veje se spusti,
v grad ljubezni odleti.
Vrata so zaklenjena,
slavček, brž do okenca.
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Ves srečen, da poje gospodarica skupaj z njim, se Pentapon kar potaplja hvaležnosti in nikakor noče zaostajati za njo:

»I... a! I... a!«

Njegovo zlozvočje je postajalo že od sile zoprno... strašno... in gozdni odmev ga je pomnožil in jačil... Nekaj morskih ptic je pobegnilo pred tem zemskim rjoventjem, ki ga niso poznale.

Rolanda pa je nadaljevala, tik Pentaponovega gobca:

Vrata so zaklenjena,
slavček, brž do okenca.
Notri je, in: Klanjam se!
za izvoljenko ozira se.
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Tako sta stala drug ob drugem in pela, vsak po svoje, svobodna v svobodni naravi, srečna, polna zaupanja, motreč drug drugega v oči, morda razumevajoč drug drugega... Kar ugleda Rolanda izpod

košatega hrasta, ki mu je veter privzdignil listje, svojo teto, gospoda voditelja in Rogerja Maude, ki so vsi trije sedeli na skali in poslušali na vsa ušesa, nebrzdano se smejoč.

Hipoma obmolkne. Skupina spozna, da jo je Rolanda zapazila in prične ploskati in ji vzklikati:

»Bravo! Rolanda...« zakliče teta. »Ampak še ni konec. Le dalje, še tri kitice so... No, mi te poslušamo...«

Dalje...? Ne, niti najmanjšega veselja nima Rolanda več, da bi nadaljevala.

Tako je bila še pred hipom srečna s svojim stariim Pentaponom, v samoti, kjer je smela biti taka, kakršna je. Če jo pa samota vara... če se v nji kdo skriva, je tudi vsega čara konec.

Še pravkar veselo lice mladenke postane resno; obsenči ga zadrega in zla volja.

Tudi tetka ni več zadovoljna. Že to samo obotavljanje v teh razmerah jo draži, kajti naperjeno se ji zdi zoper njeno avtoriteto in njeno čast.

»Kaj pa čakaš, Rolanda?... Pravkar si še gladko znala!...«

»Da... pravkar še...«

»Nikar ne bodi trmasta! Gospoda sta radovedna na konec pesmi... Saj te nisem jaz prosila... Ko si pa že sama začela...«

»Naj bo, da bosta «gospoda» imela svoje veselje!...«

In Rolanda zapoje... toda to ni več isto dekle... ne več isti glas... ne več ista pesem... Med »sedaj« in »pravkar« leži razdalja, ki loči veliko od malega... svobodo od ubogljivosti:

Notri je, in: Klanjam se
za izvoljenko ozira se.
On do Vas me je poslal,
da ga ne pozabite.
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Ko je odpela kitico, se je postavil Roger Maude tako-le:

»Prav dobro razumem občutek gospodične Rolande. In vkljub neprecenljivemu užitku, ki mi ga nudi njen krasni glasek, se rad odpovem koncu romance, če ji ima petje pokvariti izlet.

Teti Ceciliji ni bila ta priprošnja nič kaj všeč:

»To ni prav, gospod Roger!«

»Pa vendar...«

»Nič vendar. Rolanda je pesem začela in spodobi se, da jo konča!...«

Rolanda je hvaležno pogledala mladeniča, ki ji je viteško ponudil svojo pomoč. Toda predobro je poznala svojo teto, ki je bila nedvomno zelo dobra, toda... tako občutljiva v nekaterih ozirih... Radi tega se je bila naučila, kakor prijatelj Pentapon, da je radi posledic bolje, če se ne upira.

Zato je nadaljevala, spet nekoliko bolj »za sé«:

On do Vas me je poslal,
da ga ne pozabite.

Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila.

Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

In z glasom, ki je postal spet zveneč, je Rolanda zapela, da se je razlegalo po hosti:

Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila...

Na poti, ki je bila posuta z drobnim kamenjem in ki je prehajala v peščeno pot, je bilo slišati tedaj počasno peketanje konja, čigar umazanorumeni barvo je bilo več slutiti nego videti skozi listje.

Na konju je jahal mladenič, ki so mu visele noge ob trupu, a je bil zravnian ter je nosil čelo po konci... morda okoliški kmet, ki se je vračal domov.

Ne teta Cecilija, ne Parižana, nista zapazila jezdeca, ki je šel mimo... Saj je takih videti nešteto na otoku!...

Edino Rolanda je prepoznala barvo Filbertu najljubšega konja, na katerem je vedno jahal, kadar je

šel na oddaljena zemljišča, ki so jih imeli njegovi starši v vieilški okolici.

Edina? ... Ne. Stari silen Pentapon, ki ga je zmerom mučila nenasitna lakomnost po sočnih pašnikih, je bil privlekel že — kakor polž svojo hišico — voziček na pot, kjer je jezdec baš šel mimo.

Tudi on je poznal umazanorumeno barvo konja ... o, še predobro jo je poznal.

Iztegnil je proti njemu svojo podolgovato rjavosivo glavo in s svojimi nespodobno zelenimi ustnicami mu je nekaj pošepnil, kar je konjiček takoj razumel in kar bi se v človeškem jeziku reklo tako-le:

»Če smem kaj svetovati tvojemu gospodarju, dovoli, da mu svetujem, naj gre svojo pot dalje. Danes ni primeren dan ... če je sploh kateri dan primeren! ... Oh, te ženske! ...«

Jezdec odjezdi, izravnana na svojem konju, ne da bi se ozrl.

Toda v hipu, ko je Rolanda začenjala poslednjo kitico:

Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila ...

se je oglasil slovesno topel, zveneč moški glas, a vendarle nekoliko se tresoč, v veliki gozdni tišini:

O Magali, ma tant amado.
Mete la testo au fenestroun!

Gospod voditelj in Roger Maude sta prisluhnila, a nista ničesar umela.

Rolanda je obmolknila ... Teta Cecilija je privzdignila glavo. In obe ženski sta umeli.

Poslednje kitice deklica ni dokončala.

Jezdec, tam doli, je svojo končal.

»Kaj pa, če bi se zdaj podali v Herbaudière? ...« je nenadoma vzkliknila teta Cecilija, da bi končala zadrego, ki je vse uklenila na mestu, kjer so stali.

»Naprej, v Herbaudière! ...« je ponovil gospod voditelj.

Zajeli so Pentapona, ki se je bil že lotil vinskih trt, in vsak je zavzel svoje mesto na vozičku.

Toda na ostanku poti je zapadla družba v neizrekljivo nerodnost, ki jo povzročajo stvari, o katerih ni vredno, a vendarle žalostno, skoro neprijetno govoriti...

XVIII. poglavje.

Tistega večera sta dva mlada človeka storila istočasno nekaj podobnega in različnega.

Desno ob cesti, ki pelje v Herbaudière, stoji staro znamenje, križ iz sivega kamena, ki je ves obraščen z zlatim mahom.

To znamenje je bilo postavljeno pred mnogimi stoletji v obrambo pred prikaznimi črnih volov in fantomov; zato so mu dali nenavadno obliko.

Ob vznožju tega znamenja se je vršil eden najstrašnejših bojov, kar jih je videl otok ob času revolucije; tako so ga imeli domačini v visoki časti, zlasti kadar ni bilo letoviščarjev in so otočani spet zlezli v svoje stare navade.

Pred tem znamenjem se je torej tistega večera ustavil mlad jezdec, ki je jahal na konju umazano-rumene barve, ki je barva najboljših konj na otoku.

Jezdec se je spustil iz sedla in povedel konja za povodec na travo, ki je rastle okrog znamenja.

Tam se je ustavil.

Odkril se je, pokrižal in v večnem mraku začel takole svojo molitev:

»Ti, ki si dejal: „Ni dobro človeku samemu biti...“

... Ti, ki si Bog našega plemena, ki Ti je ostalo v Franciji med vsemi najzvestejše, kajti ta otok je bil od nekdanj zavetje vseh tistih, ki so se borili za prestol in za oltar.

... Ti, ki si videl na tem mestu borbo in pogin naših.

... Naših!

... Po teh poljanah najdeš povsodi takih Filbertov, ki so na tem mestu pali... kakor dve moji

stari teti, ki so jih ‚modri umorili‘ in ki spijo svoje poslednje spanje pod visokimi topoli v la clairški zemljici.

... Ti, ki si videl pariške lopove in grozodejstva, ki so jih počeli na tem otoku, ki je naš, ne njihov.

... Ti, ki si videl kako so ustrelili najpogumnejšega med pogumnimi, gospoda d'Elbée, viteza brez bojazni in prikora... in osemnajst sto naših, ki so bili kot jetniki zaprti v noirmoutierski cerkvi...

... Tebe, ki so Te tako tajili in preganjali... in ki Te še dandanašnji tajijo in preganjajo, kličem na pomoč, v težki uri svojega življenja, kakor sta mi oče in mati od nekdanj polagala na srce.

... Kličem Te na pomoč zoper novega vsiljivca...

... Oh, on ni tako močan v telesni sili kakor njegovi predniki... Bled Parižan je in z enim mahom svoje pesti bi ga končal.

... A Ti poznaš zanjke, v katere se vlovi žensko srce kakor morske ribe, ki jih lovimo v svoje tanke sinje niti...

... Zoper te zanjke, Te prosim, mi jo brani... obvaruj mi jo, ker vkljub vsemu je ona hči tiste Eve, ki je dala jabolku prednost pred Teboj, ki si Gospod vseh stvari.

... Ti veš, da sem izbral njo med vsemi noirmoutierskimi hčerami, da postane radost mojega doma in zvezda mojega življenja.

... Ti veš, da se Filbertovo srce ne spremeni.

... Zatorej Te prosim, ne dopusti, da bi se to srce za zmerom zlomilo... Da ne postane raztrgana cunjca, s katero ni moči ničesar početi.

... Zaupam Ti, Bog moj in moj Gospod!

... Sleherni las na moji glavi je preštet. Niti zrna prahu se ne premakne brez Tvoje vednosti in brez Tvojega dovoljenja. Ti ne boš pripustil, da bo vsiljenec ukradel, kar mi je več nego moja zemlja... Rolandino srce, kajti to srce je moje.

... Ne, Ti tega ne boš pripustil...

... Verujem vate, ki si Bog ljubezni ... Bog zvestobe ... Bog, ki tehtaš srca in dobro veš, katero je bolj rdeče ... katero močnejše in vnetejše ljubi.

... Verujem!«

Filbert je iztegnil roko proti znamenju in je ostal nekaj hipov nem v tem neomejenem potrdilu.

Tedaj se je spustil z nočjo velik pokoj v njegovo dušo.

Zajahal je svojega konja in se napotil po stezi med njivami proti svojemu domu.

Toda na ovinku se je ozrl nazaj k znamenju, ki je stalo — edina svetla točka v mraku ... in spet je iztegnil svojo roko ter ponovil, z razprtimi očmi, polnimi upanja:

»Verujem! ...«

XIX. poglavje.

Približno ob isti uri je obiskal Roger Maude gospoda voditelja.

»Ali motim, gospod voditelj? ...«

»Ne ... Želiš?«

»Ne bom na dolgo razkladal. Prišel sem, da Vas vprašam, kaj mislite o gospodični Rolandi ...«

»Ah ... že?«

»Zdi se mi, da ste si mogli do danes že ustvariti svoje mnenje o nji ...«

»Kaj naj rečem? Ljubko dekle, dobro vzgojeno, pobožno ...«

»Ali mi dovolite, da Vam povem vse, kar mislim, in da govorim odkritosrčno z Vami?«

»Ali Ti dovolim? ... Ničesar se tako ne bojim kot, če se mladenič skriva in molči. Če se zaupa ..., me ne skrbi ... Poglavitno je, da izvem pravočasno za budalosti, ki jih namerava početi. Katera na primer roji tebi po glavi?«

»Upam, da ni ravno budalost. Dovolj sem star za ženitev ... Oziram se za modro ptico ... In glejte, zdi se mi, da sem jo danes našel.«

»Ta bi naj bila Rolanda You ...?«

»Prav imate, baš Rolanda You...«

»Preudari: Kolikokrat si jo videl vsega?«

»Kaj vem — desetkrat!«

»Desetkrat?«

»Morda enajstkrat... V Parizu se vršijo zaroke še na krajšo roko in ob drugačnih okoliščinah. Danes sem preživel polnih pet ur v njeni družbi. In pet ur — to je čas, da se o marsičem porazgovoriš.«

»Pa sta se res razgovorila?«

»Vsaj skušal sem ji dopovedati marsikaj...«

»Pa kaj je dejala?«

»Saj veste, mladenka... prava mladenka... običajno sploh nič ne reče, a ni težko umeti...!«

»Torej si umel? — Kaj?«

»Da... zdi se mi, da ji nisem... kako naj rečem?... povsem indiferenten...«

Gospod voditelj premotri svojega učenca.

»Glej ga... Zakaj se nisi polotil elektrotehnike?«

»...?«

»Zdi se mi, da ravnaš kar moči na kratko. Za geslo bi si mogel izbrati Julija Cezarja: Veni... vidi... vici... Vkljub temu Ti svetujem, da si premisliš!... To ni kar tako, dragi moj, — ženitev!... Ne prenašli se!... Veš, da ga ni, ki bi v neumnosti prekašal zaljubljenca... zdi se mu, da je res vse tako, kakor si želi... da je vse tako v resnici, kakor vidi... Mnogo je tvojih tovarišev, ki sem jih komaj rešil abotnosti...

»V mojem primeru gre baš za nasprotje abotnosti.«

»Odkod pa veš?«

Roger Maude je tedaj počasi iztegnil roko:

»Gospod voditelj, na splošno se Vaše naziranje docela sklada z mojim prepričanjem. Idealni zakon je tisti, kjer potrjuje razsodnost kar izpoveduje ljubezen.«

»Tako je. Modri latinci so imeli pregovor:

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.«

»Kaj to pomeni?«

»To pomeni, kar si pravkar sam dejal: koristno in prijetno... ljubezen in razsodnost.«

»Torej?«

»Torej misliš, da bi bil zakon med teboj, ki si Parižan, doma na Montmartreu in nepoboljšljiv ponočnjak, in njo, drobno cvetko tega otoka — da bi bil, pravim, ta zakon razsoden?«

»Izredno razsoden, trdim!... Tako bi bil razsoden, da se mi malone ustavlja, storiti tako zelo razsoden korak... Rajši bi videl, da bi ne bil tako... Zdi se mi, da tu sploh ni mogoče govoriti o kaki ženitvi iz ljubezni, nego o navadni kupčiji.«

Gospod voditelj se je ves presenečen spustil na klop. S kretnjo je povabil tudi Rogerja, naj sede:

»Tamle sedi... in razloži mi, kako misliš — ampak resno. Nikar si ne domišljuj, da mi smeš navesti karkoli, ker smo v Noirmoutieru...«

»Nič takega!... Ženitev z Rolando You je ženitev, ki prekipeva, ki se ravnokar potaplja v razsodnosti. Takoj Vam to matematično dokažem:

... Jaz, Roger Maude, živim v banki in od banke. Trgujem torej od jutra do večera z vrednostnimi papirji, z več ali manj umazanimi papirji, ki imajo ob devetih zjutraj drugo vrednost kot opoldne, in spet drugo ob štirih popoldne, ko je po raznih manevrih konec borze. Ali me razumete?«

»Razmem.«

»Dobro! Predstavlajte si: Oženil sem se z Rolando.«

»Pardon! Ne prehitro!... Z gospodično Rolando, prosim... Počasi, počasi in preudarno, prosim...«

»Torej oženil sem se z go-spo-dič-no Rolando... Brez ozira na svoj položaj v Parizu, ki je papirnat, to se pravi negotov in vsikdar v nevarnosti, imam tu soliden položaj, idealno hišo, daleč od vseh človeških neumnosti in vseh človeških bojišč, na tem otoku neprekosljive lepote.«

... Ali si morete predstavljati to neprestano sladkobo, ki spremlja moje življenje? Lepa deklica, ki prekipeva zdravja, dobro vzgojena, naobražena...

in ljubezniva tetka, ki je hkrati najboljša prijateljica in dobra mamica, ki skrbi zame in me redi kakor piško...

... In varnost! ... Postanem edini pravi lastnik hiše ‚Zavetje‘... vse svoje počitnice preživim tu zastonj... Če zbolim... ali če se preutrudim... pomislite, kako čudovita je tu zima!... V mestu so trije zdravniki... lekarna tako rekoč pred nosom...

»Ti si že vse to premislil?«

»O, še marsikaj drugega!...«

»Resnično, povem ti, da sem zdaj zmešan!...«

»Ljudje so tu bogati... ni dvoma, da imajo mnogo denarja. Kako drago prodajajo n. pr. krompir!... Kako znajo oskubiti letoviščarje! Sicer pa gotovo vem, kako je s to stvarjo. Imam znanca, ki je vzel dekle iz Vieila. Otvoril je tu agenturo, ki je krasno uspevala. Agentura je propadla — ne po krivdi mojega znanca — ampak po krivdi centrale, ki je bila v Nantesu in je zagrešila neodpustljive napake.«

... Kaj naj mi pa brani predlagati naši banki, ki ima že v vsakem najmanjšem kraju svojo podružnico, da obnovi poizkus, kajti prvi se je bil na noirmoutierški strani sijajno obnesel in na drugi strani se ni bati, da bi naša banka v Parizu propadla... Ker v tem slučaju bi pač vse propadlo... In vse vendar ne more propasti... Ali mi še sledite?

»Da!«

»Naposled, pozneje, ko se bom naveličal delati... me čaka tu najpripravnejši in najlepši kotiček za počitek... Čaka me krasna in prostorna hiša... Dve, tri strežnice si lahko najamem za svoj revmatizem... Zvečer mi bodo pripravili kamilčen čaj in igrali mi bodo na glasovir... da ne govorim o radio-koncertih... Na obali bo stala moja kopalna kabina... moj čolnič... Medtem ko boste v Parizu jedli za drag denar pokvarjene ribe, si bom privoščil tu popolnoma svežih in najslastnejših. Z vozičkom se bova peljala, Rolanda in jaz, po morske rake v Herbaudière in izbirala bova najtežje.«

»Nehaj! ... Zares — dovolj! Ne morem več poslušati ...

»Dovoli ... zares prijazen je tvoj programček! ... A zdi se mi, da delaš račun brez krčmarja. Najprej: ali si prepričan, da se boš dobro razumel s teto Cecilijo? ...«

»O, gospod voditelj, tašče — te so moja specialiteta. V Parizu sem si pridobil neprecenljivega znanja v tem predmetu, z občevanjem s taščami, seveda s taščami svojih znancev. Ne da bi se posebno hvalil — uredil sem najbrezuspješnejše slučaje; kakor malo-kdo umem postopati ž njimi — sladko in čvrsto — in naposled plešejo kakor jim piskam. Teta Cecilija — ta je med lahkimi. Sicer pa ima itak samo Rolando ... to se pravi ... gospodično Rolando; zato je jasno, da mi bo ugodila v vsem, kar jo bom vprašal ... tudi kar tiče dediščine, ki si jo pa želim čim pozneje. Prosim, pa recite, da nisem zet, kakor se spodobi, ko nikomur ne želim smrti ...«

»Nazadnje ostane nerešeno še poglobitno vprašanje ...«

»Kako pravite, gospod voditelj?«

»Pravim, da je poglobitno vprašanje še nerešeno ... Si li prepričan, ali vsaj imaš — li povoda misliti, da te bo dekle maralo za moža? To je edina točka, o kateri še nisva govorila. Priznaj, da ima vsekakor tudi nekaj pomena ...«

Pri teh besedah se je Roger Maude nekoliko zravnal, pogladil svoje ozke plave brke in dejal z negotovim glasom, ki naj bi bil skromen, pa ni bil:

»Res ... ne morem si predstavljati ... Zdi se mi pa, da nisem baš brez vsakega povoda ... Kajti na dolgo sem se že pogovarjal z njeno teto ...«

»Nesrečnež! ... saj se vendar ne nameravaš poročiti s teto!«

»Seveda ne. Vendar premislite ... v tem slučaju ... mislim, če imam na svoji strani teto, velja to že precej. Predstavljajte si Rolando med svojo teto in menoj, pa da bi si upala reči 'ne' ... Uverjen sem, da poreče 'da' in da je ne bo treba dolgo prositi ...

Koliko jih je, ki bi me bile rade vzele! ... Ta bi pa res bila lepa, da bi me zavrnilo dekle z dežele, ko mi je bilo v Parizu treba le iztegniti roko, pa jih je obviselo na vsakem prstu deset.«

»Da pridemo do kraja! Česa pričakuješ od mene? Pa vendar ne, da naj jo zate izprosimo?«

»Tega ne ... Pač pa mi lahko olajšate trud ... Prevzemite teto ... Z nečakinjo opravam sam. Govorite lahko tako, kakor da ste sami od sebe prišli na to misel ... Kakor da ste si ... na primer ... na današnjem izletu izmislili ta načrt. Saj je vendar nemogoče, da bi človek videl tak parček, kakršen sva Rolanda in jaz, pa bi mu ne prišlo na um, da bi bilo prav, da se združita pred oltarjem, kakor je treba ... Oh, nič me to ne skrbi ... znali se boste odrezati kakor je prav ...«

Ob tem je Roger obstal in nato pristavil:

..., seveda, če sploh ne marate prevzeti te naloge ...«

Tedaj se je gospodu voditelju zresnil obraz:

»Ker si mi že vrgel rokavico, jo sprejemem. Doslej nisi videl drugega nego samega sebe ... nisi o drugem govoril nego o samem sebi, o svojem položaju, o svojih nadah, o svojem revmatizmu ... o svoji kopalni kabini, o prihodnjih morskih rakih ... in vidim, da si nezaveden sebičnež ...«

»... Ne prikrivam ti pa, da me presneto mika, predočiti ti to svobodno cvetko otoka v Parizu, v tvoji montmartreški kletki za muhe. Kar tebe tiče ... naj bo; zate bo kupčija dobra. A za njo ...? Kaj bo ž njo v velikem mestu, kamor še nikoli ni prišla njena nožica?«

»Saj sem Vam dejal, da bova pogostoma prihajala lès ... O, pri vsaki priliki se bova vrnila k mimozam! ... o Veliki noči ... o počitnicah ... Če bi se med tem dolgočasila, jo pošljem k teti za nekaj tednov povrh. K temu pa pride še moja misel, da bi se tu otvorila podružnica, kar ni tako brezupno — saj poznam svoje gospodarje.«

»Ampak tebi bo tu kaj kmalu dolgčas ...«

»Pri Rolandi!«

»Ubožica!... Če misliš, da ji bo lahko kratkočasiti in oskrbovati vse življenje takega blaziranca kakršnen si ti...«

»Torej mi nočete pomagati?«

»Nič drugega ne morem storiti zate, kot te predstaviti.«

»Kdaj?«

»Pusti, da pridem do sape. Tvoje početje je že besnost, ne ljubezen!«

»Železo je treba kovati, dokler je vroče!«

»Zdaj, ko sem vse slišal, se vprašujem, je li res tako vroče, kakor se ti zdi?«

»Jaz sem grozno praktičen, to je res. A vkljub temu, povsem idealno zaljubljen!...«

»Težko je to spraviti v sklad-«

»Menite?...«

»Da, ubogi moj Roger, tako mislim...«

»Pa zakaj?«

»Ker sta to dva ekstrem!«

»Jaz pa dobro vidim vez; prav od srca si želim, da bi se vse uredilo, in čim prej. Čim je postala stvar jasna — čemu čakati? Tako rečem strankam, zlasti kadar jim vsiljujem kak manj vrednoten papir... A tu — je zlatnik... Kar pa seveda ne ovira, da ostane ženska, kar je in ji bije srce...«

Tisti hip je zadonel zvon »Stare Rakovice«, ki ga je potegnila čvrsta roka, ter je klical k večerji.

Gospod voditelj vstane.

Roger mu zastavi pot:

»Bojim se, da se postavite zoper mene.«

»Zoper nikogar nisem. A ti mi ne boš branil misliti, kakor jaz hočem. Stvar mi ni jasna, kakor bi mi morala biti jasna zlasti v tako kočljivi stvari. Naposled — predajmo se božji milosti! On naj nam dá svojo pomoč ali pa naj nam zastavi pot. Prosim te, moli z menoj v ta namen.«

»Bom.«

Dečki so se vsuli:

»Gospod voditelj!... Gospod voditelj!... Vsi raki Vas že čakajo.«

»Kaj pa je...?«

»Večerja je!«

»Ah da... večerja...«

In pogovor se je zasukal v drugo smer.

XX. poglavje.

Tri dni pozneje okoli šestih zvečer, vrnivši se od kopeli na la clairški obali, je potrkal gospod voditelj na vrata tete Cecilije.

Nikakor se ni mogel več spomniti imen in naslovov raznih voznikov otoka... Eden se je klical menda Gendron in je stanoval ob la clairški cesti... Drugi je Moineau?... ali Moizeau... in je nekje v gozdovih doma? Pa je še eden, blizu pošte; kako mu je že ime? Bourgeon... Bergeon... ali Brégeon?... Ubogi gospod voditelj! Za imena je bil od nekdanj sila pozabljen...

Teta Cecilija se mu je smejala, ko ji je tako tolmačil svoje stiske glede naročila voznikov.

»Saj ste naravnost izredno nadarjen učenec!... Svojo nalogo znate izborno na izust.«

»Oprostite... tako sem v dvomih! Nujno potrebujem točnih podatkov... kateri vozniki pridejo v ozir. Taki, ki so družinski očetje?... In kateri mi bodo računali tako ceno, da ne ugonobe mojega skromnega pariškega mošnjčka?

»... Ubogi pariški mošnjček?... Vi pa znate dobro govoriti!«

»Prav zares!... Vi si predstavljate, da smo Parižani vsi bogati. Povem Vam, da je montmartreška župnija posebno suha, to se pravi, da nam mora nadškofijski ordinarijat seči vsake tri mesece pod pazduho, da ne omagamo v izvrševanju našega dvojnega opravila, kakor bi se človek slikovito izrazil...«

»Kdor vodi kolonijo mladih ljudi, ki zaslužijo po dvajset tisoč frankov na leto, se pač ne more pritoževati, da ima v župniji same reveže!«

»Ena lastovka še ne pripelje pomladi. Na enega, ki zasluži dvajset tisoč frankov, jih imamo na tisoče,

ki ne zaslužijo toliko, da bi jim bilo dovolj za 'črn kruh', kakor pravimo pri nas, in jih jetika preganja. Za primer jemljete Rogerja Maude, ki vendar ni kolonist, temveč gost kolonije, kakor sem Vam že povedal... Ali se ne spominjate več?<

>Svojih dvajset tisoč frankov pa vendarle zasluži, ali ne?<

>Seveda jih... oziroma približno toliko. Toda upoštevati je treba, da je njegov položaj nekaj izrednega... da ima posebno prednost.<

>Tudi bodočnost mu je zagotovljena.<

>Gotovo... Roger Maude ima sijajno bodočnost. Priseči ne more človek na nobeno reč, toda vse kaže, da bo napravil karijero. Ker je pa že pogovor tako nanesel, me mika, da bi Vam zaupno povedal, kaj misli mladi mož vse doseči.<

>O, prosim!< je vzkliknila teta Cecilija.

>Bojim se...<

>Kaj bi se bali!<

>Ne vem, je li prav, da Vam povem...<

>To Vam bom povedala potem.<

>Vrhu tega... Kako bi dejal? Vrhu tega stvar prav za prav ne spada v moj delokrog.<

>Le sebičneži se drže strogo svojega delokroga.. Priznajte, da bi še danes ne bilo loncev v 'Stari Rakovici', če bi se tudi jaz tega držala!<

>Torej naj tvegam?<

>Le pogumnol<

>Ne boste mi zamerili?<

>Obljubljam Vam, da ne.<

>Torej bodi. Roger Maude, ki je vaje naglih sklepov, je posvetil vso svojo pozornost Vaši nečakinji.<

>Rolandi?<

>Da.<

>To me ne preseneča!<

>Toda ni ostalo le pri pozornosti... včeraj mi je zaupal...<

>Že vem, kaj...<

>Torej mi ni treba izgovoriti... tiste besede... tiste strašne besede.<

»Oh, strašne? Ne vem, zakaj naj bi bila strašna.«

»Kaj Vi veste!«

»In Vi? ... Kar na dan z besedo! Mnogo mi je na tem, da izgovorite to znamenito besedo! ... Umaknem svojo: ni res, da bi kaj vedela ...«

»Naj bo torej po Vašem: Roger Maude ljubi gospodično Rolando You in sanjari, da bi nekega dne postala njegova žena ...«

»Nič manj! ... Resnično, nihče ni tako pogumen kot strahopetec, ko je strah premagal ... No, vprašanje je zdaj vsaj jasno: Roger Maude se poteguje za roko moje nečakinje Rolande.«

»Tako je; to mi je snoči zaupal.«

»In kaj ste mu na to odgovorili?«

»Oprostite, gospodična, saj vendar ni moja stvar, da bi mu na to odgovarjal.«

»Jasno! Toda Vi ste mu vendarle nekaj odgovorili na to.«

Teta Cecilija se strumno ozre v gospoda voditelja:

»Predvsem: nobenih izmotavanj, prosim.«

»Vi ste strašni!«

»Včasih ...«

»Torej hočete na vsak način, da Vam povem?«

»Seveda hočem! In vse do pičice hočem izvedeti!«

»Torej Vam priznam, da sem skušal pobiti Rogerjevo idejo.«

»Vi ste skušali pobiti njegovo idejo? ... Teta Cecilija je postala nemirna. — Glejte, glejte! ... Ta je pa lepa! Rada bi vedela, zakaj? Ali se Vam zdi nemara, da je moja nečakinja grda?«

»Nasprotno!«

»Otročja?«

»Oh, gospodična ...«

»Kaj torej? Ne morem si misliti ...«

»Bojim se, da se moj varovanec ni prehitro zagledal.«

»Saj ni prvi, ki mu je Rolanda zmešala glavo!«

»Za Vašo nečakinjo se mi pa ne zdi srečno, da bi se izselila od tod.«

»Kakor da ni naravno... Poroke se od nekdanj vršijo med ljudmi iz različnih krajev, različnih narav, ki se medsebojno dopolnjujejo.

»Dobro ste poučeni!«

»Presneto dobro... Od nekdanj sem stremela za tem, da se poučim. Teta Cecilija je moderna ženska! Vsakemu vprašnju, ki ga ji življenje zastavi, pogleda naravnost v obraz. In Vaše vprašanje je tako, da mi je prav posebno pri srcu.«

»Zdaj, ko poznate moje mnenje, Vas prosim, da mi poveste še svojega, saj ste Rolandina teta!«

»Brez nadaljnega. Ali mi morete izjaviti, da je Roger Maude pošten fant?«

»Uverjen sem o tem.«

»Veren in... da izpolnjuje svoje verske dolžnosti?«

»Tudi o tem sem uverjen.«

»Ni hinavec?«

»Ne, da bi vedel...«

»Razloga nimate nobenega, da bi se bilo tega bati?«

»Ne.«

»Je zdrav?«

»Zdravje Parižanov je sicer na videz nežno, a v resnici dosti odporno blaznim naporom vele mestnega življenja.«

»Iz kakšne družine?«

»Mati je še živa in ima še dve starejši sestri.«

»Poročeni?«

»Ne...«

»Ob čem pa živita?«

»Ena pomaga materi pri gospodinjstvu, druga je nastavljena v neki banki, kakor njen brat.«

»Prav... Vsled česa je umrl oče?«

»Vsled pljučnice; med vojno.«

»Ni bil morda jetičen?«

»Ne...«

Nato se je teta Cecilija zamislila. Sklenila je roke in začela s tišjim glasom, s sramežljivo povešenimi očmi:

»Gospod voditelj, starejša sem od Vas...«

»Oh, malenkost!«

»Oprostite... V tem vprašanju imam morda nekoliko več izkušenj... Poznam svojo nečakinjo... poznam jo celo prav dobro... In rečem Vam: po svoji duši in svoji vesti; bila bi presrečna, če bi se Rolanda omožila v Pariz.«

»Kako se ji bo tožilo po domu, ubožici!«

»Tukaj je kakor živa pokopana. Prihajala bom pogostoma k nji na obisk... Saj drugih skrbi nimam... Nič me ne zadržuje v Noirmoutieru. Priznam Vam celo, da nikakor ne zametujem Vašega Pariza. Naposled, Pariz... je Pariz!«

»O tem ni dvoma; toda gre za Vašo nečakinjo!«

»Zlato dete!... Ona gleda skozi moje oči. Nji bo prav, kar bo meni prav.«

»O, kolika odgovornost za Vas!«

»Kdo drugi pa naj jo nosi?«

»Povejte mi, gospodična, ali nima Vaša nečakinja kakega izvoljenca tu med domačini?... Ali ni nobenega mladega in lepega fanta v tem kraju, ki misli nanjo?... Ali ona nanj? Zdi se mi nemogoče, da je vzniknil tak cvet, ne da bi bil zbudil pozornost... ne da bi si ga kdo pozelel...«

»Ah!... Saj veste... Noirmoutierski fantje! V nežnih čuvstvih se ne potapljajo. Najprej preštejejo denar... povprečni izkupiček od krompirja... izračunajo koliko nese lov na morske rake ali sardine... Potem šele si ogledajo dekle... Priznam Vam, da me je Vaš mladi mož najbolj pridobil s tem, da ni nikdar niti najmanj izpraševal o premoženju... da se za denarno vprašanje še ne zmeni in se hoče poročiti z Rolando zaradi nje same. Taka nesebičnost je v naših časih zelo redka. Iz tega razloga sem kar v naprej naklonjena stavljenemu predlogu.«

»To mi je jasno! — A dovolite mi, prosim, vseeno, da Vam stavim še nekaj vprašanj.«

»Tako bom pri kraju. Ta hip nima moja nečakinja bogzna kakšnega premoženja. Tri tisoč letne rente po svojih starših... k premoženju spada še nekaj hiš v selu Banzeau in ena v Herbaudiére; le poslednja ima znatnejšo vrednost... To je za zdaj

vse, kakor rečemo pri nas. Toda po moji smrti ji bo ostalo vse, kar imam... izvzemši malo rento, ki jo nemaravam zapustiti Filomeli.«

»Ne zamerite mi, da se spet vrnem h kočljivemu vprašanju: v začetku najinega razgovora ste dejali, da ni Roger Maude prvi, ki mu je Rolanda zmešala glavo... Kar se tiče ostalih zmešanih glav — so-li spet pri pravi pameti?«

»Da... več ali manj...«

»Več ali manj?«

»Oh... je pač še eden, tam ob peščeni poti, siromak, ki nanjo misli...«

»In ona, ali misli nanj?«

»Mimogrede... nič določenega! Pajčevina ne more ovirati življenjske poti.«

»Da pridemo torej do kakega zaključka! Mislite, da nimam povoda, odsvetovati Rogerju?«

»Nikakor ne!... Nikar mu ne jemljite poguma!«

»Torej naj mu rečem, da sme upati?«

»Če bi bila jaz Rolanda, bi rekla, da'. Vendar izgleda, da bo treba malce oblegati... a ne bo dolgo in trdnjava bo padla; če jo zna zavzeti! Zdi se mi, da ni on eden tistih, ki tega ne bi znali!... O, to vam je tak idealček, kateremu se nobeno dekliško srce ne more ustavljati... Sicer pa mu boste Vi pomagali...«

»Vi tudi?«

»Jaz tudi.«

»Ste-li premislili, da odide kolonija čez kakih štirinajst dni?«

»Torej moramo urediti tako, da se bosta večkrat srečala in ostala sama, ne da bi Rolanda kaj sumila. Kako pa bi bilo, če Vaju povabim v nedeljo na večerjo?«

»Če Vam je prav...«

»Rolanda bo praznično pripravljena... Vaš varovanec bo nabrusil najboljšo britev... Boste videli! Vse kaže, da se nama posreči osrečiti dve mladi bitji. «

»Upajmo. «

»Prepričana sem o tem.«

Gospod voditelj je vstal in teta ga je pospremila do vrat, ki vodijo na ozko ulico. Tam je teta Cecilija hitro pogledala na desno in levo:

»Poglejte ... Usoda nama je naklonjena. Ne Rolande, ne Rogerja ni videti. Torej ne vesta, da ste bili tu.«

»Da ... ampak še vedno nisem izvedel natančnih naslovov svojih voznikov!«

Teta Cecilija je prasnila v smeh.

»Ne zamerite mi ... toda če mislite, da sem samo za hip verjela v Vaše voznike! ...«

»Kako to?«

»Dragi gospod voditelj, kdo bi učil staro opico, kako se naj spakuje. Le pomirjeni bodite in si prihranite ta izgovor, da me kmalu spet posetite ...«

»Ni mogoče ...«

»O, prav gotovo!«

In od vsega srca smejoč se, je teta Cecilija prišla s konci prstov gubo svojega krila iz sive svile:

»Častiti gospod, moj ponižni poklon! ...«

XXI. poglavje.

Tiste nedelje je počakal Roger Maude do štirih popoldne, da bi se obril, to pa zato, da bi bil čim svežeje obrit. Vzel je iz kovčega svoje najboljše zlikane hlače, flanelast jopič ter si je kupil pri Martin-Durandu novo samoveznicu, kajti tiste, ki jih je bil vzel iz Pariza s seboj, so bile že preveč obrabljene.

Gospa Martin-Durand je sama poskusila, ali mu zelenobarvna samoveznica pristaja; ko si ga je ogledala iz primerne daljave, mu je dejala — o, povsem preprosto in brez zahrbtnih namenov, kajti ona je častljiva mati številne družine:

»Če je zdaj ne boste očarali ...«

Na kar se je Roger Maude nasmehnil:

»Saj se napravljam prav zato, ker jo hočem očarati ...«

»Torej kako gospico iz Pariza! Nikari nam namreč odnašati naših deklet z otoka... Teh bi bilo škoda...«

Roger Maude je ostro pogledal gospo Martin-Durand, odgovoril pa ni nič.

Nato se je sprehodil do pristana, kajti živci so mu bili razdraženi... Gledal je barke v njih mokri postelji, ki so bile težko natovorjene s soljo in so ležale, kakor da spijo.

Vrnivši se v 'Staro Rakovico', se je spet ogledoval v zrcalu; namrdnil se je nevoljno malčku, ki ga je objel, igraje se, okoli nog; naposled se je zleknil na svojo posteljo, da bi ne omadeževal ali zaprašil svoje sveže in brezmadežne oprave. Tako se je namenil počakati, da odbije zvon visoko v noirmoutierskem zvoniku sedmo uro.

S pogledom, uprtim v strop, je razmišljal o svojem položaju... o pomembnosti bližajoče se večerje; in pogum mu je začel pešati. Malo pred sedmimi je prišel gospod voditelj po svojega varovanca.

»Kako si lep nocoj!...« je vzkliknil poln občudovanja.

In ponovil je, kar je že gospa Martin-Durand dejala:

»Če tak ne boš očaral srčeca, ki si ga želiš...«

»Bojim se, da se ne zavedate, da gre za vso mojo bodočnost...«

»Pač, pač... predobro se zavedam. Pripomniti hočem le, da bodočnost nikakor ne zavisi od te zelene samoveznice, niti od tega belega ovratnika...«

»Kdor se podaja na vojsko, se mora oborožiti z vsem... Nikdar ni mogoče v naprej vedeti...«

»Prav, bomo pa izvedeli potem... Zdi se mi, da pripravlja Filomela posebno slastne jedi, zatoorej bo diva točna.«

Prišla sta z vojaško točnostjo.

Sedmi udar sedmih je odbil v zvoniku, ko je gospod voditelj pritisnil na posrebreni zvonček znamenitih vrat v ozki ulici.

Teta Cecilija in Rolanda sta sedeli na vrtu na pletenih stoli.

Filomela, ki je bila z vsemi pripravami že gotova, je zavezovala Pentaponu trak v grivo, kajti Pentapon je mohl glavo skozi okno svojega hleva sluteč, da bo kaj sladkosti prišlo tudi nanj.

Večer je bil prekrasen.

Globok pokoj, ki je objemal ljudi in stvari, se je razprostiral po otoku kakor neizmerno božanje. Vrtno cvetje je bilo kakor v omotici od umirajoče toplote dneva; in na mahoviti strehi so si ptice prepevale pesmice, preden so skrile svoje glavice pod peroti.

Rogerju je srce močno bilo v prsih, dasi je bil pariški don Juan.

Rolanda je bila naravnost očarljiva... v svetli, fini platneni obleki, ki jo je krasila ena sama vrtnica, utrgana nekaj hipov pred prihodom gostov.

Sicer je treba pripomniti, da je vse to teta tako uredila: jedilni list, obleko in celó vrtnico je sama izbrala...

Rolanda je dobro vedela, da ima teta včasih dneve, ko 'ukazuje', in je v takih primerih najbolje ljubeznivo podrediti se.

Prav tako je ravnala tudi tistega večera, ne da bi iskala posebnih razlogov za početje svoje tete.

Čemu to vabilo?... Čemu neki bela vaza... in prelepa steklena oprava, ki pride na mizo le ob največjih praznikih? In zakaj neki je teta tako skrbno sestavila jedilni list?

Sicer je opazovala Rolanda vse te priprave brez posebnega presenečenja, kajti v 'Zavetju' so bili gostje vsikdar dobrodošli in kar najbolje postreženi. Brez vsake zadrege je torej sedla k mizi zraven Rogerja, ki je postajal vedno bolj ginjen.

Ali ni čudno? — se je vpraševal... Jaz, ki sem tako brezbrizen v družbi Odette... Olge... in vseh drugih... pa tako nemiren v družbi tega malega dekleta z dežele!...

Spočetka je bil pogovor dokaj prisiljen, a juha in zelenjadi so izvrstno teknile; sicer pa so čakali drug na drugega, da bi sprožil kako snov za razgovor.

Tako je prišel na vrsto jajčni narastek s sirom, sijajno pripravljen, omamno dišeč in v svojih prozornih globinah kakor tiho pretresajoč se vulkan.

Vkljub svoji zaljubljenosti je Robert pri tem zagrešil svojo prvo nezvestobo Rolandi, kajti izvrstna jed ga je vsega prevzela.

Pa tudi Filomela je žela zasluženo priznanje na bojnem polju, kajti teta Cecilija je izjavila pred vsemi na glas:

»Še nikdar se Vam narastek ni tako izvrstno posrečil, kakor danes. Čestitam.«

»Zahvaljeni, gospodična,« je odvrnila ponižna ženska, ki je zardela od radosti in hvaležnosti sredi navdušenega vzklikanja vsega omizja.

Polagoma je postal razgovor živahen. Gospod voditelj je povedal, da si je eden izmed njegovih dečkov na bodeči žici raztrgal gornjo ustnico, ko je neprevidno poskušal delati stojo. K sreči je bil v bližini kirurg iz Pariza, ki je prihitel na pomoč in popravil nesrečo, v kolikor se je to dalo. Dečku bo pa ostalo znamenje za vse žive dni.

»Poglejte, radi take malekosti se revež morda niti oženiti ne bo mogel... je pripomnila teta Cecilija, ki je iskala povoda, da bi pogovor usmerila, kamor si je želela.

»Pa zakaj ne?« je vprašala Rolanda in privzdignila glavo.

»Ker ne bo nikoli več tako lep dečko, kakor poprej.«

»Kakor, da je potreba, da bi moški po vsej sili moral biti lep dečko!«

»No, pa reci, da mu to ne bo v napoto.«

»Bo ali pa tudi ne. Kar si jaz želim pri moškem, je vse kaj drugega!«

Teta Cecilija je pograbila priložnost, ker take izlepa ni bilo pričakovati. Zato jo je morala tem bolj držati.

»Razloži nam torej kaj, Rolanda. Zelo nas zanima izvedeti, kako si v sanjah predstavljaš svoje zakonsko življenje.«

»O, moja sanja je kaj preprosta. Kar si želim od moža, je najprej notranja globina.«

»Kaj bi to bilo? je silila teta vanjo.

»Gotovost, da je moj mož značajnejš in se morem vsikdar naslanjati nanj. Če je povrh še lep... tem boljše! Če pa ni? Še veliko boljše. Manj bo izpostavljen skušnjavam in varnejši mi bo.«

»Pa vendar je telesna lepota...« se je oglasil Roger.

»Malo prida, gospod Roger. Vsak brivec je lahko lep. Sicer pa je opisana ničevost lepote na debelo v moji mašni knjigi; prečitala sem dotično poglavje že večkrat, kadar so se vršile poroke. Šest mesecev v letu je vinska trta tistemu, ki je ne pozna, le brezpomemben kos mrtvega lesa... Kdor jo pa pozna, vidi v nji bodoče izvrstno vino... Dejala sem, da sem prečitala poglavje... Nisem ga prav za prav čitala, ampak razmotrivala sem ga.«

»Pa vendar bi ne vzela gorile?« je drezala teta.

»Zdi se mi, da nisem še nikoli vzela v pretres te možnosti!«

Tedaj se je oglasil gospod voditelj, ki je pazno poslušal:

»Oprostite mi, gospodična, a mika me, da bi Vas vprašal, kako si predstavljate takega značajneža na tem otoku?«

Rolanda se je zamislila; nato je odgovorila počasi pozorno tehtajoč izraz slehernega drobca svoje misli:

»Predstavljam si moža, čigar mišljenje se z domačega stališča, to je v hiši, z verskega stališča, to je v župniji, ter z družabnega stališča, to je na otoku — brez kolebanja in nejasnosti sklada z mojim mišljenjem o poglavitnih stvareh.«

Gospod voditelj se je zresnil pri tem izrazu notranjega življenja Rolandine preproste duše, ki je bil hkrati tenak in gorečen.

»Ni slabo!« je dejal ter pokimal z glavo. »Celó prav dobro, izvrstno je to povedano... Si slišal, Roger? To si vzemi za zgled!«

»Bom tudi. Vendar Vam povem, da se moje mišljenje o nevesti do pičice ujema z mišljenjem gospodične Rolande o ženinu.«

»Razloži nam ga še ti!«

»Je že vse povedano. Tudi jaz si želim takega bisera v hiši ... žene, ki bi kraljevala ter bila kakor solnčni žarek v mojem domu ... ki bi bila biser v cerkvi, a naposled tudi biser na zunaj, kajti delala naj bi čast svojemu možu povsodi, kamor bi jo pač življenje popeljalo.«

»Če si torej oba želita isto, nista daleč od sporazuma!« je vzkliknila teta Cecilija; njene oči so nemirno hodile od enega do drugega.

Vse je kazalo, da bo kar naravnost načela poglavitno vprašanje, ne da bi se ustavljala pri malenkostih; k sreči je baš tisti hip vstopila Filomela ter prinesla spet novo »rihto« sladkosti.

Za nocojšnji večer je bila teta Cecilija dovolila Filomeli neomejen kredit; zato sta bila gosta »Zavetja« izvrstno postrežena.

Jedi so bile izbrane in pripravljene posebno skrbno; narastku so sledili mali raki, ki jih je bilo treba pojesti sveže, s surovim maslom, kar je bilo naravnost kraljevsko razkošno jedilo.

Nato so prišle na vrsto izredno slastne školjke.

Krono pojedine sta pa tvorila dva mlada raka iz Herbaudière, v omaki, katere skrivnostni recept je teta Cecilija skrbno čuvala. K temu se je dobro prilegal častitljiv konjak, ki je čudovito izpopolnjeval morsko aromo, s katero se je rak prepajal ves čas svojega življenja v oceanu.

Kdor je kdaj pokusil takega raka na otoku, temu ni mogoče nuditi boljšega; nikjer v Parizu pa ne dobi enakega.

No, če po tako izbrani večerji vendar-le ne bi bilo nič iz poroke ... Ah, teta Cecilija!

Roger Maude, ki je bil vaje najboljših pariških restavrantov, se je ob tem obedu iz domače kuhinje kar raznežil.

»Kako bodo dobro zame skrbeli!...« mu je rojilo po glavi, ne da bi mu bilo jasno v zavesti, in oči so se mu pri tem orosile.

Za zaključek je prinesla Filomela na mizo potico, lahno rumenkasto, iz najboljše moke domačega mlina.

»Rolanda!« je nenadoma zaklicala teta Cecilija. »Razdeli nam potico, da vidimo, če si že godna za možitev!«

Rolanda ni odgovorila ničesar, a razdelila je potico z večšo roko, celó za Pentapona je postavila nekaj mehkih skorjic na stran.

»Nimam besed, da bi vse to prehvalil!...« je vzdihnil Roger. »Obiskal sem najznamenitejše lokale na Montmartreu. Pil sem že šampanjca, ki je veljal sto frankov za buteljko... Jedel sem že najdražje špecialitete... A tako kakor nocoj še nisem večerjal!«

»Torej še pridite! je odgovorila teta.

Na mizi je bil muškatelec, ki ga je teta Cecilija kupila ob nižji Loiri. Vino je bilo bledezlate barve, nič kaj posebno ni izgledalo na okó, vendar ga je hranila teta le za največje praznike.

Tak praznik je bil seveda tudi danes.

Teta je opazovala svojo nečakinjo, ki se je držala mirno kakor daljna kraljičina. Roger je bil vrlo pozoren kavalir; skrbel je, da bi njegova soseda česa ne pogrešala in se je sklanjal često k nji, šepetaje sam pri sebi nežne besede, ki si jih ni upal izgovoriti.

Rolanda se mu je ljubeznivo zahvaljevala... in nič več.

Vkljub toploti, ki se je bila razširila med njimi, vkljub tetinim povdarkom, vkljub lepemu sosedu, vkljub vsemu se deklica ni razvnela.

Nobena stvar ni hotela nanjo vplivati.

Po obedu je postavila skrbna Filomela velik krožnik zelenih in rdečih smokev na mizo.

Roger je jedel s posebnim užitkom zelene smoke. To je bil povod, da je teta Cecilija naročila Rolandi:

»Bodi tako ljubezniva, Rolanda, in pokaži gospodu Rogerju drevesce, ki nam rodi te slastne sa-

dove. Na koncu vrta nam raste, zraven male, prijazne utice . . . Boste videli, kako je prijetno sedeti tam, gospod Roger . . .«

»Da, tetka,« je odgovorila Rolanda komaj slišno.

Gospod voditelj je pazno sledil vsemu temu. Bil je izkušen filozof in je molče prisostvoval nevidnemu boju, ki je divjal pri mizi. Občutil je trdovratno željo tete, ki je z vsemi močmi vplivala in silila v ta zakon, ter se je vidno razburjala pri vsaki najmanjši oviri. Uganil je tudi mirni in odločni odpor njene nečakinje, ki je Rogerjeva pozornost — kakor je bilo videti — ni prav nič zanimala.

Zares, niti ene neprisiljene, bodre kretnje, ki so dekletom prirojene, ni bilo opaziti pri njej. Rolanda je očitno v položaju obrambe. Če bi bil Filbert zraven, bi ne bil opazil ne ene besede, ne enega giba, ki bi mogel vznemirjati njegove nade.

Ko so povečerjali, je teta Cecilija zopet načela vprašanje figovega drevesa:

»No, zdaj pa le pojdi pokazat gospodu zeleno smokev . . .«

»Ali mislite, tetka, da utegne staro drevo zares zanimati gospoda Maude?«

»O, seveda!« je vzkliknil mladenič.

»Pojdiva torej . . .« je dejala Rolanda.

Mlada dva sta počasi odšla.

V umiranju čudovite svetlobe, sredi rož in cvetnega vonja, v edinstveni samoti, v kateri bi se bili dve ljubeči srca prelili drugo v drugo, v kateri bi se morale roke iskati . . . najti v objemu in ustnice se odpreti, da dadó prosto pot večnim besedam . . . odkritju ljubezni . . . spodobne, prave ljubezni, kakršno hoče Bog med ljudmi . . . v tem »Zavetju«, ki je bilo lepo in razkošno kakor še nikoli, je bila zadrega med Rogerjem in Rolando še bridkejša kakor pri večerji, kajti njemu je upadel pogum, nji pa je rastla in vse čvrstejša postajala volja odklonitve.

»Evo zaželjenega predmeta! . . . je rekla Rolanda porogljivo ter pokazala zelenkasto deblo, ki se je razdelilo že nizko pri tleh v tri skrivljene veje.

»Predmeta? ...« je ponovil Roger.

»Da, to je drevo, o katerem je pravkar moja teta tako navdušeno govorila in nam rodi zares izvrstne smokve. Poglejte ga ... pokusite ... ni baš posebno lepo drevo, a sadovi so mu neprecenljivi.«

»Ah ... da ...«

Roger je ogledoval temnozeleno liste in smokve, ki so bile znotraj kakor belo maslo.

»Želite morda, da jih nekaj naberemo? je pristavila Rolanda brez velike toplote, kakor prodajalka, ki ponuja kupcu svojega gospodarja blago.«

»Hvala lepa, gospodična, vrlo ste ljubeznivi ... vzel bi si dve za zajutrek jutri zjutraj. Spominjali me bosta na ta čudoviti trenutek ...«

Ker se je pa pri izbiri zelo prevaril, mu je Rolanda pokazala druge, zrelejše sadove drevesa ...

Vračala sta se drug ob drugem, a kakor da se ne poznata. On ni vedel, kaj naj ji reče ... ona pa niti razmišljala ni, kaj bi mu rekla.

Cvetke so se ponujale, a ni je bilo roke, da bi jih utrgala in se njih zgovornosti zaupala.

Rolanda je bila gluha za vabljivo cvetje, kajti če bi ga zdaj nabrala, bi bila zagrešila izdajstvo.

Šla sta mimo Pentaponovega hleva, ki se je zapoletel k oknu in začel v pozdrav svoji mladi gospodarici na ves glas rigati.

Hipoma se je Rolanda spremenila.

S posebno nežnostjo je pobožala žival ... položila osličkovo glavo na svojo ramo in mu dovolila, da ji je skuštral lase, ki so bili skrbno počesani.

A praktični Pentapon je že ugledal zeleni smokvi, ki ju je Roger svečano in previdno nosil na koncu svojih prstov ... in brez vsakega sramu se je iztegoval ter kazal svoje poželenje po njih ...

»Ah, ubogi moj Pentaponček, smokvic bi ti rad? Revček, saj jih zaslužiš; vsi smo danes imeli dobro večerjo, le ti je nisi imel. Počakaj malo ... takoj dobiš!«

Odletela je, v svoji beli obleki metuljčku podobna, nabrala smokve ter se vrnila polnih rok.

»Ali naj vam pomagam, gospodična?«

»Hvala, gospod... Bolje da ne, ker bi tvegali, da vas ugrizne... Pentapon je moj stari prijatelj, dobro sva drug na drugega navajena.«

Rolanda je ponujala Pentaponu smokve, ki jih je ta jedel iz njene roke ter od slasti zapiral nalahno svoje oči.

»Je dobro, kajne, Pentaponček?«

Jeli bilo dobro!... Tudi osliček je jedel rajši »zelene«...

Ko je pospravil Pentapon vse smokve do poslednje, je Rolanda nežno objela njegovo debelo glavo.

»Dragi moj Pentaponček!«

Roger je opazoval prizor: prezala deklica, o kateri je sanjaril, da bo njegova, se je naposled raznežila in je božala oslička!... On pa je stal ob strani in držal svoji dve smokvi, katerih sok mu je baš začel lezti v roka:

»Umazani Pentapon!...« si je mislil, »če postanem jaz gospodar, in v to trdno verujem, take zaupljivosti med vama ne bom trpel!...«

Pentapon, ki je izvrsten opazovalec, je s svojimi velikimi črnimi očmi uganil mladeničevo misel in mu takoj po »oslovsko« odvrnil:

»Že vem, kaj bi ti dišalo... kajne, da ne bi imel nič zoper to, če bi tebe pobožala po gobcu... Ne bo nič, bledoličnik, ki ne znaš potegniti niti vedra iz vodnjaka... ne bo nič!...«

XXII. poglavje.

Naslednjega dne je pohitela teta Cecilija, ki ni od nervoznosti in razburjenosti vso noč zatisnila očesa, v »Staro Rakovico« pod pretvezo, da bo izmenjala cvetje v kapelici, ob taki uri, da ni mogla zgrešiti gospoda voditelja.

V resnici ga je našla. Z vprav materinsko skrbnostjo je stregel svojemu malemu ranjencu, o ka-

terem je pripovedoval prejšnjega dne pri večerji, ter mu baš menjal obvezo.

»Poglejte, gospodična, rana je še vedno nekoliko gnojna!«

Teta Cecilija je pazljivo pogledala:

»Da, ampak lepa je... Le pogum, moj mali, prav dobro se boš izmuzal in nič te ne bo kazilo!«

Deček se je hotel nasmehnuti, toda rana mu je branila.

»Mislim, da sinoči nisem imela s svojimi namigavanji posebne sreče!...« je nadaljevala teta. »Kakšen vtis je pa naredila večerja na vas, gospod voditelj?«

»O, bila je sijajna!«

»O, saj vas ne vprašujem za to... Vi dobro veste...«

»Če je stvar taka, vam povem, da se mi dozdeva, da nismo nič pridobili.«

»Tako je tudi moje mnenje. Za svojo dekliško zunanostjo skriva moja Rolanda, kakor vidim, naravnost železno voljo!«

»Ni treba, da bi ji človek to očital, gospodična.«

»Ampak vsekakor bi se bila mogla obnašati vse drugače... Bila je pa dostojna in nič več.«

»Kar dá posebno misliti pa je, da je bila napram Pentaponu naravnost nežna...«

»Ah, za to njeno izzivanje sploh nisem vedela...«

»Recimo rajši, da je bila nagajivost... Prav je, da vaša nečakinja ne jemlje na lahko te stvari, kajti obešati svoje življenje na življenje mladega človeka, ni kar si bodi. Če natančno premislimo, je Rogerjeva želja huda zadeva.«

»Huda zadeva? Fant se želi poročiti... Kaj je na tem hudega?«

»Nič; toda premislite to-le: mesto da bi se oženil v Parizu z dekletom, ki bi mu prijalo, si je vtepel v glavo, da izruva odtod deklico, ki je tu zrastle, da jo iztrga iz njene okolice in posadi v mesto, ki je tako strašno, da si niti vi niti ona tega prav predstavljati ne morete...«

»Kaj hočete! Vsakdo si vzame ženo tam, kjer jo pač najde!«

»Meni se pa zdi po vsem tem škoda, da jo je moj fant našel tukaj...«

»Rolanda se ga otepa. Pa mi povejte, če misli najti tu na otoku takega kakor je Roger Maude? La Fontine je spesnil basen, ki je zelo poučna... Mladenič je naravnost očarljiv. Sinoči se je zadržal tako vzorno, da se nisem mogla prečuditi. Pa še ko je bila Rolanda tako neznosna in zoprna... da bi ji bila najrajši vrgla potico v obraz.«

»Nikar! Ne pretiravajte, prosim vas. Vaša nečakinja je bila le rezervirana.«

»Hladna ko led!«

»Če pa ničesar ne čuti... Ali naj bi bila igrala komedijo?«

»Da ničesar ne čuti? Saj to je, kar ji očitam! Da bi jaz imela njena leta, da bi bila jaz na njenem mestu! In da bi mene snubil tak mladenič!«

»O, v tem slučaju vem, da bi bil Roger Maude povsem osrečen.«

»Popolnoma, gospod! Popolnoma srečen bi bil in morda še več kot si mislite... Toda po navadi dobi orehe tisti, ki nima zob... ali pa tisti, ki je preneumen, da bi si jih privoščil...«

Tisti hip se je pojavil Roger Maude v svojem belem flanelastem suknjiču, spočit in svež... Prihajal je baš iz kopeli. Teta Cecilija ga je ogledovala vsa zavzeta:

»Kako je lep!«

»Zelo me veseli, gospodična, da vas vidim in da vam povem, kako sem še zdaj navdušen od sinočnjega večera.

»Kaj mi pravite? Da ste bili zadovoljni, včeraj? Ni mogoče, da bi bilo res.«

»Ne le zadovoljen... naravnost očaran! Davi sem si privoščil zeleni smokvi, ki mi ju je gospodična Rolanda ljubeznivo poklonila. Bili sta mi v poseben užitek.«

»Kako? Moja nečakinja vam je dala smokve?«

»Seveda, izvrstne smokve, ki jih je sama utrgala s svojo belo ročico... Bojim se pa, da sem morda izdal s tem kako skrivnost...«

Roger je pogledal vprašujoče, kakor v zadregi.

»Le izdajte, mladi mož! Le izdajte! Če bi vedeli, kakšno veselje mi delate... Rolanda mi o tem ničesar ni rekla...«

»Pa vendar ne želite, da bi vam midva vse povedala...«

»Glej ju, glej... o ta mladina! Lepa reč! Morda hočeta naju oba potegniti; vas, gospod voditelj in mene? Človek je mislil, da je v bližini dveh ledenih gora, pa iznenada uvidi, da tiči na ekvatorju.«

»Oh, na ekvatorju!...« je ugovarjal gospod voditelj...

»Govorim kot mornarjeva hči. — Ampak zares, sinoči se mi je zdela Rolanda daleč, tako daleč!«

Z lahno porogljivostjo je dejal Roger Maude:

»Ne, gospodična, ne preveč daleč...«

Teta še ni prišla k sebi od velikega presenečenja:

»Prosim vas, gospod voditelj. Ne vi, ne jaz nisva več prav poučena. Z moderno mladino res nikoli ne veš, pri čem si... izgubila sem vsako orientacijo.«

»Ampak čas beži,« je pripomnil gospod voditelj, »beži... beži...«

»Pa še kako beži,« je vzdihnil Roger, »beži, leti!... Najrajši bi se obesil na kazalec ure, da bi ga zadržal. Srce se mi trga ob misli, da sem prišel do začetka najlepšega sna svojega življenja in da moram oditi baš v trenutku, ko poganjajo prve cvetke njegovega uresničenja.«

Tedaj je vzkliknila teta Cecilija: »Pustite kolonijo, naj odide, in naklonite nam še nekaj dni svoje prisotnosti... nekaj tednov... Če postavite vse svoje življenje na to karto, se vam trud izplača!«

Roger Maude je odkimal z glavo:

»Gospodična, vi žal ne poznate mojega položaja. V Parizu so počitnice izračunane do pičice. Moj tovariš, ki me nadomestuje, čaka z očmi na koledarju

točno dneva in ure mojega povratka, da nastopi sam svoj dopust. Kupil si je že vozovnice za pot, naročil sobe v hotelih ...«

»Ah, taki tovariši!«

»Treba je računati ž njimi, gospodična!«

»Toda vaš stric je ravnatelj banke ...«

»Čeprav je moj stric, oziroma baš zato, ker je moj stric, moram biti med vsemi tovariši jaz najtočnejši.«

»Zdaj pa res nič več ne vem.«

»Jaz pa!«

»Kaj?«

»Česar ne morem storiti jaz, to utegnete narediti vi, če hočete ... Jaz nisem svoboden, vi pa ste ...«

»Ne razumem vas prav ...«

»Razložim vam: ves svet hodi v Pariz, ki je središče sveta ... Iz New Yorka prihajajo, iz Pekinga ... Koliko laže pa je priti iz Noirmoutiera. Dovolite mi torej, gospodična, da povabim vas in gospodično Rolando čim prej na obisk v Pariz. Žal naše stanovanje ni tako veliko, da bi vas mogli sprejeti pod streho, toda obedujete lahko pri nas; predstavim vaju svoji materi in sestrama, ki sta zelo ljubeznivi. In ko si ogledate Pariz v jesenskem čaru okoliških gozdov, Versailles, Fontainebleau in velemestno življenje, mislim, da bo gospodični Rolandi žal zapustiti tisti bajni kraj ter se povrniti v sivo vsakdanjost tega otoka, čigar dolgočasnost ste opisali nekega dne in se mi je neizbrisno vtisnila v spomin.«

Teta Cecilija je preudarila:

»Tu bi se bila stvar mogla prav ugodno razplesti ... Toda ponavljam vam, da name včerajšnji večer ni napravil tako dobrega vtisa kakor na vas ...«

»Gospodična, zdi se mi, da se vam vse preveč mudi. V bistvu ste prav za prav komandant, veste!«

»Jaz — komandant? Jaz, ki sem kakor plaho jagnje! ... jaz, ki vse svoje življenje ne ravnam drugače nego kakor drugi hočejo!«

Toda Roger Maude je vztrajal pri svojem mnenju:

»Ne zamerite, vkljub vsemu ste preveč oblastni. Tem bolj sem to opazil, ker gledam v vas svojo bodo dobo taščo...«

»Neverjetno! To je naravnost strašno!«

»Kaj hočete! Človek človeka nikoli ne spozna do dna. Kar je ‚boljše‘, je sovražnik ‚dobrega‘; recimo glede vašega obnašanja sinoči pri večerji. Priznam, da je mene za vašo nečakinjo bolelo, ko ste ji tako odločno ukazovali: to stori, ono stori... In ste jo drezali... glejte, kakor onega dne Pentapona.«

»Toda Pentapon je šel... je dirjal!«

»In vaša nečakinja ni šla! To pa zato, ker ona ne uboga na isti način. Pomislite, da poteče leto dni, preden zrno v klasju dozori. Šest mesecev pa najmanj prelepi cvetki ljubezni, ki jo kanim utrgati na vašem vrtu... najmanj šest mesecev ji bo treba, da se name navadi... da se privadi misli, da bo živela v Parizu... najmanj šest mesecev, da se odloči zapustiti svojo dražestno in predobro tetko...«

»Lizun!«

»Nič se ne prilizujem. Toda trdovratnež sem... Kadar si kaj vtepem v glavo, posebno, pa če sem si stvar vzel k srcu, ne izpustim! Boste videli... Vem, da imam v vaši osebi vnetega zaveznika... Kajne?«

»Storila bom vse, kar je v mojih močeh. Toda premislite sami: kaj pa je v mojih močeh?«

»Zaenkrat vas prosim le, da si postavite za cilj to-le malo in prikupljivo stvarico, ki ji rečemo: beg v Pariz.«

»Mala stvarica...«

»Pri montmarteškem dečaku to sploh ne šteje. Poznam tu letoviščarje, ki polete vsak teden na kratek oddih v Pariz...«

»To ni nikaka primera! Moja nečakinja se je sicer že peljala z avtomobilom, a ne verjamem, da je v svojem življenju videla lokomotivo že kdaj...«

Ob teh besedah se Roger ni mogel ubraniti smehu:

»V svojem življenju še ni videla lokomotive! — Jaz ji jo bom pokazal! Mi stanujemo blizu severnega kolodvora. Razkazal ji bom tam toliko lokomotiv, kolikor si jih bo poželega... do zadnjega modela. — Da pridemo do kraja: kakor hitro se vrnem v Pariz, naročim za vaju sobe v prijaznem hotelu v bližini... boste videli, da je hotel zares prijazen. Sicer pa boste tam, le prenočevali. Za vse ostalo pa mi dovolite, da poskrbim jaz. V Parizu sem doma. Moja mati in ena mojih sestra vaju bosta vozili po mestu... Zase si pa prihranim nedelje in večere. Vodil vaju bom v gledališča, v parke... pokazal vama bom siromašne četrti...«

»Siromašne...«

»Sijajno! In katakombe ter Eiffelov stolp in nešteto drugih stvari, o katerih se vam še niti ne sanja. Nabrali si boste dovolj spominov za vse življenje. In vsako leto si boste osvežili te spomine, kajti po vsem tem bo seveda ubogi Roger Maude že deležen časti, radosti in veselja, da je postal vaš spoštljivi, uslužni in ljubeznivi zet...«

»Kdo bi se temu zapeljivcu ustavljal!« je vzkliknila teta.

»Saj se mu ni moči ustavljati. Najuspešnejše sredstvo, da se skušnjave rešiš, je, da se ji vdaš. In kakor hitro se oblastna tetka — komandant — vda, je skušnjava premagana.«

Gospod voditelj je poslušal ves pogovor, ne da bi se vmešaval. Tedaj ga je teta vprašala:

»Kako mislite, gospod voditelj? Ali bi bilo to potovanje primerno, ali bi bilo pametno?«

»Kar se mene tiče, gospodična, verujte mi, bi me izredno veselilo, če bi vas smel pozdraviti v Parizu. Ponudim se vam z največjim veseljem za vodnika po najlepših cerkvah, počenši od Notre-Dame in Saint-Jeana montmartreškega. Kar se pa tiče dovolj jasno izraženega Rogerjevega smotra, pristoja odločitev edino vaši nečakinji in vam... Torej morate tudi sami prevzeti vso odgovornost.«

»Preglejmo torej stvar, je povzel Roger Maude. Ponavljam: Potovanje v Pariz je stvar, ki jo ima več ali manj vsak človek v svojem načrtu. Živi duši se ne bo zdelo nič čudnega, da si želite ogledati Pariz. Saj spada to tako rekoč k splošni naobrazbi. Zaenkrat vas torej ne prosim nič drugega, nego samo to. Priznajte, da ne zahtevam preveč in da je ta pokora sladka. Torej recite lepo ‚da‘ svojemu dragemu zetu, ki vam bo srčno vdan in bo storil v Parizu vse kar je mogoče, glejte, da vama ostanejo tisti dnevi neizbrisni v spominu! Torej velja? Ali smem računati na vas?«

Roger Maude je pogledal svojo bodočo taščo s takim pogledom, da se teta Cecilija ni mogla več braniti:

»Naj bo ... da!«

»O, hvala vam! ...«

Roger Maude je skočil kvišku in zagrabil roko svoje bodoče tašče. Malo je manjkalo, pa bi se bila pred očmi gospoda voditelja, ki je postajal nemiren, od veselja kar objela.

»... To nam bo lajšalo žalost ob vašem odhodu. Resnično, odkrito vam priznam, da sem se privadila ... še bolj ... da sem se navezala na ‚Staro Rakovico‘. Kar žalost me obide, če pomislim, da bo v kratkem kar za leto dni zaprta ta ogromna hiša, ki zdaj prekipeva živega življenja, da naša ozka ulica ne bo več odmevala kričanja vaših malčkov; da bo voda mojega vodnjaka ostala samo zame; in da se bo vgnezdila okoli ‚Zavetja‘ samota, ki jo vedno težje prenašam.«

»Zdaj se pa prižiga kakor tiha zvezdica v tej samoti upanje na vaše potovanje v Pariz.«

»Bojim se, da ne zagrešim s tem norosti!«

»V nobenem slučaju ne bi bila to norost. Sicer so pa take norosti v življenju najmodrejši koraki.«

»Zapeljivec! Izkušnjavec! Mefisto!«

»Nasprotno, ljuba tašča! Vabim vas k sodelovanju pri plemenitem delu ... to se pravi pri usta-

novitvi ognjišča, čigar kraljica boste vi... vselej!
vselej!«

»Kraljica - mati!« je zaključil gospod voditelj
smejoč se.

»Zakaj se smejete, gospod voditelj?«

»Gospodična, pa menda ne bi hoteli, da bi se
jokal?«

Gospod voditelj je odšel, in ni mogel ustaviti
svojega smeha; šel je pogledat, se li ni zgodila nje-
govim varovancem med tem kaka nesreča.

XXIII. poglavje.

Naslednje jutro je bila Rolanda zelo iznenajena.
Najprej je opazila, da se drži teta kakor ob posebnih
dneh... kadar plava v zraku kaj nenavadnega.

Nato se je zgodilo nekaj nenavadnega in nepri-
čakovanega.

Takoj po zajutreku je odšla teta potihem na pod-
strešje in ostala gori dobro uro. Spodaj je bilo slišati
njene korake in težko prestavljanje bogzna kakšnih
čudnih stvari.

Naposled je nekaj treščilo in tako strašno zaro-
potalo, da sta zdrveli Filomela in Rolanda gori v bo-
jazni, da se ni zgodila kaka nesreča.

Našli sta teto pokrito z debelo plastjo prahu in
pajčevin, s črnimi rokami in škrlatnih lic, sila ne-
voljno radi prihoda obeh žensk.

Po sredi podstrešja so bili postavljeni v vrsto
stari kovčegi — kakih šest ali sedem; bili so to dolgi
leseni kovčegi, ojačeni s pločevinastimi in usnjenimi
pasovi, kakršni s obili v davnih časih v rabi pri po-
morščakih.

Rolanda in Filomela sta ob tej razstavi predpo-
topnih kovčegov prasnili v smeh.

»Kaj pa delate, tetka, na vse zgodaj? Ali Vam
smeva pomagati?«

Brez dvoma bi bila teta Cecilija najrajši sama
nadaljevala svoje iskanje. V vidni zadregi je ostala

nekaj časa tiho, ne da bi odgovorila, sredi najraznovrstnejših predmetov, ki so bili tam na kupu in se jih morda že stoletje nihče ni dotaknil.

»No, prav. Rada bi ti bila pripravila prijetno iznenajenje. Škoda, da mi ni uspelo. Bedast koš se je prevrnil in potegnil za seboj celo vrsto stvari...«

»In s kakšnim ropotom! Tako sva se prestrašili, tetka; bali sva se, da se ni kaj usulo na Vas!«

»Da, saj razumem. O, saj Vama ničesar ne očitam...«

»No, in kaj je z iznenajenjem? Ali ste mi hoteli morda pokloniti kovčeg mojega starega strica, ki je bil znamenit kapitan?«

»Zakaj pa ne? Ali misliš, da bi to ne bil zate dragocen spomin?«

Odgovor je bil tako oster in nevljuden, da Rolanda ni več silila vanjo; kajti najboljše šale so najkrajše.

S Filomenino pomočjo je Rolanda spravila v kraj tiste predmete, ki so bili najbolj napoti, vendar je čutila dobro, da je teti njena pomoč nevšečna:

»Torej naju ne potrebujete, tetka?«

»Prav nič ne!«

»Torej pojdiva, Filomela!«

Toda spodaj v kuhinji sta se Rolanda in Filomela začudeni vpraševali, kaj naj pomeni ta vneti in skrivnostni pohod na podstrešje, kamor ni teta nikdar in nikoli hodila.

Med ženskami, ki prebivajo v isti hiši, težko ostane kaka stvar prikrita. Seveda Rolanda nikdar ni nadzorovala svoje tete; zlasti ob kritičnih dneh je deklica izginila in se ni prikazala, če ni bilo baš potreba. Toda naslednji dan je odšla k mladi prijateljici, ki se je bila pred kratkim poročila; spotoma se je domislila, da je pozabila knjigo, ki jo ji je obljubila. Tako je prihitela Rolanda nepričakovano domov in treščila kakor strela v salon...

A kaj je ugledala?

O Bog! ... O Bog!

Ugledala je svojo teto v tako smešni obleki, da bi se človek zbal, da je revica morda zblaznela.

Teta Cecilija, ki je bila zmerom izredno spodobno oblečena, je imela na glavi nekako čepico, na sebi pa staro razdrapano sivo suknjo, napol impregnirano, napol iz kavčuka, ki jo je nekdanj nosila, kadar se je vozila v čolnu na lov na morske ptice...

Tako našemljena je stala na stolu in se ogledovala od spredaj in od zadaj v zrcalu, kakor da bi se hotela uveriti, se li sme v tej robi še pokazati na cesto.

Kakor hitro je odšla Rolanda, je teta v vsej naglici odprla staro omaro, v kateri so visele nerabne obleke, in jih je morala že nekaj pomeriti; kajti na vseh stolih in na vseh mizah so ležale v največjem neredu najrazličnejše toalete... perilo... svečana oblačila, pletene jopice, mojstrska dela znamenite banzeauske pletilje, gospe Grollierjeve... kopalne obleke... narodne noše... ribiške obleke...

Teta je izrabila Rolandino odsotnost in izvlekla iz omare vse to... vse to poskušala. Prišla je baš do nepremočljivih površnikov, ko je Rolanda tako nezaželjeno vstopila.

Presenečenje je bilo tolikšno, da je Rolanda prosila oprostjenja.

»Oprostite, oh tetka!... Motim vas...«

In pobegnila je v ozko ulico «Stare Rakovice», a ko je prišla do ogelne hiše gospe Hervonet, jo je gospa Martin-Durand poklicala:

»Kam pa tako hitite, gospodična Rolanda?«

Resnično, tekla je vsa prepadena, ker je bila presenetila svojo teto... ne da bi bila seveda vzela knjigo, po katero je šla. Najbolj pa se je bala, kaj bo, ko se vrne domov h kosilu.

Kajti vrniti se je vendar morala!

Ubožica je zavlačevala svoj povratek, kolikor je bilo mogoče, toda vedela je, da je vselej točna Filomela pripravljala pečeno piško, ki bo točno opoldne na mizi. Kazalec ure na stolpu se je neizprosno bližal usodni uri.

»O Bog, milosten mi bodi!«

Zares ji je bil milosten.

Rolanda je naletela svojo teto mirno, zelo zbrano, kajti čim je prisedla k mizi, je pomagala svoji nečakinji:

»Čemu pa si pobegnila? Pregledovala sem svojo garderobo in sem ugotovila, da so obleke kakor mnogi ljudje: kadar jih resnično potrebuješ, jih ne najdeš nikjer...«

»Tetka, ali zares potrebujete nove obleke? Kar jih sedaj nosite, so vendar še vse dobre in lepe! Zlasti mi ugajate v tisti pleteni, ki vam jo je naredila gospa Grollier.«

Teta Cecilija je našobila usta:

»Ne rečem... za tukaj... toda recimo... nič več ti ne bom prikrivala... recimo, da te hočem iznenaditi...«

»Resnično, zdi se mi, da me čaka presenečenje.«

»Veliko... veliko presenečenje!«

»Kakšno? Ne mučite me vendar.«

»Ali še nisi uganila?«

»Ne morem uganiti!«

»Ti mala lažnjivka!«

»Teta, zagotavljam vas...«

»Oh nikar mi ne zagotavljaj... S teboj človek nikoli ne ve pri čem je. Tudi onega dne pri večerji... Ampak pustimo to! Poglej: ti si izobrazena deklica, toda nikar si ne domišljaj preveč... izobrazena za Noirmoutier. Saj veš... v kraljestvu slepcev so enoki kralji.«

»Hvala lepa!«

»To je živa resnica... prava resnica.«

»Kam pa merite tetka?«

»Takole ti bom povedala: kar sem mogla, sem žrtvovala za tvojo izobrazbo. Učila si se vsega, kar ti je bilo na tem otoku mogoče. Zdaj sem se odločila, da te popeljem v Pariz, kjer boš marsikaj videla, marsičesa se naučila, kar ti bo služilo, da boš mogla primerjati in soditi o vsem ostalem...«

»...!«

»Ti molčiš?«

V resnici Rolanda ni odgovorila.

Obstala je; roke so ji obležale na mizi, pogled pa je bil izgubljen na nebu, ki se je kazalo v okviru velikega okna.

»Koga ne bi moj predlog navdušil? Zdi se mi, da tebi, kakor vse, kar ti predlagam, tudi to ni posebno všeč.«

»Tako nepričakovano!«

»Nepričakovane stvari so ponavadi najlepše...«

»Tukaj živimo tako mirno in srečno. Čemu bi se podajali v neznano? Čemu bi se trudili na pot v Pariz?«

»Zaradi spremembe! Da vidimo naposled kaj novega! Ali tebi nikdar ni prišlo na um... ali si nisi nikoli pozelela videti Pariza, tega čudovitega mesta, edinega svoje vrste na svetu, mesta, o katerem govorijo vsi ljudje; kjer se ustvarja eleganca, kjer je nešteto znamenitih spomenikov: Notre-Dame... Sacre-Coeur, Eiffelov stolp, Boulogneski gozdlič...«

»Ki pa gotovo ne prenese primere z gozdičem La Chaise! Ponavljam vam, teta: tako nam je dobro tu, med morjem in šumo, v senci našega zvonika, pod streho »Zavetja«, ob dobri Filomelini kuhinji...«

»Zmerom, zmerom eno in isto!«

»Če je pa tako lepo...«

»Dobro, pa ostani! Jaz pa pojdem; za trdno sem se odločila, in živa duša mi ne bo branila... Američani gredo čez ocean, da vidijo Pariz. Od tod je pa komaj dobro noč vožnje po železnici... Vsako obotavljanje bi bilo smešno. Naposled, saj vendar nisem oslica!«

»Kakšna primer!«

»Zanje je življenje tudi zmerom ena in ista reč... Tvoj paradiž! Jaz pa komaj čakam, da mu za nekaj dni ubežim...«

»Tetka, vi dobro veste, da vas ne pustim samo po svetu... Če pojedete vi, pojedem tudi jaz...«

»Kakor pes, ki mu pokažeš bič!«

»Ne... Kakor nečakinja, ki zelo ljubi svojo tetko, in je za nobeno ceno ne zapusti.«

»Ti zamenjuješ uloge!«

»Ali ste prepričani, teta, da jih zamenjujem?«

Nastal je molk... Nato Rolanda:

»Dovolite mi, prosim, še en sam pomislek?«

»Govori.«

»Ali ste izračunali, tetka, koliko denarja bo veljalo to potovanje v sedanjih časih, zlasti, če ostaneva tam nekaj tednov?«

»Mislim, da bova ostali vsega kakih petnajst dni... Nikar ne skrbi za denar, Rolanda. Sicer naju bivanje v Parizu bržkone ne bo veliko stalo. Pomisli, da naju je povabil pred nekaj dnevi mladi Roger Maude, ki je izredno ljubeznjiv mladenič, k sebi na hrano, če bi naju kdaj zaneslo v Pariz. Potemtakem nama ne bo treba plačati drugega kakor sobo v hotelu. In še tega ne vem, ali bo nama Roger Maude dovolil... Tega bi seveda pod nobenim pogojem ne sprejela...«

»Roger Maude vas je povabil!«

»Da... vpričo gospoda voditelja...«

»In Vi ste sprejeli?«

»Zakaj pa ne?«

»Vi pravite ,zakaj pa ne!«

»Seveda! Pustimo za hip ljubeznjivost na stran in postavimo se na stališče vzajemnosti... Naposled nam Roger Maude in gospod voditelj samo vračata, kar sta prejela. Kdo pa ju je sprejel na otoku? Kdo jima je uredil in pripravil ,Staro Rakovico'? Kdo je pa odklonil denar za popolno opremo loncev? Kdo ju je vabil v goste? Kdo ju je vozil na izlete?... Vse to je storila teta Cecilija... Tako se jima ponudi prilika, da vrneta dobroto za dobroto; in te prilike si želita. V vsem tem ne vidim ničesar nenavadnega, ničesar nedoslednega, nenaravnega, in ničesar nespo-dobnega; kajti naposled se bosta tudi onadva vsako leto vračala k nam.«

Toda Rolanda ni več poslušala utemeljitve svoje tete. Stvar si je tolmačila po svoji pameti in preudarnosti. In zopet so ji uhajale oči na nebo, ki ga je bilo videti skozi široko okno in ponavljala je: »Torej Roger Maude naju je povabil! Torej on bo plačal... On bi rad, da prideva v Pariz in da sva pri n j e m v

gostih... Toda vse to je povsem jasno, jasno kakor beli dan! Prav zares, izredno spretno skovano...«

»Kaj praviš?« jo je prekinila teta.

»Oh, nič ne pravim...«

»Pa kaj premišljuješ?«

»Kaj premišljuješ? Kako me morete vprašati kaj takega?«

Tedaj je deklica vstala od mize in se grizla v ustnice, da bi ne bruhnila v jok.

Teta je trdo gledala za odhajajočo in ko je Rolanda na vrtu zavila po stezici, je zmečkala prtič in ga vrgla na mizo:

»Neverjetno, kako je težko pripraviti ljudem srečo! Neumnica mala! Koliko jih je, ki bi bile presrečne na njenem mestu! Peljem jo v ljubezen... v svobodo... v razkošje! In prav zares se to dekle za vse skupaj še ne zmeni!«

XXIV. poglavje.

Na Noirmoutierškem pomolu, poslednji dan avgusta, okoli dveh popoldne.

Vse je pokojno, luč in tišina.

Dva ribiča, ki lovita na trnek, sedita na platnenih vrečah in z enakomernimi kretnjami pol nezavedno, dvigata in spuščata svojo dolgo, vedno prazno nit.

Gozdič ob vasi la Chaise lenobno spi pod toplim božanjem solnca.

Brezbrizno se guga na morju velik potniški parnik, privezan z dvema vrvemä. In če bi ne bilo videti, da se dviga proti modremu nebu nekaj dima iz dimnika, bi človek dejal, da je tudi ta ladja za vselej tam zaspala in da sanja svoj sen ob tihem guganju oceana.

Toda ta pokoj ne bo dolgo trajal, kajti danes je veliko slovo od otoka.

Vse družine, ki so si najele hišice za mesec dni — in avgust je seveda od nekdanj najživahnejši mesec za letoviščarje — vsi potniki, ki so dospeli davi z ladjo ob desetih, in kolonisti iz ‚Stare Rakovice‘ se

odpeljejo nocoj ter se vrnejo na celino, v glavno mesto, v staro jetniško življenje.

Komaj je odbila ura v stolpu tri, že so se začeli bližati od vseh strani možje in žene, dečki in deklice, ki niso več vedeli kaj početi, gnani v bojazni, da bi ne zamudili odhoda ladje.

Oh, ni slišati tistih radostnih vzklikov, kakor ob prihodu, ko je bil pred njimi še dolg mesec neizrabljene svobode v čarobni prirodi!

To niso več veseli letoviščarji, ki so prihajali vsak dan bosih nog v belih kopalnih copatah, v svetlih oblekah, in ogledovali rumene in zelene bolnike, ki so dohajali z ladjo, in nesrečnike, katerih počitnice so minile in so zato spet odhajali.

Danes so sami na tem, da odidejo.

Danes meni — jutri tebi ... šklepetajo strahotno okostja naših prednikov.

Tako prihajajo že povsem mestno oblečene, z vratovi stisnjenimi v ovratnike, z nogami utesnjenimi v čevlje, v hlačah, suknhah, s kravatami, klobuki, čepicami ... počasi prihajajo, eni preveč razposajeni, da bi bilo njih veselje pristno, drugi pa kar odkrito otožni.

Vseeno, priznati je treba, da je storil otok svojo dolžnost ... svoje dobro delo; in odhajajoči so vse drugačni ob povratku nego so bili pred mesecem dni ob prihodu.

Prišli so utrujeni, debeli, suhi ... to pač po starosti. Odhajajo spočiti, sveži, eni so shujšali, drugi so se zdebelili, kakor jim je bilo potrebno.

Toda — odhajajo!

Dobro vedo, da se bivanje v tem kraju ne da podaljšati in da kliče od onstran veliki družabni mehanizem svoje hlapce in svoje žrtve.

Vseeno! ... Bridko občutijo to ločitev, kajti v enem samem mesecu so se njih srca ukoreninila v noirmoutierska tla.

Teta Cecilija in Rolanda sta prišli po 'boulevardu' in po bližnjiči skozi hrastov gozd in po skalovju. Sprehajata se po pomolu in pozdravljata na vse

strani. V 'Stari Rakovici' jih imajo vsi zelo radi; mnogi dečki prihajajo k njima po slovo, jima razkazujejo svojo prtljago, vse spominčke, vse školjke, kamenčke, hrbtnne skorje rakov in posušene rastline in morske bilke, ki jih odnašajo s seboj v Pariz.

Teta jih dobrohotno, a raztreseno posluša, iskaje z očmi ljudi, ki jih težko pričakuje.

Ne gospod voditelj, ne Roger Maude še nista na mestu. Ostala sta nemara še v 'Stari Rakovici', da poravnata poslednje račune, da še vse do zadnjega pregledata in preiščeta, je li vse v redu, preden zakleneta vrata za leto dni.

Teta Cecilija je razdražena in postaja zmerom slabše volje. Vsak hip se ozira proti terasi ob damski obali, od koder ima priti vsak hip glavni stan 'Stare Rakovice'.

Pol štirih!

Po vseh stezicah prihajajo iz gozda potniki in se bližajo pomolu.

Parnik daje prve znake življenja od sebe.

Mornarji prihajajo počasi, mirno, v širokih modrih hlačah, ki kažejo velike krpe v vseh oblikah in barvah. Napravijo si pot med ljudstvom in preden spustijo potnike na brod, naložijo kovčege, kolesa in ostalo prtljago.

»Kako, da še vedno ni gospoda voditelja!« je vzkliknila teta Cecilija... »Mika me, da bi se vrnila pogledat, kaj ga še zadržuje. Morda naju še kaj potrebuje? Prav gotovo je kak zadržek. Ponuditi bi mu bila morala Pentapona za prtljago...«

Rolanda jo prijazno pomiri:

»Tetka, saj je šele pol štirih. Imajo še dobre pol ure časa.«

»Dobre pol ure! Ti govoriš po svoje... Toda pomol je poln ljudstva. Poglej to množico! Kako naj pride pravočasno na ladjo s svojimi kovčegi! Ponavljam ti: očitam si prav zares, da mu nisem ponudila Pentapona!«

»Ubogi Pentapon!... On vendar ni dosti močan za tako veliko težo...«

»Tiho bodi! Saj bo počil od maščobe ... Bala sem se le, da te ne vznemirim.«

»Torej... sem jaz kriva?«

»Da... ti si kriva! Zdaj je prišlo tako daleč, da se moram tebe bati...«

»Oh, teta!«

»Tako je!«

»Glejte... poglejte!«

»Kje?«

»Pri blagajni.«

Veliki bregeonski omnibus je baš zavil pred leseno kolibico, ki je služila parobrodni družbi za uradni prostor in za potniško blagajno.

Natran je do vrha s kovčegi, vrečami, nahrbtniki, pasovi, glasbili in prtljago vsake vrste; ne manjkajo niti vreče krompirja in soli, ki jih odnašajo praktični otroci, da jih poklonijo svojim staršem za spomin z otoka.

Kdor ima srcé,
misli na sestré ...

Malčki so mislili na svoje sestré in gospod voditelj je podpiral njih dobre namene.

Teta Cecilija, ki je vajena gledati na velike razdalje, preži na gospoda voditelja in na Rogerja Maude, kakor da jima hoče zdaj zdaj priskočiti na pomoč.

Toda od daleč je že spoznala, da barantata s postreščkom, da bi jima prepeljal prtljago na vozičku do parnika. Stara grča Pinaud, ki ima kapo postrani, jima s svojo samokolnico, ki je zvrhana s poštnimi pošiljkami, odpira pot v gneči — Parižani kaj radi pisarijo pisma!

Naposled! ... Gospod voditelj in Roger sta prišla do otrok in mladeničev, jih z velikim trudom združila v skupino in odvedla proti ladji, kamor je baš tisti hip dovoljen pristop potnikom, zaradi česar se pomol vidno prazni.

Gospod voditelj ugleda teto Cecilijo! Takoj prihiti, da se od nje prisrčno poslovil ter se ji toplo zahvali.

»Bili ste naš angel varuh... naša majka ... naša majčica... Nikdar ne bodo moji malčki pozabili na Vas!«

Tetka vsa ganjena posluša; pokliče pomorščaka, ki je imel nadzorstvo ladje, ter mu polaga na srce kolonijo in njeno prtljago, zlasti pa naj pazi pri izstopu na kopnem:

»Če pojde vse dobro, Vam obljubim za jutri lepo napitnino!«

Nato se ozre na malčke:

»Ubogi moji otroci, v Pornicu voda ne bo dovolj visoka in izstopiti boste morali na Noviellardu, kjer baš popravljajo pomol...«

»Nikar jih tako ne ponižujte, tetka... saj vendar niso več otroci... To so že celi možje! Ne bodo, ne, obupali...«

»Ti nimaš prav nič srca!«

»Hvala Vam... Zamudila sem spet lepo priliko, da bi se izkazala z molčanjem!«

»Saj vendar dobro veš, da je na Noveillardu morje vselej precej razburkano. Zato tam tudi pomol vedno zelo trpi. Pri izstopu iz ladje meni nič, tebi nič — tvegaš in se zmočiš... časih te val kar na lepem od nog do glave zasuje... In otroci morajo takoj na vlak, tako da se jim prav zlahka primeri, da premočeni prebijejo noč v vozu, in se jim utegne zgoditi, da zbolijo in izgubijo v nekaj urah vse, kar so tekom meseca dni tu pridobili... Gospodična Rolanda, ki bo lepo spala v svoji postelji, pravi temu seveda, da ni nič! čeprav je nevarnost tako očitna. Zagotavljam Vas, gospod voditelj, da me to prav resno skrbi... Ne veste, kako me miče, da bi vas pospremila v Pornic, kjer poznam gospo Constantinovo, ki je tako spretna v vseh stvareh...«

»Tetka, ali poglej vendar, morje je danes mirno kakor luža...«

»Tukaj... Ampak veš-li, kakšno bo tam doli, kakor hitro se dvigne veter?«

»Prav lahko si to predstavljam...« je vztrajala Rolanda, ki je bila tistega dne prav posebno razpoložena za šalo.

»Seveda!... prav lahko si predstavljaš! Kakor da bi se morje kaj oziralo na to, kar si ti predstavljaš...«

Tedaj je deklica uvidela, da je mnogo bolje, če neha drezati... Napravila je nekaj korakov proti ladji. Roger Maude ni zamudil prilike, približal se ji je, da bi se od nje poslovil:

»Dovolite mi, gospodična, da Vam povem, kako tesno je spojena misel na Vas z vsemi mojimi najlepšimi spomini v času bivanja na tem otoku. Nikoli ne pozabim svoje službe oskrbovanja vode, ki mi je bilo tako prijetno!... na naš izlet v la blancheko opatijo... na našo izvrstno večerjo v »Zavetju«... Odhajam s temi spomini, ki se svetijo na dnu mojega srca in mi bodo luč v pariški prozi.«

»Ah, ... mislila sem, da ljubite samo Pariz!«

»Danes ga ne bom več tako ljubil...«

»Pa zakaj ne?«

»Vi me vprašujete? Vi, gospodična?!«

Stala sta drug proti drugemu na pomolu, med modrim nebom in zelenim morjem... In nehote, gledaje se iz oči v oči, sta se nenadoma začutila pred velikim vprašanjem. Rolanda je stavila svoje vprašanje, ne da bi slutila, kakšen odgovor — naravnost kakor udar meča — jo bo zadel z Rogerjeve strani, ki je bil sam ves razburjen.

Temu vprašanju se je hotela Rolanda izogniti.

Toda Roger Maude je moral odpotovati in ker mu je bila tu dana priložnost, vsaj nekaj slišati, nikakor ni hotel priložnosti zamuditi, zato je ponovil, s poudarkom na vsakem zlogu:

»Vi torej res ne veste, zakaj mi Paris odslej ne bo več tako ugajal... Zakaj se zdaj bojim, da mi bo tam dolgčas?... da bom osamljen... popolnoma osamljen...?«

K sreči je rešila Rolando sirena, ki je tisti hip tako strašno glasno zatulila s svojim hripavim glasom, da je onemogočila vsak razgovor, in pa še, teta Cecilija ji je prišla na pomoč — topot vse premalo diplomatična — kajti pristopila je z gospodom voditeljem k njima.

Roger se je moral posloviti in komaj pričeti razgovor z Rolando je bil že končan.

»Gospodična Cecilija,« ji je zaklical v uho, da bi ga v tuljenju sirene slišala, »ali smem upati, da se kmalu snidemo v Parizu? To vsaj mi bo lajšalo žalost razstanka!«

Gospod voditelj se je moral — hočeš, nočeš — pridružiti Rogerjevemu vabilu. Storil je to sicer prav ljubeznivo ter tudi na ves glas kričal svoje povabilo. Teta Cecilija nikakor ni tajila, da ji je neizrekljivo vseč ta dvojna prijaznost, ki daleč presega njene najdražje upe.

Rolanda je v strahu molčala.

Toda okoli sebe je živo čutila Rogerjevo ljubezen, ki je na vso moč napadala njeno srce.

Mladenič je ostal ob mostičku. Še nekaj hipov in sirena bo vdruživ, vtretjič zatulila . . .

Bil je tako iz sebe, da se je njegove nemirnosti nalezla še Rolanda, kar je umljivo tudi iz posebnega razpoloženja, ki ga je zbudil odhod parnika v dekletu, ki je sanjavo in kaj rado podleže kakemu ne navadnemu vplivu.

Roger Maude je motril Rolando, kakor da si hoče sleherni potezico njenega obraza zapisati globoko v spomin svojega srca.

Solnce je ožarjalo mladenko.

Lasje izpod avbice so jo venčali kakor sijaj iz tenkega zlata; v njenih modrih očeh pod obokom črnih obrvi se zrcali vse širno morje, proti kateremu sramežljivo gledajo. Sloke rasti, odeta v prilegajoč se platnen »sweater«, je izgledala deklica kakor morska nimfa, kakor je bila podobna v la blanchekem gozdu gozdni vili.

Roger Maude je molčal. A v njem je vse govorilo, vse gledalo, vpilo, prosilo.

Ob tem nemem napadu je tudi Rolanda obmolnila.

Naslonjena ob debelo železno verigo pomola, sta ostala sredi množice zopet sama. On si ni upal izpregovoriti, kajti užival je poslednje, najdragocenejše

minute počasi, kakor počasi izpije človek poslednje kaplje omamne pijače.

Ona pa je bila vsa vznemirjena od te ljubezni — tako različne od one druge — ki jo je vso objemala, kakor nevidna, a resnična dišava.

V svojem srcu kliče na pomoč sireno, ki ji je že enkrat pomagala in se obotavlja zagnati v zrak svoje drugo odrešilno tuljenje.

»Gospodična Rolanda!... Rolanda!... moja Rolanda!...« potihem šepeta, tako da ga ona le nerazločno sliši, a ugane smisel njegovih besed. »Ne boste me vendar pustili oditi brez ene besede, brez vsakršne nade... brez usmiljenja!«

Gospod voditelj se približa ter potrepnja mladeniča po rami.

»Skrajni čas je...«

»Da... skrajni čas.«

Roger Maude iztegne svoje roke proti Rolandi. Rolanda, ki je vsa zmešana, ne vidi nič... in Rogerjeva roka se dotakne njene, jo stisne, drži nekaj časa.

»Halo!... Odhajamo!...« kriči kapitan.

»Na svidenje, Rolanda! Na svidenje, kajne? Pogledajte me... Recite mi vendar »da«, in odšel bom v Pariz potolažen. Oh, recite, prosim!«

Poslednji odhiti Roger Maude na brod po mostičku, ki ga nestrpni možje že spravljajo na ladjo.

»To sta nemara zaročenca!« reče mehko star mornar svojemu tovarišu »...Taki golobčki vselej pozabijo, koliko je ura.«

Nato se je začela ladja odmikati — izredna paša za oči! Vijak je začel orati po smaragdinem morju srebrne valove. S počasnim dostojanstvom se je živa, trepetajoča ladja oddaljevala od pomola, pomikajoč se nazaj, da uravna svojo smer, naposled pa je odplula z vso brzino in bliščem v širno morje...

Tedaj se je začelo mahanje z robci, s palčicami in rokami... oči so se močile s solzami in, kakor vedno, je bilo slovo tudi tukaj v neki meri podobno pogrebu.

Parnik se oddaljuje ... zavije se v gost pas dima in vedno bolj v daljavo hiteč, postaja čisto mala stvarica, ki odnaša mnogo ljubečih in mnogo ljubezni.

Ženski sta nepremično gledali za drobno svetlo točko ...

Ko sta se ozrli, je bil pomol že popolnoma prazen.

Ribiča sta z isto enakomerno in pol nezavedno krettnjo dvigala in spuščala svojo vedno prazno dolgo nit ...

Ob otokovem boku, tam doli, so hrasti zopet zasnuli.

Brez besed sta korakali teta in nečakinja druga poleg druge po dolgih deskah pomola in videli pod seboj skozi špranje svetlikajoče se morje.

»Tetka, Vi se jokate!« je nenadoma vzkliknila Rolanda.

Resnično so tekle debele solze po tetkinih licih.

»Jokam ... zares ... Kaj hočeš! Privadila sem se koloniji, živžavu v hiši, ki bo zdaj za leto dni mrtva. Privadila sem se dečkom, ki so oživljali našo ulico, gospodu voditelju, ki je tako rahločuten, tako plemenit in dober ... In napravila sem si svoj gradič v oblakih!«

Teta je obmolknila.

Zopet sta ženski molčé nadaljevali svojo pot.

Na kraju pomola je teta, vsa utrujena, sedla na klop, ki je bila vdolbena v skalo.

S posebno nežnostjo in ljubeznivostjo se ji je Rolanda pridružila. Čutila je, da je tetki hudo in ni je hotela žaliti, temveč trudila se je, da bi ji izkazala čim večjo dobroto.

»Tetka, domov pojdeva po hosti. Vresje je že rdeče in rada bi ga natrgala lep šop za naš salon.«

Teta je gledala na morje in ni slišala, kar je govorila Rolanda. Nenadoma, ni se mogla zadržati, je pograbila roko svoje nečakinje:

»Draga moja ... Rolandica moja, še nikdar te nisem ničesar prosila. Obljubi mi, obljubi mi, da pojdeš prihodnji mesec z menoj v Pariz!«

»Ali boste res šli?«

»Da, moram! Željna sem tega potovanja... ne prenesem več...«

»Bodi!«

In tudi Rolandi so se ulile solze po licih.

XXV. poglavje.

Mesec dni je potekel.

Parnik, ki vozi o počitnicah iz Pornica v Noirmoutier, je že ustavil svoj obrat. Kdor bi hotel oditi z otoka, bi moral stopiti na ladjo, ki odhaja iz Fromentine ali iz le Goâ.

Teta Cecilija se je odločila za ladjo, ki odhaja iz Fromentine.

Radi tega jo vidimo danes pri postajališču noirmoutierskega avtobusa.

Prišla je zgodaj, da zasede boljši prostor.

Pentapon, ki je požrešen kakor zmerom, žre odpadke banan pred trgovino gospoda Lavauda. Prišel je svoji dve gospodarici in njih prtljago do avtobusa, ki vozi iz Noirmoutiera do la Fosse, najbolj oddaljenega kraja na otoku...

Pentapon je že razumel, da sta namenjeni gospodični na potovanje, na dolgo, zelo dolgo potovanje po kontinentu... da pojdeta v Pariz!... v »Panamo«, kakor se izraža osel v svojem jeziku.

Enkrat ga je že popadel strah, da bi si gospodarici ne izmislili, naj ju on vozi z vso prtljago vred v Pariz.

V tem slučaju bi bila stvar prav enostavna... rajši bi izvršil samoumor nego šel tja, kjer je — pravijo — ženski raj, a tudi pekel za konje.

Kaj šele za osle!

K sreči pa je bil njegov strah brez potrebe.

Vse njegovo potovanje je bilo v kratkem diru skozi noirmoutierske ulice.

In zdaj se bo začel zanj pravi pravcati raj, kajti za petnajst dni... morda celo za mesec dni ostane sam s predobro, usmiljeno Filomelo, ki je zmerom ena in ista ter nikdar nima kakih muh, a zato vedno

polne roke kruha, koščkov sladkorja, sočnih korenčkov... O, tiste roke, ki so mu pripravljale rezanico s tako skrbnostjo in s tolikim izkustvom, da mu je tehnika kakor nikdar nobena druga...

Njegovi dve gospodarici sta mu raztreseni dejali »zbogom« in ga potrepljali po hrbtu, a nebrižno, kakor človek, ki hoče biti vseeno vljuden napram nižje postavljenemu bratu. V poslednjem hipu se mu je zdelo, da ga hoče Rolanda objeti, a nemara jo je bilo sram pred noirmoutierskim orožnikom, ki je baš šel mimo v notarjevi družbi.

Skratka, Filomela je skočila na voziček, vzela vajeti in čakala, da krene avtobus s svojim tovorom na pot, preden požene Pentapona.

Med tem sta teta Cecilija in njena nečakinja previdno spravili svojo prtljago na veliki sivi voz, s katerim se nista še nikoli vozili.

Bledomodro, z velikimi oblaki odeto nebo je oznanjalo konec poletja. Vetrovi so pihali »nizko«, kakor so se izražali pomorščaki. Zrak je bil dušljiv.

Klopi v avtobusu so se polnile s potniki. Namejnjeni so bili večji del v la Gueriniere ali v Barbâtre.

»Torej vse kaže, da odhajamo v Pariz!« je vzkliknila debela sestrična ter se razkoračila pred teto Cecilijo.

»Tako je. Privoščimo si to potratnost.«

»Po kakšnih opravkih pa greste?«

»Da kaj vidimo!«

»Da vidite... kaj?«

Debela sestrična je motrila Rolando in izblebetala s tistim pomanjkanjem tenkočutnosti, ki je lastno preprostim ljudem:

»Pa si nemara ne mislite najti v mestu kakega lepega ženina?«

Pri teh besedah je Rolanda zardela in se ozrla v teto, kakor bi jo prosila milosti.

»O, pa brez zamere!...« je silila sestrična. »Mladost je mladost in čas možitve je pred vrati... Razen če namerava postati redovnica.«

Razgovor bi se bil še nadaljeval, če ne bi bila Rolanda kakor blisk pobegnila v notranjost avtobusa, da se izogne neljubemu pomenku.

Tudi teta Cecilija se ni dolgo obotavljala; ko se je prepričala, da sta oba kovčega na strehi voza z debelimi ladijskimi vrvmi dobro pritrjena, si je urno poiskala prostor.

Toda to ni bila baš lahka reč!

Mnogi so še okoriščali lepe poslednje oktobrske dni ter so hodili na obisk k znancem na otoku. In mnogo jih je bilo, ki so prišli zgodaj, da bi si dobili dober sedež.

Med dvema oblakoma se je prikazalo solnce in je kakor v juliju velikodušno posijalo na garažo, kjer je stal zaprašeni avtobus.

Teta Cecilija, ki si je izbrala za potovanje lepo obleko, se je za hip prestrašila, da bo morala stati vso pot, tako je bil voz prenapolnjen.

»Jojmene... računala sem, da pridem prva na mesto.«

»Kaj takega! Zakaj pa ste tako dolgo odlašali?«

Noirmoutierske žene, ki so dobro poznale teto Cecilijo ter jo imele rade, so silile debelega prekupčevalca z zelenjavo, ki je sedel na široko, da se naj stisne v svoj kot.

Toda ko se je za spoznanje odmaknil, se je odločno branil vsakemu nadaljnjemu umiku; tiščal je k sebi veliko vrečo krompirja, ki jo je nameraval odnesti na kontinent.

Ker so pa ženske še vedno silile vanj, je sebično zagobezdal:

»Če sam ne skrbim zase... Kdo pa bo skrbel?«

Tisti hip je vstopil sprevodnik, ki je možakarju brez besed vzel vrečo krompirja ter jo spravil na streho voza.

Tako se je bila naredila vrzel, v katero se je na posled mogla za silo stisniti teta Cecilija, ki je postala rdeča kakor kuhan rak.

Vstopilo je še nekaj potnikov, ki so se stoje tiščali drug k drugemu, tako da je bil avtobus kakor škatlja sardin, brez olja. Slika se je pa še v toliko

poslabšala, ker so trije stari mornarji vpili, kadili in pljuvali, pa seveda ne v svoje robce...

»Sijajni ljudje so vam mornarji... toda na kopnem so vam časih naravnost neznosni...« se je pritoževala mala, špičasta gospa.

»Ali bomo še dolgo čakali tu?« se je vznemirjala teta Cecilija, ki ji je malo manjkalo, da je ni pritisk od obeh strani zdrobil in je že čutila, kako ji postaja ena noga mravljinčasta.

Rolanda ni odgovorila. Deklica se drži, kakor da je daleč od življenja tistih ljudi, ki jo obdajajo. Svoje tete ni slišala... V resnici je taka, kakor da je ni tu.

Zopet je padla nova prtljaga na streho s tako silo, da se je bilo bati, da se pred težo ne poruši.

Poslednji zaboj rib je došel iz Herbaudiere in se cedi vode in morske trave; postavijo ga pa povrh vsega na avtobusovi strehi.

Debeli prekupčevalec jezika v strahu za svoj krompir.

»Mi spravimo vse po vrsti, kakor pride,« razloži sprevodnik.

Ozračje postaja čezdalje neznosnejše. Na marsikaterem čelu se pokažejo potne srage. Teti Ceciliji buljijo bele očnice iz rdečega obličja.

Toda treba je pritrčiti na voz, kjer je pač mogoče še dvokolesa, dva motorja in precejšnje število tako zvanih manjših zabojev, ki bodo nameščeni kakor bo pač mogoče.

Pentapon in Filomela opazujeta to trenje ljudi in stvari z neprikritim strahom in vsak pravi pri sebi:

»Hvala Bogu, da nisem zraven!«

Naposled je vse »na svojem mestu«. Težko si predstavljaš, koliko je mogoče natovoriti na noirmoutierski avtobus!

Nekdo je odprl velike dveri garaže, motor pride v tek...

Evo ga na cesti, strahotnega črva »macroba« sedanjih, apokaliptičnim bližnjih časov.

Za trenutek se ustavi, nato se pa na mah spusti po poti v dir...

Teta Cecilija in Rolanda komaj utegneta pomahati skozi kriva stekla oken v poslednji pozdrav, ko je zavila pošast že na pristaniški most... pomikajoč se z gromovskim šundrom v oblakih prahu.

Dobra Filomela gleda za njim, kako se oddaljuje, kako vztrepetava, odskakuje in postaja počasi komaj vidna siva točka na obzorju...

Potihem odmoli tri Češčenamarije za srečno pot.

Nato se začne spet molčanje. Nekaj ljudi, ki so prišli spremit potnike, je odšlo. Mirno gre mimo krava, rep ji binglja ob nogah, sledita ji še dve, ki ju goni kmetica s šibo v roki. Noirmoutier je spet Noirmoutier.

Počasi je obrnila Filomela Pentaponovo glavo proti glavni ulici in korakoma, mirno — čemu bi se neki žurila? se odpravita proti »Zavetju«, ko se pojavi na oglu pri pošti mladenič, skoči s kolesa in zadrži osla za vajeti.

»Je-li res... da sta odpotovali?«

»Da, ubogi moj Filbert, odpotovali sta; komaj dve minuti je tega... Ne boste ju dohiteli...«

»Oh da, dohitel ju bom!«

Takoj skoči mladi mož na kolo ter se zažene proti nadaljnemu oblaku prahu, ki ga tam daleč, v smeri vasi les Eloux razganja morski vetrič...

XXVI. poglavje.

Včasih so dobivali malčki pri izpitih v šoli taka-le vprašanja: Dva voznika zapuščata isto mesto v presledku petnajstih minut ter imata konje različne hitrosti; — kje se bosta srečala?

Klasičen odgovor je bil: v prvi krčmi.

Odkar se je razvil promet z avtomobili, je postala ta šala nerabna.

Filbert je vedel, da se ustavi avtobus nekaj časa v la Guérinière, potem v Barbâtre, kjer izstopijo ljudje in oddajo prtljago, ter dospe — še zmerom dovolj natovorjen — v la Fosse.

S temi tremi postajališči je računal in vedel, da bo še pravočasno prispel tja.

Vozil je tako hitro, da je prehitel avtobus v Barbâtre, pustil na levi za seboj pusto pot, ki pelje v Goâ in dospel na pomol v le Fosse nekaj hipov pred prihodom avtobusa.

Tam je skočil s kolesa in se začel sprehajati po nekdanjem pristanišču ameriških hidroplanov.

Tedaj se je začel obotavljati...

Ali naj počaka potnici pri postajališču avtobusa, sredi banalnosti kovčegov in prtljage in množice potnikov?

Ali naj gre na pomol in se postavi pred parnik, ki čaka na odhod proti kontinentu?

In — kaj bo pa storil potem?

Prvič se je Filbert vprašal, kaj mu je storiti.

Ko je na polju slučajno izvedel, da odhaja Rolanda v Pariz, je imel eno samo misel: da jo vidi! Oblastna, neukrotljiva, skoro divja je bila misel.

Brez obotavljanja je skočil na kolo in dirjal kakor brez uma najprej v Noirmoutier, nato v la Fosse.

Zdaj je tu... Gospodični bosta zdaj zdaj izstopili... Kaj mu je storiti?

Ali ima pravico do kakršnega si bodi očitka?

Napram Rolandi? Napram Rolandi, da mu ničesar ni rekla... ničesar sporočila, o kateri je izvedel le slučajno, da odhaja istega dne?

Pač, toda Rolanda ni bila sama; spremljala jo je teta in Filbert je vedel, da ji njegove namere niso posebno všeč.

Ali naj se jima približa? Ali naj jima želi — o porogljivost! — srečno pot? Ali naj da duška svojemu presenečenju, svoji nemirnosti, svoji bolesi?

Kaj neki bi mu odgovorila teta v tem slučaju? Morda tako-le:

»Kaj pa Vas vse to briga, gospod?«

Resnično, kaj ga ima vse to brigati?

Torej ni bilo prav, da je prihitel? Kdo pa ima svoje srce v oblasti v trenutku, ko je izpostavljeno nevarnosti?!

Tako je Filbert zašel v neodločnost... Sicer pa mu čas ni dopuščal, da bi razmišljal, kako naj se postavi, kajti tam doli pri kameniti ograji, kjer se začinja pomol, sta se že prikazali teta in nečakinja, dva mornarja pa peljeta za njima na vozičku več težkih kovčegov...

Kocka je padla!

Na ozkem hodniku, kjer je ob morju stal, se Filbert ni mogel skriti pred njima, niti se narediti, da ju ne vidi...

Ali bi govoril?

Če bi molčal...?

Zares... čemu govoriti...!

Ubogi Filbert! Še nikdar se nisi čutil tako majhnega kakor v tem odločilnem trenutku. Ti si pač le preprost človek, kakor vsak drugi kmet na otoku; z ničemer se ne moreš pobahati, razen s svojo veliko ljubeznijo.

Ljubezen je lepa reč! Genljiva in bogata v knjigah mestnih ljudi... V praktičnem življenju pa, na trgu ženitev, ima kaj malo cene. Trezni ljudje jo pogostoma sumničijo ter ji očitajo, da potvarja resnico.

O tem se je kmalu Filbert pričal.

Teta Cecilija ga je ugledala v njegovem skromnem koticu, naslonjenega ob leseno ograjo pomola. Bila je že dovolj razdražena in nevoljna zaradi svoje stiske v avtobusu in se ni mogla ubraniti jezi, ki jo je popadla ob pogledu na tega nepridiprava, ki je stal tam, oh, povsem slučajno, kajti kdo neki bi mu bil povedal? Sicer pa ni izključeno, da je vendarle izvedel.

Noirmoutierski fantje so vam strašni, neverjetno predrzni, kadar so zaljubljeni!

Filbert je opazil, kako je teta vsa razburjena nekaj dopovedovala svoji nečakinji, ukazovala nemara, da ne sme pogledati na tisto stran... da ne sme videti njega. Otok je dovolj razsežen, da moreš po njem krožiti, ne da bi ti bilo treba srečati tega zaljubljenca! Zlasti če odhajaš na dolgo potovanje, imaš pravico do miru, imaš pravico, da se izogneš vsemu nevšečnemu.

Filbert je uganil.

Stal je nepremično v kotu nasproti vhodu v ladjo; videl je potnici previdno vstopiti po lesenih stopnicah. Izročili sta mornarjem svojo ročno prtljago, a na enem izmed kovčegov, ki so jima sledili, je utegnil razbrati:

Gospodična Rolanda You
pri gosp. Rogerju Maude,
ulica Charles-Nodier,

Paris-Montmartre.

Njegovo oko je nehote prečitalo, požrlo ta naslov, ki se mu je ponudil v kopici kovčegov... Prečital je, ne da bi se zavedal tehtnega pomena... nenadoma mu je šinila kri v glavo.

Rolanda You? pri g. Rogerju Maude? Montmartre? ... Saj to je vendar kolonija iz »Stare Rakovice«? Roger Maude? Saj to je tisti mladenič, ki ga je srečal v avgustu pred vrati »Zavetja«! Tisti, ki je prihajal ves mesec redno vsak dan po vodo na vrt, kakor da je tam doma... tisti, ki ga je bil zapazil v gozdu la Blanche, ko je pela Rolanda:

Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila...

... Tisti, o katerem je dejala Rolanda, da je zelo prikupljiv?

Torej? Torej?

Omamljen od nenadnega, jasnega odkritja nepričakovane katastrofe, je Filbert zatisnil z rokama oči, kakor da se boji videti razdejanje svojih sanj, svojih prelepih sanj! Kar je bilo nemogoče, je postalo resnično. Prvi gizdalin, ki se je pojavil na otoku, je imel večjo moč nad srcem te ženske nego on, ki mu je z vso vnemo od nekdaj udvarjal.

»O moj Bog, kako to boli!«

Ko se je Filbert spet upal pogledati, je videl mornarje, ki so končavali poslednje priprave za odhod. Rolanda in njena teta sta sedeli na klopi ter mu kazali hrbet. Ladja se je odmaknila, okrenila, in Rolanda je bila obrnjena.

Je-li bil to samo pojav v njegovi razdraženi domišljiji, ali je bila resnica? Filbertu se je zdelo, da je slišal... prav zares slišal dva verza iz znane kitice:

O Magali, ma tant amado,
Mete la testo au fenestroun.

Slišal je, kakor da poje Rolanda po tihem, polglasno... da poje zanj...

Ladja se oddaljuje...

Filbert ji sledi z nepremičnim pogledom.

Ali je to spet privid? Zdi se mu, da vidi ročico v beli rokavici, ki se dviga proti nebu v pozdrav ljubljenu otoku... in kdo ve?... morda tudi ljubljenu fantu.

Ubogi Filbert!

Ali si nor, da se ti zdijo možne tako ljubke in poetične stvari! Poglej dobro njo, ki ti je bila tvoja mala Rolanda... tvoja nevestica v Noirmoutieru, dobro jo poglej, kako ti odhaja izza fromentinskega ovinka. Poglej jo, kako odhaja, ubogljiva, ob strani svoje oblastne tete, ki je sita svoje zmage... Poglej! kako se kruto varaš! toliko si ji v brigo kakor tam-le oblak, ki izginja na obzorju... Poglej, Filbert!

Stisni se vase, premagaj se, da ti ne počí srce.

Ko se je vračal Filbert po peščeni poti proti domu, je srečal svojo mater, ki je nadzirala v mlatilnici dekleta; povedel jo je v veliko izbo, ki je služila za jedilnico, objel jo je okoli vratu kakor dete:

»Mamica,« je vzkliknil, »ko bi ti vedela, kako sem nesrečen!«

»Ubogi moj fant,« je odgovorila mati in stisnila njegovo glavo v svoje razpokane dlani. »O, vedela sem! čitala sem na tvojem obrazu že dolgo, da trpiš. Toda zakaj si se zagledal tako visoko? Zakaj sanjaš o nedosegljivi zvezdi? Koliko je pridnih in preprostih deklet na otoku, ki bi bile ponosne, če bi se mogle omožiti s teboj, in imajo dosti večjo doto nego Rolanda You...«

»Mama, kadar ti solnce blešči v oči, ne vidiš ničesar drugega! Saj je nisem iskal, te male Rolande; ona me je prevzela polagoma, leto za letom. Nikoli

nisva izpregovorila obvezne besede; zdelo se mi je popolnoma odveč.«

»Ne veš, kako se ženska spreminja ... presnetol«

»Kaj bo pa iz mene? Rolanda — za njo sem živel, za njo sem delal, za njo sem urejal domačijo. Zaradi nje sem usadil palmo eukaliptus, oba senčnata bora — ljubila je toliko vieilske bore — in vse lovorove grme. Zaradi nje sem kupil v Lepinu te stare kamenite klopi, kajti nekega dne sem opazil, kako je take klopi občudovala na posestvu kolonela Che-nota ...

... Zaradi nje sem hodil ob nedeljah k peti maši v Noirmoutier. Kako sem jo rad gledal v tisti cerkvi, kamor sem jo upal povesti nekega dne ... In zdaj — konec! konec!«

»Morda pa ni!«

»Če bi to potovanje v Pariz nič ne pomenilo, bi ga gotovo ne skrivala pred menoj. Pomisli, da se glasi njen naslov — o gorostasno! — pri g. Rogerju Maude, ulica Charles-Nodier, Paris-Montmartre.«

»Kdo je Roger Maude?«

»To je tisti Parižan iz »Stare Rakovice«, ki je prihajal v hišo vsak večer pod pretvezo, da hodi po vodo; tisti, s katerim sem jo srečal v gozdu la Blanche ... Torej nobenih iluzij ... to je konec. Morda se bo tam zaročila — kdo ve? — morda celo poročila ... Njena teta se me boji, zato se ji mudi, strašno mudi. Moje srce je vse ena rana, roke so mi zlomljene. Čemu naj delam? Čemu, čemu!«

Filbert hodi nemirno sem ter tja po izbi, od stene do stene.

Žalostna mati ga gleda.

»Nihče drug ti ne ostane, samo ljubi Bog.«

»Ljubi Bog!«

»Saj vendar ne dvomiš?«

»Ne, o Bogu nikoli ne bom dvomil, jaz sem pričan kristjan. Toda kdo mi je priča, da ima kaj opravka z Rolandino poroko?«

»Moj fant, bodi temu kakorkoli, udaj se v Njegovo voljo, kajti On najbolje ve, česa nam treba. Vsak dan molim zate. Tudi tvoj oče moli zate. Vsi trije

pa se bomo zaobljubili svetemu Filbertu... Fant moj, lepo se udajmo vsi v božjo voljo, vsikdar si ponavljajmo: »Bog me vidi in me ljubi.« Tako se vsemu v bran postavimo.«

»Uboga moja mama! Ti mi govoriš kakor pač veš in moreš... hvala ti! A jaz, jaz ne vem, kaj mi je storiti. Oh da! Moli zame... Bog me varuj... Bog me drži za obe roki...! Še nikoli se nisem čutil tako blizu prepada kakor danes...«

Istega večera, ko je solnce zašlo za piliersko skalo v razkošju barv, je neki mladenič hodil gor in dol po peščeni poti, ustavljal se, spet hodil in spet se ustavljal...

Ljubljani otok pa, kakor da iz vseh svojih moči hoče potolažiti svoje ljubljeno dete, kopal ga je v svoji zlati svetlobi, obdajal, božal ga s toplo roko južnega vetra:

»Poglej Filbert... tudi tu na meni je svetla in dišeča lepota! In jaz ti ostanem, ostanem ti za vselej! ...

A kaj je okvir, iz katerega so ukradli sliko?

Kaj je природа, katero je duša zapustila!

Čemu bodi neizmerna lepota večera, če ne kiti več čela ljubljene devojke!

In vsa materina ljubezen ne more napolniti praznote, ki jo je zapustila v mladeničevem srcu ona druga ljubezen, ki jo je imel mislih. Bog, ko je pred Adamom dejal v zemskem raj: »Ni dobro človeku samemu biti! ...«

Res je, ubogi Filbert...

XXVII. poglavje.

V predelku drugega razreda, okoli enajstih ponoči, koncem prvega tedna meseca oktobra.

Vlak je prenapolnjen, kakor je bil prejšnjega dne prenapolnjen avtobus.

Vsi predelki vseh razredov so natrpani s potniki. Koliko jih je, ki so plačali svojo vozovnico, pa morajo prenočiti po hodnikih naslonjeni na svoje kovčege.

Povsodi je videti smeti in odpadke, kajti potniki so jedli in pili in pometali ostanke na tla: zmečkani časopisi, masten papir leži pod klopni, ki nosijo žalostne sledove umazanih čevljev.

Sunkoma sopihajoč, zaprašen od sajastega prahu, se vlak približuje glavnemu mestu ter počasi zavira svojo brzino... ustavlja pri signalih ter s prodirnimi žvižgi zahteva »prosto progo«.

Ob tej uri je prihod na vsak pariški kolodvor podoben vhodu v kak krog Dantejevega pekla. Gore kovčegov, zabojev, pohišta, koles, nahrbtnikov... nepregledne množice potnikov in otrok... do kraja izmučeni nosači, razdraženi železniški uslužbenci, začetek prevelikega napora, ki se začne s pariško sezono.

Ave, Caesar!... Pozdravljen, Car-Napredek, tisti, ki postanejo tvoje žrtve, se klanjajo pred tvojimi cariniki in biriči, se klanjajo pred ličnostjo in tvojimi mikrobi!...

V tem vlaku sta dve ženski, kakor dve poparjeni ptici... dve ženski, ki očitno nista vajeni potovati, ter sta vstopili v vlak, ki vozi po dnevi, da bi — o porogljivost! — ne potovali ponoči.

Starejša sprašuje vsakogar in prosi pojasnila...

V predelku so sopotniki sprva mislili, da je mlajša služkinja, sobarica starejše gospe, to pa zaradi tega, ker je nosila avbico na glavi. Toda zgovorna starejša dama je izjavila, da je mladenka njena nečakinja.

»Pa dobro,« je vzkliknil debel gospod, »pa naj bo nečakinja!...«

Ženski sta bili že popolnoma izčrpani, vozili sta se namreč že drugi dan skoro brez vsakršne hrane, kajti jestvine, ki sta jih vzeli s seboj, so bile v kovčegu, ta pa je sam zase potoval v vozu za prtljago.

V Nantesu, kamor sta dospeli včeraj ponoči ob desetih, sta prenočili v hotelu, ki ga rajši ne bomo natančneje opisovali, nakupili sta nekaj malenkosti po glavnih mestnih ulicah ter zajtrkovali v naglici v prvem lokalu, ki jima je prišel pred oči.

Na poti sta se tako bali, da bi vlak ne odsopihal brez njiju ali da jima kdo ne zasede prostorov, da si nista upali pohiteti v nobeno okrepčevalnico, kadar so se ustavili na kakem večjem kolodvoru za pet minut... Kajti zares so po takih postajah predrznejši potniki kar zasedali vsako prazno mesto.

Gostilnica v vozu je bila pa za nju nekaj novega in se je nista poslužili.

Zdaj, ponoči in v čemernem dežju, ki je otožno potkaval na šipe, sta se potnici pripravljali na prihod v Pariz. Že dobro uro prej sta položili ročno prtljago pred se in poiskali vozovnici. Posebno pa je pazila tetka, da ne izgubi izpred oči svoje ročne torbice preiskušajoč jo, je-li varno zaklenjena...

Kolikokrat sta skočili pokonci misleč, da je vlak že dospel v Pariz!

Pa še ni bilo Pariza...

»Razumeš,« je razkladala teta, »čim stopiva na hodnik, sva rešeni! Saj si se v Noirmoutieru dovoljno prepričala, kako ljubezniv in resen mladenič je Roger Maude. Pokazala sem ti njegovo zadnje pismo... Priporoča nama, naj se ne vznemirjajva, da bo čakal na kolodvoru dolgo pred prihodom vlaka... da se bo pobrigal za prtljago, zlasti pa, da naju bo popeljal v tisti hotel v bližini njegovega stanovanja, kjer bo za naju vse lepo pripravljeno. Ko se bova lepo odpočili in prespali, naju bo predstavil svoji rodbini, ki bo nama vsa na uslugo. Tako bova stopili v bajne, prelepe sanje!... Vem, da zelo ceniš svojo avbico in vesela sem, da se tako držiš običajev domačega kraja; toda če bi ti Rogerjevi sestri za vsako ceno vsilili klobuk, mislim, da bi bilo bolje, da se ne bi preveč obotavljala. Sicer boš prav zala v takem kloбуčku, kakršni so zdaj v modi... Že vidim, kako ti bo lepo pristojal! Nosila ga boš seveda le kolikor časa ostaneva v Parizu. V življenju je treba toliko kompromisov!...

Rolanda je poslušala, ne da bi veliko odgovarjala... Svoje čelo je prislanjala k steklu, ki ga je od zunaj močil dež.

Svetilke so se vrstile ... vrstile so se kretnice in premikalnice ...

»Paris-briquettes!...« je zaklical šaljivec ter si prižgal cigareto.

»Paris? ...« je strahoma vprašala teta.

Vsi so se zasmeli... Potem si ni več upala izpraševati.

Na desni in levi se pošastno pojavljajo mračna zidovja tovaren, ki so bolj črna kot noč. Vlak se pomika mimo neskončnih stavb, na katerih se svetlikajo električne svetlobne reklame.

»Bližamo se cilju...« je dejal debeli potnik.

»To je Pariz?« spet vpraša teta.

»Da, gospa... to je Pariz.«

Rolanda je pogledala na drobno urico na roki, ki jo je kupila v Challansu; ta kaže 10 ur 20 minut... V duhu vidi Filomelo, ki spi že dobri dve uri v svoji sobici, ob kateri se vije zrela vinska trta...

Žeja jo... mrzlica jo trese... S kakšno slastjo bi zobala tisto sveže grozdje!...

Tedaj se začne veliko prerivanje potnikov na hodnikih... neznosen ropot kovčegov, ki jih ljudje vlečejo sem in tja... borba nosačev za boljše tujce... zlasti za Amerikance.

Sunki... protisunki, ki mečejo potnike zdaj v eno, zdaj v drugo smer.

Teta čuje v temoti vpitje vseh klicov zemlje... žvižge lokomotiv... lajajoče zvočnike pod visoko lopo, nekaj orjaškega, česar ne more doumeti... železna kolesa in vozičke za prtljago... ogromne mlečne posode raztovarjajo... Toda povrh vsega tega hrupa vlada in se širi poglavitni klic... edini, ki jo zanima:

»Paris... Paris! Austerlitz!«

Potniki jo suvajo, stiskajo in vlečejo s seboj proti izhodu iz voza.

Mukoma, kajti stopnice so mokre in vsled dežja polzke, prestopi teta na hodnik in malo da ne pade v kup blata, ki stoji tam.

»Je-li tu res Paris?« vpraša zaradi večje gotovosti mladega škricastega potnika, ki hiti mimo.

»Ne... tu ni Pariz... tu je Panama!« ji odgovori smeje nepridiprav.

»Panama?«

V strašni negotovosti ustavi resnobnega železničarja.

»Je-li to res Pariz, gospod?«

»Da, gospa... Ali se ne peljete v Orsay?«

»Ne, gospod... Samo do Pariza.«

Tisti hip ju razloči val potnikov in vrsta vozičkov... Zvočnik začne spet lajati nejasna imena, ki jih vsakdo sliši, a nihče ne posluša.

Teta Cecilija gre naprej po hodniku, ki je poln vsakovrstnih predmetov in ljudi, ter se pozorno ogleduje, odkod se bo neki pojavila elegantna postava Rogerja Maude, ki je moral biti tam v bližini... ki ju je gotovo tudi iskal.

»Ali ga ne vidiš nikjer, Rolanda?«

»Ne, teta, nikogar ne poznam...«

»Vsa si mokra... Odpri dežnik!«

»Saj skoro ni mogoče...«

Množice so se križale in prerivale ter valile obe potnici, kakor vali morje splave, in je bilo res navidez nemogoče uveljaviti svojo voljo.

Ustavita se; ne upata si ne naprej ne nazaj... najbolj pa se bojita, da bi ju ne ločili.

Nihče se ne briga zanju. Sami sta v tej množici, na dežju, v tej črnini...

»Čudno je to,« ponavlja teta, »da Rogerja ne bi bilo tu... Ali ga ne vidiš?«

»Zagotavljam Vas, teta, če bi ga videla...«

Ženski prestopata z ene noge na drugo... iztegujeta vratova... motrita v mrak...

»O, kako je bridko, če zapustiš svoj kraj!« misli Rolanda pri sebi.

Prav zares, tu se nihče ne zmeni za teto Cecilijo, ki jo doma vsi poznajo in ljubijo, in za njeno Rolandico You, ki je tam tako zelo priljubljena.

Ne, tu na pariškem kolodvorskem hodniku sta dve potnici... brez pomena, ki se nihče ne zanima za njiju in bi ju prepeljali naravnost v javno bolniš-

nico, če bi katero doletela nesreča, da bi se onesvestila.

Polagoma se razkropi množica, ki je izstopila. Hodnik se izprazni... oh, le za nekaj hipov; kajti med neštetimi svetilkami, ki razsvetljujejo ta kraj, žarita oba žarometa bližajočega se stroja na drugem tiru. —

»Tu vendar ne moreva ostati vso noč,« zavzdihne teta.

»Kaj pa z našo prtljago?«

»Da, naša prtljaga!«

»Imaš listke?«

»Imam... toda... na koga naj se obrnem?«

Nikjer ni videti nobenega železničarja... Nobenega potnika...

Drugi vlak prihrumi na oddaljen tir in vse kolo-dvorsko življenje se osredotoči na tistem mestu...

»Pojdiva!« reče teta.

»Pojdiva... kam?«

»Ne vem!...«

»Tudi jaz ne vem!«

Tedaj se napotita teta in nečakinja, mokri ko miški, natovorjeni čez in čez s prtljago, v neznan svet, ki se odpira pred njima...

XXVIII. poglavje.

Medtem se je sprehajal Roger Maude, zal kakor zvezda, sveže obrit, dišeč, lepo napravljen in zlikan od nog do glave, po hodniku kolodvora Paris-Orsay, čakajoč svojo mlado zaročenko.

Njegovo srce je tiho bilo svojo pritajeno pesmico pod bledomodro, napol trdo srajco.

On, ki je bil pač izkušen Parižan, ni pomislil niti za trenutek — in to je bilo zelo napak — da bi si dragi potnici izmislili kaj takega, da bi izstopili na kolodvoru Paris-Austerlitz.

Za Parižana kolodvor Paris-Austerlitz sploh ne obstoji več.

Teta Cecilija pa, ki je od nekdanj delala vselej po svojem prvem nagibu in živila že nekaj tednov vsa obsedena od Pariza, je komaj dobro slišala ‚Paris, Paris‘!, ko se je požurila, kakor smo že izvedeli ter skočila iz vlaka, kakor skoči duša v vicah, ko se konča njena muka, naravnost v paradiž.

Še slišala ni pridevka Austerlitz, in se ni zmenila zanj.

Kajpada, to bi si bil moral Roger Maude že kar misliti!

Ogledoval je potnike, ki so izstopili iz vlaka iz Nantesa, in se trudil, da bi odkril v množici bele avbice, ki so vidne že od daleč.

Vsega so bile tri, nič več; a pod njimi ni bilo znanega obraza.

Roger je vprašal, ali ne pride morda kak pomožen vlak.

Odgovor se je glasil, da dospé zares čez kako uro drug vlak iz Nantesa.

Čakal je torej drugega vlaka; opravil pa ni seveda nič boljše.

Za vsak slučaj je vzel voz in pohitel na kolodvor Montparnasse.

Tudi tam — nič!

Odšel je v velikih skrbah.

V nič manjših pa nista bili obe potnici na kolodvoru Pariz-Austerlitz!

Parižan, ki pozna Pariz ter nešteta njegova prometna sredstva, je tam doma in je vaje prihajati pozno zvečer domov, si ne more niti od daleč predstavljati, kakšno malodušje se poloti preprostega in nevesčega ter občutljivega človeka z dežele, če ostane nenadoma sam ponoči na hodniku pred velikim pariškim predmestnim kolodvorom.

Neskončne ulice, razsvetljene od ravnih vrst plinovitih svetiljk, ki se v neskončnosti nekje izgubljajo v mraku... kaleidoskop vozov... brezbriznost množice... občutek neizmerne zapuščenosti in samote... vsiljujoče se prepričanje o lastni ničevosti... vprašanje, kam položiti med temi neštetimi tujimi

domovi svoje utrujeno telo k počitku, kjer nihče nikogar ne sprejme pod streho... vse to je strašno, gorostasno...

Izgnanec je povsodi zapuščen.

Takisto je zapuščen človek z dežele v Parizu. Uboga revna stvarica je, ki nasede podlim koristolovcem, katerim zaupa.

Ko sta se teta Cecilija in Rolanda prepričali, da je njuna prtljaga varno spravljena v shrambi, sta odšli proti austerliškememu mostu.

Vsak hip bo polnoč.

Čemerni dež neprestano lije; svetiljke, ki so redkejšje, komaj prodirajo s svetlobo gosto dežno mrežo.

Nikjer nobene kočije... V daljavi se pojavi zdaj pa zdaj tramvajski voz, ki se pomika s polno brzino.

Naposled se pojavi stražnik... debel stražnik, ki izgleda kakor moker pes.

Teta Cecilija, ki je podobna namočenemu kruhu, pošlje Rolando, naj vpraša stražnika:

»Oprostite, gospod, ali mi morete povedati, kje je ulica Charles-Nodier?«

»Moja mala, ulica Charles-Nodier gotovo ni tu...«

»Ali je daleč odtod?«

»Čeprav sem stražnik, še nisem imel časti spoznati se s to ulico. Velika, slavna gotovo ni ta-le ulica... Kako ji že pravite?«

»Ulica Charles-Nodier.«

»Smešno imel«

Voda teče z njega kar v potokih; stražnik privzdigne svojo kavčukasto pelerino, poišče zvezek ter lista v njem s svojimi grobimi rokami, toda svetloba je preslaba, da bi kaj videl. Zato se približa plinovi svetiljki.

Dež se vlije z največjo silo... Voda teče v curkih od povsod. Strani beležnice se lepijo druga na drugo...

Tedaj pride mimo drug stražnik, suhe, dolge postave.

Prvi ga vpraša:

»He, slišiš, ali poznaš ti neko ulico Charles-Nodier?«

»Ulica Charles-Nodier?«

»Da...«

»Ta mora biti nekje na Montmartru...«

»Točno, vzklikne Rolanda... na Montmartru...«

Tedaj jo pogleda drugi stražnik brezobzirno... zapazi njeno tuje lice, njeno nenavadno avbico...«

Toda še ostreje pogleda ono drugo žensko, ki se tamle v strani moči in molči sama vase.

»Slišite vi gospodična, Montmartre se mi ne zdi primeren kraj za vas. Zlasti ne ob tej uri! Kdo vas sili tja? Zdi se mi, da ste v spremstvu.«

»Da, moja teta me spremlja.«

»To naj bi bila tistale ženska tam?«

»Da.«

»To je... vaša teta?«

»Da, seveda je.«

Stražnik pomežikne z očesom svojemu tovarišu, toda na kakšen način!

»Poznamo take ptičke, zmerom jih spremlja teta! Pokliči jo! Zdi se mi, da se tej dami prav nič ne mudi priti v stik z nami!«

Nenadoma se vrne stražnik k Rolandi:

»Najprej povejte, odkod prihajate?«

»Od Noirmoutiera...«

»Od...?«

»Noirmoutiera.«

»Kje pa je ta petelinček?«

»To je vendar otok...«

»Sredi morja?«

»Da, gospod.«

»To je malo čudno! Zdi se mi, da me hočete malo povleči. Ampak veste kaj — iz te moke ne bo kruha! Pokažite mi svoje listine.«

»Nimam listin — kakšne listine?«

»Ta je pa lepa! Prihajate bog si ga vedi odkod, pa nimate listin pri sebi? Vi enostavno potujete

z rokami v žepih, brez vsake listine! Naposled, ste vendar nekdo! Kakšen je vaš položaj? Vaše ime?«

»Rolanda You...«

»You? To naj bi bilo ime... Kje pa imate dokaz, da je to vaše pravo ime? Da niste morda kaka potepenka?«

»Oh, gospod!...«

»... Kaka lajdra? To ni v redu, da se potepa deklé vaših let po austerliškem mostu opolnoči; tako napravljena! in namenjena na Montmartre!«

Stražnik viha svoje brke in postaja čezdalje strožji:

»Tale zadevica se mi ne zdi popolnoma jasna.«

Tedaj se je naposled približala teta, ki jo je prizval debeli stražnik.

Suhec zapové Rolandi z ostrim in pretečim žandarskim glasom:

»Zdaj boste tiho in gorjé Vam, če katero zinete! Vprašal bom Vašo tako zvano tetko in edino ona naj mi odgovarja!«

Sredi noči na austerliškem mostu je izpraševal stražnik teta, ki je bila napol mrtva od strahu, iste stvari, ki jih je bil že izvedel od Rolande in še marsikaj drugega, v podrobnosti segajočega, o čemer pa teta ni razumela ničesar.

Stražnik je postal nestrpen in je zavpil pred nekaterimi mimo idočimi, ki so se ustavljali:

»Nikar mi ne delajte neumnosti! Ali imate kako listino, da ali ne?«

»Listino? Gospod stražnik seveda imam polno listino!«

»Vašo izkaznico?«

S trepetajočo roko je jemala teta Cecilija iz svoje torbice: posetnice, člansko izkaznico »Primorske zveze«, izkaznico »Marijine družbe«, člansko izkaznico »Pogrebnege društva«, izkaznico »Patriotične zveze«, družbeno izkaznico »Vincencijeve družbe«, ter izkaznico častnega članstva »Gimnastičnega in sportnega društva za vojaško pripravo, sv. Filbert v Noirmoutieru«.

In še, in še...

Toda stražnik, ki je pregledoval vse te listine ter jih oddajal svojemu tovarišu, se je začel smejati. Mahoma je postal dobrodušen, prijazen in je izjavil, da je povsem zadovoljen.

»H komu pa greste v ulico Charles-Nodier?«

»K prijateljem...«

»Veste kaj, vaši prijatelji bi bili prav storili, če bi vas prišli čakati na kolodvor... Zdi se mi, da niste preveč zgodni; zadnji čas je, če hočete še nocoj tja.«

Stražnik je pogledal na uro:

»Imate samo še dva vlaka podzemske železnice na razpolago... Glejte, da jih ne zamudite! Ali naj vam poiščem izvoščka?«

Prijazno in dobrohotno je ženskama razložil vse potankosti; lahko vzameta vlak, iz katerega se je treba dvakrat presesti, ali pa severno-južni vlak...

»V tem slučaju se morata poslužiti na postaji les abbesses dvigala, sicer boste morali napraviti dve sto stopnic... oziroma prav za prav sto devet in devetdeset... Poznam tiste stopnice... med vojno sem imel tam šest mesecev službo.«

Teta Cecilija je pokorno poslušala ves čas ter je rekla za vsako stvar: oh, presneto da!

Toda razumela ni ničesar. Podzemska železnica... severno-južna... les abbesses, vse to je plesalo v groznem krogu po njeni glavi. Vsa je omamljena po dveh dneh in poldrugo nočjo potovanja, po razočaranju na kolodvoru, po grozi, da se nahaja sama o polnoči med dvema stražnikoma, v dežju na neznanem mostu, na pragu neizmernega, še manj znanega mesta!

Ko se je vračala zahvalivši se stražniku, v smeri kolodvora, odkoder je prišla, ji ni ostala v spominu nobena beseda več...

Ničesar ne ve...

Ni prišla dalje nego je bila pravkar na kolodvoru Pariz-Austerlitz.

Pač pa je bila Rolanda ohranila hladno kri. Ona vodi svojo teto proti postaji podzemske železnice, prav do kolodvora.

Mladenka se je pred vhodom ozirala naokoli, ali bi ne bilo morda videti kje kakega izvoščka, o katerem je govoril stražnik

A čas pritiska . . . pritiska.

Tedaj sta teta in Rolanda zaprli dežnik, stresli nekoliko svoja mokra oblačila in vstopili prvič v življenju po stopnicah doli v pekel podzemske železnice.

Tako sta potrti, da jima je nepopisna olajšava biti naposled na suhem, toplem, v svetlobi električnih žarnic.

Postaja je prazna.

Pri vhodu sedi ženska in čita pozorno opolzko ilustriran list.

»Ali moramo kupiti vozovnice?« vpraša teta Cecilija.

»Seveda!« odgovori nečakinja.

Teta se približa okencu in vljudno vpraša:

»Oprostite, gospa, da vas motim; ali bi bili tako prijazni, da bi mi dali dve vozovnici do ulice Charles-Nodier?«

Blagajničarka je pogledala in bruhnila v smeh:

»Na, vi ste pa še zmerom v svoji vasi doma!«

Nemarno je vrgla dve vozovnici drugega razreda.

»Torej gotovo velja do ulice Charles-Nodier?«

»Da, pa za Moulin Rouge tudi in za la Galette!«

Teta Cecilija je pomolila bankovec za pet frankov, ker si ni upala vprašati koliko stane . . .

Čitali sta napise za razne smeri, da bi se ne zmotili . . . Toda koliko jih je! In kričeča naznanila magazinov ter vsa ostala reklama !

Kod pa vodi njih pot v tem nedopovedljivem neredu?

Vedno bolj sta se bali vpraševati, kajti pravkar sta pri stražniku doživeli, da so bila najbolj nedolžna naravna vprašanja zlobno in napak tolmачena! Kako prideš v Parizu povsem nehote, kar na mah v najneprijetnejši položaj.

Naposled se je prikazal vlak na koncu črnega predora in je pridrvel z velikim hrupom na postajo. Oglasili so se klici...

»Pojdimo! Hitro!...« vpije sprevodnik ter se sklanja skozi vrata.

Ženski pohitita ter skočita v voz, ki se je ustavil baš pred njima — bil je prvega razreda — ter sta morali takoj plačati razliko.

Vlak se začne pomikati... dreveti... spet v neznan svet.

Njima nasproti sedi zelo odličen par. Soprog v črni obleki, z belo ovratnico, v bogatem površniku... Gospa je zavita v kožuh, izpod katerega se kaže večerna toaleta, dragocena in razkošna.

Tiho opazujeta teto Cecilijo in Rolando.

Gospa se skloni k svojemu soprogu in mu reče na glas v angleščini:

»Zelo mi ugaja ta mala. Če bi vedela za njen naslov, bi bilo vredno potruditi se zanjo. Ali ne mislite?«

Njen mož si je popravil monokel in premotril Rolando.

»Da prekrasno postavo ima... Izredno bi se podala za službo pri čaju v vašem bretonskem salonu. Pri moji veri, človek bi rekel, da si že šminka oči...«

»Tudi jaz sem mislila, toda bodite prepričani, da so naravne...«

Rolanda se je učila svojčas nekoliko angleški; razume ta jezik kakor ga razumejo mornariške družine, ki so na ladji in v pristaniščih v stalnem stiku z angleškimi pomorščaki. Zardela je in ostro pogledala dvojico.

Toda to je trajalo le kratek hip. Nobena stvar ni več presenečala teh potnic, ki sta se že na slepo srečo vdali in sta komaj še gledali imena postaj, ki so si sledile, kajti ni ga bilo razloga, da bi rajši izstopile na tej ali na oni.

Voz se je napolnil z ljudmi. Izgleda, da hiti vlak skozi postaje, ki so v bližini velikih gledališč, kajti

večinoma so ljudje v svečanih večernih oblekah. Ženski občutita to nasprotje vešče elegance le kot bolest. Vsi ti ljudje vedo vsaj, kam pojdejo nocoj spat!

A glej, kaj se godi!

»Rolanda!« zavpije nenadoma teta, »omotica se mi dela ... vse vidim dvojno!«

»Teta za božjo voljo ...«

»Bolna sem ... oh, kako sem bolna ... Bojim se, da se mi bo obrnilo ...«

»Obrnilo?« vzklikne v grozi nekdo ... »Tale gospa bo začela tu kar na lepem bljuvati!«

Na to besedo je mahoma nastal okoli obeh žensk prazen krog. Teta, ki je bila navadno rdečega lica, je prebledela in zlezla vase ... Debele potne srage so se zablestele na njenih sencih. Sprevodnik je prihitel ves zlovoljen:

»Nikar mi ne delajte budalosti, kaj! Če ne prenesete podzemske železnice, si najmite voz ... Nisem radoveden, kaj ste jedli nocoj. Še tega namečka bi mi manjkalo pred koncem službe!«

»O, kako mi je slabo ... kako mi je slabo!«

Neki gospod v svečani obleki z odlikovanjem, ki je izgledal kakor zdravnik, je rekel z gromovniškim glasom:

»Najboljše bi bilo, položiti jo na tla, glavo nižje nego noge ...«

»Oh Rolanda, ščiti me. Nikar ne dopusti tega.«

Uboga Rolanda je našla v svoji torbici stekleničico metine tekočine; napojila je ž njo dva koščka sladkorja ter jih ponudila svoji teti.

»Ali še vedno vidite dvojno?«

»Nekoliko mi je odleglo ... Ne govori mi ... Pusti me ... Zaprla bom oči ...«

Postaje so sledile druga drugi, vlak je brzel ...

Teta Cecilija se je zavedla; njena nečakinja se je spet začela vznemirjati radi poti.

Fantastičnost menjajoče se slike podzemske železnice je postajala vedno večja.

Val elegantnih Parižank je preplaval voz. Bile so razoglave, malo oblečene, na nogah so nosile dragocene šolenčke z zlatimi robovi. Kakor iz eksotičnega cvetja je zadišalo iz njih, Rolanda še nikoli ni duhala takega vonja.

Površnike so imele odpete, spodaj so se kazale njih svetlobarvne obleke. Nekatere so vzele iz svojih torbic ogledalca in brez vsake zadrege so si barvale ustne, si lepoticile lica in popravljale umetne kodre svojih pristriženih las.

Ko so končale svojo toaleta, so se začele ozirati po Rolandi, ki je vzbujala pozornost s svojo avbico in s svojim skromnim vedenjem.

Kako je vsa drugačna!

Brez dvoma so njene modre oči obrobljene s črnimi trepalnicami, toda črna barva ni iz lepčila.

Njena lica žarijo; toda mojstra te umetnine sta solnce in morje. Njene ustnice so rdeče, toda pobarval jih je s to temno barvo sam ljubi Bog.

Čeprav nima elegantnega površnika, niti dragocene toalete, koliko je ona bolj sveža, vkljub dvem nočem potovanja in neštetim malim nezgodam!

Resnično, v banalnem vozu, med blestečimi lutkami je Rolanda, kar je rožni popek med cvetjem iz barvanega papirja.

Medtem se je vsedla nasproti Rolande mladenka v preprosti črni obleki; na prsih se ji je lesketal droben, zlat križec. Ta križec pa je bil kakor tiho vabilo. Njuna pogleda sta se srečala in Rolanda je tvegala vprašanje:

»Oprostite gospodična, kje je treba izstopiti za ulico Charles-Nodier?«

»Ulica Charles-Nodier? Ne vem natančno... ampak bom vprašala...«

Vstala je in stopila k sprevodniku, razgovarjala sta se nekaj trenutkov.

Vrnila se je z vidnim veseljem, da ji bo mogoče pomagati.

»Če prestopite na prihodnji postaji, boste ujeli še poslednji vlak in pa poslednjega severnojužnega. Samo nikarte pozabiti izstopiti na postaji Pigalle...«

Tam dobite zvezo s severno-južnim. Če bi slučajno dvigalo na postaji les abbesses ne bilo v obratu, je boljše, da greste peš. Od trga Pigalle vam je komaj deset minut hoda do ulice Charles-Nodier... Sicer je pa na Montmartru ponoči taka razsvetljava kakor sredi poldneva.«

Gospodični se dozdeva, da je Rolanda ni docela razumela. Zatorej je začela svojo razlago znova, podrobnejše:

»Takole vam svetujem, sploh vam ni treba prestopati v severno-južnega. Izstopite kar na postaji Pigalle. Tam se usmerite v strmo ulico, ki je baš nasproti postaje in se kliče ulica Hondon. Od tam zavijete na desno v ulico Antoinette, od koder pridete na trg Saint-Pierre... Ulica Charles-Nodier se nahaja na levi tik Sacré-Coeur.«

»Tako je,« vzklikne teta Cecilija. »Roger Maude mi je pravil, da je cerkev Sacré-Coeur baš nasproti njegovega okna...«

»Tukaj pa morate prestopiti. Vprašajte za vlak, ki pelje na trg Pigalle... Hitro! Pripravite se! Kje imate torbico? Vaša prtljaga? Tukaj izstopite...«

Vlak je pridrvel na postajo. Množica se usuje na peron. To so obiskovalci nočnih zabavišč.

Druga množica napolni prazne vozove.

Povsodi vrvijo klici:

»Hitro! Tecimo...«

Nato žvižgi, ki jim odgovarja škripajoče zavijanje. Vlak odhaja dalje.

Evo obe ženski spet na postaji... Postaja je taka kakor vsaka druga. Povsod stopnice gor... stopnice dol... hodniki...

Množica, ki ji je vse to vrvenje domače, prihaja in odhaja avtomatično.

Napisi različnih smeri imajo za to množico ponočnjakov povsem jasen pomen... A kaj bi z njimi teta Cecilija! Kaj Rolanda, ki vse dotlej še ni videla lokomotive ali pa celo podzemске železnice.

Ubogí reví hodita po stopnicah gor... po stopnicah dol.

In spet gor ... in spet dol. V svoji nevednosti sta šli skozi prepovedane prehode ter dospeli na povsem napačni tir.

Koliko hodnikov! Koliko stopnic!

»Kaj če bi se tu ustavili?« je zavzdihnila teta pred udobno, dolgo klopjo ... »Tu se vsaj tla ne premikajo! Še nikoli nisem trpela na morski bolezn, zdaj se mi zdi, da me je popadla.«

»Pa se ustaviva, za hip ...«

»Tako je! Da se oddahnem ... Da se nekoliko okrepčam; daj mi še malo mete.«

»Ali vam je spet slabo?«

»Ne, mi je že boljše.«

Tisti hip je pridrvel na postajo nov vlak ... Zdelo se je, da je poslednji.

»Vstopite vsi!« je klical na vse grlo sprevodnik.

»Vsi?« je ponovila teta.

»Hitro! Tecimo! ...«

In obe ženski sta pohiteli na peklenški voz, ki je takoj odšel ... hitreje nego kdaj prej, se jima je zdelo.

»Upajva, da se peljeva topot v pravi smeri! ...« je šepetala teta.

»Da, upajva ...«

»Dobro pazi ... da ne prezreš postaje Sacré-Coeur.«

»Ne ... Pigalle!«

»Misliš?«

»Prav gotovo vem ...«

Tako sta se peljali dolgih dvajset minut v skoro praznem vozu.

Pri izhodu je dremal sprevodnik na svojem stolu. Postaje drevijo mimo ...

Imena se pojavljajo iz mraku in izginjajo ...

Rolandi se dozdeva, da nekatera že pozna ... Toda ona sama ne vé več, pri čem je. —

Nenadoma se vlak ustavi, tisti hip ugasnejo vse luči.

»Napaka v toku!« zavpije sprevodnik, ki se je mahoma prebudil.

K sreči se je vlak vstavil baš v postaji. Telefoni so zvonili. Sprevodnik, ki je šel vprašat, se je vrnil čez čas in zaklical:

»Vsi izstopiti!«

Nato se je obrnil k tovarišu, ki je plesal pred njim:

»Ena ura! Spat grem.«

»Jaz tudi.«

»Hitro! Tecimo!«

Teta Cecilija in Rolanda, ki so jima ščemele oči od teme, v katero se je bil voz pogreznil, sta se pri-
tipali na prosto.

»Hitro! Tecimo! Tu je izhod! Hitro! Tecimo!«

»Kje smo?« vpraša ena.

»Nimam pojma!« odgovori druga.

Izenada vzklikne Rolanda:

»Oh, uboga moja tetka... Ne! To vendar ni mo-
goče! Ta bi bila zares prehuda!«

Rolanda je kazala s prstom na napis, ki se je blestel v rdečkastih črkah in pred katerim sta obstali pred eno uro, ko sta šli proti postaji: **A u s t e r l i t z !**

»Evo, prišli sva spet tja, odkoder sva odšli!«

»Odkoder sva odšli?«

»Tako je.«

»To je blazno! Blazno!«

Ko sta dospeli na vrh stopnic, sta ugledali most, reko, kolodvor in stražnike, morda prav iste od prej!

In dež je še vedno lil... In torbice, zavoji so jima viseli na rokah, vse teži in teži...

Teta Cecilija je začela ihteti. To je konec. Nobe-
nega koraka ne morem več narediti.

Tedaj se pa pokaže druga Rolanda:

»Teta tu ni druge rešitve. Vidim, kolodvor, ka-
mor sva dospeli, tja se bova vrnili.«

»Vrnili!«

»Kaj hočete! Prebili bova noč na klopeh v ča-
kalnici... Za enkrat naju ne bo konec! Čez štiri ure
bo dan... Pojavile se bodo kočije, laže si bova po-
magali dalje. Zdaj sva v Parizu. Ne kaže nama dru-
gega, nego da si pomagava kakor moreva in znava.«

»Toda razloži mi, za božjo voljo, kako je to mogoče, da sva odšli pred dvema urama s postaje Austerlitz in sva zdaj zopet tu?? In kako je to mogoče, da je Roger Maude trdno obljubil, da naju pride počakat na kolodvor, pa ga ni bilo?«

»... !«

»Zakaj ne odgovoriš?«

»Kaj hočete tetka, to sta dve skrivnosti poleg milijona drugih...«

Tedaj se izlije iz tete širok val nežnosti; objema, poljublja vsa iz sebe svojo nečakinjo in dviga roke proti nebu:

»Uboga moja Rolanda, joj kam sem te peljala! Kaj bo z nama?«

»Zdaj se bova vlegli na klop, druga zraven druge. Boste videli tetka, da se bo vse dobro končalo.«

XXIX. poglavje.

Naslednjega jutra ob pol desetih v tesnem stanovanju Rogerjevem v ulici Charles- Nodier.

On sam je že odšel v pisarno.

Njegova mlajša sestra Valentina takisto.

Starejša, Adela, in njegova mati se pomenkujeta brezskrbno v kuhinji pri beli kavi.

Stanovanje je še v neredu. V treh sobah zevajo nepospravljene postelje, razmetana oblačila... Težak vzduh leži v neprezračenih prostorih.

To stanovanje je povprečno stanovanje malomeščanstva, ki prehaja že v udobnejše razmere; velja letno 2500 frankov in je podobno zeleni pločevinasti torbi prirodoslovcev, v kateri je na videz vse, v resnici pa nič in stoji vedno pod Damoklejevim mečem šestmesečne odpovedi.

Tanke stene, prelepljene z modernimi tapetami, so »izdajalske«. Zgoraj stanuje družina z enim otrokom, ki ga pa slišiš ves dan vekati... noben prepir v spodnji stranki ti ne uide... če te je volja, smeš poslušati prijetni glas sosede na desni, ki poje »sopran«

v baru Trianon, ali pa kašljanje ubogega jetičnika na levi, ki si pri vsakem prepihu na ulici izbljuje pljuča.

Tu pa tam stoji kak droben komad pohištva, čedne oblike, toda serijsko tovarniško delo iz mehkega lesa; s starodavnim resnim pohištvom nima nobene podobnosti, kajti težek les se je svetil vsled božanja očetov, dedov in pradedov.

»Zdaj pa je dosti potuhe. Jaz se polotim umivajna posode...«

»Jaz pa pospravim postelje,« je odgovorila Adela Maude, ki je bila bleda, pristriženih kostanjevih las in je imela nad gornjo ustnico senco brkov... »Toda prej bom še dala Kikiju košček sladkorja.«

Kiki je bil zelo žolt kanarček in brez dvoma razvajena, od sile negovana in ljubljena živalica. Kakor njegovi gospodarici je prebival v pretesni, s pozlačeni palčicami okrašeni kletki. Čutil se je notri ves v svojem elementu in je začel kričati, da je šlo skozi ušesa, kakor hitro je začel kdo govoriti.

»Da ne bi Valentina le pozabila vzeti s seboj kosila, ko se vrne domov, kakor sem ji naročila.«

»In kaj si ji naročila, kaj naj vzame?«

»Tri svinjske parklje, za dva groša gorčice in »maccaroni« v italijanski trgovini na trgu des Abbesses... tam imajo izvrstne.«

»Saj bi bila šla jaz iskat.«

»Čemu? Valentina gre ob enajstih iz urada; če hoče priti domov, mora mimo mesnice des Abbesses in mimo italijanske trgovine.«

»Ali bo večerjal Roger nocoj doma?«

»Zdi se mi, da bo; toda gotovo ne vem. Nisem ga videla ne snoči ne davi. Njegovi dobri ženici bi bili morali privandratiti menda snoči...«

»Kaj bo pa imel za večerjo?«

»Rekla sem Valentini, naj vzame v italijanski trgovini tudi prekajeno klobaso in kislega zelja.«

»Ali se ti ne zdi, da bo malce preveč svinjine...?«

»Kaj zato! A pomisli, da ne bo nobenih sitnosti s kuho. Sicer pa to-le reč Roger rad je s krompirjem. Saj ga je prinesel petdeset kil iz Noirmoutierja... Pomisli! Seveda dobimo v Parizu boljšega, zlasti ho-

landskega; toda tvoj bratec je zdaj zaljubljen v to posebnost. Če mu napraviš burgundske polže s česnom in gumijem njegovega kolesa... in mu rečeš, da je to noirmoutierska posebnost, jedi ne bo mogoč prehvaliti...«

»Kaj mu hočeš! Mlad je, pa ni čuda, če je zaljubljen...«

»Oh, to ga bo še minilo... torej klobasa s kislim zeljem — to bo na mah pogreto.«

»Pogreto je še boljše.«

Adela je ostala in se pretegnila.

»Zdaj pa zares... na delo! Moje postelje še čakajo in je že deset! Danes sva se pa res zamudili.. Uboge postelje... Že šesti dan jih samo iztegujem..

»Ti grdobica, se mi je že dozdevalo, da nič ne rahljaš... vse kosti me bolé od ležanja na trdem!«

Tisti hip je nekdo močno potrkal.

»Gospa Maude! Gospa Maude! Hitro!«

»Odprite!« »Ah, Vi ste, gospa Schorne... Kaj pa se je zgodilo?«

Gospa Schorne je bila ogromne postave, imela je debele okrogle oči sredi svojega okroglega obraza, kakor polna luna; izredno je bila razburjena.

»Obisk imate... dve gospe!...«

»Zame obisk?«

»Da... za Vas!«

»Saj je komaj deset zjutraj!«

»Kaj bi Vam pripovedovala. Tu sta... in še kako!«

»No, tega mi je bilo treba! Še posode nisem pomila...«

»Torej je prav, da se je zgodila nesreča.«

»Kaj? — Kaj se je zgodilo?«

»Vaš obisk... Gospe sta obtičali v dvigalu. Časih je naše dvigalo zares prijazno!«

»Kaj pa mi pripovedujete!«

»Pridite pogledat!«

Med tem pogovorom so prišli gospe Maude in njena hči ter gospa Schorne na stopnišče, kjer je bilo videti zares kolibico dvigala, ki je obtičala med dveh nadstropjema...

Na stopnicah je vpila razjarjena hišnica:

»Kdor ne zna postopati z napravo, naj pusti stvar pri miru! Zdaj naj človek kliče delavce... Hišni gospodar bo tulil od besnosti in kakor zmerom, bo nosila seveda hišnica vso krivdo!«

V dvigalu se je prestrašena teta Cecilija obračala na vse strani; tiščala je z vso silo za mrežo.

»Joj, Rolanda, kaj bo, če pademo nazaj. Smo že skoro v šestem nadstropju!«

»Teta, saj vendar ne bi smelo pasti nazaj.«

»Ne bi smelo pasti! Kakšno govorjenje!«

»Naposled — dospeli sva!«

»Nikdar več me ne bodo spravili v tak mehanizem... Hišnica vpije spodaj, pa je bila baš ona tista, ki naju je spravila notri.«

Prav zares, ubogi ženici nista bili prav nič krivi svoje nesreče. Dvigalo je bilo stare in slabe konstrukcije ter je imelo svoje muhe.

Tete Cecilije in Rolande se drži zares smola, odkar sta prišli v Pariz.

V čakalnici sta napol mrtvi od napora in razburjenosti nekoliko zadremali. Zjutraj sta počakali izvoščka, kajti za nobeno ceno se ne bi bili več podali v labirint podzemske železnice. Voznik se je najprej z vsemi štirimi branil vožnje gori na Montparnasse, in le obljuba pretirane napitnine ga je nekoliko omehčala.

Čemu pa naj bi si poiskali nov hotel, ko je vendar bil zanju hotel že rezerviran?

Kam naj se pa obrneta v tem ogromnem mestu, če ne na tisti naslov, od koder jima je prišlo toplo povabilo?

In komaj sta dospeli na cilj, evo, ju drži bedasto dvigalo v svojih krempljih in pomisliti je treba, da sta se revici branili vstopiti, a ju je hišnica takorekoč prisilila, da sta se ga poslužili.

Dogodek je zbudil v celi hiši veliko pozornost. Število stanovalcev je bilo prilično in zastoj dvigala je nekatere jezil, druge zabaval... Pritiskali so na gumbe... klicali popotnicama:

»Nikar ne poskušajte izstopiti, da ne treščite v globino... Oni dan se je zgodilo staremu gospodu v sosedni hiši...«

»Jojmene, pa povejte mi vsaj, ali ne bo dvigalo samo padlo nazaj?« je vpraševala teta vsa prestrašena ljudi, ki so se tiščali na stopnjišču.

Razgovor preko zamrežene ograje se je nadaljeval.

»Ne... Doslej še nikoli ni padlo... Toda pred nekaj dnevi je malo manjkalo, da ni prebilo stropa v sedmem nadstropju. To ni dvigalo, ampak granata. H kateri stranki pa ste namenjeni?«

»H gospe Maude?...«

»Halo, gospa Maude... K vam sta namenjeni...«

Nekdo je javil, da so telefonirali mehaniku in da bo vsak trenotek prišel. Prav tisti hip pa se je dvigalo brez vsakega povoda zagnalo z vso silo kvišku ter se nenadoma ustavilo na hodniku v šestem nadstropju.

Toda tudi tam še ni hotelo izpustiti svojih žrtev. Prikazala se je hišnica z zlovoljnim obrazom. Z nožem ji je uspelo spraviti mehanizem ključavnice v red.

»Ljudje z dežele ste,« je nahrulila ženski; to se vidi. Da se mi ne drzneta več stopiti v dvigalo, razen če vaju jaz peljem...«

»Oprostite, gospa, saj ste naju vi sami...«

»Ni res! To je laž!...«

Hišnica je vstopila v dvigalo ter ga je spravila v pravo nadstropje.

Vsa pobita in zardela je obstala teta Cecilija na hodniku sredi radovednih ljudi. Gledala je na desno... na levo... nobena roka se ji ni iztegnila nasproti. Na slepo srečo je poskušala teta Cecilija:

»Gospo Maude iščem...«

Nekaj hipov je bilo vse tiho... naposled se je gospa Maude odločila:

»To sem jaz, gospa.«

Teta Cecilija je vsa radostna razširila roke:

»Ah, klanjam se, draga gospa! Naposled — evo, sva dospeli na cilj po tolikih križih in težavah! Naposled sva pri dobrih znancih.«

Gospa Maude, ki je bila še vedno v spalni obleki, je odgovorila v zadregi in kakor z viška:

»Oprostite, s kom imam čast govoriti?«

»Z Rolandino teto...«

»Z Rolandino teto? Ne poznam...«

Mati se je okrenila proti svoji hčeri Adeli, nato proti Valentini, ki je pravkar prisopihala s svinjskimi parklji, zeljem in prekajeno klobaso in zmerjala:

»Kdo pa je bil tisti nebodigatreba, ki je pokvaril dvigalo? Oh, to šesto nadstropje! Človek si kar na lepem nakoplje srčno napako!...«

»Tiho bodi,« je zagodrnjala mati... »Oprostite, gospa, čigava teta ste?«

»Rolandina; evo tu je moja nečakinja... Ali vam ni znano? Vaš sin vam ni povedal? Prihajal je vsak večer k nam po vodo... v Noirmoutieru...«

»Ah! Noirmoutier! Že vem, že vem! Moj sin vaju je šel sinoči čakati na kolodvor...«

»Žal... ni prišel!«

»Pač, pač! Zagotavljam vaju! Kajne, Adela, da je šel? Kajne, Valentina?«

Toda Valentina se je izmikala:

»Kam hodi Roger zvečer? To je reč, ki je živa duša ne izve...«

»Toda saj se spominjaš, da nam je včeraj rekel, da pojde na kolodvor čakati gospe...«

»Rekel je, seveda je rekel...«

»Uverjena sem bila,« je tožila gospa Maude pred sosedi, ki so prodajali zijala... »uverjena sem bila, da vaju je našel in lepo spravil pod streho. Ko je prišel ponoči domov, smo vsi spali; in zjutraj je odšel v pisarno, ne da bi nas bil videl, tako da me nimamo pojma, kako in kaj... nobenega pojma, vam rečem!«

...??

»Le vstopite... Sédli bosta malo, da prideta k sebi... Stanovanje še ni pospravljeno!... Oh, saj veste, kaj je nepospravljena postelja...«

Teta Cecilija in Rolanda sta vstopili v stanovanje gospe Maude.

Na prvi mah sta bili neprijetno dirnjeni radi tesnobe, nereda in zatohtine »pariškega apartmana«, kakor se take luknje bahaško imenujejo.

Če bi bilo »Zavetje« s svojo prostornostjo, zračnostjo, s svojim cvetjem in svojo svetlobo, živo bitje, kako bi prasnilo v smeh ob pogledu na ta oddelek tretjega razreda, ki si natika ime »apartman«.

Valentina, ki ima lase pristrizene na piskerlone, biserno ovratnico, neverjetno kratko krilo, ki je napudrana, nališpana, ki ima poslikane trepalnice in obrvi, suhe nožice v svilenih nogavicah in v nizkih odprtih šolenčkih, še bolj večja s svojo zunanostjo nered bivališča.

Na voščenem miznem prtu se vijejo goste črte polite kave; kanarček poje v svoji kletki, dvigajoč svoj glas vedno bolj.

»Nesi ga ven!« zapové razburjena gospa Maude Valentini... saj bomo oglušili!«

Nato se obrne k teti:

»Torej vaju Roger ni srečal? No, to ga je moralo jeziti, kajti odpravil se je proti kolodvoru s prav posebnim veseljem! Toda pustimo to! Rajši mi povejte, je-li dobro izbral; sta li zadovoljni s hotelom?«

»Saj nisva bili v hotelu.«

»Kako? Nista bili v hotelu! Saj je Roger vendar rezerviral za vaju sobo z dvema posteljama...«

»Računali sva, da naju gospod Roger popelje tja. Ne veva namreč ne naslova, ne imena hotela.«

Gospa Maude vpraša Adelo:

»Ti... ali ne veš, kateri hotel je to?«

»Zdi se mi, da oni-le v ulici des Abbesses... zraven montmartreškega pokopališča...«

»Tako bo. Če se prav ne motim, se zdi tudi meni, da je Roger omenil ta hotel! Oh! Tam boste prav udobno stanovali. Zračno in na lepi razgledni točki! Pa še čisto blizu severo-južne železnice, podzemske železnice in dva koraka od trga Clichy... Še eno vprašanje mi dovolite: Kje pa imate prtljago?«

»V shrambi.«

»Rekli boste, da sem vsiljiva, ampak prosim vas, povejte mi, kje ste prenočili?«

»V kolodvorski čakalnici.«

Mati in hčere so se spogledale v zadregi.

»To je sitna reč. Roger nikakor ne bo zadovoljen... če sploh ne pomislimo na to, da teče najemnina za vašo sobo že od včeraj. Ne morem si razlagati, kako je mogoče, da nista našli mojega sina. Res je, kolodvor je velik in velika množica ljudi je tam ter nešteto vrat... K sreči imata ves božji dan na razpolago, da greste po svojo prtljago ter jo prenesete v svojo sobo. Oh, hotel boste prav lahko našli. Ko prideta iz hiše, se obrnita takoj na levo... pojdita čez trg Saint-Pierre, čez ulico Antoinette, des Abbesses, potem pa naravnost... Dalje sploh ne moreta, kajti prišli bosta do pokopališča...«

Teta Cecilija je poslušala nekako sitno razlago gospe Maude, ki je govorila brez prepričanja, nemirno, v togoti, ob pogledu na obe »dolgočasni mamci« z dežele, ki ju je njen sin nepremišljeno spravil na pot in sta se lepo vsedli, ko je bilo vse stanovanje še v neredu. Bogve? Morda gojita nado, da bosta ostali kar tu pri kosilu? — Meni nič tebi nič — in pri hiši vsega trije parklji in nekaj makaronov! in še — kaj bo s sprehodom, ki je bil dogovorjen in določen za popoldne?!

Kaj naj počne, za božjo voljo, s tema dvema neznančkama, ki sta treščili v njeno stanovanje kakor strela z jasnega?!

Samo ena pot je... ena sama možnost, da se jih otreseš: čim prej ju je treba spraviti v hotel.

»Torej...«, nadaljuje mati, ki si je že napravila svoj načrt... »moja mala Valentina vaju bo pospremila do hotela. Tam si bosta uredili svoje stvari, napravili malo toalete... tega ste menda že zelo potrebni! Potem gresta po svojo prtljago na kolodvor. In zvečer, ko pride Roger iz službe, vaju pride pozdravit ter se lepo in spodobno opravičiti!«

Teta Cecilija, ki je dosti urna v klepetanju, je bila vsa zmešana vsled naglega govorjenja, ki se je kar usipalo pred njo.

Rolanda je gledala z široko odprtimi očmi, opazovala in nabirala v sebi opazovanja, da se nanje pozneje povrne.

... Torej ta gospa Maude, ki »likvidira« na tako lahek način ubogo tetko Cecilijo, — naj bi ji postala tašča!...

... Ta tolsta Adela, ki se mirne duše pridružuje svoji materi v istem namenu, ... in posebno elegantna Valentina — naj bi postali njeni svakinji!...

Kakor iz knjige čita z njih obrazov zadrego, nevoljo, ki jo je povzročil njun prihod v samoljubju te pariške družine.

Začutila je — ženske imajo poseben čut za take stvari — da je postala predmet radovednega in natančnega opazovanja od uboge deželjske avbice do svojih rokavic iz sukanca in do svojih šolnov, ki so v primeri z gizdaviimi pariškimi pač nekoliko pretežki.

Vse je kazalo, da je Robert govoril o njej. Gospa Maude in njeni hčeri si morda nista upali postaviti se odločno proti njemu. Toda vseč jim storija ni; trdno upajo, da Rogerjev namen ni nič drugega, nego muha enodnevnica, ki pride in mine... in da bo čar male provincijalke utonil v kričočem okviru Pariza kakor pena mila v solncu.

Ubogi ženski! Če bi bile mogle tisti hip čitati vse tri v Rolandinem srcu... Kako vzvišen odgovor bi bile zapazile!

Obisk je bil končan.

Gospa Maude še vedno ni umila posode in pripravila svinjskih parkljev... njena hči še vedno ni pospravila postelj... Dovolj jima je že trajal obisk... Njuna potrpežljivost je pri kraju... Ljudje z dežele, ki žive za sto let zadaj in imajo tam doli dovolj in preveč prostega časa, še pojma nimajo o tem, kaj pomeni v Parizu čas. —

Torej jima je treba to dopovedati!

»Valentina, prav, da imaš še klobuk na glavi; pospremila boš dami... saj sta gotovo napol mrtvi od izmučenosti!«

S posebnim pogledom je Valentina razodela, da je razumela, česa od nje pričakujejo... In mahoma je postal položaj prav tak, kakor je bil na postaji podzemске železnice:

»Hitimo! Tecimo! Tu je izhod!«

»Ponavljam vam, gospa, da bo moj sin zelo žalosten!... Toda zvečer vaju bo prav gotovo posetil... Valentina, ali si pripravljena?«

»Da, mama!«

Gospa Maude je ceremonijozno vstala:

»Na svidenje torej, draga gospa! In želim vama, da bi se dobro počutili v našem mestu! Koliko krasnih stvari boste tu videli!«

Strategična poteza je bila tako izvrstno, tako točno izvedena, da sta bili teta Cecilija in Rolanda na mah na hodniku, nato na stopnišču in že na ulici, kakor da ju porivajo nevidne, odločne roke!

Tri ženske so hodile vštric in brez besed po ulici, kjer so se trli ljudje, kajti blizu je že bila ura obeda.

Valentina, ki je bila sprva suha in zaprta, se je naposled vendarle toliko ponižala, da je začela razgovor:

»Evo severo-južno železnico... Dve sto stopnic...«

»Sto in devetindevetdeset...« je popravila Rolanda.

»Ah, to vam je že znano?«

»Da, to in še marsikaj drugega že vem!«

Pri teh besedah se je Rolanda ponosno vzravnala.

V mislih je primerjala zeleno in cvetoče »Zavetje«... s stanovanjem v ulici Charles-Nodier; primerjala to in ono gostoljubnost... svojo ljubeznivo, plemenito in globoko dobrotno tetko ter gospo Maude, ki je bila samoljubna, neprijazna in nizka!

Na dnu svojega srca je bila Rolanda polna zmagoslavja, vsa vzvišena... Ne bo se ji treba niti bojevati. Torej to je pariško življenje!?

Prebivalci tega mesta se poleti usujejo na deželo, hlinijo ljubeznivost, se širokoustijo in moledujejo za gostoljubje.

Doma pa... tisti, ki so dobrega srca, ne morejo... Mir bodi ž njimi!

Toda drugi — in koliko jih je, ki bi mogli — nočejo biti niti malo gostoljubni.

»To je cerkev Saint-Jean na Montmartru.«

»Ah...«

»Tam niže je opatija Thélème... potem Moulin Rouge... le Rat qui n'est pas Mort... Néant... le Ciel... l'Enfer... Moj brat vama bo pokazal vse te luknje... prav zabavno je!... Pa še Moulin de la Galette, ki je na desno, blizu vašega hotela...«

Teta Cecilija ni poslušala. Rolanda je pač poslušala, toda na tihem se je muzala.

Ulica des Abbesses je bila polna avtobusov, kočij, trgovcev, ki so prodajali kar na ulici svojo robo. Teta je bila vsa zaprepaščena, ker se je morala vsak hip umikati in izogibati... noge so ji odrekale že pokorščino, njen strah se ji je spet vračal... omotica je bila tako rekoč že spet pred durmi...

K sreči so dospeli med tem že do pokopališča...

Zdaj so se ji zgostila vsa čuvstva v eno samo upanje: da bi naposled imela svojo sobo, da bi se mogli spraviti v red, okopati, okrepcati se z dobro kavo... in predvsem — da bi ji ne bilo treba nikogar več videti!

Dospeli so do hotela. Stavba je bila stara, omet okrušen, popravljen in prenovljen že neštetokrat. Nad vrati je stal napis: »A la descente de Montmartre.«

Valentina je objasnila slučaj portirju, ki se je vedel brezhibno a mrzlo.

Res, soba je bila rezervirana že od predvčerajšnjim in najemnino bo treba plačati tudi za nazaj.

»V redu...« je ostro odgovorila Rolanda... »Kar bo treba plačati, bova plačali.«

»Ali nimata prtljage?«

»V shrambi na kolodvoru.«

Portir, po poklicu nezaupen mož, je premotril obe ženski. Toda vtis je bil dober. Pozvonil je slugi.

»Soba št. 37... četrto nadstropje.«

»Nič prtljage?...« je vprašal sluga.

»Ne... pride pozneje.«

»Torej vaju zapuščam,« je dejala Valentina Maude, ki je med tem na mestu prestopala z ene noge na drugo.

»Hvala vam, gospodična,« je hladno odgovorila Rolanda.

Nekaj hipov pozneje sta stali teta Cecilija in Rolanda, ki ju je vodil sluga, pred vrati dvigala.

»Ah, tega pa ne! Nikoli več, dokler bom živa, ne vstopim več v to-le mašino!« je vzkliknila teta Cecilija.

Rolanda jo je ljubeznivo pregovarjala:

»Tetka, tako ste utrujeni! Saj niso vsa dvigala taka kakor v ulici Charles-Nodier!«

Toda teta Cecilija se ni dala preprostiti in navzlic svoji obilnosti je lezla po stopnicah v četrto nadstropje. Gori je našla Rolando v prostorni, toda vsakdanji sobi. Sluga je odprl veliko okno, skozi katero je šinil zatohel duh, kakor da so mahoma vdrli mrličji iz ogromnega pokopališča ter napolnili izbo s svojimi okostnjaki in mrtvaškimi rjuhami.

Skoro edini razgled, ki se je nudil, so bili grobovi... grobovi... in spet grobovi! Na levi se je dvigal visok siv zid, v katerem je bila zasilna lestev za slučaj požara. To je bil zid kinematografa Gaumont.

»Želite še kaj?« je vprašal sluga.

»Zaenkrat nič...« je odgovorila Rolanda.

Naposled sami!

»No!...« je zavzdihnila tetka ter spustila zavoje na posteljo.

»No?...« je odvrnila Rolanda.

»Kako sva bili ljubeznivi, dobri ž njim... in zdaj nisva vredni niti skodelice čaja, niti kozarčka vode niso nama ponudili, da bi si umili roke! Jaz pa sem odprla na stežaj svoje srce! Ves vodnjak sem dala na razpolago!«

Rolanda je objela ubogo zavrženo ženico:

»Ah, tetka moja... ljuba moja dobra tetka... če bi vi vedeli, kako hvalim Boga in kako sem srečna!«

»Ti si srečna! ... Ti hvališ Boga ... Ali radi česa vendar ...?«

»Hvalim ga, da nama je že takoj ob najinem prihodu jasno in nedvomno pokazal, da je vsak nadaljnji razgovor brezploden ... Vi si boste ogledali Pariz, poslušali muziko ... In potem, tetka, še enkrat na kolodvor Austerlitz; toda tedaj v pravilno smer!«

XXX. poglavje.

Poldan.

Od povsod ... iz globin podzemske železnice ... iz še globljih žrel severo-južne železnice ... iz tramvajev ... iz avtobusov ... iz prodajalnic ... iz bank so gomazele človeške mravlje.

Na caulaincourtskem mostu je bilo mrzlično trenje; ljudje so skušali drug drugega prehiteti, da bi prej pohlastali v pičli poluri svoj pariški obed.

Spuščajoč se z montmartreških višav, švigajo teški kamioni skozi to vrvenje, poskakujejo in drevé po železnem mostu. In ko se za njimi množice spet strnejo, se že morajo iznova umikati mrtvaškim sprevodom, ki se vijejo proti pokopališču.

Ker pa vlada povsod v Parizu šaljivo razpoloženje, se frkolini zabavajo s tem, da streljajo iz fičafajev na slavne grobove.

Mestni stražnik jih mirno in spoštljivo gleda.

Male kratkokrile in kratkolase delavke gredo v gručah in si pripovedujejo zabavne storiije.

Vse to življenje se bohotno razvija na kraju smrti in nihče ne opazi tega nasprotja.

Teta Cecilija zapre okno. Hrup in prah, ki se dvigata, jo motita v samoti, katere je žejna. Rada bi se zbrala, da bi mogla razmišljati o urah, ki jih je pravkar preživela.

Njeni lepi upi so šli po vodi.

Kar se ji je pripetilo ponoči v podzemski železnici, je bila neznatna dogodbica v primeri z grenkim razočaranjem, ki ga je doživela pri sleherni besedi na hodniku gospe Maude.

Koliko ponižanje pred nečakinjo!...

In ona sama, ki je bila tako rahločutna, tako vestna, je stala tu brez prtljage, ni imela v kaj se preobleči; posadili so jo sem kakor kovčeg, ki je na poti, in to člani družine, katere glavar jo je svečano, toplo povabil in mu je hotela... dati svojo nečakinjo za ženo!...

Gorostasno! Nikdar v življenju še ni doživela takega poloma.

Rolanda je seveda od radosti vsa iz sebe.

Po prizoru na pomolu... ko je vzel Roger Maude njeno roko ter ji govoril goreče besede, kakršnih še ni bila slišala, se je jela bati podjetnosti mladega Parižana.

Ni poznala še njegovih razmer, njegove rodbine. Zdaj pa vse vé in se smehlja bodočnosti.

»Tetka... ali ne greva h kosilu?«

»Nisem lačna.«

»Saj vendar niste ničesar pokusili od šestih zjutraj, ko so nama dali tisto umazano rjavo čorbo, ki res ni zaslužila imena kava; in tako majhen košček surovega masla, da bi se mu v Challansu ljudje smejali.«

»E, kaj hočeš, nisem lačna... Želodec se mi stiska, stiska... Kakor da cent pritiska nanj...«

»Če mi dovolite, tetka, bom danes jaz prevzela komando.«

»Prosim, le vodi ti... moje roke so zlomljene.«

»Torej, za danes boste ubogali svojo ljubo malo nečakinjo, kajne, tetka?«

»Kaj torej boš ukazala?«

»Najprej prosim, da se okrtačite in počesete. To bom storila tudi jaz. Sva že kakor dve banditki... Potem bova šli h kosilu, nakar se boste mirno odpočili v svoji sobi; jaz pa pojdem po prtljago.«

»Da se mi izgubiš!«

»O, tega pa ne! Dobro sem opazovala; in zdaj vem, kako je treba. Torej, najprej se malo počesite. No?... Dobro je... Zdaj ste že mnogo lepši... Obleka sicer ne dela človeka... toda vendarle! Malce skrbnosti in čednosti na zunaj ne škodi!...«

Teta Cecilija je odprla z zoprnim občutkom predale umivalnika. Nič posebnega — a tako obrabljeni so. Čutiš, da je rabilo te predale že nešteto ljudi in čeprav izgleda stvar na zunaj še nekam čedna, opaziš, da se je znotraj drži stara maščoba...

Ženski sta naposled vstopili v jedilnico. Vse mize so bile zasedene. Natakara ju je posadil med debelega, rdečega dedca in suho gospo.

Na slepo srečo pozdravi teta Cecilija soseda, ki se sicer začudita, a ne odvrneta pozdrava.

»Želite jedilni list, ali kar današnji menu?« vpraša natakara.

»Današnji menu,« odgovori Rolanda.

Prinese jima nekaj predjužnika, v katerem se zdi Rolandi, da je prepoznala nekaj vretenic, ki naj bi predstavljale sardine, potem pretrda jajca, ostanke krompirja, govejo glavo, omako dvomljivega značaja, v kateri bi bil Pentapon gotovo našel komarje.

Nato beefsteack, fižolovo solato, sir, nekaj slabih hrušk in kavo. Tudi vse to ni nič posebnega.

Teta Cecilija já na kraju zôb.

»Tetka, ali dovolite, da naročim malo presenečenje?«

»Dovolim ti vse, kar hočeš!«

Rolanda pokliče natakara in vpraša po muskadetu, vinu njenega rodnega kraja.

»Muskadet? Nepoznano ime! Če hočete Chablis-Village!...«

»Pa naj bo Chablis-Village!...«

Ko je Rolanda privedla tetko spet v sobo, jo je nežno objela:

»Nič se ne vznemirjajte. Izvrstno se počutim in... in čez dve uri bom že spet tu s prtljago.«

»Da te ne povozijo! Ah, tako se bojim!«

»Kar lepo tu ostanite in za nobeno ceno ne pojdite ven.«

»Jaz — ven?! Niti misliti!«

Poldrugo uro pozneje se je vrnila Rolanda od znamenitega kolodvora Austerlitz, skočila je pred vhodom v hotel iz voza, plačala z neverjetno spretnostjo ter ukazala odnesti prtljago v svojo sobo.

Košček Noirmoutierja je tedaj vstopil v hotelsko sobo. Rolando je premotilo, da je na trgu Chlichy kupila šopek cvetic. Mahoma je postala soba bolj domača in čelo tete Cecilije se je nekoliko zjasnilo.

Okópali sta se, preoblekli, in okoli petih sta odšli na kratek izprehod v bližnjo okolico hotela.

Povsodi hrup in prah... Napotili sta se ob dolgem zidu... Na eni strani je pokopališče, na drugi bolnica Bretonneau...

Srečali sta nekaj otrok, ki so bili nemara pravkar obvezani v bolnici. Nato sta se vrnila zopet ob dolgem sivem zidu.

»Kako prijazno...« je mrmrala teta... »človeku se zdi da je v ječi!«

Govorili sta, da bi šli v cerkev Sacré-Coeur. Toda pot ju je že preveč utrudila in odložili sta obisk cerkev za drugi dan.

Da preženeta dolgčas, sta krenili proti trgu Clichy.

Tam je bil pravi semenj.

Leseni konjiči — prešički — so se vrteli z blazno naglico, gnani od stroja na paro...

Možakarji v širokih hlačah so streljali iz karabink na pipe.

V posebnem muzeju so razkazovali grozo vzbujajoče voščene figure.

Dečki so metali žoge iz bombaževine — po dva solda komad — na duhovnika, na orožnika, na nevesto in na posestnika, ki je nosil ime M. Vautour...

»Pojdiva!...« je rekla teta.

Nadaljevali ste svojo pot po boulevardu de Clichy in sta zavili v ulico Rachel, ki se jima je zdela mirnejša in prijaznejša.

Toda nista napravili še deset korakov, ko se je teta zdrznila in pokazala na grobove:

»Saj sva spet pri pokopališču!«

»Nemogoče!«

Zares sta bili spet pri montmartreškem pokopališču. Obšli sta ga, nato sta šli čez caulaincourski most — in spet stali v sejmskem hrupu.

»Kakor zlo znamenje!...« je mrmrala teta.

»Kaj pravite?«

»Nič...«

Zopet sta se vračali.

»Ali se ti ne zdi, Rolanda, da je imel Roger Maude čudno misel, nastaniti naju baš v tem hotelu?«

»Ne verjamem, da ga je on izbral!... Ni dvoma, da je rezerviral sobo v kakem drugem hotelu, bliže ulice Charles-Nodier. Toda mamica in sestrici sta se bali, da bi morda ne bilo — preblizu!«

»Že mogoče!«

Tako sta počasi hodili brez vsakega cilja približno eno uro, nato sta se vrnila izmučeni v hotel k večerji in spat.

»Boste videli, jutri bo vse lepše!«

»Upajva!« je zavzdihnila teta Cecilija. »Ne bilo bi prezgodaj, če bi res bilo!«

Rolanda je prosila za posebno mizo v obednici, naročila večerjo in opazila, da so bili natakarji mnogo uslužnejši, odkar je dospela njena prtljaga.

Natakar se je sukal postrežljivo okoli njiju... Baš sta začeli jesti, ko so se vrata odprla in je vstopil mladenič... iskal po jedilnici... ter se naglo napolil k njima.

Bil je Roger Maude.

Oh! Ni bil več Roger v flanelastem jopiču, kakor ga poznamo iz Noirmoutiera, tako radostno zmago-slavnega temveč spodoben, eleganten Roger, a kar se da nejevoljen.

»Za božjo voljo, kaj se je zgodilo?« je vzkliknil, ko je prišel blizu.

»Nič se ni zgodilo...« je hladno odgovorila teta Cecilija.

»Bil sem na kolodvoru, čakal sem uro in čez!«

»Ah... zares?«

»Zagotavljam Vas!«

»Poglejte no, kako nenavadno... In se nismo srečali... Rolanda, ali želiš še juhe?«

»Prosim, tetka... lačna sem!«

Roger Maude je gledal zdaj eno, zdaj drugo... a nobena se ni zanimala zanj.

»Pa vendar se zaradi tega nesporazuma ne bomo skregali! S katerim vlakom sta prispeli?«

S tistim vendar, ki ste ga nama izvolili priporočiti.«

»No torej... bil sem na kolodvoru!«

»Ne gospod... niste bili.«

»Ponavljam Vam, da sem Vaju čakal na kolodvoru Paris-Orsay.«

»Paris-Orsay?« je ponovila Rolanda in pogledala teto.

»Pa menda vendar nista izstopili na kolodvoru Paris-Austerlitz?!«

»Zares sva izstopili na kolodvoru Paris - Austerlitz...« je rekla Rolanda.

»Kako! na kolodvoru Paris-Austerlitz!...«

»Kdo pa je vedel, da sta dva Pariza! Zdaj vem tudi to... Popoldne sem izvedela, ko sem šla po prtljago.«

»Ali ste znali rešiti prtljago?«

»O, tisto pa!«

»Da tega nisem premislil...«

»Tudi meni se zdi...«

»Ampak pri vsem tem sem jaz sam največji revež; zato je nikar ne bodite hudi name.«

»O, gospod... kako naj bi bili neki hudi na Vas. Komu se še ni zgodilo, da je kaj pozabil, da se je v čem zmotil. Moja teta se je zmotila... Vi ste se zmotili. Stvar je torej v redu.«

Nato je sledil molk.

Roger Maude je premišljeval: Kaj se godi v teh dveh ženskah? Rolanda se véde tako prirodno, tako mirno... preveč mirno...

Teta pa svoje zlovoljnosti sploh ne prikriva.

Še nikdar je ni videl tako zaprte in molčeče. Sicer pa vidi, da je naročena večerja skrbno izbrana in da ni bilo treba njega, da bi naročil steklenico bordeauskega vina in kislo vodo...

Nič drugega ni moglo biti: njegova mati in njegovi sestri niso resno vzele prihoda njegovih dveh znank. Že prej je čutil njih odpor proti tej ženitvi, ki

je niso one skuhale in se jim je zdela le hipna počitniška fantazija brez vsakega pomena.

Sprejem, ki sta ga bili deležni njegovi znanki na njegovem domu, je bil po vsej priliki dosti drugačen od onega, ki ga je bil on deležen v Noirmoutieru.

Toda naposled — v Parizu vendar ni ena in ista reč... So razne olajševalne okolnosti... in Roger Maude je tvegala zagovarjati svojo pravdo:

»Razumete? Računal sem, da bom Vaju jaz sam sprejel in vodil v Parizu — in ne morete si predstavljati, s kolikim veseljem sem se pripravljala na to! — Zato moja mati in moji sestri niso bile pripravljene.«

»Pripravljene? Oh, da... Še zelo so bile pripravljene!« je odvrnila teta. »Sicer pa... molčimo rajši o tem!«

»Prosim Vas, dovolite... stvar se mora pojasniti! Tudi tu je bil nesporazum, ki ga je treba ugotoviti... Moja mati in moji sestri sta me naprosili, naj Vaju povabim za jutri na obed. Zelo bodo počaščene...«

Teta Cecilija je takoj z odločnostjo odkimala...

»O tem ni govora! Nikdar več ne prestopim praga Vaše hiše v ulici Charles-Nodier.«

»Morda radi dvigala?«

»Ne... ne radi dvigala. Dvigalo...? Kaj me briga dvigalo! Čisto enostavno zato ne, ker nikakor nočeva spravljati Vaših dam v zadrego...«

»Ampak prosim Vas... kakšna zadrega!«

»Nikar mi, prosim, ne silite belo za črno. Morda naju bodo prenašale jutri za dve uri Vam na ljubo. Toda še od daleč nimava namena vsiljevati se ali pa celo sejati razdora v Vašo družino... Le poglejte... tu se izvrstno počutiva!«

Zopet molk.

Roger Maude je uvidel, da je postal položaj skrajno resen.

V tej jedilnici, med ljudmi, ki prihajajo in odhajajo, vpricho nataranja, ki streže in odnaša krožnike... poleg mirne in zagonetne Rolande... Roger Maude ne ve, kaj naj reče.

Da, tako je, kakor se mu je dozdevalo. Njegova družina ni umela, koliko sedanje in bodoče sreče se skriva v teh dveh bitjih, ki tam doli, kjer sta doma, krilita kakor dva galeba vznemirjena od zemskega hrupa.

Račun te neumnosti... te ženske ljubosumnosti je moral plačati tistega večera. Morda ga bo plačeval celo v srečo vsega svojega življenja. Nikdar še mu ni bila Rolanda tako daleč... In njena teta, ki je bila pred mesecem dni še tako dobra, tako navdušena, tako prijazna... mu je bila zdaj tako odločna nasprotnica, da je komaj čakala, da odide iz jedilnice... Tedaj je položil Roger Maude svojo glavo v dlani in mislimo si lahko, če hočemo, da je zajokal.

»Ali torej res za nobeno ceno nočete obedovati jutri pri m e n i?«

»Ne gospod, pod nobenim pogojem ne greva jutri k V a m na obed... niti pojutršnjem... in sploh nikoli ne!«

»Toda povejte mi, prosim, zakaj ne?«

»Sem Vam že povedala. Zelo neprijetno mi je vračati se k tej stvari.«

»Meni o s e b n o vendar nimate kaj očitati?«

»Ne.«

»Napravite mi, prosim veselje, ter mi dovolite, da smem kaj storiti za Vaju.«

»Zdaj nimava nobene potrebe.«

»Jutri bo v operi ‚Faust‘... Sijajna predstava... gledališče je zmerom nabito polno... Vem, da to opero visoko cenite...«

»No... in?«

»Dovolite mi, da Vaju popeljem k tej predstavi... Lepo Vas prosim! Ne vzemite mi te tolažbe... Imel sem tako lepe upe... tako sem se radoval Vajinega prihoda v Pariz!... In včerajšnja nerodnost mi je vse podrla...«

»Oh, dragi gospod, bilo je vse več nego nerodnost... bila je naravnost trdosrčnost, okrutnost. Če bi se bil zatekel k meni pes v takem stanju, v kakršnem sva bili davi po dveh nočeh potovanja, brez

prtljage, dobesedno zmešani in izgubljeni v Parizu, jaz bi bila tistega psa gostoljubno sprejela... Vaša mati... Vaši sestri... nama niso ponudili niti kozarca vode, kakor pravi evangelij...«

»Bile so presenečene!«

»Presenečene...? Pa so vendar dobro vedele, da prideva v Pariz...«

»Pač, toda ne v takih okoliščinah!«

»Imajo oči... lahko bi bile videle najino stisko...«

»Lepo Vas prosim! Vi ste dobri in Vi boste zmerom dobri ostali... Dovolite mi, da pridem jutri po vaju!«

Teta je pogledala svojo nečakinjo. Rolanda je odgovorila povsem preprosto:

»Nobene take zapreke ni, da bi naju gospod Maude ne smel spremiti v opero. Vendar pod enim pogojem...«

»Sprejemem v naprej vsak pogoj!«

»Plačali bova sami najini vstopnici in voz.«

»Oh, gospodična!«

»Kakor želite: če Vam je tako prav, dobro, če ne, pa nič!«

Roger Maude se je obotavljal... Iz katerega nagiba je postavila Rolanda ta toli poniževalni pogoj?...

Toda bil je ves zmeden... Saj nima nobene izbere... Ena sama stvar mu je zdaj pri srcu: ohraniti zvezo!... to se pravi, ne pripustiti, da bi se vsa stvar do kraja podrla.

... Prva bitka je bila izgubljena... Bogve! Morda bo pa druga dobljena?

»Torej na svidenje,« je žalostno rekel... »Prišel bom sem po vaju...«

In nezavedno je potožil z istimi besedami, kakor pred tremi dnevi ubogi Filbert svoji materi: »Kako sem nesrečen!«

Odhajal je po ulici des Abbesses, ki je bila polna radosti in trušča Montmartrea...

Odhajal je in zastavljal svojo palico po robu uličnega hodnika.

Ko je odhajal iz noirmoutierskega raja, je bil tako prepričan, da postane tisti raj njegov in da bo sreča njegova za vselej...

Napravil si je točen načrt, kam popelje svoji znanki v Parizu, da jima bo bivanje prijetnejše. Njegova mati in njegovi sestri so se mu smejale...

Toda one niso znale!... One niso preživele, kar je preživel on v preteklem mesecu. Kakšen pomen naj bi bil torej imel njih zasmeh!

Kakšen pomen...?

Kakor so nekateri vetrovi, ki posušijo in zamorijo nekatere cvetke, tako je obnašanje žensk, ki so predstavljale njegovo domače ognjišče, povsem porušilo in do dna izpremenilo tisti dve mehki dušici...

Da... daleč je od čaše do ustnic!

Zalučil je stran cigareto, ki si jo je baš prižgal in navzlic tistemu, česar je prekipevalo njegovo srce, je ponovil:

»Ah... te ženske!«

In »te ženske« so bile: njegova mati... njegovi sestri...

Kaj mu morejo nuditi v zameno za dragoceni biser, ki ga je po njih krivdi nemara brezpogojno za vselej izgubil?

XXXI. poglavje.

Teta Cecilija, ki je prespala noč na udobni postelji — dasi je seveda ni mogla primerjati s svojo lastno — po ugodni kopeli, po kavi s smetano, pri kateri je spravila kar dva mlečna kruha s svežim surovim maslom, je postala drugega dne bolj usmiljena in je prijazno vprašala Rolando:

»Kaj pa bova počeli danes dopoldne — ti si voditeljica...«

»No... kaj si pa želite?«

»Želim, zares, želim si najprej obiskati cerkev Sacré - Coeur na vrhu stopnic... Zdi se mi, da ni daleč odtod.«

Rolanda si je kupila načrt mesta Pariza. Razprostrla ga je na postelji, rekoč:

»S tem pripomočkom se nama ni treba obešati na Rogerja Maude in na njegovo ljubeznivo družino. Včeraj sem se že naučila, kako je treba... izvedela sem, kako moramo postopati z vozniki, bila sem v slaščičarni in pomislite — danes Vam že smem izdati — poslužila sem se celo podzemске železnice!«

»V podzemski železnici si bila?«

»Dvakrat... oh... za zabavo!... Bila sem v dvigalu des Abbesses... in kar je najbolj zanimivo...«

»Moj Bog, ti me plašiš!... Če pojdeš spet kam ven, ne bom prenesla strahu... Kako si rekla — kar je najbolj zanimivo?«

»Uganite!«

»Ah, v Parizu ne uganem ničesar!«

»Pa! Morate uganiti...«

»Moram?«

»Da... morate!...«

»Ne uganem, pa ne uganem...«

»Naj bo. Srečala sem... ne, to je pretirano... videla sem gospoda voditelja...«

»Videla si ga!«

»Videla.«

Teta Cecilija je bila v hipu vsa izpremenjena.

»Da... te moje oči so videle gospoda voditelja...«

»In on...?«

»Kakor po naključju se je trla okoli njega gruča fantičev... Ne verjamem, da me je prepoznal.«

»Obiskati ga morava...«

»O tem ni dvoma.«

»Saj vendar razumeš, Rolandica. Radi tistih Mau-dejevih žensk nikakor ne gre, da bi bili neprijazni napram gospodu voditelju, ki je tako priljuden...«

»Popolnoma se strinjam z Vami, tetka.«

»To me veseli!... Ah, če bi tebe ne imela, Rolandica moja!...«

»Glejte, saj sem vendar tu. Sicer pa, čeprav bi mene ne bilo, bi Vam ostala še vedno tista dobra dušica, tako nesrečna...«

»... Kdo neki?«

»E, to pa boste vendarle uganili.«

»Rečem ti, Rolanda, da ne uganem pa ne uganem ničesar več...«

»Recimo, da se kliče... Roger Maude. Toda pogledjva na načrtu, kako daleč je do cerkve Sacré-Coeur... O, to je čisto blizu... Tam je neka ulica Lepic... Mislim, da bo to najkrajša pot. No, kaj pa potem?«

»Dvoje: rada bi videla slona v botaničnem vrtu. Moj ded, ki je potoval okoli sveta, mi je često pripovedoval o tem slonu. Potem bi si pa rada ogledala velike trgovine...«

»Tetka, če hočete obiskati velike trgovine, Vam svetujem, da greva rajši dopoldne... zvečer je namreč preveč ljudi; ne prideš nikamor in vsaka izbira je nemogoča... Kakor vse kaže, odhajajo Parizani okoli štirih popoldne z doma.«

»Kaj, če bi šli torej najprej tja? V cerkev pojdeva pa zvečer.«

»V redu! Kje imate klobuk? Torbico... e, dragoceno torbico! Zdaj pa pojdiva!«

»Ampak pod nobenim pogojem ne maram v podzemsko železnico! Tega pa ne...«

»Tudi mene ne mika. Po tem, kar sva doživeli pred včerajšnjim, sem si rekla: naj velja, kar velja!... V Parizu sva le za nekaj dni in ne prideva nikdar več... Torej čemu bi obračali beličel! Ko bova vse zapravili, to se pravi, malo prej, bova sedli na vlak in — hajd, nazaj v Noirmoutier! Ali smem vprašati, koliko denarja imate v torbici?«

»Tri tisoč pet sto frankov...«

»To je prava bogatija! In ves ta denar imate v torbici?«

»Da.«

»Le glejte, da je ne izgubite!«

»Brez strahu.«

»Torej naročiva voz!«

»Kje ga boš pa dobila?«

»Oh, čim stopiva na ulico... Na trgu Clichy jih je, kolikor jih hočete... Lahko rečem tudi vratarju, naj pošlje ponj.«

»Glej, glej, kako si že dobro poučena!«

»O, izvrstno, kajne? Koliko sem se naučila v štiri in dvajsetih urah!«

Vse se je točno ujemalo in nekaj minut pozneje sta se teta in Rolanda peljali proti bližnji veliki veletrgovini.

Tedaj šele se je teta Cecilija popolnoma zavedla. Bilo je deset dopoldne.

Pod mlačnim oktoberskim solncem se je Pariz že dramil, ne da bi bila še gneča.

Toalete so zbudale pozornost tete Cecilije, ki je imela posebno veselje do stvari, radi katereh se mora zgražati... oh, pač mala hibica med njenimi čednostmi.

Kratka krila, svetle nogavice, mali moderni šolenčki, pristriženi lasje, izložbe trgovin, mimo drveči avto ognjegascev, mestni stražniki z belimi palčicami, prečnice, ulice v prepovedani smeri... dijaška povorka... ogromen avto, ki je bil natrpan z Amerikanci in Angleži — vse to so bile stvari, ki so veselile teto Cecilijo.

»Kako lepo!... Pestro!... Živahno!...«

Nekje v najglobljem kotičku se zopet zbujala v nji skušnjava, da bi se malce navžila tega življenja... da bi vzdrgotala v tem drgetu... da bi si ogledala vsak dan košček vsega tega... Ah, teta Cecilija! Teta Cecilija!... Pozor!... Spet se te polašča hudobec in s seboj ima še bolj premetene pomagače!...

»Če misliš, da te ne bo preveč utrudilo, Rolanda, se bova nekoliko sprehodili po boulevardih...«

»Hotela sem Vas povesti v boulognski gozdič...«

»Ah, veš kaj, pustiva rajši gozdič pri miru. Komaj ga imava za seboj, pa naj greva spet noter? Boulognski gozdič in pa gozdič la Chaise — kakšna razlika naj bi bila neki med njima?«

»Kakor želite, tetka... Zase imam eno samo željo! ta je, da bi Vas videla srečno.«

»Veruj mi, danes sem popolnoma srečna.«

»Glejte, že sva dospeli...«

»Že?...«

Zares se je voz ustavil pred razkošno prodajalno, polno novotarij. Prav tedaj so jahali po ulici pariški stražniki. Teta Cecilija je stala kakor ukopana in občudovala blestečo konjenico. Rolanda je medtem plačala voznika, voz je odšel... in teta Cecilija je še vedno vsa prevzeta občudovala jahače.

»To ti je pa vendar-le nekaj drugega kot pomorščaki v Herbaudière!«

»Tetka, kdo bi primerjal...«

»Seveda, seveda... Toda usnjene hlače, poglej, kakršne imajo, veljajo gotovo pol premoženja!«

»Tega ne vem...«

Teta Cecilija se oddahne:

»Veseli me, da sem videla te jezdece...«

Nato vstopita skozi glavni vhod; vratar v bogati livreji jima spoštljivo odpre vrata.

»Tukaj naju prijaznejše sprejemajo nego pri Maudejevih!«

»Kaj bi še mislili na to!...«

»Ne morem, pa ne morem pozabiti...«

Tako sta prišli v prve prostore neizmerne trgovine. Teti Ceciliji je kar sapo zapiralo. To je vendar bajna palača iz »Tisoč in ene noči! Ne ve, kam se naj ozre, tako vabi sleherna stvar in draži oko. Od izložbe do izložbe hiti kakor velik metulj od cveta do cveta. Nenadoma se je odprla zavora njene noirmoutierske zgovornosti in vsak hip kliče Rolando:

»Pridi sem! Poglej vendar to-le!...«

Že hoče kar vse po vrsti pokupiti, toda Rolanda posreduje:

»O, še mnogo trgovin si morava ogledati... Najprej glejva... primerjajva... Potem šele bova nakupili...«

»O, kako si preudarno dekle!«

»Upam, da mi ne boste zamerili?«

»Malce bi ti že! Saj imam naposled tri tisoč petsto frankov v torbici!«

»V Noirmoutieru je ta denar premoženje... toda v Parizu...«

Teta Cecilija postopa kakor pri gospe Grollier in v drugih noirmoutierških trgovinah... Vzame, razprostre, tipa, si ogrne ruto... pomerja pred zrcalom... Pomenkuje se s prodajalkami... Nobena cena se ji ne zdi previsoka; toda na kraju se nenadoma pojavi na površju stara štedljivost in tetka Cecilija začne barantati za ceno kakor, kadar kupuje školjke v Challansu.

Ura je že potekla in teta Cecilija še vedno hodi iz oddelka v oddelek... Dvorana sledi dvorani... svile... platna... rokavice... kožuhovina... usnjeni izdelki... dragocenosti... nabožni predmeti... potovalne potrebščine...

Rolanda ne zdrži več, dočim se teta počuti izvrstno v tem raju, ki je vse nekaj drugega nego »Zavetje«.

Vsake stvari se je doteknila, vse je ogledala in obrnila na vse strani. Evo, zdaj stoji pred najfinejšimi čipkami. Ogleduje posebno dragocen izdelek, ki bi se izvrstno podal za ovratnik... irsko delo...

Vzame ga v roko, da bi ga pokazala Rolandi, ki je odšla vsa izmučena proti izhodu.

»Rolanda!...«

Rolanda je že predaleč, da bi slišala. Zatorej steče tetka proti nečakinji.

Toda nevsiljiva, a čvrsta roka se dotakne tetine rame.

»Gospa, pojdite za menoj!«

»Gospod?«

»Pojdite za menoj!«

»Za Vami?... Grozno!«

»Ponavljam Vam: pojdite za menoj!«

»Saj Vas sploh ne poznam!«

»Pa jaz Vas poznam. Ne delajte mi škandala... sicer!!!...«

Preden se je mogla teta dobro zavesti, je bila že na ločenem hodniku in kmalu v sobi, ki služi za rezervo.

Zdaj je zaprta!

Nadzornik, ki jo je aretiral in odvedel, je postal mahoma sodnik. Vstopila je še neka nadzornica, ki se mu je postavila ob stran ...

»Videl sem, kako ste skrili čipke v dežnik in odhajali še z drugimi v roki.

»Jaz?«

»Da, Vi ... Najprej odprite svoj dežnik, prosim!«

»Mislite, da sem tatica! Jaz — tatica!?«

»Ničesar ne mislim ... Odprite dežnik!«

Govoril je ostro. Dežnik tete Cecilije je sila staromodni. Jasno je, da je zbudil nadzornikovo pozornost. Teta Cecilija je bila vsa iz sebe in ni mogla odpreti dežnika. Nadzornik ga je vzel in sam odprl.

»Nič! ...«

»O ... to je strašno! ...« vzklikne teta Cecilija in se sesede na stol.

»Nikar ne vpijte ... navajeni smo že na take komedije! Že celo uro hodite po trgovini z neko osebo, ki je Vaša sokrivka. Povsodi vtikate svoje prste ... povsodi delate nered ... nikjer ničesar ne kupite. V hipu, ko sem Vas aretiral, ste hoteli skriti te čipke, ki jih še zdaj držite v roki ... in odnesli ste jih brez prodajalke iz odmerjenega prostora, da bi jih izročili sokrivki, katero ta hip prav tako preiskujejo kakor Vas.«

»Tudi moja nečakinja je aretirana?«

»To je grozno! ... To je strašno!« je hripala teta Cecilija ... »Še nikdar se ni dogodilo kaj takega! ...«

»K a j takega? Da ste ukradli čipke ... ali da ste bili aretirani?«

»Klicala sem svojo nečakinjo, ampak le zato, da bi ji p o k a z a l a čipke ... ne pa zaradi česa drugega ...«

»Ta je pa bosa ... Če nimate boljšega izgovora! ...«

»Torej me boste zaprli?«

»Prav lahko mogoče ... celo zelo verjetno ...«

»Toda, gospod, jaz sem vendar najbolj poštena ženska na svetu ... Jaz sem iz Noirmoutiera ... Lahko pišete tja ...«

- »Vaš priimek?«
- »Teta Cecilija.«
- »To ni priimek! ... To je le ime.«
- »Tako me od nekdanj kličejo.«
- »Svoje družinsko ime mi povejte!«
- »Nihče me ne kliče po priimku ...«
- Nadzornika mine potrpljenje:
- »Čeprav ne ... zato pa še niste brez njega! In če se branite povedati ga, je znamenje, da imate povod skrivati se. Vaš slučaj je torej povsem drugačen ... Vi ste recidivna!«
- »Jaz ... recidivna!«
- »Da, Vi! Zadnjikrat Vas vprašam: Vaš priimek?«
- »Kličem se ... Cecilija du Pélavé.«
- Nadzornik in nadzornica se spogledata.
- »Kako: du ...?«
- »Du Pélavé ... Toda ponavljam Vam ... nihče me ne kliče drugače kot 'teta Cecilija'.«
- »Koliko ste stari?«
- »Kaj vas to briga!«
- »Ta hip me briga prav vsaka stvar; in vsak vaš odgovor je važen.«
- »Recimo torej ... pet in štirideset let ... oh, pa še ne popolnoma!«
- »Stanujete?«
- »V Noirmoutieru ...«
- »Ali ste tam znani?«
- »In cenjena! ... To je več kot preveč! ... in sramotno, kar tu počenjate z menoj! ...«
- Tik nadzornika stoji nadzornica, čvrsta, močna ženska, stara kakih štirideset let, in brkáta; strogo gleda, ne da bi kaj rekla.
- »Grem telefonirat ... medtem naj se sleče ... tudi nogavice. Tista, ki smo jo prijeli včeraj, je imela šest svilenih robcev v čevljih ...«
- »Kaj ... jaz naj se slečem?«
- »Da, gospa ... tu zraven v kabinetu!«
- »Oh, to je nesramno!«
- Nadzornik odide.

»Dalje!...« reče nadzornica s strogim glasom, kakršnega imajo ženske, kadar zapovedujejo... Požurite se!»

»Ne bom se slačila!...«

»Ah, torej nočete?...«

»Ne, pa ne... pa ne! Rajši me ubijte!...«

»Ubila vas ne bom. Ampak poslala vas bom na stražnico, v preiskovališče. Tam bo drugače... Ne jaz... stražniki vas bodo slekli... Tu noter!...«

Nadzornica jo potisne v kabinet. Teti Ceciliji se hoče skoro blesti... Slede tri izredno mučne minute.

Nekdo potrka na vrata. Dva nadzornika vodita Rolando... Rolanda je bleda kakor mrlič... postala je mahoma divja, praskala bi in grizla... Njene modre oči se svetijo kot jeklo.

»Stvar je v redu...«, reče eden nadzornikov ženski. — »Pomota... Pustite!«

Nato se obrne k teti Ceciliji:

»Lahko greste. Toda kar se vam je tu dogodilo, se vam lahko zgodi v vsaki trgovini, če boste drugod tako brskali, kakor tu.«

»Gospod... v Noirmoutieru...«

»Tukaj smo v Parizu, ne v Noirmoutieru... Pa brez zamere, gospa...«

Oba moža sta odšla; nadzornica je ostala... Njen obraz je postal spet brezbrizen; človek bi mislil, da je nastavljenka pri kaki carinarnici.

»Želite morda kozarček žganja, da se okrepite?«

»Ne... ničesar nočem... le odtod!... in nikdar več sèm!«

Teta Cecilija dvigne roke proti stropu:

»Da je kaj takega mogoče!«

»Gospa, tu je vse mogoče... celo to, da stoji človek pred pošteno žensko, o kateri je bil uverjen, da je tatica. Za svojo osebo — ne tajim vam — obžalujem, da je nadzornik ustavil preiskavo tako hitro... Naposled — ničesar nisem še ugotovila... Mogoče ste tako prefrigani!... Vsekakor pazite, da nam ne pridete še enkrat pod roke!«

Ko sta stali Rolanda in njena teta zopet na ulici, sta se objeli.

»Uboga moja tetka!«

»Rolandica moja!«

»Ko bi nama bil kdo rekel!...«

Takoj se je zbrala okrog njiju radovedna množica, ki se je ob tem nežnem prizoru zabavala. Pristopil je stražnik:

»Dalje!... je vzkliknil z istim glasom kakor malo prej nadzornik, ko je rekel proti teti Ceciliji: »Pojdite za menoj!«

XXXII. poglavje.

Zvečer sta se po novem razburjenju teta Cecilija in Rolanda komaj nekoliko okrepili. Sedeli sta v jedilnici v istem kotu in pri isti mizi kakor prejšnjega dne.

Ves popoldne sta ostali v hotelu.

»Kaj bova neki še doživeli?« je brez nehanja ponavljala teta Cecilija.

»Verujte mi,« je odgovarjala Rolanda, »da so to opomini božje previdnosti. Toliko nesreč zapored, kakor sva jih doživeli te dni, to je nekaj nenavadnega. To nekaj pomeni...«

»Kaj neki?«

»Da Pariz ni za naju in da morava čim prej pobegniti odtod!... Tetka, verujte mi!... Ne nasprotujte božji volji!... Sicer bova doživeli desetero egipčanskih nadlog!«

»Hvala lepa!...«

Moram vam razodeti, kar mislim... evo, kar naravnost: zdi se mi, da naju tepe Bog, zdaj nama odšteje eno na desno, zdaj eno na levo lice. In teh zaušnic ne bo konec prej, dokler ne bova sedeli v vlaku na poti proti domu.

»Tebi se pa zelo mudi nazaj!...«

»Tetka, preudariva do kraja: upam, da ste pokopali za vselej svojo misel, da bi se poročila z Rogerjem Maudel!...«

Tetka se je obotavljala. Gledala je daljavo in drobila med prsti mrvico kruha. Odgovor ni bil lahak.

»Ali se ti ne zdi, Rolanda, da je nekoliko krivice na tem polomu? Kaj moreš prav za prav očitati temu ubogemu mladeniču...? On je storil pač, kar je bilo v njegovih močeh... Službo ima, pobožen je, član družbe gospoda voditelja... Torej goreč, priden...«

»Ničesar mu nimam očitati; toda ni dovolj, da bi bilo treba koga vzeti za moža, če mu nimaš kaj očitati. Premisliti je treba, da vzameš poleg moža tudi njegovo družino, njegovo okolico in navade te okolice. Povejte odkrito: ali si morete misliti, da bi živela jaz v ulici Charles-Nodier? v tisti neznosni družini? v tisti mrzličnosti? v tistem stanovanju? pod nadzorstvom in neprestano kritiko tistih treh žensk? v neprestani napetosti med svojim možem in družino? Jaz, ki sem vajena, da me ljudje radi vidijo, ki sem vajena svojega vrtiča, ki ljubim svoje cvetlice in vso neskončnost prirode!... Ne, tetka; ponavljam vam: jaz imam odprte oči... na široko odprte... kakor da čitam iz odprte knjige, vem, da mojim staršem, da Bogu ne bi bil prav ta korak... Hočem zoreti tam, kjer so zoreli moji dedje... kjer živijo tisti, ki jih ljubim.«

»Torej: Filbert...«

»Zakaj pa ne...«

...?

»Ubogi Filbert, kako mu mora biti zdaj hudo!«

»Hudo?... Rajši bi mislila, da je danes prav vesel in čez ušesa zaljubljen v kako čedno tvojo prijateljico iz Noirmoutiera!«

»Teta!... Zabeležite si to krivično in drzno obsodbo za prihodnjo spoved.«

»Ali se ti zdi drzna? O ti putka mala! Ko bi ti vedela, kakšni so moški... eno izgubi... jih deset dobil...«

»Tetka, ne smete čakati, da se vrneva domov, ampak kar jutri boste morali k spovedi... v cerkvi Sacré-Coeur... Ali morda greste rajši h gospodu voditelju?«

»Nikamor ne grem rajši... Glej! Tvoj ex-zarobenec prihaja!...«

Resnično je vstopil baš tedaj Roger Maude.

Toda kako zal je bil danes Roger Maude v svečani obleki, lakastih čeveljčkih, belih rokavicah in z belo samoveznicó ...

Pred tem blestečim pojavom je Rolanda zaprla oči ... v duhu je ugledala škatljo, ki naj bi bila stanovanje, vso v neredu, goste madeže bele kave na starem miznem prtu ... Kikia, ki je vriščal ... Tisto hišo ...«

Roger Maude se je zelo začudil, da sta še pri večerji in še nič napravljeni za gledališče ... A še bolj se je začudil, ko mu je teta Cecilija odločna dejala, da jo boli glava in da nikakor ne misli na to, da bi se zaprla za tri ure v gledališče ... pa čeprav v pariško Opero ...

»Toda, dragi gospod, nikakor vas ne mislim zadrževati ...«

»Oh ... jaz ... jaz poznam ‚Fausta, od začetka do konca na pamet ... Šel bi le radi vaju.«

»Če je samo radi naju, verujte mi, da nimava volje vrniti se doli v mesto po vsem tistem, kar naju je danes doletelo ... tem manj ponoči ... Kaj vse bi se nama moglo še dogoditi!«

»Kaj neki se vama je zgodilo? Nič ne vem ...«

»Takoј boste izvedeli.«

In teta Cecilija je na dolgo in široko pripovedovala Rogerju, kar se je bilo dopoldne zgodilo. Mladenič je poslušal in majal z glavo ... in se smehljaj ... V duhu si je predstavljal, kakšen prizor je to moral biti, kajti koliko je ljudi v Parizu, ki jim je tatvina vsakdanji kruh! Treba je le čitati »Razne vesti« v novinah.

»V Noirmoutieru spimo pri odprtih vratih! ...« je vzkliknila Rolanda.

»Gospodična, tukaj nismo v Noirmoutieru ...«

»Žalibog res nismo ... Toda trdno upam, da ne bo dolgo, pa bomo spet tam.«

»Tudi Vas so aretirali, gospodična?«

»Aretirali? Pa še kako! Toda, kajne tetka, opraviła sem bolj na kratko nego Vi! ... Nadzornik se je hitro potuhnil pred menoj! In kar na mah sem bila prosta jaz, hip na to pa še Vi.«

Roger Maude je motril dekle, ki je ponosno povedala svoje. Kako je lepa, njegova — če Bog da — zaročenka, kadar švigne plamen iz njenih modrih oči pod črnimi obrvi!

Poskušal je urediti stvar:

»Razumem, kako Vam je potrebno, da se Vam živci umirijo. Toda ne mislite li, da bi Vama bila opera kakor nalašč...?«

»Da poizkusiva še enkrat kako aretacijo?!...«

»V moji družbi bodite brez skrbi!«

»Gospod Maude, izberimo srednjo pot... Pustimo opero na miru; jutri bi rada posetila cerkev Sacré-Coeur. Danes pridite z nama, če Vam je prav, ter nama pokažite pot. Zdi se mi, da mi bo malo hoje dobro delo.«

Roger Maude je bil v dvomu. Seveda ga »srednja pot« ni prav nič navdušila. Ni se bil tako lično napravil zato, da bi se izprehajal po pariških ulicah! Poizkusil je izbiti vsaj še kak drug profit:

»Dobro, toda nazaj grede Vaju vendar smem povabiti na čaj v ulici Charles-Nodier...«

»Oh ne, tega pa ne!«

»Uboga moja mama! Vi ne veste, kako zelo ji je žal!... Kako ste neizprosni... strogi!...«

Odšli so vsi trije po ulici des Abbesses, zavili v rue Lepic, ki je bila v tisti svetli noči zgodnje jeseni tako čudna.

Nebo je bilo ledenomodre barve, prebito tu pa tam po kaki daljni zvezdi. Mesec je bil kakor bisern okrasek na ogrinjalu noči ter je rezal na cesto v ostrih črtah čudovite silhete čudovitih hiš...

Ko je trojica prehodila nekaj minut v popolni tišini zapuščeno cesto, je nenadoma zašla v blazen vrtinec, v okolici moulina de la Galette... Ženske bolnega izraza, nenavadne obleke; moški, večji del v svečanih večernih oblekah, kočije, zvoki bližnjega orkestra, zelenkasta električna luč...

Uniformiran nastavljenec zabavišča, ki je opazil Rogerjevo belo samoveznico, mu je ponudil program, ki ga je mladenič sanjavo prečital, zmečkal in vrgel na tla...

V tem živahnem toku so hodili nekaj minut; nato so dospeli nad ulico Ravignan in spet je zavladala tišina naokoli...

Počasi so šli po ulici Saint-Rustique, kjer je mogočno vladala ogromna belina cerkve Sacré-Coeur.

Teta Cecilija in Rolanda sta zavzeti občudovali to veličino, obrito s hladno svetlobo in podčrtano z globokimi sencami.

Roger Maude je vdano korakal ter upiral oči v svoje brezpredmetne lakaste čevljičke...

Tako so dospeli do zaklenjenih vrat montmartreškega sv. Petra.

»Kako se imenuje ta cerkev...?« je vprašala Rolanda.

»Ne spominjam se več njenega imena...«
...?!

Teta Cecilija nenadoma vzklikne. Prepoznala je umetnika, ki je bil istočasno s kolonijo v Noirmoutieru ter je večkrat slikal v »Stari Rakovici«, v Zavelju in v Garennière... Montmartrečan, ki je šel nocoj na sveži zrak, kakor se mu spodobi, ter je pušil svojo pipo v očigled neskončnosti.

»Gospod Gignoux!...« je vzkliknila.

»Glejte no... Vi ste, gospodična! Tu... in ob tej uri!... Zdi se mi, da se mi sanja!... Ali je res mogoče, da ste se spravili iz starega Noirmoutiera? In evo, prijazna gospodična Rolanda je tudi tukaj!«

Sramežljivo je vzel Gignoux svojo pipo iz ust ter pristrčno pozdravil dami.

Nato je zapazil Rogerja Maudea.

»Ah, tudi Vi ste tukaj! In kako nobel napravljen! Ja — kateri veter vas je prinesel? Kaj naj to pomeni?«

»Nič ne pomeni...« je naglo dejala Rolanda.

»Recimo torej, gospodična, da to nič ne pomeni!«

»Vprašali sva, kako se imenuje ta-le cerkev...«

»To je montmartreški sv. Peter, ena najstarejših pariških cerkvâ!...«

Gignoux pa je bil montmartrečan od nog do glave ter se je zato na mah ogrel za svoj predmet:

»Kraj, na katerem zdaj stojite, je ves posvečen po slavni zgodovini.«

»Tako nekako, kakor opatija la Blanche na Noirmoutieru...«

»O, še mnogo bolj... Ta-le cerkev je bila svojčas opatijska kapela nekdanjega benediktinskega samostana, ki je zavzema ves ta grič. Vernice so hodile po podzemskem rovu doli do kapelice »Martyrium« v ulici Antoinette, v kateri je bil pokopan sv. Denis... Kjer sta se srečala sv. Ignacij iz Loyole in sv. Frančišek Ksaverij... Kako, mladi mož, ali Vi vsega tega ne veste?«

»Ne vem...« je odgovoril Roger Maude. »Zato mi je pa tem bolj znana opatija Thélème...«

»Poslednjo opatico — ime ji je bilo Montmorency-Laval — dva in osemdeset let staro in popolnoma gluho ženico, so obdolžili, da je rovarila zoper revolucijo in so jo tirali pred ljudsko sodišče. Ker pa se je zdelo, da se bo razprava zavlekla na dolgo, kajti uboga ženica ni čula nobene besede in tudi ni razumela, česa jo dolže, je Fouquier-Tinville prekinil obsodbo s tem, da je zaklical kanclistu:

»Zapišite, da je gluho rovarila proti revoluciji!...«

Pošasti, ki so izvrševale sodnijski posel, so bruhnile v smeh; naslednjega dne so opatici odsekali glavo. Radi teh redovnic vidite v tem okraju samo taka imena rue des Abbesses¹... Plan des Abbesses²... Boulangerie des Abbesses³... itd. — Toda pojdemo tu po ulici Azaïs... Od tam boste imeli veličasten razgled na Paris...

»Veličasten« ni pretirana beseda.

Gignoux, ki je vedno vnet za »svoj« Montmartre, je bil še posebno navdušen od nepričakovanega srečanja ter je vlekel teto Cecilijo kar naprej.

Teta Cecilija mu je vsa zavzeta sledila.

Roger Maude je ostal nekoliko bolj zadaj z Rolando, ki se je ob vsakem koraku ustavljala, prevzeta od veličastnega razgleda.

¹ 1 Nunska ulica, ² Nunski trg, ³ Nunska pekarna.

Tam je ogromni, pošastni Pariz...

Kakor da niso resnična, se odražajo v luninem svetu poslopja, ulice, trgi...

Zvoniki in stolpi cerkvâ so kakor blede roke, dvignjene proti zaprtemu nebu.

Od spodaj se dviga dih milijonov bitij. Človek bi dejal, da je spodaj ocean, čigar valovi bi bili ljudje... sivi valovi, modri valovi, iz katerih se slišijo nedoločni klici, se nenadoma dvignejo iz orjaškega ropota ter se spet sesujejo vase in porazgube.

»Koliko dobrega! Koliko zla! v vsem tem...« je šepetala Rolanda in sklenila roke... »Ali prihajate mnogokrat lès na premišljevanja, gospod Maude?«

»Kar mene osebno tiče, bolj ljubim Montmartre spodaj; tam je bolj veselo!... Poglejte, gospodična, tam-le je Opera... malo na desno... Opera, kjer bi mi prav za prav morali zdaj sedeti ter se diviti Gounodovi glasbi, namesto da si tu nakopljemo še kak nahod...«

Roger Maude je kazal s svojo palčico smer.

»In tam-le je Sacré-Coeur?« je dejala Rolanda, ki se je obrnila ter strmela v ogromno belo cerkev, ki stoji med nebom in Parizom.

»Da, toda zaprta je...«

»Ali pogostoma hodite v to cerkev?«

»Jaz?«

Roger Maude stopica po hodniku in se smehlja... Nato se vrne k dekletu:

»Kaj bo, če Vam izpovem, da že najmanj tri leta nisem bil tu gori?«

»Pa vendar stanujete tako blizu!«

»Na tej strani, seveda... glejte, tamle je ulica Charles-Nodier... tik pod nami...«

»Zares... tako ste blizu... morda pa prèveč blizu...? Morda pa hodite rajši v svojo farno cerkev, kjer je gospod voditelj...«

»Najrajši imam gospoda voditelja. Najboljši človek je, kar jih poznam... Dober je kakor kruhek. Torej zato, da bi ga ne razžalostil... da mu morem pomagati, delam seveda tudi še marsikaj, česar bi sam zase nikoli... Igram pač malo komedije...!

Toda kaj je življenje drugega nego komedija! Ni ga človeka na svetu, ki bi tako ali tako ne igral malce komedije...«

Rolanda je pogledala Rogerja, ki je bil začel nekaj razodevati, a se je očitvidno obotavljal ne vedoč, ali naj nadaljuje, ali ne.

»Ne razumem Vas dobro...« je dejala... »Zagotavljam Vam, da meni na primer še nikoli ni prišlo na um, da bi igrala komedijo.«

»Vi... to ste Vi! Jaz... sem pa jaz! Ali smem govoriti z Vami povsem odkrito? Sicer pa, zakaj ne? Če sva prišla že tako daleč... Priznavam namreč, gospodična, da nimam več mnogo vere!...«

»Vi niste več verni!...«

»Mislim, da ne več... Ne morem Vam niti prav natančno povedati, ali kaj in v kaj še verujem...«

»Kako ste nesrečni!«

»Ne... gotovo ne tako, kakor si Vi mislite... Vero izgubite počasi, tako da še sami ne veste, kdaj...«

»Prav tako... toda k sreči ob tem človek ne umre... Nasprotno, prav dobro se privadi. Montaigne je dejal, da je dvom udobna blazina za pametno glavo... Po tem takem je moja glava posebno pametna... V naši družbi, ki jo poznate iz »Stare Rakovice«, je že marsikateri izmed starejših dospel tja, kjer sem jaz, in marsikateri mlajših je na najboljši poti...«

»Torej zares igrate ves čas komedijo.«

»Komedijo!... Morda sem se pravkar prehudo izrazil. Ponavljam: najbolj nam je vsem pri srcu, da ne užalostimo gospoda voditelja.«

»Upam, da je v tem pogledu v Noirmoutieru drugače!...«

»Tudi ne sme biti drugače! Toda v Parizu!...«

»Ali je mogoče, da sta dve resnici? Ena veljavna tukaj... druga pa tam?...«

»Kaj pa je prav za prav resnica?...«

»Imate-li kak poseben in določen razlog zoper vero?«

»Ne, ničesar določenega nimam zoper vero... Moji dvomi so narejeni iz prahu... Zrak, ki ga vdiham, je prepojen ž njimi... Najdem jih v novinah, ki jih čitam... V razgovorih s tovariši strašijo... V pojavu nepregledne množice inteligentnih ljudi, ki ne izpolnjujejo svojih verskih dolžnosti... V montmartreških nočnih zabaviščih... v tihem režanju mojega duha... v nelogični zmešnjavi dogodkov...«

»Dobro. Toda ves ta prah ne more zakriti groznega vprašanja vsega človeštva. Vprašanje ostane in lačno išče odgovora... Vse te iztegnjene roke... vse te cerkve imajo gotovo svoj pomen... kakor pomeni, da je pomlad prišla, kadar začno ptice graditi svoja gnezda. Kaj pravi gospod voditelj o tem duševnem stanju, ki ga gotovo sluti v Vas?«

»Ponavljam Vam: ubogi gospod voditelj nima nobenega pojma o tem... prav nobenega pojma, pravim!«

»Res mislite...?«

»O tem ni dvoma.«

»Zakaj mu pa vsega tega ne poveste... čeprav bi ga morda bolelo...?«

»Že v naprej vem, kaj mi bo na to odgovoril.«

»In kaj morete postaviti njegovemu odgovoru nasproti?«

»Ničesar!... Ostala bova vsak pri svojem.«

Roger Maude je še vedno stopical sem ter tja. Mahoma se je ustavil ter pogledal Rolandi naravnost v obraz:

»Pa vendar. V eno samo stvar verujem in ta moja vera je neomajna!...«

»No torej...? Pa v kaj?«

»V ljubezen... in v V a s!...«

Dekle je na to bruhnilo v nabrušen smeh:

»Kolika ironija!... Vi torej verujete v slamnato bilko in zatajujete njenega božjega Stvarnika!«

Rolanda je pokazala na ogromno mesto, na vse, kar je doli v nižini trpelo, upalo in molilo:

»... In vse to naj bi bila najbolj bedasta zmotnjava?... V tem mestu živijo prečudovite duše, ki se iz dneva v dan izpopolnjujejo in dovršujejo.«

»... Mar mislite, da se tako pripravljajo radi praznega ničā... radi jame na pokopališču!... Pojdite vendar!... V tem hipu, ko se midva tu pogovarjava, jih je nešteto zatopljenih v češčenje... Nešteto jih je, ki trpijo in sprejemajo svoje trpljenje... Nešteto jih je, ki udani pričakujejo bližnjo smrt, v neomajni veri v vstajenje... In ves ta duhovni polet naj na koncu z zlomljenimi krili pade v črno jamo? Oh ne!... stokrat... in tisočkrat ne! To vendar ni mogoče!«

Roger Maude je kar zijal pred tem dekletom z dežele, ki si upa prerekati se ž njim, izkušenim Parižanom. Nenadoma se mu zahoče pritirati stvar do viška:

»Zakaj naj bi ne bilo mogoče?... Vse je mogoče!«

»Ne... to pač nikoli!«

»Zakaj pa ne?«

»Ker je povsodi v prirodi red. Natančno je določeno, katero sekundo... kateri tisoči del sekunde se bosta križali poti te in one zvezde... Poglejte, tam gori na levi je veliki voz... Že v naprej natančno vem, na katerem mestu neba ga najdem ob vsakem letnem času... Vem, ob kateri uri in do katere višine bo plima narasla na damski obali... Vem, kdaj začno cveteti mimoze... Vem, kdaj si morske ptice delajo svoja gnezda... Vem, kdaj prenehajo peti... Vem, kdaj letijo veliki galebi... Povsodi, povsodi je določen red... Ves nered pa, vsa prevara, vsa zmešnjava in vsa budalost, naj bi bila ohranjena baš za moralni svet, ki ima neprimerno večjo potrebo po pravičnosti in soglasju nego fizični...? Hudobneži naj torej nikoli ne dobé zasluženega plačila?«

»... Pojdite vendar, gospod Maude... ponavljam Vam, da to ni mogoče! Tam gori je nekdo, ki nas vidi... nekdo, ki nam sledi pri vsakem koraku... ki vé za vsak las na naši glavi... nekdo, ki nas ljubi... nekdo, ki vanj verujem z vsakim svojim dihom!...«

Rolanda je dvignila roko, kakor da hoče potrditi tisto Bitje... kakor da ga hoče svečano pozvati za pričo.

Bila je lepa, vsa bela v modrini noči... vsa trepetajoča od kipeče vere pred majhnim meščanskim dvomljivcem...

In njena kretnja je izražala njeno misel:

»Vidim Te v Tvojih delih... v žuželkah... v zvezdah, s svojimi bornimi telesnimi očmi; toda še vse razločneje Te vidim s svojimi duhovnimi očmi, razsvetljenimi po sveti veri...

... In čutim Te! ...

... In tipam Te s svojimi prsti v živi nevidnosti, ki nas obdaja ...

In Te ljubim iz vsega svojega srca... v edinstvu vekov, v edinstvu z vsem človeštvom in neštetimi dušami, ki Te pričakujejo... ki hrepenijo po Tebi in ki vedó, da se ne varajo...«

Rolanda se je ozrla v mladeniča in vzkliknila:

»Kako Vas pomilujem, da ne verujete!... In kako Vas še bolj pomilujem, da radi tega ne trpite!«

Navzlic vsemu je bil Roger zmeden in v rahli ginjenosti — ah... saj vemo natančno, odkod je izviral — je menil:

»Pridite mi torej na pomoč!... Pomozite mi spet do vere!...«

»V a m naj pomagam?...«

»Če ste prava kristjanka, je Vaša dolžnost, da mi daste roko in me peljete, ko sem vendar oslepel. Ali ni nemara Vaša dolžnost, da me popeljete k Njemu, ki Ga vidite in ki Ga jaz — odkrito povem — ne vidim več...«

»Moja dolžnost?...«

»Če je kdo na svetu, da me spravi na pravo pot, potem ste to vi... Nikogar drugega ne poznam, ki bi to zmožel...«

»Jaz...?«

»Da, Rolanda, vi... In samo vi... ki držite mojo dušo v svojih rokah. Ukazujte, in ubogal bom... Recite eno samo besedo... Vi dobro veste, katero... besedo, za katero sem prosjačil pred mesecem dni na noirmoutierskem pomolu... In vaša vera bo moja

vera... vaša cerkev bo moja cerkev... vaš Bog bo moj Bog!...«

Rolanda si je zakrila z roko oči:

»Gospod Maude, tega načina bi se ne bili smeli poslužiti!...«

»Zakaj ne... ali nimam prav?«

»Ni dobro...«

»Ni dobro vpraševati po čisti studenčici...? po solnčni luči?... Vi ste zame vse to... Zdaj, ko ste izvedeli, odločite o življenju in smrti moje duše...«

»To ni dobro...« je ponovila Rolanda ter zajejala kakor človek, ki trpi na natezalnici.

Toda teta in Gignoux sta se približala... Strašni razgovor je bil končan.

»Kaj ti je?« je vprašala teta, ko je zapazila prepadeni izraz na licu svoje nečakinje.

»Nič...«

»Kako? Nič ti ni?«

»Ne... nič mi ni.«

Teta Cecilija je premotrila dekle... premotrila je Rogerja Maudea, in:

»Kaj se je neki zgodilo?...«

XXXIII. poglavje.

Roger Maude je odkril edino ranljivo mesto oklepa, s katerim je bila Rolanda obranila mirno zvestobo svojega srca. Naletel je na edini razlog, ki je mogel vznemiriti človeško zvesto, a globoko verno dušo Rolandino ter mahoma ugenil vso njegovo pomembnost.

Vse dotlej še niti za hip Rolanda ni priznala možnosti kakršne si bodi združitve svojega življenja z življenjem do včeraj še neznanega ji Parižana.

To je bil sen njene tete; toda Rolanda je smatrala ta sen za blazen, krivičen in izdajalski.

A glej, nenadoma, pred svetiščem Njega, ki nalaga svojim vernikom najtežja bremena požrtvovalnosti, je zadobilo vprašanje novo lice. Rolanda še ni vstopila v hram, a Krist ji že na pragu trga srce? O, kateri izkušnji jo izpostavlja?

Vsa trepetajoča zraven molčečega Rogerja, si je Rolanda v hipu predočila ves zapletljaj, ki je strašen v svoji tragični enostavnosti.

Roger Maude je izgubil svojo vero. Morda bo to vero spet našel, če bo dobil za ženo tisto, ki jo ljubi in je sama dovolj verna, da utegne v njem obuditi vero njegovega definstva.

Ta žena — joj, ta žena ni nobena druga, nego ona sama!

Torej naj se odzove klicu požrtvovalnosti? Ali naj doprinese svojo žrtev? Naj torej žrtvuje svoj mali lepi rojstni kraj ... naj žrtvuje vse, kar ji je najbolj všeč ... naj žrtvuje nesrečnega Filberta, ki tam doli čaka nanjo ... njega, ki čaka na kolenih klečé pred Razpelom? Ali naj se žrtvuje življenju v Parizu, poleg tašče in dveh svakinj, s katerimi je bilo že prvo srečanje nepopisno trpljenje in grozen udarec za njen najbolj upravičeni ponos?

Rolanda se je z grozo potapljala v vseh teh vprašanjih ...

Skušnjava sledi skušnjavi ... Razlog razlogu ... Sleherna misel je bilka, katere se obupanec oklepa. Razsodnost pobožnega dekleta se duši pod neizpodbitno doslednostjo Rogerjevega dokazovanja.

Po ulici Lépic se vračajo ... oh, kako dolga je ta pot!

Noč, ki je med tem postala vse bolj črna, jih objema, kakor da hoče braniti begu pred tem poslednjim naporom. Roger Maude koraka ob Rolandi.

Na obrazu mladenke opazuje zdvojenost, ki jo je povzročil najmanj pričakovani razlog. V mraku vneto ponavlja:

»Da, izgubil sem vero; toda ni ga človeka na svetu, ki bi mi jo mogel spet vcepiti, razen vas, Rolanda, draga moja ... Mislím, da ga ni večjega čara za človeka viteške in mistične narave, kakršne ste vi, nego ,rešiti dušo, in sicer dušo mladega človeka', rešiti jo s pomočjo ,ljubezni'. Ali mar ne, Rolanda? ... Ne boste vendar odklonili, postati mi angel v najresnejšem, najglobljem in najsvetejšem pomenu besede.«

Roger Maude je pogledal deklé in spoznal, da je prav to vprašanje zadelo v živo in trpinčilo njeno srce.

»Prosim vas, gospod Maude... povedali ste že, kar ste imeli povedati... Uporabili... morda celo zlorabili ste vzvišeno sredstvo, o katerem nisem niti mislila... Prosim vas!... ne trpinčite me še dalje!... Dovolite mi, da preudarim!...«

»Da preudari te!... Oh, v tej besedi je vendar vse upanje!... Rolanda, bodite zahvaljeni za to besedo, ki ste mi jo nocoj poklonili... in ki jo shranim v najbolj skritem kotičku svojega srca. Resnično, hvala bodi Presvetemu Srcu!... Kajti te besede bi v Operi ne bil postal deležen.«

Ves blažen je stisnil njeno roko ter s tem poskušal utrditi jo v njeni obljubi, nato je šel in zapustil deklé v najhujši zdvojenosti.

Ko sta vstopili v hotel, se je teti spet zdelo, da se je bilo nekaj med njima zgodilo.

»Kako si mi žalostna, Rolandica!... Pozabi vendar že na neumno pustolovščino, ki sva jo davi doživeli!«

»Ah, to je že daleč in pozabljeno!...«

»Kaj ti je torej?«

»Rada bi videla jasno sama vase...«

»Videla jasno sama vase...? Toda povej vendar, radi česa?«

»Ne vprašujte!«

»Bodi temu kakorkoli, jutri zjutraj pojdem k svetu obhajilu; tudi jaz bom prosila Boga, naj me pelje po pravi poti... Prosila ga bom, naj mi da znamenje, tako zame, kakor zate. On edini nama bo posvétil na pravo pot na tem strašnem križišču.«

»Strašno zares!...«

»Ubogi Roger!... Storil je nocoj vse, kar je mogel, kajne?«

»Oh... seveda.«

»Nalašč sem vaju pustila nekaj časa sama... Ni bilo prav!...«

»Morda...«

Tisto noč je Rolanda slabo spala. Kakor ostru puščica je bila zapičena vanjo Rogerjeva prošnja, naj

se žrtvuje zanj. Budna se je obračala ... obračala vso noč ... Je-li to morda vse božja volja? ...

Je-li to morda samo nova zvijača, da jo spravi s prave poti in hkrati uniči dve življenji? Skušnja-va? ... ali klic apostolstva ...?

Najprej je prišlo Rolandi na misel, da bi obiskala gospoda voditelja iz »Stare Rakovice« ter da bi mu razložila stvar, ki obtežuje njeno vest. Toda v tem slučaju bi morala izdati Rogerjev verski dvom. Čeprav ne bi izustila namena, bi ga gospod voditelj takoj ugenil.

Če bi govorila jutri z enim gospodov kaplanov v cerkvi Sacré-Coeur ...? Duhovnik je najboljši sveto-valec v težkih urah življenja!

On živi v milosti svojega poklica ... na neki višji stopnji ... izkušen je ... osebne koristi nima nobe-ne ... Boljšega nasveta ne bi mogla nikoder dobiti. Naposled pa je tam Bog; on jo bo peljal k tistemu duhovniku, ki je v tem slučaju najprimernejši.

Naslednji dan se je bil naredil zjutraj bisernosiv in poln je bil oktobrske melanholije, ki človeka v dno prevzema. Obe ženski sta šli počasi po ulici Lepic ter opazovali v polni dnevni svetlobi ogromno mesto ob vznožju, nad katerim se je vil dim in je bilo zajeto v neprestanem mrzličnem toku. Vstopili sta v božji hram in po kratki vroči molitvi sta počakali svete maše.

Rolanda je zapustila svojo tetko ter šla vprašat po službujočem gospodu kaplanu.

Kakšen je? ... tega ona ne ve. Pa vendar bo ta duhovnik že čez nekaj hipov odločal o njenem življenju, o njeni bodočnost, o njenem srcu.

Kako strašna je duhovnikova odgovornost, pod katere težo bi časih ošibile rame angela, kakor pravi sv. Avguštin! Vprašanje, ki ga je Rolanda skrbno zapisala, se je glasilo:

»Deklé, ki ljubi od nekdanj vernega in pobožnega mladeniča, s katerim je malone zaročena, bo-li svoje življenje boljše uporabila, če se omoži z drugim mladeničem, ki ga ne ljubi ... ki ga nikoli ne bo mogla

ljubiti, ne njega, ne njegove okolice, a ga bo morda po tem zakonu privédla zopet k vernosti in pobožnosti?«

Ko je odšla iz kaplanove pisarne je Rolanda odsevala sreče!

Odgovor je bil jasen in brez obotavljanja:

Jasno je najprej, da ni govora o kaki obveznosti poroke z nevernikom, čigar spreobrnitev je več ko dvomljiva, kajti druge opore ne bi imela nego človeško ljubezen.

Ker pa je za zakonsko življenje potrebna obojestranska ljubezen, ali vsaj nagnjenje, bi tak zakon nadalje ne bil nič drugega nego vsakdanja laž, laž, ki je vse življenje ni mogoče zakrivati in ki bi imela sila nevarne posledice za skupnost in srečo družinskega življenja.

... Naposled, to ni edinole stvar dekleta... tam doli v Noirmoutieru živi ljubeči in ljubljeni mladenič, ki ima v obilni meri vse lastnosti, ki si jih od njega želita dekleta in Cerkev... In bilo bi vsekakor prav tako nepravilno kakor okrutno, da bi ta verni mladenič moral plačati račun zelo dvomljivega apostolskega dela.

Če bi se tak nazor posplošil, bi to vedlo do združitve zakona in apostolstva v škodo najboljših mladeničev v nekako odlikovanje nevernikov, ki bi na tak način dobili najodličnejša in najbolj čednostna dekleta...

Skratka, kaplan je takole zaključil:

»Moje ljubo dete, vzemite torej tistega za moža, ki ga od nekdanj ljubite... Poplačajte ga s tem za neomajno vero v Boga in v vas, ki jo je ohranil... Ustanovite svoje ognjišče tam, kjer ste doma, kjer so bili vaši predniki doma. In nikari ne hodite v Pariz. Blagoslavljam vas iz vsega svojega srca. In naj vas spremlja ta blagoslov vse do vašega otoka, kamor se čim prej povrnite!

»Je-li zdaj odleglo?...« je vprašala teta, ko je ugledala od sreče žareče Rolandino obličje.

»Popolnoma. Po sveti maši bom darovala svečo oltarju...«

»Torej si imela velik greh na vesti?«

»Časih je ‚bolje‘ sovražnik ‚dobrega‘.«

»Ne razumem te... Preveč zamotane so tvoje besede...«

Teta Cecilija, ki bi se v svoji nestrpnosti malo prej bila skoro izpovedala cerkovniku, ki je nosil sutano, je mahoma obmolknila, kajti pred glavnim oltarjem se je pričela sveta maša, pred izpostavljenim svetim Zakramentom.

Rolanda pa je v svoji notranjosti pela Gospodu svojo zahvalno pesem.

»Bolj kot kdaj prej čutim danes, o moj Bog, kako Ti vidiš naše življenje! O, zle sile se ga skušajo polastiti ter ga potisniti v temo... Toda Ti si povsodi! Ti nas vodiš po poti; in kadar pridejo nevarni ovinki, nas popelješ za roko... Tudi tisti, ki so odšli pred nami k Tebi, čuvajo nad nami! Treba Te je le klicati... in vsikdar se odzoveš... Odgovor si mi dal, jasen kot luč. In Tvoj odgovor je bil tak, kot sem ga slutila... kot sem ga v svojem upanju želela!... Zahvaljen bodi, o moj Bog!«

Tudi teta Cecilija, ki je z rokama zakrivala svoj obraz, je prosila Boga za znamenje:

»Presveto srce Jezusovo, želim Rolandi le najboljše. O, stori, da me bo umela. Ona ljubi tistega kmetskega fanta, ki je tako nizko pod mojim pričakovanjem.

...Vkljub malim nezgodam, ki so se nam pripetile, ljubim Pariz iz dna svojega srca!... Kljub vsemu ga ljubim... Rolanda se tu lahko omoži. Še sinoči sem se prepričala o tem. Ni ji treba drugega, nego da reče eno samo besedo... Storila sem vse, kar mi je bilo mogoče, da bi jo izrekla... Ali naj še bolj pritisnem nanjo? Ali naj vržem Rolando v objem tega Rogerja Maudea, ki — gotovo — nikakor ni kriv ne odgovoren za obnašanje svoje matere in svojih sestrâ? Presveto srce Jezusovo, razsvetli me!... Naj bodi tako, kakor si od srca želim; in bom nepopisno srečna. O, daj mi znamenje... jasno

in nedvomno ... Preprosta ženska sem, o Gospod ...
Odgovor naj se glasi: d a !«

Zvonček je trikrat zacingljal — sveto obhajilo. Teta Cecilija in Rolanda sta se približali božji mizi ter pobožno sprejeli Njega, ki je Pot, Resnica in Življenje. Nato sta se vrnili na svoji mesti ter se vglobili v prečudno stanje milosti božje.

»Zahvaljen bodi, moj Gospod! ...« je ponavljala Rolanda.

»Daj mi, da vidim jasno! ... In odgovor naj se glasi: d a ! ...« je vzdihovala teta.

A glej, polagoma postaja teta Cecilija raztresena v molitvi ... Dvignila je glavo ... Občuduje razkošno pestro slikana stekla oken ... rdeče, modro in zlato ... Počasi si natika rokavice.

Cerkovnik s pušico se je bližal. Tetka je iskala, da bi darovala svoj novčič ... Kje pa je torbica? ... Nikjer ... Kje je? ...

»Rolanda!«

»Kaj je, tetka?«

»Moja torbica? Kje je moja torbica? ... In moja lisica?«

Ženski sta pogledali pod klečalnik ... Vse naokoli ... Nič!

»To vendar ni mogoče! ... Ves najin denar je vendar v torbici! ...«

Teti so se začele tresti roke ... Še vedno iščeta, ogledujeta se po bližnjih stolih in klečalnikih ... Cerkveni sluga se približa:

»Kaj pa iščete?«

»Torbico, gospod ... Notri sem imela 3500 frankov! ... In mojo lisico ...«

»Ali ste bili pri sv. obhajilu?«

»Ta hip ...«

»In ste pustili torbico in lisico na stolu?«

»Da ...«

»Če je tako, potem se ne trudite več ... Torbico in lisico Vam je kdo čisto enostavno ukradel ...

»Ukradel! V cerkvi! ...«

»V cerkvi najlaže, gospa,« je odgovoril sluga tako mirne duše, da se je tetka zgrozila ...

»Pri nas se bo zdela stvar nemogoča. Nihče mi ne bo verjel...«

»Tu ste v Parizu, gospa... Ne pozabite tega... Zlasti pa na Montmartreu, kjer se križajo nebo, zemlja in pekel...«

Kakor v podzemni železnici, kakor v veliki trgovini, je teta Cecilija tudi zdaj začela svoje brezplodno tarnanje:

»To je vendar strašno!... To je grozno!... Roland, za božjo voljo, kaj pa bo z nama?... Niti novčiča nimam več!...«

»Kar na kratko: odpotovali bova.«

»S čim pa, nesrečnica!?!«

»Svoje prihranke imam pri sebi. Dovolj bo za dve vozovnici tretjega razreda do Nantesa... Če prideva tja, sva rešeni vsake skrbi.«

Teta jo je pogledala in njen obraz je bil tragičen:

»Tako je... mene se drži neko prokletstvo!...«

»Nikakor ne, tetka!... Vi ste blagoslovljeni, več kot blagoslovljeni!... Na ves glas ste prosili, naj Vam božja milost nakloni nedvomno znamenje... Mislim, da imava zdaj teh znamenj dovolj. Poslednje pa je krona vsem prejšnjim!... To je naravnost prav posebna milost božja!... Kakor dober, resen in vznemirjen otec je Bog odvzel izgubljenemu sinu v Parizu živež... To je jasno, temeljito in uspešno!... Če vkljub temu hočete še vztrajati, ne prevzamem nobene odgovornosti več!... Boste videli, da si boste zlomili še nogo... ali pa da Vas naposled sežgó v krematoriju... ali pa da Vas polože v mrtvašnico za ponesrečence in žrtve zločina... Kaj jaz vem!«

Teta je debelo gledala svojo nečakinjo:

»Kaj, ti si to stvar tako-le tolmačiš?«

»Jojmene, kako naj si jo pa drugače tolmačim? To je božje znamenje! Ali ste prosili zanj, ali niste?«

»Prav... ampak presneto drago je to znamenje!«

»Bog ravna stvari kraljevsko! Kar se mene tiče, se mi ne zdi predragó v primeri z vsem onim, kar sva tvegali!

XXXIV. poglavje.

Topot je bil udarec hud.

Teta Cecilija je knock-out, kakor pravijo angleški mornarji.

Poslednja nezgoda, prišteta k vsem prejšnjim, jo je vrgla ob tla.

S tem nepričakovanim udarcem je nebo do kraja uničilo vse njene načrte, zlasti pa tisto, kar je še tistega jutra veljalo za njen pariški sen.

V hotelski veži, med dvigalom in podstavkom za dežnike, kamor se je bila vsedla, je razlagala užaljena in razburjena teta vratarju krajo, katere nesrečna žrtev je bila. Vratar je poslušal z nagubančnim čelom in kakor da sumi... O, kolikokrat v hotelih nasedejo prebrisanim goljufom!... Tisti, ki so na videz najbolj pošteni, se izkažejo po navadi za čisto navadne hotelske podgane, ki pri vsaki priložnosti goljufajo in kradejo...

»Ta slučaj je tem bolj obžalovanja vreden, gospodična,« je dejal, »ker Vam po hotelskem redu, ki sicer visi tudi v Vaši sobi, moram baš danes predložiti račun še danes. Saj me razumete, kajne?...
M o r a m !

»Predložite ga brez skrbi!« je vzkliknila Rolanda. Meni so ostali še moji prihranki... Vrh tega imam še dragulje, zapestnico, uro... Vsega skupaj bo nemara dovolj, da plačamo račun?«

»Bomo videli zvečer,« je zaključil vratar, ki je postajal vedno hladnejši in vedno bolj preteč. »Toda opozarjam Vas, da ne sprejemamo draguljev v račun... Prodati jih morate torej še danes.«

V Parizu moraš imeti povsodi in vselej denarnico pri roki, zlasti če si tujec. Zatorej je vkljub Rolandini ponudbi ostala teta trda od strahu. Še nikdar se ji v življenju ni primerilo, da bi bila ostala brez denarja. Nov ji je bil ta občutek in — o — kako grozen!

Ni druge poti — brzojaviti bo morala v Noirmoutier po denar. Toda za njeno podeželsko preprosto pamet je v tem nenadnem klicu na pomoč veliko ponižanje in zlasti ob misli, kako bodo tolmačili to dej-

stvo na malem otoku, kjer ne ostane nobena stvar prikrita, kjer je vsaka malenkost dogodek in kjer prideš kar na lepem ljudem v zobé, zlasti zato so se teti kar ježili lasje...

Kaj si bo mislil gospod upravnik pošte?

In vsi poštni uslužbenci?

In pismonoša?

In Filomela?

Vsakdo se bo vpraševal, katero novo je neki pogodila teta Cecilija, da tako iznenada potrebuje denarja. Je-li nemara stavila na konjskih dirkah? Ali je izpila na Montmartreu toliko šampanjca? Oh, kako strašen demon je obrekovanje! Gospod župnik, ki je časih malo špikaven, bi celo utegnil objaviti pustolovščino v »Odmevu sv. Filberta« v svarilo vsem bodočim »Cecilijam«.

Ni torej čuda, da si je teta razbijala glavo, kako neki bi se mogla izogniti brzobjavki.

Preudarila je: tudi ona je imela dragoceno ovratico, lep zlat križec, dva krasna uhana, zapestnico in uro... A kdo bo to kupil?... Za kakšen denar?... Kaj bo, če je vprašajo, odkod ima te dragocenosti?... Kdo ve, ali je ne bi morda obdolžili, da jih je ukradla? To vse ne glede na to, da so hotelski gostje zmerom na večjem sumu nego drugi ljudje.

Baš je to-le premišljevala, ko so se odprle dveri in je vstopila v vežo lepa Valentina, mlajša sestra Rogerja Maude, prav tista, ki ju je tako lahkega srca po sili odvedla iz ulice Charles-Nodier v hotel onega dne, ko sta dospeli v Pariz. No, tudi zdaj vidiš že na prvi pogled, da je Valentina sebičnica, kakor se ti pojavi pred očmi s pristriženimi lasmi, s svojim klobučkom, ki mu pravi »bibi«, ki je potisnjen doli na oči, s svojim kratkim krilcem, in s svojim povsem brezbriznim licem:

»Dober dan, gospodični... Včeraj je prišlo na naš naslov neko pismo za vaju. Mimogrede sem ga Vama prinesla. Grem v pisarno...»

Govorila je kratko, odsekano, kakor govori me-sarski pomočnik, kadar tehta meso, ali tekač, kadar odda pnevmatiko pri vratarju.

Teta Cecilija je bila še vedno upognjena pod udarcem izgube torbice in lisice. Ni si mogla kaj, da ne bi še enkrat povedala od konca do kraja zgodbo svoje nesreče, po kateri ji ne preostane drugega, nego da jo povozi kak avto, njo ali njeno nečakinjo, ali pa obe hkrati, kar bi bilo pač najbolje!

»Upajmo, da ne!...« je odgovorila strojepiska povsem mirno, kakor da ji ni nezgoda kmetič nič mar.

Dodajte temu stavku, ki pač ne priča o kakem sočuvstvovanju, še nekaj: »Oh... da!... Zares?... Kako je to sitno... kajne? ...«

To je bilo vse.

Niti trohice usmiljenja ni pokazala sestra Rogerja Maude... niti enega vzklika, ki bi bil prišel od srca ob pogledu na obe nesrečni ženski ni imela...

Za hip sta se srečala njen in vratarjev pogled, kar je pomenilo toliko, kot: »Kaj se neki skriva za to-le zgodbico?«

A kar je glavno, ponudila jima ni pomoči niti toliko, kolikor je poštna znamka vredna.

Mravlja nikdar ne posoja. To je bila torej še najmanjša napaka Valentine Maude. V tem je bila pač verna predstavница družine.

Odhajala je ritenski in je v slovo nametala še nekaj »dobrih« nasvetov:

»Morda pa se bo vendarle našlo... Vprašajte na prefekturi. Tam imajo urad za najdene predmete...«

Ko je bila že pri vratih, je Valentina pospešila svoje čenčanje:

»Moram hiteti, kajti ob devetih najpozneje moram biti v službi... če ne, dobim od svojega predstojnika »nos«... Torej le pogum!... Ponavljam: ne pozabite oglasiti se na prefekturi; tam imajo poseben urad za take zadeve...«

Toda komaj je bila zunaj, se je Valentina — mesto da bi šla v službo po ulici Caulaincourt — v diru vrnila po ulici des Abbesses ter hitela posvariti mater in sestro:

»Kaj mislite, gotovo bosta Rogerjevi avši zdaj zdaj pri nas in bosta prosili na pòsodo... Seveda, drugače ne more biti!... Pa nikar nobene budalosti,

prosim! ... Je pretrd zaslužek, da bi človek razmeta-val z denarjem! ...

»Sicer pa ... Kdo naj jima verjame, da sta izgubili, kakor pravita? ... Tega ni mogoče nikdar ugotoviti ...«

»Treba jima je — če hočeta — samo brzojaviti domov, pa bosta imeli koj za hotel in kolikor jima treba za pot.«

»Še tega se nam je manjkalo! ...«

»Kar je pa glavno: — Bog ne zadeni, da bi katera zinila Rogerju kaj o tem ... ki je bolj neumne glave na svetu nego je zaljubljenec ... On bi brez premisleka prevzel breme na svoje rame! Še srečen bi bil pri tem, ubogi norček! ... Edina možnost, da se rešimo nevarnosti je ta-le, da odidemo z doma. Samo tako se izognemo vsaki težavi.«

»... Če avši z otoka do večera ne bosta našli izhoda, potem se pa že vse neha! ...«

Gospa Maude in starejša sestra sta jadikovali:

»Odkar sta prišli ti dve kmetici na Montmartre, ni moči več tu živeti. Roger je žalosten, razdražljiv, blizu obupa ... Kako je ondan vpil, ker ovratnik ni bil zadosti trdo zlikan! ... In vse to zavolje te male domišljave kmetice, ki jo moreš komaj imenovati prebrisan, kakor se v svoji beli avbi nedolžno drži. Še tega je bilo treba, da se nam je Roger zaljubil vanjo! Kakor da nima v pisarni in sploh povsod naravnost v izobilju sijajnih priložnosti ... in sicer finih Parižank, ki se vedejo kakor se spodobi, v izvrstnih razmerah ... med katerimi bi si mogel izbrati ženo ... Le s prstom mu je treba pomigniti ... ah ... tepeck«

Vse tri so nato izdelale bojni načrt, čigar prva točka se je glasila: za ves dan treba oditi v boulognski gozdič ... Tam bo kosilo na prostem. In Roger bo obveščen šele pozno zvečer, tako da mu ne bo mogoče dvigniti denarja na knjižico.

Sicer pa — bo-li njegov neznosni plamen, njegov slamnati ogenj, sploh prenesel to trdo denarno preizkušnjo, ki je dovolj značilna in ki ... morda niti ni poslednja?

Ženske so se oblekle, vzele svoje šivanje in mimogrede nakupile nekaj živil za izlet...

»Kako je škoda, da moram zdaj v zatohlo pisarno!« je tožila Valentina.

»Saj ni treba iti!« je odgovorila mati.

»Misliš?«

»Seveda mislim...!«

Zares, bil je prekrasen, topel in jasen jesenski dan... eden tistih dni, ko se človeku zdi, da sije solnce v slovo, preden se umakne zimi.

Mala strojepiska je gledala v nebo, na ulico, opazovala radostno svetlobo... in se odločila:

»Predvsem — ugotavljam, da sem že presneto zakasnila. To se pravi: pošljem pošto tistemu bebcu, svojemu predstojniku... Natvezem mu, da me boli glava...«

»Nič lažjega kot to!...« je rekla mati.

»Kar pogumno dalje!...« je zaključila sestra.

Nekaj minut pozneje je klicala na pločniku zbrana družina Maude vozniku:

»Hitro v boulognski gozdič!«

Ker pa je krenil vozač po ulici des Abbesses, da bi po ravni poti prišel do boulevardov, mu je zaklicala Valentina:

»Obrnite takoj v Houdonovo ulico!...«

»Saj razumeš,« je razlagala svoji materi, »malo je manjkalo, pa bi se bile vozile naravnost pred hotelom!... Kdo bi jima utekel! Vrgli bi se na nas, kakor siromaštvo z vsemi silami grabi po bogastvu!«

Medtem sta šteli teta Cecilija in Rolanda poslednje okrogle... Teta je bila vtaknila v enega izmed treh žepov v suknjo bankovec za sto frankov in svetinjico svetega Benedikta. Oboje je bila pripela z angleško zaponko.

Sveti Benedikt, patron popotnikov, je zvesto ohranil bankovec, ki je bil sicer nekoliko zmečkan, sicer pa nedotaknjen.

Rolandi je ostalo dvesto deset frankov lastnih prihrankov.

Preiskali sta od vrha do tal svojo prtljago in izkopal sta še dva in dvajset frankov ter pet in

sedemdeset centimov. Torej sta imeli še 332 frankov in 75 centimov.

S tem denarjem bi se bili mogli vrniti v Noirmoutier... če bi ne bilo treba plačati hotelskega računa.

Toda treba je bilo še poravnati račun v hotelu! Koliko neki bo znašal?

»Kaj meniš, Rolanda, koliko bo?«

»Nimam pojma, tetka. Zaneslo naju je v to hišo kakor vihar, ne da bi bili imeli časa, da se domeniwa glede cene... Oh... te ženske! Čim bolj pre-mišlujem, tem bolj se mi zdi njih početje nesramno!

»Ne pozabi, da si bila davi pri svetem obhajilu!«

»Ne pozabljam. Vendar mi niti dobrota ne more zapovedati, da vidim belo, kar je črno... in črno, kar je belo. Ne obsojam tistih žensk, ampak obsojam njih obnašanje... In to, ponavljam, je vse obsodbe vredno!... Vrtar nam bo računal tudi tisti dan, ko sva dospeli... To bi bilo za tri dni... Najina soba je prilično lepa... Jedli sva po jedilnem listu... Računam torej da bo zneslo vse skupaj okroglih dve sto frankov. Ostalo bi nama torej v tem slučaju še 132 frankov 75 centimov in kar imava dragocenosti.«

»Z dragocenostmi nikar ne računaj. Če bi jih poskusili prodati, naju bi še zaprli...

»Nikar ne pretiravajte!«

»Oh, ne rečem dvakrat, da bi se to ne zgodilo!«

»Mika me, da bi pozvonila in prosila račun. Vsekakor bi bilo bolje vedeti, pri čem smo.«

Rolandi še ni bilo treba potruditi se do zvonca. Tisti hip je potrkala sobarica in prinesla na krožniku dolgo polo, ki je bila do tretjine popisana.

»Prinesla sem računček...« je dejala kratko.

»Prav... Dajte sem!«

Rolanda je najprej pogledala skupni znesek. Zapisano je bilo pod črto 319 frankov 80... Kri ji je šinila v glavo in pred njenimi očmi so plesale številke... cena za sobo z dvema posteljama... pet obedov... predjužniki... dvakrat čaj... dve kope-peli... postrežba itd.

Nato je pogledala še teta Cecilija račun. Toda ta je bila že itak vsa iz sebe...

Videla je, kako je spravila nečakinja skupaj bankovce, ki sta jih bili pravkar sešteli. Rolanda našteje 319 frankov 80... jih položi na krožnik, vzame račun ter ga spravi.

»Plaćilo še ni potrjeno...« je pripomnila sobarica uslužnejše.

»Tako? Potem odnesite račun in ga prinesite potrjenega...« je rekla Rolanda in vzela denar nazaj.

»Zakaj ste vzeli denar nazaj?«

»Zato.

»Ali mi ne zaupate?«

»Zadosti imam že Pariza, da vem, kako mora biti tu človek previden!...« je odvrnila Rolanda, ki je postajala divja.

Pet minut pozneje je bila stvar v najlepšem redu in sicer na obeh straneh.

»Koliko nama ostane?« je vprašala teta Cecilija.

»Točno 12 frankov 95...«

»To je vse?«

»Vse!... to se pravi približno toliko, kolikor velja brzojavka, ki jo morava takoj poslati Filomeli. Pod nobenim pogojem namreč ne smeva prositi gospe Maude na pódodo!... Še manj pa Rogerja Maude!«

»Oh, tega nikoli!«

»Hvala, tetka!«

»Si-li mogla samo za hip resno misliti, da bi se tako ponižala po vsem tem, kar sem videla in po vsem, kar sem slišala?«

»Ne...«

»Ti rečeš samo: ne...«

»So slučajji, ko skuša človek napraviti iz vsakega lesa lok...«

»Iz tega lesa nikoli... Ali če ti je bolj všeč tako: iz tega lesa ne več... Toda nisva še prečitali Filomelinega pisma... Kje ga imaš?«

Rolanda je iskala nekaj časa po mizi, na kateri je bila nagromadena vsebina nekaterih izpraznjenih kovčegov.

»Evo je!« ... Deklé je pritisnilo zavitek na prsi. »Kolika radost videti poštni pečat ljubega Noirmoutiera! Zdi se mi, kakor da je zavel duh ‚Zavetja‘ sem noter ...

Tu so najprej cvetke ... Rolanda in njena fetka poznata te cvetke. V duhu vidita natančno, kje na vrtu je bilo utrpano.

Nato majhen šopek zlatih dlak, zavezanih z zelenim trakom. Te so iz Pentaponovega kožuha ... Dobra Filomela si je v svoji preprostosti mislila, da bodo te malenkosti celo v Parizu govorile svoj jezik.

Resnično, v vsakdanjosti hotelske sobe, sredi vsestranske brezbržnosti in sovražnosti ljudi, vzbujajo te malenkosti toliko radosti, da se ob nji Rolandi tresejo prsti.

Tako zelo sta priljubljeni in tolike ljubezni deležni doma, tu pa tako zapuščeni in sumljivi! ... Kolika blaznost priti v Pariz!

Rolanda čita; in zdaj pa zdaj gre z roko preko svojih modrih oči, obrobjenih s črnimi trepalnicami.

»Moji dragi gospodarici,

Vajina stara Filomela Vama pošilja novice z doma. Vse je v redu; toda kako je prazno »Zavetje! Odkar sta moji dragi gospodarici odšli, tu ni več ‚Zavetje‘.

Prvi dan sem begala kakor duša v vicah. Potem sem se lotila dela, da se raztresem in da mi ne bo treba misliti. Še nikdar nisem bila tako sama v tej veliki hiši ... Kako vse drugače je zdaj kot kadar sta tukaj! ...

Vsako jutro odprem vrata in okna, da se sobe prezračijo ... Na Vajinih oknih so zelo lepe vrtnice, toda nimajo komu cvesti, ker Vaju ni tukaj. Faraud hodi v prvo nadstropje in Vaju išče ... Nato se vrača ves potrta na dvorišče. Ne razume pač, ubožec!

Ko Vama to pišem, predeti mački kraj ognjišča in pazita, da bi mleko ne vzkipelo ...

Ampak Pentapona moram zatožiti! ... Je-li to zli duh oslov? ... Ali je dolgočasje? ... Ali morda požrešnost? Skratka, z gobcem je odprl kljuko svojega hleva in šel jesti jabolka v sadni vrt ... Izbiral

je, kakor da ima izkušnje. Požrl je dva velika Aleksandra, tri reine reinet in celo vrsto zlatih reinet.

Lepo sem ga ozmerjala! Ampak naposled — odkrito priznam — sem ga objela... Ubogi Pentapon! tudi on je iskal pozabljenega...

Dimnikar je prišel in je dobro omedel nad ognjiščem. Zdaj smo dobri za zimo. A kakšna je bila hiša, ko je odšel... Zidar in dimnikar sta dve šibi božji!

Pobrala sem že skoro vse sadje po tistem dogodku s Pentaponom; lepo je spravljeno v kamri... Zdaj se ni več bati, da nam še kaj požre!

Snela sem zavese, jih oprala, zlikala in spet obesila. Ko se bodo gospodična vrnili, bodo našli vse v najlepšem redu.

Jutri bom temeljito osnažila obe spalnici. Morda boste zato prej prišli nazaj?

Filbert se je pripeljal na trg z novim vozom in priprago. Dvakrat je šel po naši ulici. Izza zavese sem videla, da je dolgo časa gledal našo hišo. Tako potrj je bil!

Tedaj sem stopila ven; ko me je zagledal, je dejal:

»Torej sta odpotovali?«

»Da, odpotovali.«

»Kdaj se pa vrneta?«

Seveda na to nisem znala odgovora.

»Res, Vi ne veste?«

»Ne, moj ubogi Filbert... Ne vem.«

Nato je odšel. A zdi se mi, da je imel solze v očeh...

Nehati moram, ker sem že skoro pri koncu četrte strani. V pismo Vama dam dva lepa nageljna in šop iz Pentaponove dlake. Hotela sem ostriči Farauda, a je šel iskat tolažbe v mesto.

Vsa hiša, Pentapon, Faraud, obe mački in Vajina stara Filomela Vaju udano pozdravljajo. Filomela moli vsako jutro pri sveti maši ob šestih, da bi se čimprej vrnili... in da bi se vse dobro izteklo.

Filomela Nicou.

PS. Modest je imel sinoči čudovit lov. Naletel je pred Meniško skalo na roj sardin in jih je nalovil za osem sto frankov. V Vieilu je bila tisti večer svečanost radi tega in ribiči so se prešerno obnašali, kakor si lahko mislite...«

Ko je Rolanda končala, je nastal molk.

Nista bili več v Parizu... ne več v ulici des Abbesses... ne več v hotelu...

Nista slišali več hrupa avtomobilov... Nista videli več neskončnega pokopališča... ne velikega sivega zidu kinematografa Gaumont, po katerem se je vila železna zasilna lestev...

Ni bilo več rumenega vratarja, ne njegovega obraza, kakor da v njem prebiva večni šum... ne več hladne in ropotajoče sobarice, ki mirne duše prinaša gubonosne račune... in ne več Valentine, ki mirne duše pošilja ljudi na prefekturo, potem, ko jih je odpravila v hotel...

Ne... Vêdomec ne tlači več. Je-li bilo vse to res? Bili sta v Noirmoutieru...

Božali sta Farauda... smehljali sta se roparju Pentaponu, ki so mu gledali — nesrečniku — ostanki žlahtnih jabolk še iz zob. Objemali sta Filomelo...

Izza zastorov sta gledali Filberta, ki prenaša vso svojo neizmerno boleost...

Ubogi Filbert! Le pokonci! Ni več daleč tolažba!

XXXV. poglavje.

Mladenič hodi, hodi po sivi poti, ki se vije proti la blanški opatiji med koruznimi polji in bori s skrivljenimi vejami...

Je-li potrj...? Je-li zamišljen...?

Ali moli?

Ali se pogovarja sam s seboj?

Bilo bi težko povedati.

Časih iztegne drgetajoče roke... prste... kakor da hoče doseči nevidno bitje:

»Kje si, Rolanda?«

... Nekdo, nekaj v meni neprestano šepeče, da se mi povrneš...?

... Oh! Ko bi bilo le res!

... Kje si...?

... Rolanda! ... Rolanda! ...

... Oh, prosim te! Pridi, rotim te, pridi zopet k meni nazaj! Žeja me in gladen sem tvojega znamenja, znamenja, ki bi ga moje srce v svoji ljubezni takoj razumelo, to vem!

... S koncem svojih prstov se narahlo dotakni mojih prstov...

... Pošlji mi dušo svojo! ...

... Pošlji mi vsaj svojo misel, da izvem naposled...

... Da mi bo moč te počakati... te počakati...

... Moj Bog... vem, da boš imel usmiljenje z menoj...

... Rolanda! ... Rolanda! ...

XXXVI. poglavje.

Rolanda je sestavila kratko brzojavko za Filomelo... Oblekla je površnik, poiskala svoje rokavice ter se odpravljala, da jo ponese na pošto na trgu des Abbesses.

»Kako si naredila...?« je vprašala teta v skrbeh.

»Evo: Filomela — Noirmoutier — Vendeja. Vse v redu. Pošlji čimprej tisoč frankov. Poštno ležeče Abbesses. Pariz. — Rolanda.«

»Se ti zdi, da je vse v redu?«

»Kako da ne, tetka, saj vendar greva domov!... Sicer sem pa tako zapisala, da ne vznemirim Filomele.«

»Kje pa bo revica vzela tisoč frankov?«

»Ne bo ji sile z iskanjem... Gospod župnik, gospod Martin — Durand... ali mesar, gospod Caillaux, eden ali drugi ji bo z veseljem posodil denar.«

»Kajpada... v Noirmoutieru!... No, pa teci... In vrni se kmalu... Razumeš?«

»Draga moja tetka! Kar na mah bom tam in tu.«

Toda, glej, v somraku hotelskega hodnika se je odražala velika senca.

Rolanda je obstala:

»Gospod voditelj!...«

»Gospod voditelj...?« je vzkliknila teta Cecilija, zravnila se ter sklenila roke in ponavljala:

»Gospod voditelj!... Gospod voditelj je tu!«

»Seveda...« je odgovarjal debel glas, »gospod voditelj s kostmi in kožo... posebno pa s kostmi!...«

Duhovnik je prišel na sredo sobe:

»Tako je; gospod voditelj je včeraj srečal Rogerja Maudeja in naposled vendar izvedel za vajin naslov... Prišel sem, da vaju najprej oštejem, da sta si izbrali sicer dostojen hotel, a ima to slabost, da je zelo daleč... in še za to, da se pri meni nista nič oglasili. Potem — to bodi najvažneje — se vama stavim popolnoma na razpolago. Zdaj sem jaz na vrsti, da Vama vrnem nekaj drobiža za Vaš lepi debeli denar tam doli. O, jaz revež!... Nimam drugega, da bi Vama pokazal, samo Pariz in njega zidovje!... Vi ste mi nudili ocean, neprekosljivo lepoto prirode. Naposled, vzemite, kar pač je... vzemite in ne izprašujte! Nobena stvar bi me ne mogla tako veseliti, kakor če vaju smem voditi, služiti vama za Cicerona...«

In iztegnil je svoje roke proti njima; pogledal je obe Noirmoutierki pomenljivo v obraz... Nato se je razgledal po banalni sobi, po kovčkih, po pokopališču s križi in grobovi, ki ga je videl skozi okno.

»Oprostite, toda po pravici vama povem, da vaju ne vidim rad tukaj... Nista več isti, kateri sta bili... Pa tako potrti... tako žalostni!... Nekaj vama... gotovo vaju nekaj teži... Pa menda vendar nista oboleli?«

Tedaj je teta Cecilija izbruhnila v jok:

»Da, nekaj naju teži... Najina denarnica je prazna... nimava ob čem danes jesti... še dopoldne ne! Rolanda, pokaži no gospodu voditelju brzojavko, ki si jo pravkar sestavila...«

Rolanda je najprej pokazala svoj prirodni užajljeni ponos... Obotavljala se je...

»Le pokaži... ti pravim... Gospod voditelj je najin prijatelj... pravi prijatelj!... Duhovnik!... kakor bi dejal naš gospod župnik.«

Rolanda je pomolila listek:

Gospod voditelj je čital... Zelo presenečen je obstal:

»Razložite mi prosim to stvar, povsem jasno in ... odkrito.«

»Najina denarnica je prazna,« je jadikovala teta, »toda najbolj sta ranjeni najini srci... Ah, nisva se nadejali takega sprejema. Pričakovali sva odprtih rok... dobrih pogledov, gostoljubja kakor pri nas doma... kjer človek postreže svojemu gostu kolikor dobro zna in zmore.«

»No, pa?«

»Rolanda, pa povej ti! Ti boš boljše razložila kot jaz... Jaz niti ne morem več, ne morem več!... Oh, gospod voditelj, če bi Vi vedeli, kakšno Kalvarijo sva prehodili v teh žalostnih dneh... Boste slišali...«

Rolanda je posegla vmes, da bi se tetka preveč ne razburila. Pripovedovala je najprej o vrsti nesrečnih naključij, ki so ju začela preganjati že ob prihodu v Pariz. Ljudje z dežele izgubijo pač kmalu glavo v pariškem vrtincu. Toda čigava naj bi bila naposled krivda?

... Kar ju je v najbolj skritem kotičku duše bolelo, je bil sprejem v Maudejevi rodbini, kjer so vendar dobro vedeli, kakšne nade goji Roger, pa so ju odpravili na kratko, kakor nadležno prtljago, v ta mrtvaški hotel.

... Potem, ko sta postali žrtvi tatvine ter prišli mimogrede v grozen položaj, ju je mala Valentina zapustila meni nič tebi nič, kar pač zadostno priča o njeni popolni brezsrčnosti in o njeni surovi sebičnosti. Skratka, tetka je štrbunknila z najvišjega paradiža svojih sanj v nižavo...

... Kar se pa mene tiče, je nadaljevala Rolanda, ki nisem ničesar sanjarila... sem neprestano prosila Boga, naj nama da kako z n a m e n j e. In zares me je s tako obilnostjo znamenj uslišal, da sem zdaj »žena z odprtimi očmi«; ... jaz, ki sem že včeraj jasno vi-

dela ... in ki me danes svetloba kar slepi ... jaz prekipevam radosti v najini prehodni nesreči, kajti ta izkušnja naju je na mah odtrgala od načrta, čigar izvedba bi bila postala katastrofa za vse moje in nemara celo za življenje naju obeh.

Gospod voditelj je pozorno poslušal Rolandino pripovedovanje ter na mnogih mestih zmajal z glavo.

»Kar ste mi povedali, me ni osupnilo. Ni dvoma, da je bila Roger Maudejeva srčna želja, da bi se vse lepo izteklo ... da bi vaju čam prijetnejše sprejel. Toda on ni računal z vedenjem svoje matere in svojih sestrâ, ki so od vsega početka nasprotne sploh vsaki misli na ženitev; treba je namreč umeti, da bi pomenila Rogerjeva poroka za nje konec precej potratnega življenja, ki ga živijo sedaj na njegov račun.«

... Mogoče je tudi, da so že izbrale v Parizu primerno nevesto zanj.

... Naposled pa še ljubosumnost, tista strašna ženska ljubosumnost, ki je vsak hip pripravljena, da se vrže na drugo — neljubo — žensko ... Toda pustimo to in lotimo se nujnejšega!

Ta hip je spremenil gospod voditelj svojo govorico ter postal ukazujoč:

»... Najprej vaju odvedem na kosilo in na večerjo ‚k nam‘; in to danes, jutri in dokler vama bo všeč. Imam namreč neprecenljivo srečo, da mi je mati še živa, ki mi gospodinji. Zagotavljam vama, da vaju ne bo sprejela, kakor vaju je sprejela gospa Maude.«

... Moja mošnja sicer ni velika, a vama je popolnoma na razpolago. Zatorej prosim, da raztrgate brzojavko, ki nima več nobenega pomena. Kakor sem že dejal, se vama ponudim, da vaju vodim po Parizu in okolici, kolikor vama drago in kolikor mi moja pastirska služba dopušča. Zdaj imam baš malo prostega časa, a kolikor ga imam, ga posvetim z največjim veseljem vama. Sicer pa pozna tudi moja mati zelo dobro Pariz; prav lahko vaju bo spremljala ... da ne govorim o nekem dekletu iz Marijine družbe, ki bi vama bilo z veseljem na uslugo ... Dobro je kakor kruhek ... in udano! Govoril bom o tem s sestro Antoinetto in prepričan sem, da bo rade volje dovolila.

Ne smete namreč soditi naših pridnih 40.000 Montmartrečanov po treh posameznih vzorcih!... To bi me silno bolelo...

Tedaj ga je pa prekinila teta s trudno kretnjo:

»Zahvaljeni od srca, gospod voditelj. Toda jaz imam še eno samo željo: čimprej odtod in čimprej nazaj domov v Noirmoutier!... In ti Rolanda?«

»Jaz? Oh tetka, saj dobro veste, s koliko radostjo bi bila sploh ostala doma!«

»Pa je vendar žalostno,« je pripomnil gospod voditelj, »da sta napravili tako dolgo pot ter se vračata, ne da bi bili kaj videli...«

»O pač!... Videla sem človeško nehvaležnost!... Zdaj se mi zdi, da se je Kristu godilo še dobro, ki je našel enega hvaležnega gobavca na deset... Kdor pozna človeka, temu se zdi to razmerje naravnost sijajno! Pomagala sem po vseh mojih močeh in iz vsega svojega srca kakim sto Montmartrečanom, katerim nisem bila nič dolžna. Pa pridem na Montmartre, k tistim, ki so me povabili... In nihče ne mara za me; norce brijejo iz mene..., žalijo me in mečejo na ulico... Grem, da bi molila pri Presvetem Srcu Jezusovem... In me okradejo vsega, kar imam. Malo da naju niso še v ječo zaprli...«

»To je pretirano!...«

»Nič pretirano... to so le suha in resnična dejstva... to vse se je nama do pičice dogodilo...«

Tedaj je gospod voditelj vstal:

»Kmalu bo poldne... Pridita z menoj na kosilo... Morda bosta potem boljše razpoloženi.«

»Ah, zdaj bova še Vam v napoto!«

»Kaj kmalu boste spoznali, da ne. To bo kakor nalašč. Moja stara mamica je prav danes pripravila pogačo... Z največjo ljubeznijo...«

Ženski sta se v naglici preoblekli; ko sta šli mimo vratarja, sta spoznali, da se jima z veliko spoštljivostjo priklanja.

»Hotelski vratarji,« je pripomnila Rolanda, »so kakor dvigala in barometri... to vam gre gor in dol in spet gor...«

»Gospodična, to pa zato, ker v Parizu nikoli ne veš, s kom imaš opravka. Tu na Montmartreu sem imel za sosede, tik moje hišice, vlomilce, morda tudi razbojnike... Če bi jih videli, kako nedolžna in poštena lica so imeli! Kaj pa šele v hotelu!...«

»O, kako si oddahnem, v Vajini družbi.«

Iz ulice des Abbesses so krenili na levo v ulico Ravignan, po kateri so šli malo navkreber.

Gospod voditelj je stanoval v stari montmartreški hiši, katero je obdajal ograjen vrtiček.

»Mama!« je zaklical pri vrtnih vratih, »pripeljal sem ti gostel!...«

Stara gospa, toda še čvrsta, plemenitega obličja in srebrnih kodrastih las, se je prikazala na pragu ob divji trti, jesensko rdeči.

Sklenila je roke in z dobrotnim materinskim nasmehom vzdiknila:

»Ah!... Že vem, kdo ste...«

»Veste, kdo sve... pa naju še nikoli niste videli!...«

»Pač, videlo vaju je moje srce, ko sta skrbeli za mojega dragega sina... Ve sta gotovo noirmoutierski gospodični...!«

»...!«

»Tetka Cecilija in gospodična Rolanda...«

»Kako ste mogli ugeniti?«

»To pa zares ni težko!... Moj sin mi je toliko pripovedoval o vaju!... Neštetokrat mi je povedal, kako sta bili dobri ž njim... Potem pa sem spoznala tudi ljubko avbico!... Tako sem vesela, da vaju morem sprejeti pod to skromno streho, ki gotovo ne zdrži primere z Vašo, da se vama morem od vsega srca zahvaliti.«

Tako je govorila, zelo preprosto; a zelo genljivo... roke uboge mamice so se tresle.

Teta Cecilija jo je objela in stisnila k sebi, šepetajoč:

»Hvala! O, kako mi to dobro dé...«

Stara služabnica je prihitela in postavila še dva krožnika na mizo, a čez nekaj hipov je prinesla ve-

liko skledo z juho, trebušaste oblike in okrašeno s poljskim cvetjem.

Naposled sta prišli ubogi ženici v pravo domačnost.

Polagoma se je teti Ceciliji razvozljal jezik.

Najprej je pohvalila izvrstno juho, toplo, dišečo, blestečo se v zlatih očescih... Dobra francoska kuhinja je storila svojo priznano dolžnost... Ko je ogrela srce, je prižgala vesel plamenček v očeh. In sledili so prijetni spomini na Noirmoutier, sprva drobni, nato zmerom bolj topli in domači:

»Prihodnjič boste morali priti k nam z gospodom voditeljem!...« je dejala teta Cecilija. »V ‚Zavetju‘ je prostora več kot preveč.«

»Zares... prav za prav sem že mislila na to... zmerom se namreč bojim, da se moj sin ne preutrudi, da mi ne oboli tam doli v koloniji.«

»O, saj tudi me gledava nanj!...«

»Srce stare mamice je polno hvaležnosti do tistih, ki mu pomagajo varovati zdravje otroka, zlasti če je ta otrok duhovnik... Ali veste, kako strašno življenje ima tukaj? Pouk, pozne maše, vsa druga cerkvena opravila, bolniki, tečaji za odrasle... deški zavod... ah, ta zavod! Kadar so skušnje za kako igro, — to je vsak mesec — vam pride domov ob nemogočih urah, potan, hripav, ves zaprašen, pa ne sme popiti niti kozarca vode radi svete maše, ki jo bere naslednjega dne časih šele ob eni popoldne, če je tistega dne kaka poroka... In čeprav ni videti, je vendar zelo rahlega zdravja... Kolikokrat ga vidim zjutraj odhajati, ko ga muči glavobol... O, uboge matere!... Ošteti ga moram, gospodična! Saj nima razsodnosti... Kolikokrat ga moram pokarati!«

»Kaj pa reče na to?«

»Objame me in poljubi.«

»Toda to ni noben odgovor!«

»Zdi se, da je... Poglejte ga, pogledajte, prosim, kako se smeje!«

Gospod voditelj se je zares prisrčno smejal in Rolanda takisto. Mati je rekla z očesom na dekletu, potihem teti Ceciliji:

»Kako je zala!...«

Nato še tišje:

»Ali je on še tako odločen, da jo vzame za ženo?«

»Ah!... vi torej vse veste?«

»Moj sin mi je pripovedoval.«

»No, potem pa Vam povem, da je po mojem mnenju ta načrt razbit, ovržen, črtan!...«

Mati je sklenila svoje stare roke, vzdignila oči kvišku in pošepetala:

»Oh, ne morem Vam povedati, kako nepopisno sem vesela!«

A ni samo ona vesela.

Rolandino uho je slišalo. Mahoma je skočila pokonci ter z obema rokama objela teto Cecilijo:

»Naposled!... Odločilna beseda je padla!... In Vi ste jo izgovorili!... Konec je strahu. Nikoli, nikoli ne bom... snaha gospe Maude!... Nikoli Rogerja Maudeja žena!...«

In kakor v gozdiču le Blanche je poskušala Rolanda nekaj plesnih korakov, prepevajoč noirmoustersko balado:

On do Vas me je poslal,
da ga ne pozabite.
Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila...

In kakor v preteklem poletju pod drevesi stare opatije, tako je Rolanda tudi zdaj s povzdignjenim glasom zapela poslednji verz, a z bridkim in neizprosnim poudarkom:

Mnogo sem jih pozabila,
tudi njega zapustila...
Vijolica naj ga ima —
en, dva; en, dva...

Mati gospoda voditelja je osupla opazovala ta izbruh radosti in osvobojenja. Sin ji je z nekaj besedami pretolmačil zadevo.

Poslušala je majaje z glavo, kakor malo prej gospod voditelj sam v hotelu. Nato se je obrnila do tete Cecilije:

»Moje mnenje je bilo od vsega početka — in tako misli tudi moj sin — da bi tak zakon bil pač idealen za fanta, a porazen za vaju!«

»Kako to?«

»Roger Maude je mladenič, ki se hoče za vsako ceno povzpeti više. Tega mu gotovo nihče ne bo zameril. Našel je sijajno priliko, priženiti se v izvrstno in globoko rodbino na deželi, kakršna je vaša. V isti mah se mu je nudila tudi prekrasna deklica.«

»Oh, gospa ...«

»Seveda ... vi ste očarljivi, gospodična ... Stopil je v svet, ki je bil zanj povsem nov, in privadil se mu je zlahka ... Čakal bi ga krasen domek v Vendeji ... Skratka, sijajen načrt! A za vaju, uboga moja otroka, bi bila postala ta kupčija zelo slaba. Dobro poznam Maudejeve ... to vam je neznatna, banalna družina ...«

»Mamica ... pozor! ...«

»Obrekovanje imenuješ lahko govorico, ki je neutemeljena. V položaju, v katerem se gospodični nahajata, je pa prav in dobro, da izvesta ... No, torej ženske iz Maudejeve hiše so ničemurne, sebične in zelo »nizke« ...«

»No, zdaj so pa za zimo dobro preskrbljene!« je vzkliknil gospod voditelj.

»Sin — najboljši dokaz temu je, kar se vama je danes pripetilo — sin bo ostal vedno pod njih vplivom, vselej ga bodo ovirale ... Srečam jih pogostoma na sestankih in sejah ... Poskušale so celo vdreti lès ... Zmerom sem svetovala svojemu sinu, ki je predober ...«

»Pusti to, mama! ...«

»... ki je vse predober! ... naj se ne da pregovoriti od njih. K sreči je poslušal moj svet. Roger Maude bo žaloval nekaj dni ... recimo nekaj tednov! ... Potem ... Življenje v Parizu je nekaj posebnega; zelo zunanje in ... zelo tolažilno. Gospodična Rolanda, verujte mi, da bi v tisti hiši ne našli sreče! Vsak dan bi neusmiljeno pohodili najlepše cvetke vaše duše. In naposled ... zakaj naj bi tajila ... čemu prihajate v Pariz? ... Vzemite si vendar v Noirmoutieru moža!«

»Teta ... ali slišite? ...«

»Ali ga ni na otoku poštenega krščanskega mladeniča, ki koprni za tem, da bi vas osrečil?«

»Seveda, gospa, seveda je...«

»Ali ga poznate?«

»Poznam?«

»In ga ljubite?«

»Odkar se zavedam!«

»Torej?... Torej!...«

Rolanda se je smejala motreč teto Cecilijo, ki se je — moj Bog — tudi sama začela smejati.

»Torej?...« je še enkrat ponovila mati... »česa še čakate?...«

Teta Cecilija je pogledala zdaj eno... zdaj drugo... Naposled je izbruhnila:

»Česa še čakava, draga gospa?...« je teta vzkliknila, »čakava na vlak do drevi ob devetih... ki bo jutri ob petih zjutraj v Nantesu...«

»Pozor!... S postaje Orsay!...« je dovršila Rolanda... »Zdaj sem se že naučila po Parizu...«

XXXVII. poglavje.

Gospod voditelj ni hotel siliti preveč, da bi pregovoril teto Cecilijo, naj preloži svoj odhod iz Pariza. Razumel je zmedenost uboge ženice, njen nekoliko delikatni finančni položaj in zlasti je uvidel možnost, da se iznova vsili Roger Maude, ki bo gotovo iskal novega načina približanja.

Od vsega početka mu ta-le Rogerjeva ženitev ni bila všeč.

Božja previdnost je hotela, da se je stvar razbila. Kolika odgovornost, katere je bil tako rešen vzgojitelj in voditelj deškega zavoda!

Ni si mogel kaj, da ne bi podpiral božjo previdnost v njenih načrtih.

Dogovorili so se, da se teta Cecilija in Rolanda ne bosta vrnili več v hotel, ki je hranil zanje tako zelo nevšečne spomine. Gospod voditelj pojde sam tja... uredil bo vse in nato bo kupil vozovnice in oddal prtljago na postaji Orsay. Tako bosta mogli

gospodični oditi v blaženem miru okoli osmih zvečer. Gospod voditelj ju je z njemu lastno ljubeznjivostjo pregovoril, da sta sprejeli bankovec za tisoč frankov, tako da bosta mogli v blaženem miru tudi potovati ter nakupiti v Nantesu stvari, ki sta jih nameravali kupiti v Parizu.

Večerjali bosta še pri njem.

Ker zapušča Roger Maude pisarno šele ob sedmih zvečer, je bilo malo verjetno, da bi poskušal ju obiskati v hotelu pred pol devetimi...

A ob tisti uri bosta teta in nečakinja že na vlaku.

Poskrbljeno bo, da ne bo izvedel ničesar o njenem nenadnem odhodu. Nič pa se ni bilo bati njegove matere in njegovih sestra. In tako je bilo vse lepo pripravljeno.

Gospod voditelj je vse potrebno ukrenil, da si je preskrbel prost popoldan.

V treh urah je razkazal gospodičnoma avenue de l'Opera, Notre-Dame des Victoires, les Tuileries, trg de la Concorde, parlament, boulognski gozdič; naposled še Notre-Dame in botanični vrt...

Teta Cecilija je bila sicer ubita, toda vendarle vesela:

»Kje pa so pariške katakombe?« je vprašala.
»Roger Maude mi je mnogo pripovedoval o njih.«

»To si pa drugič ogledamo.«

»Drugič! ...

Ko so se vračali, je že legala tema na mesto in na ulicah so se prižigale lučke.

Peljali so se skozi semenj do Batignolles... skozi večni semenj, kjer so se razlegali klici, zvonjenje, grmenje, kričanje, tulenje... Prodajalci makaronov, šotori za streljanje, plesalci na vrvi, električna kolesa, anatomski muzej, borci v kratkih belih hlačah, krotitelji divjih zveri, ki so se držali v pozi Tartarne, so neprenehoma vabili občinstvo s pomočjo žarkih luči in najbolj kričečih glasbenih instrumentov.

Voznik je vozil počasneje skozi gnečo pač zato — česar pa ubožec seveda ni slutil! — da sta si gospodični mogli bolje ogledati »semenj«.

Hipoma se Rolanda skrije v ozadje voza:

»Tam... na levi!... One sol!«

V bliskovitem pogledu je resnično zapazil gospod voditelj tri ženske: mati je držala v roki venec česna; Adela in Valentina sta občudovaje motrili hrusta, ki je dvigal proti nebu 200 kilogramov. Teta Cecilija ni videla ničesar.

V nemem sporazumu sta se gospod voditelj in Rolanda umela.

Gospod voditelj je mimogrede pokazal v nešteti lučicah toneče slovite pariške kabarete »le Ciel«... »l'Enfer«..., Moulin rouge«, »Neant«, ki je šele ob desetih zvečer odprt... »le Rat qui n'est pas mort«...

Pripovedoval je, da je pred letom dni izpovedal in podelil poslednje zakramente hudiču, ki se je bil po zlem naključju prehladil v peklu (»Enfer« — pekkel)... kar je pač višek vsega.

»Izvrsten človek!« je dejal... ko je nekega večera manjkal strojnik ki ima vsak večer postaviti in podreti dekoracije v kabaretu »l'Enfer«, je hudič, dober dečko, pomagal pri delu.

... Postalo mu je pri tem vroče... spotil se je! Da bi pa mogel nastopiti kot hudič, se je moral obleči v rdečo kožo, ki je nekoliko namočena, da bi se bolje prilegala... Pa je tako iztaknil bronhitis... Poslali so pôme... In vama ponavljam: hudič je umrl najlepše spravljen z Bogom. Ves Montmartre je poln protislovij, ki jih tujei nikakor ne morejo razumeti.

Rolanda se je od srca smejala. A teta Cecilija ni poslušala več.

Prividi, ropot, kričanje, prah... siloma z električno prebodena črna noč — vse to jo je jelo že utrujati.

Mudilo se ji je dospeti spet do mirnega doma gospoda voditelja, da bi mogla zbrati svoje misli, svoje srce in svoje živce.

Nič več gledati!... Nič več poslušati!... Nič več govoriti!...

Ob pol sedmih so sedli k mizi, ki bi lahko bila mirno miza »Zavetja«, kajti tako skrbno jo je mati gospoda voditelja pogrnila ter postavila nanjo najboljših jedi.

Teta Cecilija je s slastjo večerjala. Izbrane in posebno okusno pripravljene jedi so ji zelo teknile. In zelo je bila hkrati huda, da je vsega preveč...

»Trebam vam je dobre večerje, da mi boste pri močeh, gospodična! In mnogo mi je na tem, da odidete iz Pariza z boljšim vtisom. To je zame tako rekoč patriotična zadeva. Ena sama lastavka še ne naredi pomladi, ena sama družina Maude še ni ves obraz okraja. Zagotavljam vaju, da je tukaj mnogo dobrih duš!...

Gotovo mati gospoda voditelja ni preračunala efekta, a komaj je to izgovorila, so se vrtna vrata na stežaj odprla s tako silo, da so vrata zadela ob kamniti zid.

Gospod voditelj je pohitel k oknu... Da bi ne bil Roger Maude!...

O, nikakor ne! Bilo je povsem enostavno nekaj dečkov iz zavoda... Opazili so, da sta izstopili z gospodom voditeljem na trgu des Abesses iz taksija teta Cecilija in njena nečakinja.

Tedaj so se odločili popolnoma sami od sebe, da jih gredo pozdravit... želeli jima dober večer ter jima pokloniti — v svoji izrazito montmartreški pozornosti — šopek cvetlic, za katerega so zbrali novčiče med sabo. O, nič kaj dragega — Montmartre je reven — a srce ima na pravem mestu!

Teta Cecilija je vsakega prepoznala... Objela jih je vse po vrsti. In ganotje ji je seglo do srca. Nato so ju dečaki vljudno in spodobno povabili:

»Pridite nas pogledat v zavod, jutri bodo vprizorjene igre!... Boste videli, kako se imamo dobro!«

»Ubogi moji malčki! Midve odpotujeva še nocoj.«

»Še nocoj!?«

»Da.«

»Nikar!... V nedeljo vprizorimo popolnoma novo igro »Nonancourtska fanfara«... To bo posebno lepo! In nalašč za vaju si izmislimo še kaj!... Ali ne, gospod voditelj?«

»Eden njih je že prepeval:

»Nonancourtska je fanfara bodra...«

»Drugič, drugič, mali moji prijatelji...«

»Pa nam pustite vsaj gospodično Rolando! Oh, ostanite... povejte, gospodična!... Dva slanika obesimo na vrteči se kol!«

Ti malčki so bili tako iskreni v svojem izrazu udanosti, da bi se bila teta Cecilija omeščala, če bi ne bili vozovnici že kupljeni in ne bi visel kakor Damoklejev meč strah pred morebitnim prihodom Rogerja Maude nad poslednjimi minutami njenega bivanja v Parizu.

Poslovali so se pristrčno s slovesno obljubo na svidenje, ko bo čez deset mesecev odbila blažena ura prihodnjih počitnic.

V pričakovanju tiste, se je bližala že druga ura... tista neznosna ura v Parizu, ko ni časa za nobeno opravilo, kajti vse preveč je stvari, ki bi jih bilo treba opraviti. Teta Cecilija in Rolanda sta se poslovili od matere gospoda voditelja, ki je postala v enem samem dnevu tudi njima najboljša in najpristrčnejša mati. Potem so spet odhajali po ulici Ravignan in voz je odpeljal gospoda voditelja in obe potnici na kolodvor Orsay.

Teta Cecilija ni še videla tega podzemskega kolodvora. Bilo je zanjo novo doživetje, ki se je nanižalo k vrsti velikih doživetij tega nepozabnega tedna, in je plesalo v njenem spominu skupaj z drugimi pošasten ples.

Gospod voditelj jima je bil kraljevski rezerviral prostore v spalnem vozu... Kraljevski je dodal še dve plahti in dve zglavji.

Z druge strani pa sta se mu teta Cecilija in Rolanda zahvalili za pomoč, ki jima jo je izkazal tako, kot jo izkažejo le resnični prijatelji.

Teti so silile solze v oči in Rolandi je malo manjkalo, da ni posnemala svoje tete... solze osvobodenja... solze, ki prihajajo iz dna grenkih izkušenj... in še solze pred jutranjo zarjo, ki bo zardela, ko bo minila noč tovaren, in še bolj noč nehvaležnosti...

»Potniki, vstopite!...«

Piščalka je zažvižgala.

In nalahno se je vlak začel pomikati... pomikati proti kolodvoru Paris-Austerlitz žalostnega spomina.

Potovanje v Pariz je bilo končano.

XXXVIII. poglavje.

Naslednjega dne.

Ob pol šestih zjutraj.

Pred petnajstimi minutami je šel vlak skozi postajo Ancenis... Luči, tiri, signali, sence velikih stavb se množijo. Ni drugače — bližamo se mestu Nantes.

Teta Cecilija in Rolanda, ki ponoči nista veliko spali, skušata kaj ugeniti skozi gosto zaveso teme.

Vlak se ustavi...

Malo je manjkalo, da ni teta spet zabredla v tako usodno zmoto kakor na pariškem kolodvoru. Silila je, da bi izstopili. Rolandá jo je komaj zadržala. Zares se je kmalu nato začel vlak pomikati dalje; in pet minut pozneje so se oglasili znani klici pod hallom kolodvora Nantes-Orléans...

»Nantes!... Nantes!... Potniki za Saint-Nazaire in Croisic — ne izstopijo!...«

Naši znanki stojita na hodniku, v temi in mrazu. Rolanda sprašuje po »mešanem vlaku«, ki že čaka na tiru.

Vstopita.

V tem letnem času prevažá mešani vlak, ki edini veže Nantes-Orléans in Nantes-Etat, le malo potnikov.

Teta Cecilija je vesela, da ni gneče.

Stari vozovi so se počasi začeli pomikati; ropotali so preko ogromnega mosta čez reko Loire in čez dober četrť ure pripeljali na postajo Nantes-Etat.

Tam se je nudila povsem drugačna slika.

»Tukaj diši po gnilih ribah!...« je vzkliknila Rolanda..., »to je spet vonj našega otoka!...«

Prav zares: če je Nantes-Orléans še nekako »kontinent« s svojim banalnim kolodvorom, ki je

podoben neštetim drugim kolodvorom, je umazani, starinski, preprosti Nantes-Etat navzlic vsemu že pri morju in njega vonj pronica skozi vse špranje v mesto.

Nikomur se ni mudilo.

Železničarji so leno obešali na vozove lokalnih železnic table z imeni postaj, ki slovijo in proslavljajo Vendejo, Bretagno, ocean:

V smeri Sainte-Pazanne ...

V smeri Pornic ...

V smeri Challans ...

Povsodi so ležali zaboji s smrdečimi soljenimi lokardami, morskimi lipani, raki in sardinami.

Tu in tam se je pojavila zala sablaiška narodna noša, zrakoplovu podobna avbica, kratko krilo, črne nogavice in male lesene coklje... pa spet mornar s platneno vrečo čez ramo... vendejski kmet...

Teta in Rolanda sta vstopili v skromno zajtrkovalnico, naročili belo kavo, ki jima jo je prineslo močno dekle, ki je komaj vstalo.

Surovo maslo in kruh — ne baš najboljši — sta vendar bili domače maslo in domač kruh.

Zajutrek jima je izvrstno teknil. Potem sta stopili ven.

Na obzorju, na kraju neskončnega zelenega pašnika, je vstajala jutranja zarja ...

Stari stroji so se patriarhalično pomikali, kakor stari kmetje, ki dobé le najlažje delo.

Teta in Rolanda sta se vsedli v voz drugega razreda. Čutili sta se v miru in znani okolici. Niti nista več mislili na to, da je treba čuvati prtljago... Brez bojazni sta vpraševali po tem in onem.

Zares — to je bil povsem drug svet.

Naposled je vlak zapiskal k odhodu, z velikim ropotom — kakor da vlečejo težke železne verige — škripanjem in udarjanjem odbijalnih vzmeti se je jel pomikati dalje, počasi, počasi je odpeljal proti postajam, ki nosijo ljuba, znana imena: Pont-Rousseau... Machecoul... Sainte-Pazanne... La Bernière...

»Glej ga,« je nenadoma vzkliknila teta, »sinoči mi je pri odhodu vlaka stisnil gospod voditelj pismo v roke... Nisem ga odprla... Kam sem ga neki vtaknila?... Ah, evo ga... Bogzna kaj je notri...! No, tu vidiš, kako sem bila že na koncu svojih moči, da sem še na to mogla pozabiti...«

Čitala je Rolandi, ki je v zadregi poslušala:

»Draga gospodična!«

Iz koledarja, ki ste mi ga v Noirmoutieru ljubeznivo poklonili, posnemam, da utegne gospod Lavaud poslati zlahka svoj avto po vaju v Challans, tako da bi dospeli v Gôa okoli dveh popoldne...

... V tem zmislu sem mu brzojavil in ta hip sem prejel njegov odgovor. Dovolite mi torej, da Vama poklonim to malenkostno darilce, ki vama bo prihranilo ovinek po Fromentière in nevšečnosti vožnje v avtobusu... pa se na ta način izognete tudi morebitnim neljubim vprašanjem in boste kar najprijetneje dospeli domov.

Velika radost je zame, da vaju morem tako spremljati po otoku, ki je vaš in ki ga tako ljubim... radost pa tudi zato, ker utegnem na ta način nekoliko ublažiti porazni vtis, ki — čeprav v nekem zmislu po božji previdnosti izzvan — ni nič manj razžalostil izredno nežni duši, ki bivata v vaju.

Želim vama srečen povratek v »Zavetje«, dragi gospodični, in ko pridete do Gôa, pozdravite mi, prosim, morje in Križev pot, ki je tam postavljen... Iz posebnega razloga ga ljubim.

Vajin voditelj iz »Stare Rakovice«.

»Ta duhovnik je prijatelj, kakršnega lahko z lučjo iščeš pri belem dnevu. Bog bodi zahvaljen, da nama ga je postavil na pot...« je rekla teta, ko je prečitala pismo.

»Ali se Vam ne zdi, da je marsikaj dobro vedel že vnaprej?... Nikdar ni bil zelo navdušen za našino potovanje v Pariz...«

»Poznal je Maudejeve... Zakaj mi ni odločno branil?«

»Teta, postavite se na njegovo mesto... Meni se zdi, na mora duhovnik marsikdaj molčati, čeprav bi rad govoril... in znal mnogo povedati...«

»Mogoče!...«

Nato je prišla postaja Challans... stari Challans.

Kolikokrat sta naši znanki že bili v Challansu ali na izletu, ali po potrebi radi nakupov! — Dobro poznata gostilničarja nasproti kolodvora... lastnika papirnice na trgu Marché au beurre, in še mnogo drugih ljudi.

V Challansu se je rodil Pentapon in tam ga je teta Cecilija kupila... Znamenitega Pentapona!

Spravili sta svojo prtljago pod streho ter naročili zajutrek z rakovicami, morskimi školjkami in surovim maslom... Videli sta mladega šoferja gospoda Lavauda, ki ju je čakal ob glavni tramvajski postaji za Fromentière, odposlali sta brzojavko Filomeli, v kateri sta ji naznanili svoj povratek; naposled, ko sta bili rešeni vsake skrbi, sta odšli na slikovit trg, da bi v miru in po mili volji nakupili.

Rolanda je nagovorila teto, da morata imeti najprej lep pleten koš, v napol ovalni obliki, čvrst in pripraven, da ga kjerkoli postaviš, a da malo prostora zavzame.

»Ta bo za moje gospodinjstvo!...« je rekla s polnimi usti smeha...

S posebno radostjo si je teta privoščila trg surovega masla pod obokom; vsa svoja je hodila med kmeticami, ki so ponujale domače pridelke v značilnih, ploščnatih koših.

Teta Cecilija se je naposled zavedla. Tukaj sme, česar bi nikdar v svojem življenju ne storila več v pariški prodajalnici: vzame... primerja... pokuša!...

»O, kako je lepo zaupanje in kako krasna je svoboda!...«

Polagoma se je Rolandin koš napolnil... Masla, rib, ki so bile nalovljene istega jutra, krasen šop debelih rakovic in nešteti drugih slastnih posebnosti trga... Teta je hotela dospeti v »Zavetje« z izvrstno zalogo za nekaj dni...

Nato sta odšli na kosilo; pogrnjeno jima je bilo v posebni sobi, zraven vrta. Vreme je bilo krasno; zares, zdaj se je teta popolnoma otresla prahu žalostnih spominov.

Poslednja postaja.

Dospeli sta pred Gôa okoli dveh popoldne; voda je bila več kot dovolj visoka, da je mogel parnik čez.

Rolanda se je zabavala z iskanjem školjk, ki so s tistega kraja posebno dobre. V kratkem času jih je imela lep kup.

Galebi so plavali nad zalivom in ribarili. Morje je bilo čudovito, radi peščenega ozadja v barvi podobno ožganemu diamantu in obrobljeno z lazurjem neskončnih dalj.

Najprej sta šla dva voza drv, ki so ju vlekli čvrsti in postavni konji, vajeni gaziti vodo do trebuha.

Na obzorju, ob strani otoka Yeu, so se zibale barčice...

In nad vso prostranostjo vode se je bočilo nebo, še bolj prostrano... nebo nežne modre barve, ki je oznanjalo že pozno jesen.

»Komaj čakam, da pridem domov — o kolika radost je doma!...« je dejala Rolanda, zadevaje se v avtomobilu ob teto...

»Da strašne sanje so minile...«

»Jaz — ponavljam — sem imela od vsega početka odprte oči!...«

»Jaz sem bila zaslepljena...«

»In Filbert?...« je bojzljivo zašepetala Rolanda.

»Filbert? Njegov mezinec je več vreden kakor vsi Maudejevi skupaj.«

»Torej...?«

»Kaj... torej... zaključek si moreš sama misliti!...«

Rolanda je objela svojo tetko ter jo stisnila k sebi:

»Vse pride!... Tudi sreča pride!... Zahvaljen, o Gospod!«

— — — — —

Auto drevi po ravni otoški cesti. Na desni... na levi se pojavljajo nizke hiše, krite z okroglo opeko in z apnom pobeljene, lepo razporejeni vinogradi... s kamnitimi mejami predeljena polja.

Evo — barbatreški mlini na veter... in tam daleč, glej, vidiš že la guerinierške!

Srečujejo mlade ljudi, ki jahajo na konjih ali na oslih... dve deklici z okroglimi avbami paseta živino na robu zelenih jam...

Že so tu solarnice... in ribiči, ki lovijo jegulje, hodijo bosih nog, vilice nosijo preko rame in nepogrešljivi koš v roki.

Tam doli pa se beli težak štirikotnik... otoška trdnjava s štirimi stolpi in dvema smodnišnicama... dalje zvonik, ki z viška motri vso krajino pod seboj... zvonik, ob čigar vznožju čaka »Zavetje«!

Avto pušča na levi cesti v Lépine in proti devinskemu rtiču; šine po bliskovo čez most...

Še je oseka. Trebušje težkih bark za prevažanje soli je zarito v blato.

»Vozite zadaj...« reče teta Cecilija šoferju...

»Zakaj?... vpraša Rolanda.

»Zakaj?... Prav enostavno zato, ker nisem prav nič ponosna na svoj izlet in ker se moram nekoliko zbrati, preden morem spet govoriti z ljudmi...«

»Tetka, vsakdo se lahko zmoti...«

»Ampak — na tak način!...«

Voz se torej umakne z glavne ceste in potnici dospeta neopaženi do »Zavetja«.

Filomela in Faraud čakata pri vhodu... Že desetkrat sta se v eni uri postavila tja; na vsak najmanjši šum sta prihitela...

Teta Cecilija bruhne v jok...

Rolanda se smeje in solzi hkrati...

Filomela ihti.

Faraud laja kar mu dá glas.

Pentaponu, ki čuje, kako se dere Faraud na vse grlo, postane mahoma položaj jasen.

Plane k oknu in iz vseh svojih moči, iz vse moččnosti svojih oslovskih pljuč začne rigati tako sil-

no, da prevpije vsesplošno ganotje, da drug drugega ne slišijo več...

Rolanda steče k njemu, ga objame in stisne k sebi ter mu odpre vrata na stežaj. Ves iz sebe se od radosti povalja Pentapon po prahu, moli vse štiri proti nebu, nato spet brž pokonci in začne iznova rigati... I—a!... I—a!...

»Ali veš, kaj nam poje?...« vpraša teta Cecilija svojo nečakinjo.

...?

»Poje pesem o izgubljenem sinu... Vpije: ‚Izgubljen... najden!‘ Ah, stari Pentapon!...«

Ker bi pa živalica ne bila pokazala popolnega razumevanja za stvar, če bi se ne končala s koščkom sladkorja, je pohitela Rolanda po sladkorno škatljo, ki je ob takih prilikah predstavljala slavnostno darilo.

In med tem, ko sta jo Pentapon in Faraud do zadnje trohice izpraznila, je teta Cecilija iznova objela Filomelo, ponavljajoč večni izraz vseh grešnikov in grešnic... vseh izgubljenecv, a tudi vseh rešenih:

»Ah!... da sem vedela!...«

XXXIX. poglavje.

Istega večera se je vračal Filbert, ko se je že delala noč; popeljal je bil dva svoja konja na nov pašnik zadaj za »Roussières«, blizu la Garennière.

Po navdušenju onega dne, ko se mu je v prividu, kakor bliskoma zasvetila gotovost njegove sreče, ga je črna tegoba dvoma spet pritiskala k tlom... malo da ni obupal nad svojo ubogo in preprosto ljubeznijo.

Počasi koraka po cesti... Nasproti mu pride, drveč na svojem motociklu, mladi noirmoutierski vikar, gospod Blaisois.

Filbert in vikar sta stara prijatelja; spoznala sta se bila v vojni in v Noirmoutieru sta svoje staro pri-

jateljstvo obnovila. Pomenkovala sta se odkritosrčno in se drug drugemu zaupala.

Filbert vé, da si želi vikar tršega in obsežnejšega apostolskega dela... da sanjari, kako bi deloval v tistih krajih sovraštva in upornosti, ki obdajajo Pariz in ki jih imenujejo povsem po pravici: rdeče predmestje.

Na drugi strani pa vé vikar za Filbertovo ljubezen in za vso muko njegovega srca.

Prav tistega večera je nalašč sédel na svoj motor, da bi mu hitro sporočil veliko novico: gospodični sta se vrnila!...

»Ni mogoče!...«

»Tako mogoče, da sem ju na lastne oči videl na vrtu...«

Filbertu se zasenči obraz:

»Ah... vrnila sta se torej...? Nimam razloga, da bi se veselil njunega povratka. Gotovo je, da je mameče veliko mesto dovršilo svoje delo in sta se tako hitro vrnila samo zato, da bosta čim prej zopet odšli.«

»Meni se pa dozdeva, da bo baš narobe.«

»Naveličal sem se upati in obupavati!...«

»Ubogi moj Filbert, to je pač življenje... Kakor plima in oseka, ocean...«

»Da, primere so vam lahka stvar, ko vam je življenje jasno in določeno. Jaz pa nič ne vem... ne vem nič več!...«

»Hočeš da poskusim jaz izvedeti kaj?...«

»Strah me je, da bi izvedel!...«

»Filbert, mož tvoje glihe mora imeti pogum in pogledati slehernemu slučaju naravnost v obraz. Kar bo — bo; izvedeti moraš, pri čem si.«

Filbert zmaje z glavo:

»Vi, duhovnik, ne razumete pač!... Saj tudi ne morete vedeti. Postavili ste se izven meja človeške ljubezni. Neposredno čuvstvo vas ne prevzame več... Vse je pod nadzorstvom... preudarjeno... pregledano... Jaz pa sem 'priroden'... Jaz sem ubog fant, nič zamotan in zavozljan, kakršen sem pač prišel iz

roke Boga, ki je rekel: ‚Ni dobro človeku samemu biti‘...«

... In sem sam...

... Ljubim svoje starše... svoj kraj... svojo vero... Dobro veste, kako zvestobo hranim vsemu temu! Toda vse to je zadaj... To je preteklost...

... Potreba mi je nečesa drugega, kar bi bilo bodočnost...

... Potreba mi je nežnosti... lepote... ognjišča z a m e, kakor sta imela moja roditelja svoje ognjišče z a s e... ognjišča, kjer bo čakala zvečer, ko se bom vračal s polja ali z morja, žena z odprtimi rokami in z veselimi očmi, da me je zagledala... ki mi bo govorila sladke besede, ob katerih pozabiš na vse... na zemljo in na uboštvo...

... Glejte, pripravil sem si to lepo ognjišče... Postavil sem lepo staro pohištvo, skrbel za cvetje in zrak... za svetlobo... za solnce, kolikor bi si ga Rolanda želela...

Toda bojim se, da ga ona ne mara... da ne misli več nanj!

... Odšla je in šla bo, kaj jaz vem, za katerim pomadiziranim Parižanom, ki je zrastel na trotoarju!

›Toda to potovanje je vendar delo njene tete!‹ je prekinil vikar.

›Mislim si res, da je njena teta izpeljala vso stvar. Toda Rolanda je mlada, živi pod njenim vplivom...«

... O, saj ji ničesar ne očitam, ubogi mali!... Vsak dan molim zanjo... Celo tako govorim Bogu: ›Če jo čaka pri drugem večja sreča... Bodi!... Pa jo naj drugi osreči!‹... Toda eno je gotovo: ljubil je ne bo nikdar in nikoli tako, kakor jo ljubim jaz... in zlasti k a k o r jo jaz ljubim... Ali veste, gospod vikar, kako jaz ljubim Rolando?... Ljubim jo kakor ljubim cvetje... Časih si zaželim, da bi si zataknil cvet v gumbnico... A ko bi ga moral utrgati, ga ne utrgam... Zakaj?... Ker se bojim, da bi mu ne storil kaj žalega, temu malemu cvetu... ker se bojim, da bi ga utegnili boleti, a krikniti ne more... In ga pustim živeti živiljenje lepote na robu ceste...

... Tako ljubim Rolando... kakor ljubim naše nebo... naš otok... Rolanda je zame duša in življenje. Resnično, ne bi in ne bi mogel se vživeti v misel, da si poiščem drugo mesto nje... Od svojih detinskih let sem veroval, da jo je Bog ustvaril zame. Radi nje sem v urah usodnih izkušnjav ohranil neokrnjeno vso svojo mladost... in bridko sem jo hranil. Zdaj umete, kajne, mojo grozo! Iščem se... in se ne najdem več.

Gospod vikar Blaisois ga posluša. Nato mu stisne roko:

»Razumem te prav dobro... Jutri te obiščem in upam, da ti bom mogel prinesiti veselih novic. Dragi moj prijatelj, do skrajnega moraš verovati. Le tako počastiš kogar ljubiš zares...«

»Verovati v Boga?... To je lahko... Toda verovati v moč cvetlice!...«

»Bog čuva tudi slabost cvetlic.«

Filbert obrne oči proti nebu:

»Naj mi torej čuva tisto, ki jo ljubim!«

Gospod vikar Blaisois se je vsedel spet na motor in oddirjal v smeri proti Noirmoutieru. Filbert je gledal za njim...

On se odpravlja v nasprotno smer proti peščeni poti in domov.

Toda — je li to utrujenost?

Ali je — navzlic vsemu — želja, da bi čim hitreje izvedel?...

Je-li nezavednost blodnega duha?... Glej, tudi on se je napotil v Noirmoutier!

Oh, saj ne pojde do mesta!... Le kar tako, malo proti mestu gre... če bi prav ne bilo radi drugega, kot da ugleda vsaj streho tiste hiše, v katero se je ona povrnila...

Filbert gre po široki cesti proti obali des Dames... Zavije na levo po zapuščeni stezi, ki pelje do zelene kaluže.

Če je razsoden, bi se moral tam zares ustaviti...

Ustavil se je resnično... a le za hip.

Toda zmanjkalo mu je poguma, da bi ostal... nima več moči, da bi se branil iti še malo dalje...

oh, le malo... le do hišice gospoda Jourdaina, ki stoji tik samostana... In nič več dalje!...

Hišica, ki je podobna košu cvetja, — je-li to dobro znamenje? — se imenuje »Speranza« (Upanje).

Noč se spušča in tema raste od hipa do hipa... težka in jasna noč... noč, ki veruje v svetlobo.

In tema postane nov izgovor, da se Filbert pomakne še malo dalje.

Kako je strašno, če ljubiš!

Glej ga, Filberta, odkritega in odprtega moža, jasnega kakor solnce, kako se zdaj plazi ob zidovih kakor tat...

Že je pri trdnjavi!... Evo ga pri ozki ulici, ki pelje do... »Zavetja«...

Svečan lunin svit je preplaval ozko ulico in sence se ostro odražajo, a ubogi Filbert išče v njih zavetje. Boji se, da bi ga kdo ne srečal...

Nato se vrne h košatemu drevesu, ki stoji med gradom in cerkvijo. Tam je na varnem... Tam sme čakati in opazovati.

Kdo ve?... Morda se mu nasmehne sreča, ali ga zadene nesreča, da jo ugleda...

Rolanda hodi pogostoma zvečer v cerkev k molitvi...

Če bi nocoj prišla?...

Vrata so odprta. Filbert se splazi noter; cerkev je prazna in mračna.

Le stara ženica s črno obrobljeno avbo vdove prebira svoj molek v kotu.

Tudi on začne moliti.

Ubožec ne ve, kaj moli, kajti vsak hip se ozira na desno in na levo kakor da oprezuje ali da so mu biriči za petami. A kljub temu moli; in njegova prošnja je usmerjena proti luči, ki trepeti na dnu, pri Najsvetejšem:

...Ti, ki te kličemo: Bog ljubezni...

...Ti, ki vidiš..., Ti, ki veš... imej vendar, naposled usmiljenje z menoj!...

In nepopisno dobro mu de klic na pomoč Njega, ki je učil: »Pridite k meni vsi, ki ste obloženi s križi in težavami...«

In spet je zunaj, sredi noči...

Zdaj se ne ustavlja več... uda se. Negotovost ga ubija... Želja, da zopet vidi hišo... da izve svojo usodo... da sreča morebiti Rolando, postaja vsak hip močnejša, ne trpi odpora... Njegova volja je postala v omami bolesti goreč snop slame. Toliko slabše!... Naj bo kakor hoče!...

In Filbert je že zopet v ozki ulici...

Tam-le, za slab streljaj, stoji hiša... njih dom!...

Vsa okna v pritličju so slovesno razsvetljena... Filbert zapazi zelena vrata ograje, na novo preple-skana... in močne posrebrene kljuke, ki jih krasijo... Celó neko senco razloči... sence, ki se pojavljajo za snežnobelimi zavesami...

Bliže... zmerom bliže prihaja...

Zdaj stoji tik pred vrati.

Vse je zapuščeno, tiho... skrivnostno...

Filbert ne čuje ničesar drugega razen utripanja svojega srca, ki mu v prsih klenka izgubljeno pesem ljubezni in bojazni...

Mahoma presune tišino pasji lajež... tam-le, tik njega na hodniku. Faraud je zavohal gosta in ozna-nja po svoji stari navadi novico nebu in zemlji.

Rolanda je morala biti tisti hip v predsobi, kajti komaj trenutek za tem je odprla duri in stopila na prosto, vsa bela, kakor prikazen:

»Ah, ti si... vzklikne, ko ugleda Filberta, ki je obstal kakor ukopan na svojem mestu, nepremičen od prevelikega razburjenja.

»Da... jaz sem...«

»Ti si...?« je ponavljala Rolanda mehko...

»Ti si...?«

In gleda ga s presrečnimi očmi... z očmi pol-nimi svetlobe, v katerih je Filbertu odprto pismo... vse čustvo, po katerem je koprnelo njegovo srce.

Nekaj hipov sta obstala na mestu oba trepetajoča in sta se gledala iz lica v lice...

»Pridi noter...!« je nenadoma vzkliknila Ro-landa ter izprožila proti njegovim svoje roke...

— — — — —

»Ali je res...?« je šepetal Filbert v salonu, kamor ga je bila posadila teta Cecilija... Salon je bil natrpan s kovčeki, z oblekami, vse v neredu ob povratku s potovanja... »Je-li res?... Ali se mi sanja?... Ali sem zares v »Zavetju«?... Vi ste tukaj...? In povabili ste me, naj vstopim...?«

»Nič se Vam ne sanja, Filbert. Zares ste v »Zavetju«... pri nas... pri nas doma!«

Teta Cecilija ga prime za roko... gleda ga z nepopisnim izrazom obžalovanja in sočuvstvovanja:

»Ubogí moj Filbert... grešila sem zoper Boga in zoper Vas!... Dolgo, predolgo sem se obotavljala... Rovarila sem proti Vam...«

Filbert ji rahlo brani...

»...Da!... Rovarila sem proti Vam. Tem bolj utemeljeno pa je moje današnje čuvstvo in tem bolj častno za Vas... Izbrišimo vse, kar je med tem bilo... Prišli ste gotovo prosit za Rolandino roko, kajne?«

»Oh, ura ni primerna... Saj ste komaj prišli s potovanja... Vêdel sem se nespodobno... tako ne gre... Ampak sem ves iz sebe!... Ne morem več živeti... Ne prenesem več negotovosti!...«

»Zdaj Vam bo gotovost plačilo... Kar se mene osebno tiče, Vam rečem slovesno: da. Kar se pa tiče Rolande... zmenite se še danes ž njo... Kar takoj!...«

Teta Cecilija se je zravnala visoko in jima je odprla vrtna vrata...

To vse je bilo storjeno tako bliskoma, tako nepričakovano, da sta se mlada dva obotavljala...

»Pojdita, otroka moja, moja ljuba otroka... Bog hoče, da tako bodi!...«

V mračni svetlobi neba... v tistem kotu na vrtu, kjer je staro figovo drevo iztezalo svoje posrebrene roke v noč... prav na tistem mestu, kjer je lepi Roger Maude izgubil svojo bitko... sredi med rožami in prelestnimi dišavami... pod visokimi zvezdami... je Filbert, trepetajoč kakor jesenski list, v prvo v svojem življenju iz ljubezni poljubil na čelo deklé.

In to deklé je bila Rolanda You... Rolanda njegova vroče ljubljena... Rolanda, za katero je Filbert očuval čisto vso svojo mladost...

Dolgo je držal v svojih dlaneh njene drobne ročice...

Dolgo se je vtopljal v njene modre oči, obokane s črnimi obrvmi...

Nato je začel tiho, tiho, svojo pesem tolažilno, svojo srčno pesem:

O Magali, me tant amada...

Rolanda je naslonila svojo plavolaso glavico na njegovo ramo in poslušala... poslušala glas... topli glas, ki je prihajal iz dna.

In iz njenega srca se je dvignil slavospev, zahvalna pesem Njemu, čigar najvišje ime je »Ljubezen«.

»Bog je dober, Filbert... Imel je usmiljenje z nama... «ubogima»...«

»Da... Bog je dober...« je ponovil Filbert in zaprl oči... »neskončno dober!... in prej ali slej posuši sleherno solzo...«

K o n e c.

Jurčič Josip:
SPISI

Uredil dr. Ivan Grafenauer.

- I. zvezek:** Uvod. Narodne pravljice in pripovedke. Spomini na deda. Jurij Kozjak. Jesenska noč med slovenskimi polharji. Domen. Dva prijatelja. Ljubljana, 1922. 274 str.
- II. zvezek:** Jurij Kobila. Tihotapec. Vrban Smukova ženitev. Klošterski žolnir. Grad Rojinje. Goida. Ljubljana, 1923. 286 str.
- III. zvezek:** Deseti brat. Nemški valpet. Ljubljana, 1922. 238 str.
- IV. zvezek:** Cvet in sad. Hči mestnega sodnika. Kozlovska sodba v Višnji gori. Dva brata. Ljubljana, 1919. 240 str.
- V. zvezek:** Sosedov sin. Sin kmetskega cesarja. Med dvema stoloma. Ljubljana, 1917. 187 str.
- VI. zvezek:** Dr. Zober. Tugomer. Ljubljana, 1919. 212 str.
- VII. zvezek:** Lepa Vida. Lipe. Pipa tobaka. Moč in pravica. V vojni krajini. Pravda med bratoma. Ljubljana, 1922. 194 str.
- VIII. zvezek:** Ivan Erazem Tatenbah. Bojim se te. Črtica iz življenja političnega agitatorja. Telečja pečenka. Šest parov klobas. Po tobaku smrdiš. Ženitev iz nevoščljivosti. Andreja Pajka: Spomini starega Slovenca. Ljubljana, 1923. 215 str.
- IX. zvezek:** Rokovnjači. Kako je Kotarjev Peter pokoro delal, ko je krompir kradel. Ponarejeni bankovci. Ljubljana, 1923. 240 str.
- X. zvezek:** Slovenski svetec in učitelj. Veronika Dese-niška. Ljubljana, 1923. 218 str.

Vsak zvezek stane broš. Din 16.—, vezan Din 20.—, platno Din 30.—, elegantno vezan pa Din 40.—.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Ivan Pregelj :

IZBRANI SPISI

I. zvezek :

Štefan Golja in njegovi. Tolminske novele.

Cena 45 Din, oz. 60 Din za vezano knjigo.

V kolikor je moči že vnaprej povedati gradivo, ki ga bodo nadaljnji zvezki Pregljevih spisov vsebovali, se da napraviti sledeči pregled :

II. zvezek :

Bogovec Jernej (Zgodovinski roman), Balade v prozi in Enodejanke.

III. zvezek :

Šmonca (poem) — Slovstvene novele (novo).

Nadaljnji zvezki bodo prinesli :

Osmero pesmi, Mlada Breda (popolnoma predelano), P. P. Glavar, Zgodbe zdravnika Muznika, Božji mejniki, Tolminci, Plebanus Joannes, Otroci solnca, Gloriosa (Otroci solnca II., novo), Magister Anton (novo), Peter Markovič (novo), Azazel (žaloigra), Ljubljanski študentje (veselohigra novo) i. dr.

Vsak zvezek stane Din 45'--, vezan Din 60'--.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

24. VIII. 1946

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00155 8

00000076377

